

Don Cioócé

peadár na tacsaire

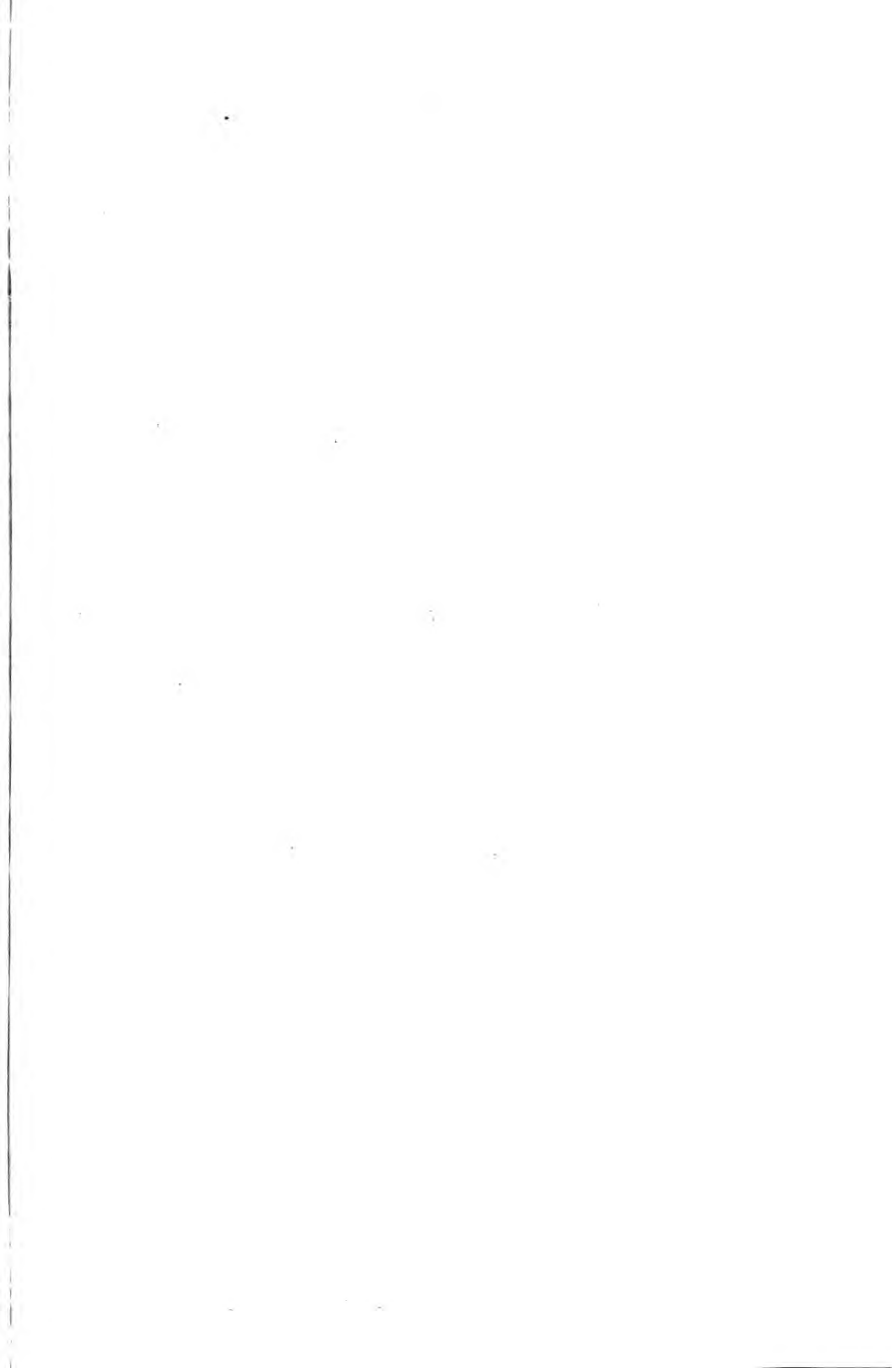
Library
of the
University of Wisconsin

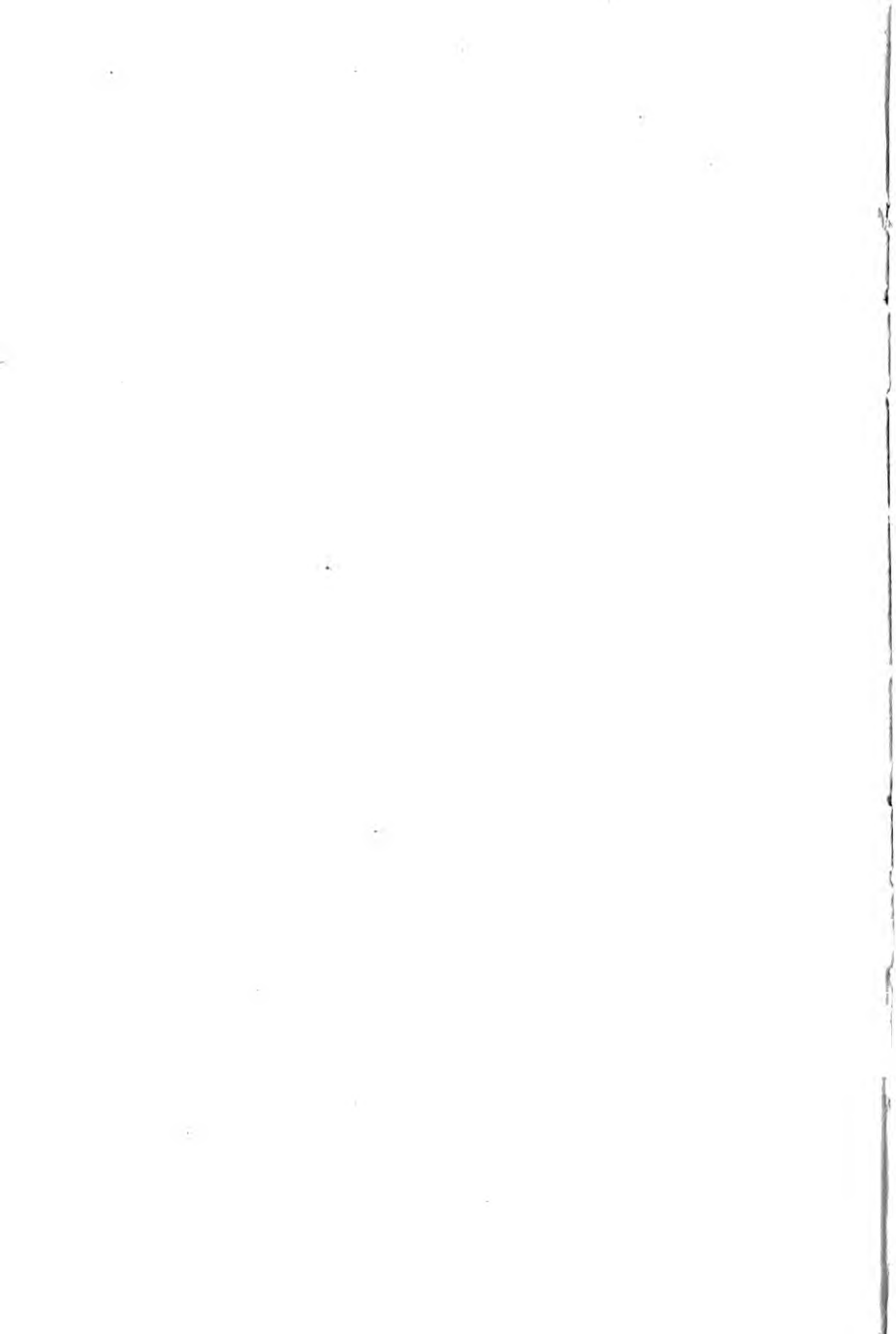

Cervantes Saavedra, Miguel de

ὉΝ ΚΙΟΚΟΤΕ

ἸΝ Τ-ΑΤΤΙΝ ΡΕΔΟΥΡ Ἡ ΛΑΟΓΑΙΡΕ
ΚΑΝΟΝΑΚ, S.P.

Ἡ ΡΗΤΙΟΒ ὉΝ ΡΓΕΔΛ ΣΡΑΙΝΝΕΔ

ἩΡΥΝ ΔΓΥΣ Ὁ ΝΟΛΑΙΝ, ΤΕΟΡ.

Ἡ ΜΒΔΙΛΕ ΔΤΑ ΚΙΔΑΤ :: Ἡ ΜΒΕΔΛ ΡΕΙΡΣΤΕ

Ἡ ΣΟΡΚΑΙΣ :: Ἡ ΒΡΟΚΛΑΙΡΣΕ

1922.

Εὐχαριστοῦμαι γὰρ πάντοτε ὑπὸν κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ
τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ

449643
JAN 18 1938

X42Y
C33
TOLZ

EDITOR'S PREFACE

CERVANTES' immortal work—*El ingenioso hidalgo Don Quixote de la Mancha*—has been described as at the same time the most cosmopolitan and the most intensely national book in the world.

The first part of it was published in 1605 ; and almost immediately versions of it began to be made in the principal languages of Europe. Beginning with the first English version by Shelton, published in 1612, there followed in chronological order translations into French (1616), German (1621), Italian (1622), Dutch (1657), Russian (1769), Danish (1776), Polish (1786), Portuguese (1794), Swedish (1802), Hungarian (1848), Modern Greek (1860), Bohemian (1866), Serbian (1882). Not only so, but it has been translated several times into each of the most widely-spoken tongues of Europe ; so that, in a sense, it may be said to have been translated more frequently than even the Bible or the *Imitatio Christi*. So far as I have been able to ascertain, no version has hitherto appeared in any of the Celtic languages ; and so, to Irish belongs, in this respect, the glory of precedence among those tongues ; and to Canon O'Leary is due the undying gratitude of the Gael. More than twenty years ago, I made the acquaintance of *Don Quixote* in the original ; and I have read it several times since then. I have also, of set purpose, closely compared with it many versions in English and other languages. Accordingly

the Irish reader may rest assured that I have reasonable grounds for stating that, in my opinion, Canon O'Leary's version is, taking it all in all, by far the best that I have read. Nay more, I venture to assert that, in some respects, it is superior to the original. This is partly due to the wonderful flexibility of the Irish language—especially when wielded by the greatest living writer of that tongue.

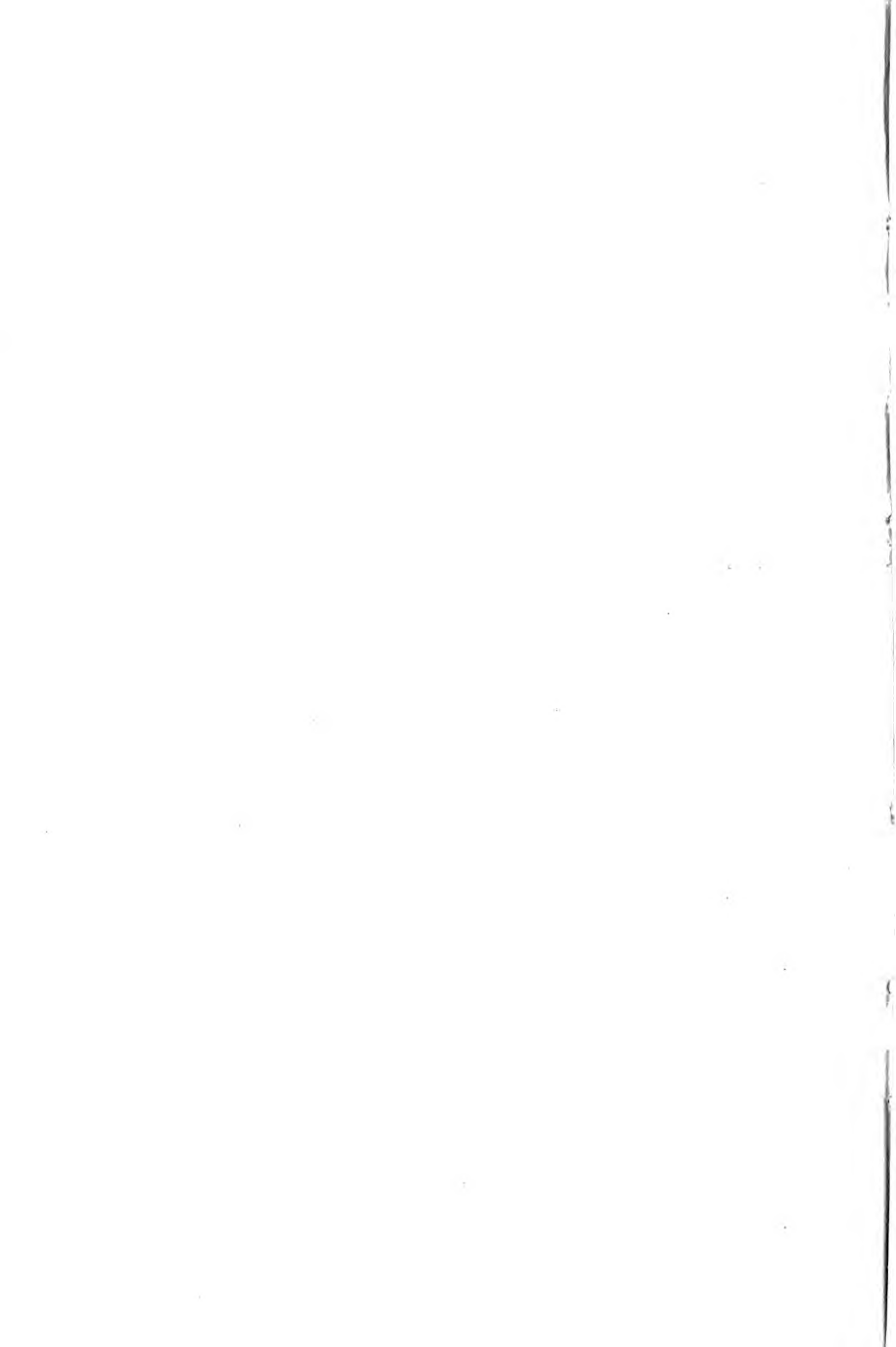
In what other language in Europe could a place-name like *Taprobane* become so readily naturalized as it does in the Irish *Tiobruid Bhán*? Or a personal name like *Alifanfaron* yield *Amhlaoibh-gan-fearann*. In the second place, the Canon's versions and modernizations have always been characterized by judicious omissions and condensations; the residuum being always charmingly fresh and free from prolixity. For example, in the present version, the long and tedious disquisition on the relative values of early Spanish romances is wisely omitted, as containing no matter of ordinary human interest, even for a Spaniard of the present day. The version has gained—not lost—by such omissions. Canon O'Leary has concentrated all the reader's interest on the central figure of the story: in a word, he has given us the Quintessence of Quixote. Thirdly, he has surpassed Cervantes in wisdom, by stopping short at the end of the First Part of the story. Of course, Cervantes had no alternative, after the impudent plagiarism of Avellanada, but to complete the Second Part. Yet, the Second Part is an acknowledged failure, as compared with the First. Of it we can only exclaim, "What a falling-off was there"—"*Quantum mutatus ab illo* " !

And so, notwithstanding the promise latent in the

closing sentence, I prefer to take as farewell words those immediately preceding—*ἴδμεν ἃ ἔσονται*—“Let us leave them there”! Leave the principal characters on the stage as the curtain rings down (for, although two of them are technically-speaking “off,” their reappearance is momentarily expected): Sancho seeking Don Quixote in the Sierra Morena, while the Priest and the Barber await the return of both. Leave them as Cervantes should have left them: Immortals—“deathless persons in an endless tale.”

CONALL CEARNAC.

SEO MAR A TÁRLA

Timceall ceitriche bliathna fídeadh ó fín bíor tian
i gcill áoi as an fáile. 'Do buail umam ann, agus
mé as riudal go héirí ar bhuaic na faraise, fear a
bí as riudal ar an gcuma gcéadna. 'Do labramair.
Níor d'fada, 'ra cáint uáinn, sur tuigear féin sur
Spáinneac é. Cíomar ar tráct ar an Spáinn; ar
clainn míleadh a táinig go n-Éirinn faob ó'n Spáinn;
ar an gcogadh móir a bí 'ra Spáinn i n-aimrír
Dónapairt; ar na tréite Spáinneaca atá le feirgint,
anoir féin, i n-a lán de rna daoine a rugadh agus a
tógadh 'ra cáinne rin tian tear de'n oileán ro na
n-Éireann; agus mar rin.

'Sa cáint dom leir cuigear ceitricheana cuige i
uataob na Spáinnire; annran, i uataob rígnídhinní na
Spáinnire, agus i uataob léiginn na Spáinnire, agus
i uataob na leabair agus na n-úgthar atá acu 'ra
Spáinnir. 'Dí ré as fíeasairt na gceitricheana dom,
agus ba máit cuige é agus ba tuigseanac. Fé deire
cuigear ceirt éigin cuige i uataob "Don Quixote."

"Don Quixote; Don Quixote;" ar reirean agus
é as maectnam. "Ní n-eól dom don úgthar Spáinn-
neac, ná don leabair Spáinneac, ná don focal
Spáinneac de'n tróiró ran," ar reirean agus
iongnadh air. "Níor aitheagar nam an focal ran
'Quixote,'" ar reirean.

"Ó," arsa mire, "ní foláir nó d'aimígir. Sgeal
íreadh é atá leacta ar fuair na n-Éiríope go léir.
Miguél Cervantes ainm an fín do rígníob an leabair."

DON CIOCÓTÉ

“Ó!” ar reiréan, aḡur tuḡ ré léim ó'n tcalam,
“‘Don Ciocóté’ atá ar riubal aḡat! ‘Don
Ciocóté’; ar nóim ó’airiḡ ḡac doinne teact tairir
rim!”

Tuḡear-ra im’ aḡne an uair rin ḡur “Don
Ciocóté” an ainim ceart, aḡur ḡur loit muintir
an tḡearla é nuair a tmeadar “Don Quixote” de,
aḡur ḡo ruid an lot cóim tiubairteac ran náir aicim
an Spáinneac réin é nuair airiḡ ré é!

Ó’fan an méro rin rḡéil im’ aḡne riam ó rin, ḡo
tá leat-diaóaim ó rin, nuair a cuimnigear ḡur
maid an ruo an rḡéal Spáinneac ran do cur rior
i nḡaeluinn. Anrhan do tuḡear, óa mbead don
treanr ḡo ḡcarfi an ḡaeluinn rin aḡur an Spáinneac
úo ar a cóile, ḡur maid an ruo “Don Ciocóté,”
an ainim a tuḡ ré dom, a beit mar ainim ’ra ḡaeluinn
ar an rḡéal.

Cuir tuime éḡin tḡearla ar an rḡéal; aḡur, cóim
rao a’r téideann mo tuairim-re, tá feabar an rḡéil
'ra tḡearla cóim raóa ó n-a feabar 'ra Spáinnir aḡur
atá an focal “Don Quixote,” ó'n t'focal “Don
Ciocóté.”

PEADAR UA LAOḡAIRE.

Cairleán Ua Liatáin
Dealtaine 5,
1912.

SYNOPSIS OF CHAPTERS

I.

The story opens with a reference to the knights-errant, their equipment, and the object they had in view. Their deeds of valour were first commemorated by oral narration, and afterwards consigned to books. The proud possessor of a book saw gathered round him a large company to hear the famous exploits of the knights. The more extravagant the narration, the better pleased the audience was. Some people looked upon those tales as romance, yet books containing the tales multiplied, especially in the South of Spain, where the hero of the story lived. He was a poor country gentleman, who had a craze for collecting trophies, knight equipments such as javelins, coats-of-mail, and the like. His personal appearance, his dress, his household, and his old horse and hound are minutely described. One of those tales fell into his hands. He read it, devoured it, and afterwards became so enamoured of them that he neglected his work. He knew the knights by name, he knew of their deeds. At last he lost his mind, and would become a knight!—he had dreams of surpassing by his deeds the boldest knights. He dons his armour, ridiculously bizarre, names his horse "Rosinante," and calls himself "Don Cíochofé de la Mancha," assigning reasons for both names. But a knight must have his Lady; he had a peasant girl in his mind. He called her by the name "Dulsinea." Our hero showed sense and discretion in not acquainting the girl or her parents of his intentions. He had already fantastic visions of subduing tyrants, avenging wrongs, and slaying giants.

II.

Don Cíochofé is ready to go forth, and rebukes himself for his dilatoriness. In full equipment, mounted on his sorry nag, he departs. He draws rein a short distance from home. He should be knighted before setting out. He wants to go back, but resolves to proceed and ask the first knight he will meet to bestow knighthood on him. A new-made knight, too, should wear white armour, but he satisfies himself that his old armour could be made as white as snow by polishing. He starts Rosinante again, whilst he dreams of glory and talks and laughs incoherently. He hears the boy-herd blowing his horn. He fancies that it is to greet him. He goes to the inn, bowing and uttering grandiloquent phrases. He bows to the servant girls, meets the innkeeper, and he resents the laughter of the girls, and regards them as ladies. The servant girls aid him to

undo his armour, so that he may partake of food. His improvised visor may not be taken off; the servants feed him whilst he holds it up, and the innkeeper devises a hollow reed through which he drinks. The picture is a humorous one. Don Cíochóte takes the inn for a castle, the innkeeper for a knight, and servant girls for grand dames.

III.

Our hero takes the man of the house into a room and kneels down in his presence. The other protests, but all to no purpose. Don Cíochóte will not get up until his host promises to comply with his request. The proprietor realising the situation, viz., that he himself is a knight, at least in the Don's imagination, and that his guest is mentally deficient, agrees to knight him in the morning. He entertains the Don with stories of his own exploits, omitting, of course, to tell that it was by highway robbery he had made his money. The innkeeper inquires whether he has any money. The hero of the story replies that books make no mention of knights taking money with them on their journeys. His host replies that books are silent as it was understood by everyone that they did. He dilates on its necessity, as well as the need of a knight-errant taking "cures" with him. The Don keeps watch over his arms through the night, as became one who is to be knighted. The man of the house entertains the household with the humour of the situation. The Don fells the two carmen who had come to fetch water for their horses. He invokes the aid of Dulcinea. The other carmen come and attack him and wound him. The host comes on the scene, humours the Don, and eventually performs the ceremony of knighthood. The servant girls, Tolosa and Molinera, put on him his spurs and sword. He returns thanks to all in the flowing language of the books, mounts his steed, and departs.

IV.

As soon as the new knight-errant gets on the road, he feels a thrill of joy pervade his whole being. He thinks, as advised, that he should have money and an attendant. There was a man at home who would suit. Rosinante develops wonderful speed on the way. The Don hears the cry of a human being from a wood beside the road; goes in and finds a man beating his shepherd-boy. He saves the boy, and commands the man to pay him all wages due. Don Cíochóte fancies that all such work becomes a knight. The master makes a claim for the price of three pairs of boots he had given the boy, but the Don decides that the leather of the boots and the skin of the boy's back should weigh against each other. Shan Aldudo pleads that he has no money, but invites the boy to accompany him home and says he will pay him. No sooner is Don Cíochóte out

of sight than Aldudo whips the boy again, and mockingly tells him to follow the madman. The knight-errant continues his journey homewards, quite satisfied with the world and himself. Rosinante trots along and the Don talks of the queenly Dulcinea in words which have the sanction of the knights of old and of the books.

V.

The Don has not gone far when he perceives six men approaching, each holding an open sunshade in his hand. They are accompanied by four servants and three muleteers. He challenges them, and imagining they are knights, he addresses them in the language of the books, and bars their progress unless they admit that Dulcinea is the most beautiful princess in the world. One of the number, a playboy, argues that he himself could not proclaim Dulcinea the most beautiful of princesses, as he had not seen her. The Don attacks him, but Rosinante falls and the knight, owing to his heavy armour, is unable to rise. He is picked up by a former neighbour of his, and taken on the top of a load of wheat, home. Approaching the house about night-fall, they listen to the conversation of the people of the household. It was all about the master and his books. They enter and are recognised. The Don orders that the great physician Ugunda be sent for, tells of his feats of valour against ten men, and how his horse's stumble saved their lives. He is put to bed, and the priest threatens to burn the books!

VI.

Whilst Don Ciochóté sleeps, Alonso tells the company where he found him and the state he was in. The priest decides to burn the books; and himself and Nicolas, on the advice of the women, burn every book in the library. They then close up the place with a wall so that nobody can know there ever was a room there. When he gets up he looks for his books. His housekeeper tells him that the Evil One has come and has taken them all away. "Not he," said the young woman, "but a sorcerer." Our hero felt that jealousy prompted the sorcerer to do so. He enlists the sympathy of Sancho Panza in his exploits. The latter, having a wife and children, at first demurs. Don Ciochóté holds out the promise of a governorship or kingship of some conquered island, and Sancho consents, and takes an ass with him. On the way, Sancho reminds Don Ciochóté of the promise of the island, and the latter quotes from the books the customs of knights-errant. He intends to outdo them all in generosity. Sancho is afraid his wife would never make a good queen, whatever else she might be fitted for. Our knight-errant advises Sancho not to ambition anything more humble than the position of Viceroy.

VII.

The knight-errant and Sancho go along. They perceive about thirty windmills; our hero persuades Sancho they are giants, and, despite the latter's remonstrances, proceeds to attack them. The shaft of one of the mills breaks his javelin, and he and his steed are thrown to the ground. He finally admits they are windmills, but that Freston had changed them by magic art. He substitutes the broken shaft of his javelin by an oaken bough and proceeds contentedly. Sancho refreshes himself with food and drink. The master passes the night awake thinking of Dulcinea, whilst his attendant sleeps soundly. On the road to Lapishé, Sancho receives instructions as to how he is to behave in combat. They meet two monks of St. Benedict mounted on mules. Behind the monks are a carriage, four or five horsemen, and two muleteers. The lady in the carriage is going to Seville, to proceed thence to India with her husband. Don Ciochóté believes that the monks are magicians who are spiriting away the lady. Acting against Sancho's advice, he attacks them, and fells one of the monks, the other escapes through the fields. Sancho receives severe treatment at the hands of one of the monk's attendants. Don Ciochóté wants the lady to return and tell Dulcinea how he rescued her. A Biscayan, who accompanied the carriage, protests against going back, and Don Ciochóté and he come to blows; and though the knight-errant receives some nasty sword-cuts the issue of the combat is left untold.

VIII.

How the remainder of the story was recovered. One day in Toledo the author finds a boy trying to sell a bundle of old papers to a merchant. The papers are Arabic manuscripts, which the author buys from the boy and gives to a Moorish Rabbi to translate for him. They contain the rest of the story; the first page bearing a picture of the combat between the Don and the Biscayan. The narrative continues to the effect that the Don, enraged at the sight of his own blood drawn by a sword-cut from the Biscayan, gives the latter a furious stroke which stuns him, so that he falls from his mule. The Don stands over the prostrate form of his foe and with his sword-point at the Biscayan's neck, calls upon him to surrender. The lady and her attendants intercede for him. She promises that he will go to Tobosco, but forgets to inquire where Dulcinea lives.

IX.

By this time Sancho has recovered from the drubbing he received from the monk's servants, and has witnessed the end of the combat. He is delighted with his master's prowess, and feels that the promised island is almost assured. The Don

explains that this was only a cross-roads fight, but that he hopes before long to do a deed which will result in Sancho's appointment as governor of an island—or even as a king. They mount their steeds and proceed upon their way. Sancho is of opinion that they should seek sanctuary somewhere, lest the Holy Brotherhood (i.e., the police) should bring them to book for the assault on the Biscayan. The Don has no fears—no knight-errant in the annals of romance was ever arrested. Sancho offers to dress the Don's wounded ear. The Don extols the virtues of the Balsam of Fierabras, the prescription for which he knows by heart. He notices that his helmet has been broken in the fight; whereupon he begins to swear that he will take a dreadful vengeance on the Biscayan. Sancho reminds him of the penance already placed on him. The Don admits the justice of his squire's contention, and proceeds to bind himself under solemn obligations not to sleep two nights in the same bed, or to eat two meals at the same table, until he meets with another knight and defeats him and takes his helmet to replace his own broken one. Eventually he consents to eat some food from Sancho's bag. Night falls before they can reach a village, but they come upon the huts of some poor goatherds.

X.

They are hospitably received by the goatherds, who invite them to share their supper. An upturned box provides a seat for the Don. He suddenly remembers that in the circumstances (according to the "books") knight and squire are on the same level, accordingly he invites Sancho to share his seat. Sancho declines the honour on the ground that the strain of remembering his table manners would interfere with his enjoyment of his meal; but the Don insists, on the principle that "he that abaseth himself shall be exalted." All this harangue is lost upon the goatherds, as is the eloquent discourse which follows on the glories of the Golden Age. While the Don is talking Sancho is feasting. One of the goatherds is so pleased by the Don's final words of thanks for entertainment received that he expresses regret at the absence of a neighbour (Antonio) who is a skilled musician. Just then Antonio enters. He is asked to sing a song and "obliges" the company. The Don is eager for more singing, but Sancho reminds him that their hosts must be tired and anxious to go to sleep. Sancho himself has eaten such a hearty supper, washed down with wine, that he can scarcely keep his eyes open. The Don agrees that it would not be a fitting recompense to keep them from their well-earned repose. He asks Sancho to examine his wounded ear, which is still painful. When the dressing is removed, Antonio recommends a healing poultice of rosemary leaves, which, in the event, proves a complete success.

XI.

Before they have time to retire for the night a visitor enters with news of the death of Criosostom for the love of Marsela. He tells how Marsela, in order to avoid the importunities of her many suitors, took to herding goats and sheep in the mountains. Criosostom and his friend Ambros do likewise in order to be near her. The end of the tale is that Criosostom is to be buried on the morrow at the foot of the cork-tree where he first saw Marsela. The Don promises to go to the funeral, and they retire to sleep; but he spends the rest of the night meditating on his mistress Dulsinea, and assuring himself that her beauty surpasses that of Marsela.

XII.

Early on the following morning some of the goatherds awaken the Don, who orders Sancho to get Rosinante and the ass ready, and they all proceed on their way. They have only gone a quarter of a league when they meet six goatherds in mourning, and along with them two gentlemen on horseback attended by three servants. The two companies greet one another, and find that they are all bound for the same place. On the way they discuss the extraordinary details of the funeral. Don Cíochóité asks the gentlemen how they had learned of the funeral, and they explain that the goatherds had told them all about it. One of the horsemen inquires why the Don is going about through such a peaceful country in full armour; and the latter replies that he is a knight-errant and prefers the strenuous life. The reply convinces the hearers that he is not quite sane, but they continue to question him politely on the subject. He treats them to a history of knight-errantry from the time of King Arthur and the Round Table onwards. The gentleman, Vivaldo by name, discusses with him the knightly custom of invoking one's mistress in time of danger. The Don explains and defends the custom, and enters into a detailed description of the charms of Dulsinea. The conversation leaves the united company convinced that the Don is insane, but Sancho believes in him implicitly.

XIII.

They see approaching through a mountain gap a company of goatherds in mourning, six of whom are carrying a bier covered with wreaths. It is the funeral of Criosostom. The two processions join. The bier is laid down, and the Don and his companions come up to view the corpse. Four men with shovels and spades are digging a grave at the foot of a rock close to a cork-tree. In reply to a query from one of the bearers Ambros says that the correct site has been chosen in accordance with the wishes of the deceased. Just at that moment someone appears on the rock—it is Marsela. They all stare at her in

silence, until Ambros collects his wits and reproaches her bitterly. She rebuts his cruel charges. She never encouraged Criosostom to make love to her—cannot help her beauty—cannot marry all the youths who pester her with their attentions—has deliberately chosen the simple life in order to have time for meditation—has determined never to marry—advises them all to give up backbiting and slandering her. While she is speaking they are all held fascinated by her beauty, but when she leaves the rock and disappears over the hill some make as though they follow her. The Don interposes; he is ready to defend her since he is convinced of her innocence. The corpse is buried, and a great stone placed over the grave. The Don politely declines Vivaldo's invitation to accompany him to Seville, on the plea that he has work to do in the hill country. They part: the Don determined to follow Marsela to assure her of his loyalty to her cause.

XIV.

The Don, accompanied by Sancho, searches all the hills, woods and valleys for Marsela, but in vain. At last they decide to rest under the shade of a tree at the edge of a wood, to refresh themselves with food and drink. Rosinante and the ass are turned loose to graze, and their masters, after refreshment, indulge in a siesta. While knight and squire are sleeping soundly some graziers come up with horses for the fair. Rosinante gallops up to make the acquaintance of the new horses, but they kick him; and the graziers with much shouting and cursing belabour him with their sticks until he falls in a heap. The noise made by the graziers awakens the sleeping pair in time to see poor Rosinante collapse under the cruel beating. Despite Sancho's counsels of discretion, the Don avows that he will punish them for their treatment of his horse. He advances to attack them, boldly seconded by Sancho, who imbibes some courage from the example of his master; but the odds are overwhelmingly against them, and Don Ciochóte has struck only one blow, and Sancho none, when they are knocked down and cudgelled by the graziers until they appear to be dead; and the graziers, fearing the police, get away with their horses as quickly as possible. Knight, squire and horse are now in the same plight; unable to rise and barely able to breathe. Ballachán, Sancho's ass, who has had his fill of rich grass, comes to the rescue. His loud brays brings Sancho to his senses, and by clinging to the ass's neck he manages to get on his feet again. He asks the Don for some of the Balsam of Hierabras. The Don has not any prepared, but will certainly make some within two days. He admits that their misfortune is due to his rashness in attacking with the sword people who were not knights like himself. Sancho places the knight, who is unable to sit upright, on the ass's back like a sack of oats, and leads the ass by the halter; Rosinante, who has managed to get on his feet again, being tied to the ass's tail; and so they proceed on their way.

XV.

They chance to come out on the public road, and shortly afterward they come in sight of an inn. The Don will have it that it is a castle; and they are still arguing the point when they arrive at the door. The innkeeper thinks at first that the knight is dead, but is re-assured by the Don's own voice. Sancho, unwilling to reveal their disgraceful defeat, explains the Don's condition as due to his having fallen down a cliff. The kind-hearted *bean an tighé*, assisted by her daughter and an extraordinarily ugly servant girl (Maritornes) attend upon the wounded knight, and a bed is prepared for him on the loft. When he is safely in bed they cover him with plasters. The hostess remarks that the Don's contusions look very like the result of a cudgelling; but Sancho assures her that they are the result of a fall over a cliff, and persuades her that his own contusions have been produced by the mental shock caused by the sight of his master falling! He reveals his master's identity, and treats her to a lecture on knight-errantry. The Don chimes in with an explanation that his loyalty to Dulcinea prevents him addressing her daughter as a knight-errant should. Sancho gets his share of the plasters, and they retire. Sancho's bed is at one end of the loft, the Don's in the middle, and at the other end is a bed occupied by a carrier, who is lying awake waiting for some wine which Maritornes promised to steal for him.

XVI.

At last he hears her coming; so does the Don. The only light in the loft is that thrown by a badly lit lamp in the porch. When she enters, the Don is certain that it is a *spéir-bhean* who has come to his aid, as happened in the tales of knight-errantry. He seizes her by the arm, and begins to make a long romantic speech. The carrier, who is under the impression that the Don is trying to take the wine from her, glides over to them and knocks the Don senseless with a violent blow on the mouth. The wine is spilt. Maritornes, in a fright, leaps on the bed where Sancho is asleep; and he, thinking that she is a nightmare, begins to kick and fight; she returns his blows with interest. Meantime the carrier, enraged at the loss of his wine, rains a shower of blows and kicks on the Don; and ends by jumping on him. The bed, which is only supported by trestles, collapses. The innkeeper hearing the uproar rushes in with a candle. He sees Sancho and Maritornes at fisticuffs, and his foot encounters the empty wine jar on the floor. As he stoops to pick it up the candle goes out, and he assaults poor Sancho in the dark, thinking that he is beating Maritornes; who mauls the innkeeper, thinking that he is Sancho. A policeman, who is looking for an escaped thief, hears the noise on the inn loft; and, thinking that he has found his man, rushes up. Gropping in the darkness he catches some apparently lifeless form by the

beard. He orders all the doors to be closed, as murder has been committed. All steal away to bed ; and as the innkeeper has taken the precaution to extinguish all lights, the policeman has to leave the "corpse" and search for a coal to light the lamp. While he is gone from the loft the Don recovers consciousness and speaks to Sancho. He asserts that the "castle" is enchanted, and that a magic giant has assaulted him. The carrier quietly takes his departure while the conversation is going on. Enters the policeman with a light. He inquires after the Don's condition ; but his tone is too familiar for the Don's taste, and he calls him a blockhead. The policeman, disappointed at not having a case or effecting an arrest, throws the lamp at the Don's head and departs.

XVII.

Sancho and the Don agree that he must have been the "giant." The Don requests Sancho to call the "Governor of the Castle" and get the materials for the famous balsam. Sancho, still stiff from the double beating, rises with difficulty and fetches the rosemary and other ingredients. The Don brews the balsam, over which he repeats many prayers and makes many mysterious passes, and fills a bottle with it. He drinks a large quantity of the balsam, which has an immediate and unpleasant effect. He is wrapped in a blanket and put to bed ; and after some sleep is quite refreshed. Sancho is so much impressed by the cure that he begs for some of the balsam, which nearly kills him. When he recovers sufficiently from its effects he abuses his master for giving it to him ; the Don accounts for its excessive action in the case of Sancho as being due to the fact that the latter was not dubbed a knight. The Don is now anxious to proceed on his travels. He harnesses Rosinante with his own hands ; dresses Sancho, and puts him on the ass. Spying a pike lying against the wall of the inn yard, he appropriates it to supply the want of his spear. The people of the inn are looking on while he is making preparations for his departure. He, knowing that according to the books the knight-errant is bound to show affection for the daughter of the "King of the Castle," keeps rolling his eyes at the innkeeper's daughter and sighing deeply. She attributes these symptoms to internal pains—the aftermath of the balsam!

XVIII.

When knight and squire are mounted and ready for the road, the knight turns to the innkeeper and thanking him for the entertainment he has received in the "castle," asks that he may have the pleasure of avenging the "governor" on his enemies as a recompense. The innkeeper replies that the only recompense he requires is the prosaic one of paying him his bill. The Don refuses to pay because such a procedure was unheard of

in the annals of knight-errantry. Instead he brandishes his pike, applies the spurs to Rosinante, and gallops out through the gate. The innkeeper runs and seizes the ass's head, calling upon Sancho to pay since his master has refused: but Sancho will not break a law which his master would not break. Just then there enters the yard nine men, who, on learning the cause of the dispute, fetch a blanket from the house, and holding it by the four corners, give Sancho a protracted tossing into the air. Sancho's cries reaches the Don, who had not gone far. He returns at a gallop, but the gate is closed, he is too stiff to dismount in order to open it, and the paling is too high for Rosinante to leap. He is therefore obliged to remain an onlooker, whose helpless ferocity adds to the amusement of the men who ply the blanket. At last they desist from their sport through sheer weariness, and place the jaded and giddy Sancho on his ass again. Maritornes in pity offers him a drink of water. The Don advises him to have some of the balsam instead, but Sancho has had enough of that beverage. Finally he wheedles some wine out of Maritornes. He rejoins his master in low spirits. The Don explains that he was prevented by some enchantment from leaping the paling to come to his assistance. Sancho is sceptical about the enchantment, and is of opinion that they have had enough of adventures and should return home and attend to the harvest work. The Don implores him to have patience; the day will come when he will appreciate the high calling of knighthood; as a protection against enchantment he is going to provide himself with a magic sword like that of Amadis. They miss the bag usually carried in front of Sancho; the innkeeper has kept it in lieu of payment.

XIX.

While they are discussing the loss of the bag they see a cloud of dust approaching along the road. The Don is greatly excited at the phenomenon, and declares that the great day has come at last; he interprets the dust cloud as being caused by a great host of armed men. Sancho notices another cloud of dust approaching in the opposite direction. The Don explains that that is caused by the opposing host. He names the leaders on both sides, and states the *casus belli*. They ascend the hill in order to have a better view of the "hosts." The Don proceeds to describe the champions and the devices on their shields; but the bewildered Sancho declares that he can see nothing more warlike than flocks of sheep and lambs. The Don ascribes this disorder of vision to fear, and crying that he will take part in the fight he spurs Rosinante into a gallop. Sancho's expostulations are lost on him; and he charges into the flock of sheep, and begins to lay about him with his spear. The shepherds shout at him to desist, but he only continues to attack the sheep and to challenge the leader of the enemy.

The shepherds have recourse to stone-throwing. One stone hits him in the side, breaking two of his ribs. Faint with pain he raises the bottle of balsam to his lips ; but he has only time to swallow a mouthful when another stone smashes the bottle to atoms and spills its contents on the road. The blow knocks out three of his teeth, and injures the hand which held the bottle. He falls from his horse, and the shepherds run up to inflict further punishment on him ; but when they see him lying on the road they imagine him to be dead, and collecting their scattered sheep, they hasten away as quickly as they can. Sancho, who was angry with his master at first, now comes to his assistance. The Don, as usual, blames the magician for the transformation of the armed men into sheep. He asks Sancho to examine his mouth and find out how many teeth he has lost ; but in the process Sancho smells the odour of the balsam, with disastrous results.

XX.

As soon as Sancho recovers he rushes to the ass to get something from the bag ; but, as already related, the bag has been kept by the innkeeper. He bewails his lot, and regrets that he ever entered the service of such a hare-brained master, who is capable of mistaking sheep for armed men ; he is ready to return home and resign all hopes of the promised island. The Don picks himself up from the road, and catching his horse by the bridle, comes over to where Sancho is with his ass. He exhorts Sancho to shake off his fit of depression. Even the loss of the bag, and the lack of eables cannot make the Don despondent ; and he discourses so eloquently on the subject of Providence that Sancho assures him that he has mistaken his vocation. This remark gives rise to another discourse on the comprehensiveness of knight-errantry, which is cut short by Sancho's reminding him that it is time they sought lodging for the night. The Don asks Sancho to count his remaining teeth ; and an "oral examination" reveals the fact that the Don has no teeth left in the upper jaw, and only a tooth and a half in the under jaw. He is distressed at the information, but determines to bear his loss philosophically like a true knight. They mount their steeds, and proceed slowly on their way. They are suffering from hunger and thirst, and the Don's mouth and side are very painful. Noticing this, Sancho tries to distract him by starting a conversation. He suggests that their misfortune is due to a breach of the laws of knight-errantry on the part of the Don ; reminding him of his rash vow concerning the helmet (chap. ix.).

XXI.

While they are conversing the night falls, but they continue journeying along the road in hopes of reaching an inn sooner or later. As they make their way as best they can in the darkness

a turn in the road brings them in view of a number of starry lights dancing about and leaping to and fro ; the lights are approaching in their direction. Sancho is trembling and perspiring with terror, thinking that it is the fairy host ; even the Don feels his hair stand on end. He tries to reassure the trembling squire ; he will be able to defend him ; this time there is no paling between him and the enemy. By this time the lights have approached near enough to reveal a procession of twenty men in white robes on horseback, followed by a vehicle like a coach ; after which come six men in black garments, mounted upon mules with black trappings. They are chanting a doleful dirge, and all bear candles in their hands. Sancho is more terror-struck than ever ; but the Don plucks up courage on finding that he has to deal with ordinary human beings. His interpretation of the sight is that the men are bandits who are carrying off as prisoner either a wounded knight or a lady. When they come near enough he addresses them. He brandishes his spear, and, taking up his position in the centre of the road, he commands them to halt and give a satisfactory account of themselves, as he has suspicions that they are up to mischief. One of the men explain that they are in a hurry to reach an inn, and have no time to answer his questions ; at the same time trying to pass him by. The Don seizes his bridle-rein, and the horse rears and deposits its rider on the road. Another of the company abuses the Don, who attacks the whole company with his spear, and forces them to take to the fields and fly for their lives. The procession was really a funeral ; and the " coach " was a hearse. The mourners thought that the Don was the Evil One who had come to seize the body. Sancho is delighted at his master's success. The Don then turns to the man on the ground and calls on him to yield or die. The man warns him that he is in Holy Orders, and explains that it was a funeral of a man who died of fever, and that they were on their way to Segovia. Meantime Sancho has not been idle. A mule laden with food and drink has remained behind grazing in the ditch ; Sancho transfers some of the bags to the back of his own ass ; they mount the injured man on the mule, and Don Ciochóte advises him to follow his companions and convey to them his apologies for such strange behaviour. Sancho adds the information that the knight is Don Ciochóte de la Mancha, surnamed the Gloomy Knight.

XXII.

The man departs, and Don Ciochóte turns to Sancho and asks him why he called him " the Gloomy Knight." Sancho replies that the name suggested itself to him when he saw how dismal the knight looked during his attack on the procession ; but adds that the loss of his teeth might account for it. The Don is pleased with his new title, and begins to compare it with the titles of the knights of romance. He asserts that he must

have a dismal face painted on his shield, so that everyone may know who he is ; but Sancho assures him that his own face is advertisement enough : at which witticism the Don is hugely amused. A thought suddenly occurs to him which dispels his mirth. He fears that he is liable to be excommunicated for attacking men in Orders. Sancho tries to reassure him, and presses him to have some refreshment from the bags which he has on the ass's back. He wishes to examine the body in the hearse, to see whether the man is really dead ; but Sancho reminds him that the man died of fever, and warns him of the danger of infection. They leave the road, and passing through an opening between two hills, reach a level place where they sit down to eat. They find plenty of eatables in the bags, but nothing to drink. Sancho judges by the greenness of the grass that water cannot be far away ; so they advance through the valley leading their steeds by the halters. Before long they hear a sound as of water falling down a steep cliff ; but at the same time they hear a noise as though three or four giants were beating something with iron flails, and every now and then there comes a sound like a giant as strong as all the others combined defending himself against the flails with a sledge-hammer. The Don declares that he is bound to go to the assistance of the one man against the three ; but the terrified Sancho, who does not wish to be left alone in the dark, implores him to wait until daylight so that his deeds of valour may be seen.

XXIII.

While Sancho has been speaking his hands have not been idle : he has taken advantage of the darkness to stoop and put a spancel on Rosinante's forefeet, so that when the Don applies the spurs the horse buck-jumps and almost throws his rider. Sancho suggests that the horse is enchanted ; an explanation which the Don eagerly accepts. Sancho recommends his master to lie down and sleep, but he refuses : whereupon Sancho offers to beguile the monotony of waiting for the dawn by telling a story. The preface to the story is so prolix that the Don loses patience, and urges him to plunge at once *in medias res* : Sancho stubbornly persists in telling the story as he heard it told. Follows the story of Lópach Ruadh and Toralva. At one part of the narrative Lópach has three hundred goats which have to be taken across a river in a small boat, one at a time (a ruse of Sancho's to prolong the tale). He impresses on his master the necessity of keeping an accurate account of the number of the goats brought over, but the Don is wearied by the monotony of the perpetual ferrying over of goats, and he interrupts Sancho. The interruption has caused the Don to lose count of the number of goats ferried over ; whereupon Sancho declares that there is an end of the story, since the loss of count has driven the remainder of the tale out of his memory. The Don, disgusted at the abrupt ending of the story, tries once more to

spur his horse forward ; but the horse only bucks and rears. They are obliged to remain where they are until dawn. As soon as the first streak of dawn appears, Sancho removes the spancel from Rosinante, unknown to his master. The Don tries his spurs again, and announces with delight that the enchantment has been removed. He bids Sancho remain where he is for three days ; and if the Don has not returned by that time he is to go with a message to Dulcinea : if anything should happen to his master he need not worry about his wages ; the Don has provided for him in a will which he made before leaving home. On the other hand, if the Don returns victorious, Sancho may count on getting the island.

XXIV.

Sancho cannot bear the thought of separation, so he follows his master. As they advance through the glen the noise grows more deafening. They emerge on a green "inch," and see some huts with a high cliff behind them : the noise is proceeding from some place near the huts. The Don coaxes Rosinante to go in the direction of the noise, and when they turn a corner they find a tucking mill in full swing ! Knight and squire look at each other in disgust : Sancho bursts into fits of uncontrollable laughter, and his master in anger strikes him with his spear across the shoulders. Sancho hastens to explain that he is laughing at the unnecessary fears that assailed him during the night, and the Don apologises. Rain begins to fall ; but the Don is so disgusted with the mill that he will not even seek shelter there, so they resume their journey in the rain. The Don sees a knight approaching with a shining object on his head : this he declares to be the Helmet of Mambrino, which he will win in combat with the newcomer. Sancho bids him beware lest it should prove to be a case of the tucking-mill over again. The Don is annoyed at the reference to the mill, and asserts that the man is mounted on a horse and has a golden helmet on his head. Sancho declares that the man is mounted on a grey ass like his own, but admits that he certainly wears some yellow-coloured article on his head. The Don threatens that if he mentions the tucking-mill again he will grind his bones into snuff, so Sancho ceases to argue. The knight couches his spear, and spurs his horse to the encounter. When the man sees him coming at such a furious rate, he throws himself backwards from the ass ; and, leaping the ditch, runs across the fields as fast as he can. One backward glance shows him the mad horseman who attacked him closely examining the "helmet" which he has picked up.

XXV.

The "helmet" was only a barber's brass bowl ! The "knight" was a travelling barber who went about on his ass, from village to village, shaving customers ; and when the rain came on he put

his brass shaving-dish on his head to keep the rain from his cap. When Sancho comes up he finds the knight examining the "helmet." He hands it to Sancho, who gives it as his opinion that it is a barber's dish. The Don ridicules Sancho's ignorance: it is none other than the "Helmet of Mambrino," and he fits it solemnly on his own head. The sight is too much for Sancho, who bursts out laughing: but the angry looks of his master hasten to explain that he is laughing at something else. The Don attributes the absence of a visor on the helmet to the greed of some person, who sold it, finding it to be silver. The mention of the balsam brings to Sancho's mind some unpleasant reminiscences. He wants to take the barber's ass instead of his own, but the knight says it would be contrary to the laws of knight-errantry: he sees no objection, however, to his taking the harness from the barber's ass. This exchange having been effected, they go and sit down by the stream that worked the mill and eat their fill from the food they got on the funeral mule; but they keep their backs turned to the mill! Then they mount their steeds again, and, allowing Rosinante to choose their way, they continue their search for adventures. They ride along for some time in silence; the Don meditating upon Dulcinea, and Sancho thinking about a difficulty that has occurred to him. He begs permission to speak. It has occurred to him that all the Don's deeds of valour are going for naught for want of witnesses to record them: accordingly he suggests that his master should enter the service of some emperor. The Don sketches for him the career of a typical knight of romance, and assures Sancho that if the knight becomes a king the chances are that his squire may be made an earl. Sancho is delighted at the prospect, and his master warns him that he must be more careful about trimming his beard or it will betray his plebeian origin.

XXVI.

Their conversation comes to an end abruptly, for they see approaching twelve men in chains, walking in single file. After these come two men on horseback, armed with guns, and each accompanied by two men on foot armed with swords. Sancho informs his master that the men in chains are convicts on their way to the galleys. The Don does not like the idea of their being forced to go against their will, and is uneasy lest they should have been condemned unjustly; in which case it would be the obvious duty of a knight-errant to deliver them. He politely addresses one of the guards in charge of the gang of convicts, and requests permission to question the prisoners as to the various causes which have led to their present condition. His request is granted, and he interrogates the first prisoner, who jokingly replies that he is being punished for having fallen in love—with a basket of linen; at which witticism his fellow-convicts are greatly amused. He questions the second man,

who cannot reply except with groans and sighs. The first prisoner speaks for him : he has been sentenced for his musical performances ; he is a thief, who in thieves' parlance has sung or "squealed"—i.e., confessed under torture. The third convict has been condemned for want of ten ducats. On the generous Don offering to give him twenty, if that will free him, he explains that it is too late now : if he had had the money in time to bribe the court he would have escaped conviction. He explains the meaning of the slang term *gurapas*. The Don continues his interrogation, until he comes to a young man who is more heavily chained than the rest. He is informed by one of the guards that this is the redoubtable criminal, Gines de Passamonte. Gines tells the Don that he has been engaged in writing his autobiography in prison. An altercation arises between Gines and the warder, and the latter raises his stick to strike the prisoner. The Don protests against striking a man so closely bound : since only his tongue is free he should be allowed to use it. He addresses the gang of prisoners, informing them that he is a knight-errant, and that he feels it to be his bounden duty to deliver them ; but he will not have recourse to force unless it is absolutely necessary. Turning to the warders he requests them most politely to release the prisoners, on the grounds that they have not injured them personally, and that the king has already enough convicts to work in the galleys.

XXVII.

The guard laughs at the outrageous request, and, with a contemptuous reference to the Don, orders the gang of prisoners to march on. The Don with a blow of his spear unhorses the guard, and the other horseman and warders take to flight. Sancho frees Gines, and between them they soon free the rest of the gang. All are grateful to the Don for rescuing them, but they are taken aback by his request that they should go to Toboso and present themselves to Dulcinea with an account of the knight's deed of valour. Gines protests that such a proceeding would result in their re-arrest. The refusal angers the Don, who threatens to transfix Gines with his spear unless he obeys. At a whisper from Gines the gang of convicts attack the Don with stones and leave himself and his horse prostrate on the road. Gines tries to break the Helmet of Mambrino. The Don calls to Sancho, and expresses regret at not having taken his advice. Sancho begs him to take his advice this time, viz., that they should retreat before the police come to look for the prisoners. The Don does not like the idea of running away from an enemy ; he would not fly from all the police in Spain ; he will agree on condition that Sancho tells no one that it was from fear that he retreated. Sancho protests that it is not a retreat at all, but a strategic movement in accordance with the dictum that at times discretion is the better part of valour. They mount their steeds and proceed on their way.

XXVIII.

Sancho makes for the mountain range of the Sierra Morena, where they may lie hid until the search is over. The released prisoners were in too great a hurry away to meddle with the bags that were on the ass; so he and his master have enough food to last them for some days. They continue to advance deep into the mountains, until they reach a sheltered place at the foot of a rock; here they sup and fall asleep leaving Rosinante and the ass to graze. Who should have chosen to hide in the Sierra but Gines! He is hiding in a cave close to them, and when he finds them asleep he rides away on Sancho's ass. Knight and squire sleep until the sun wakens them. Sancho misses the ass and begins to bemoan his loss; but the Don cheers him by telling him that he will give him his choice of three asses which are at home. They discover a portmanteau lying in a ditch. It contains some fine linen garments and some heavy gold pieces; and a further search discovers a pocket-book. The knight tells Sancho that he may keep the gold; and while Sancho is counting the gold his master is looking through the book. They are interrupted by the appearance of Gines coming along at full gallop on Sancho's ass; when he catches sight of them he throws himself from the ass and runs away among the rocks, and the ass comes on to Sancho. The Don is for following Gines, but Sancho dissuades him. He is the more ready to listen to Sancho since he has discovered from some papers in the pocket-book that the money belongs to a gentleman who has written some poetry; they are bound to find him and restore his property. Sancho does not like the idea of handing over the money, but he says nothing.

XXIX.

They proceed southward through a rocky valley. Suddenly they see a wild man, clad in a few tatters of clothes, leaping from rock to rock. He runs in front of them on the mountain road for a few moments, and then disappears among the rocks on their left. The Don directs Sancho to head him off among the rocks, but Sancho is afraid of going astray and getting separated from his master. His real reason for advising the Don not to trouble about the wild man is that he does not want to part with the gold in case the wild man should prove to be the lawful owner. The Don contends that as honest men they must try to restore it. As they turn a corner in the road they find the carcase of a mule lying in a ditch: it also was probably the property of the wild man. They see an old man herding goats on the hillside, and they beckon to him to come down. They inquire of him if he knows anything about the portmanteau and the mule. He tells them that, about six months before, a fine young man riding on a mule, with a portmanteau behind him, had come to the goatherd's house asking to be directed

to the loneliest spot in the mountains. Since then he had not been seen until a few days ago he suddenly waylaid a party of goatherds, seized their bag of food, and disappeared again into the solitude. Some of the goatherds had determined to look for him. They had found him in a hollow tree: he was scarcely recognisable, so tattered and weatherbeaten had he become. He had spoken to them civilly, and apologised for his action in taking their food; he had been starving. He had refused to give any information about himself; and a sudden change had come over him during their conversation: he had madly attacked one of their number calling him "Fernando, the treacherous." When they had separated the pair, he had rushed away from them into the woods. He came to them when he was hungry; sometimes asking politely for food, at other times attacking them madly. They had proposed to try to catch him and bring him to Almodovar, where he might be cured and restored to his friends. They are going to search for him the next morning.

XXX.

Don Cíochóté decides to look for him himself: he begins the search, closely followed by Sancho. Before long they see him approaching, leaping from rock to rock. He salutes them, and the Don greets him in true knightly fashion. The Don dismounts and embraces the wild man. The Gloomy Knight and the Knight of the Tatters enter into conversation; the latter promising to tell his story if he gets some food. When he has voraciously devoured the food, he begins his story; promising that he must on no account be interrupted in the course of his narrative. His name is Cardenio. He was to have married Lusinda with the consent of both families; but a letter arrives from Duke Ricardo inviting him to visit him. Much against his will he goes; Lusinda promising to be true to him in his absence. He is highly honoured by the Duke, and becomes a close companion to his son. This son, Fernando, is bent on evil courses; whereupon Cardenio threatens to tell the Duke. Fernando then promises to relinquish his designs, and in order to get away from temptation he proposes to go away on a visit to Cardenio's home. Cardenio does not relish the idea of his meeting Lusinda, whose beauty he has extolled to him in confidence, but what could he do? It happened that Cardenio had just received a letter from Lusinda asking him to procure for her a book on knight-errantry entitled "Amadise de Gaul." The mention of the name was too much for the Don, who declared that if he had known that Lusinda took an interest in books of the kind he could supply her with plenty: her literary taste spoke volumes for the refinement of her mind. The wild man remains silent, and when requested to continue his story replies that it is finished. This is angrily denied by the Don; whereupon the wild man knocks him down with a

stone. Sancho attacks the wild man, and the Don picks him self up and joins in the fight ; but the wild man gives them both a sound drubbing and departs. When he has gone, the Don remarks upon the irritating habit of stopping in the middle of a story—a trait of character common to Cardenio and Sancho—and he asks Sancho to finish the tale about the goats. Sancho replies that the Don's omission to keep count of the goats has driven the remainder of the story completely from his memory.

XXXI.

They proceed on their way, which leads through very hilly country. The Don has forbidden Sancho to speak, so that he may meditate without distraction ; but before long Sancho begs for permission to speak, as he cannot remain silent any longer. He declares that he might as well be buried alive as to be obliged to keep silent in the lonely places through which they are travelling. After discussing the madness of Cardenio, and the Don's narrow escape, the knight reveals to Sancho his determination to perform a penance in the mountains, following the example of Amadis. Meantime Sancho is to go to Dulcinea for an answer. If the answer is favourable, the Don will get over his fit of madness ; if unfavourable, he will be too mad to heed it. A reference to the "helmet" revives the old discussion, "Helmet of Mambrino" or barber's dish. The Don thinks it probable that he will imitate the Knight Orlando, and divest himself of all his clothes.

XXXII.

While they are talking, they come to the foot of a rugged hill standing apart from the other hills. The Don chooses this hill as the scene of his penance. He is going to turn Rosinante loose to wander at will, when Sancho suggests that he should have him instead of the ass when bringing the message to Dulcinea. The Don says that he is not to go for three days, so that he may witness his self-inflicted tortures ; but Sancho is anxious to be off. He asks for the letter which he is to deliver to Dulcinea. The Don scrawls a note on a leaf of Cardenio's pocket-book, and instructs Sancho to have it clearly copied out by some clerk in the nearest village. Sancho raises the objection that his master's own signature will be lacking from the copy ; nor is he satisfied by the reminder that Amadis never signed his name : Sancho has an ulterior motive in this, because he wants mention made in the letter of the asses promised to him on a former occasion. The Don will give him the original draft in Cardenio's book, and he can show the signature to the knight's niece, Antonia. Then Sancho objects that perhaps Dulcinea may not wish to have a letter in another handwriting : the Don replies that it makes no difference because she can

neither read nor write. Sancho asks who her people are, and recognises Dulcinea as a girl who is known at home as Aldonsa Lorenzo. He praises her strength and her powerful voice; it is no wonder that his master should be mad from love of her. The Don tells him that in his foolish way he has unintentionally hurt his feelings. Sancho begs him to give him the letter and let him go; remarking that it was a pity he did not do so before he had time to make the luckless observation which hurt his master's feelings. The Don takes out Cardenio's book and writes the letter; and when it is finished he reads it over for Sancho, so that he may know the contents by heart, in case he should lose the letter on the way. Sancho distrusts his memory, and prefers that it should be written out in three places in the book as a precaution; in any case he would like to hear it read. The knight reads it aloud for him. Sancho is delighted with its style. He is hurrying away, when the Don insists that he wait until he sees him stripped. Sancho says that it is quite unnecessary, and threatens to give Dulcinea a piece of his mind if she does not give him a favourable reply to the letter. The Don advises him to pull some of the reeds that are growing plentifully in the place; and to keep dropping them on the way, so that they may serve to guide him to that out-of-the-way spot on his return. Then the knight tears off his clothes, stands on his head, and turns cart wheels, yelling like a madman. Sancho cannot bear to look at him any longer so he goes on his way.

XXXIII.

As soon as Sancho is out of sight and cannot witness any more of the knight's performances, the latter sits down on the top of a rock to meditate. He is undecided as to which knight he should imitate: at last he makes up his mind to imitate Amadis. He begins to walk about among the rocks composing odes in praise of Dulcinea, and then he reproaches her for being the cause of his wretched plight. He committed his poems to writing by scratching them on the bark of trees or tracing them in the sand of the river. Sancho continues on his journey, dropping some reeds from time to time, especially at cross roads, until he emerges on the road to Toboso. He reaches an inn; and, while he is debating in his mind the advisability of entering, two person come out who recognise him. They are none other than the priest and the barber. The barber, in order to extract information from him, accuses him of murdering his master and stealing his horse. Sancho tells his business, and the purpose of his errand. They ask to be shown the letter, but when he looks in his pockets the letter is nowhere to be found. All that worries Sancho is the fact that he cannot claim the asses from Antonia. They ask him to repeat the contents of the letter from memory, which, as he warned his master, does

not serve him very well : in fact he mentions things which were not in the letter at all. They invite Sancho into the inn for refreshment, but he remembers the blanket, and requests them to send out food and drink to him where he is. The barber explains Sancho's hesitation to the *bean an tighé*, and brings out some refreshments to him. Then the priest and the barber tell the people of the inn about the plight of Don Cíochóté. The priest suggests that it would be a good plan to dress up one of themselves as a distressed maiden, in order to appeal to the Don in his character of knight-errant ; and so entice him away from his retreat, and eventually get him back home. The innkeeper and his wife think the plan an excellent one. She dresses up the barber in some clothes of her own : a veil covers his beard. They persuade Sancho to join in the plot by telling him that he will be surer of getting the asses if his master comes home. The three of them, the priest, the barber and Sancho turn toward the Sierra, Sancho leading the way. When they come near the place, Sancho proposes that he should go on ahead with an answer from Dulsinea (invented by himself), as the Don would be the more likely to come with them afterwards. The weather is warm, and the place inviting. The priest and the barber recline on the green sward, in the shadow of rock, and fall asleep. There they remain awaiting the return of Sancho and Don Cíochóté.

ὄσον σίοςότῆ

σΑΙΒΙΒΙΟΙΟΛ Ἀ Η-ΔΟΝ.

ἔ φῆν ἈΣῸΣ Ἀ ΜῦΝΤΙΡ ἈΣῸΣ Ἀ ἘΑΙΡΘΕ.

Ροῖντ ἔἄσῸτἈ βλιᾶδἈν ὁ φῖν βίος Ἀίμε Λᾶὸς ἈΣ
ΣῸΛῸΙΡῆᾶτ Ἀφῖ φῦᾶρὸ Νᾶ Η-ἘῦρῸΙΡῆ, ἈΣῸΡ ΡῸΙῸφῖ φᾶῖν
Ἀ τῸστῖ ὀρῖτἈ. Νῖ βίος ὅῆ φᾶσῸλτᾶτ ἈΣ ΣᾶḶ φῖοῖΡῆ
ἈϷ ἈḶ Ἀ Ἀρῖ ἈΣῸΡ Ἀ ἔῖοῆ ἈΣῸΡ Ἀ ἘἈΡᾶΛ, ἈΣῸΡ Νῖ
βίος ὅῆ Ḷᾶλᾶτ ἈῖΣῆ ἈḶ Ἀ ΣῖΟῖΛᾶ. Βίος Ἀν φῖοῖΡῆ
φᾶῖν ἈΣῸΡ Ἀν ΣῖΟῖΛᾶ ἈΣ ΣῸΛῸΙΡῆᾶτ ρῸΜΡᾶ, φῆḶᾶῖντ
Ḷᾶ ὀφᾶσῸῖρ τῖορᾶῖνᾶḶ ῖῆ ρῖᾶḶτῸΣᾶḶ, ἔᾶΣḶὸῖρ ῖῆ
ḶῆρῖτῸΣᾶḶ, ρῖορῖΡῆ ῖῆ ΜᾶρῖβῸΣᾶḶ, Νὸ ἈὸΝ ΣῖῖὸΜ
ῸᾶΡᾶῖ ἔῖῆ ῖῆ ὀῆᾶῖᾶῖ ὀὸ ḶῖῖῖᾶḶ ὀῖρῖḶῆρῖḶᾶρ ὀὸ'Ν
τ-ἔ Ἀ ὀῆᾶῖᾶḶ ἔ.

10

Νῦᾶῖρ Ἀ βῖ Ἀν Ἀίμε ρῖῖ Ἀρ βῖḶ Ἀρ φῆᾶḶ ρῖὸῖντ Ἀῖ-
ρῖΡῆ, ἈΣῸΡ ῖᾶḶ ἈΣ ὀῆᾶῖᾶῖ Ἀ ῖΣῖὸῖᾶῖᾶῖᾶḶ, ὀὸ Ḷὸρῖῖῖ
ρῖῆᾶῖᾶ ῖὸῖΣᾶῖᾶᾶᾶ Ἀρ βῆῖḶ ὀὸ'Ἀ Ν-ῖῖῖῖῖῖῖ ῖῖῖ ḶᾶḶ
ἈὸΝ ὀᾶῖῖ, 'Ν-ᾶ ὀḶᾶὀḶ φῆῖῖ ἈΣῸΡ ῖ ὀḶᾶὀḶ Νᾶ ῖΣῖὸ-
ῖᾶῖᾶḶ Σᾶῖῆ ἈΣῸΡ Σᾶῖρῖῆ Ἀ ὀῆῖῖὀῖῖ. Ἀῖῖῖᾶῖ ὀὸ
ḶὸρῖῖῖῖῖᾶḶ Ἀρ Ἀν ρῖῆᾶῖᾶῖᾶᾶᾶᾶ ῖᾶῖ ὀὸ Ḷῖῖ ρῖὸρ
ῖ ῖᾶḶᾶῖᾶḶ, ἈΣῸΡ ὀὸ Ḷὸρῖῖῖῖ ῖᾶ ῖᾶḶᾶῖᾶ Ἀρ ὀῖῖ ὀ
ῖᾶῖῖ Ḷὸ ῖᾶῖῖ Ḷὸ ὀḶῖ Ḷῖῖ ῖᾶῖᾶḶᾶᾶ, ḶὸῖḶḶᾶῖᾶῖ Ḷὸ
ῖᾶῖḶ, Ἀρ φῦᾶῖᾶ ῖᾶ Η-ἘῦρῸΙΡῆ. Νῖ βίος ρῖῖῖῖ ὀᾶὸῖᾶ
Ἀν ῖᾶῖῖ ρῖῖ Ἀ ὀ'φῆᾶḶᾶḶ ῖᾶ ῖᾶḶᾶῖᾶ ὀὸ ῖῆῖῖᾶḶ; ἈḶ 20
Νῦᾶῖρ Ἀ βίος ρὸḶ-ὀῖῖῖῖ Ἀ ὀ'φῆᾶḶᾶḶ, βίος Ἀν ῖᾶḶᾶῖᾶ
ἈΣ Ἀν ῖὸῖῖῖῖ ρῖῖ, ἈΣῸΡ βίος ῖᾶῖ Ḷῖῖῆ 'Ν-ᾶ Ḷῖῖᾶῖᾶῖῖ
ḶᾶḶ ἈὸΝ ḶὸΡᾶḶ ὀῖḶḶῆ, ἈΣῸΡ ἔ ἈΣ ῖῆῖῖᾶḶ Ἀν ῖᾶḶᾶῖᾶ

25 uóib, agus a mbéil ar leatao acu as éirteact leir
 na h-ionghaib éact a léigti ar an leabhar uóib; agus,
 nio náir b'ionghaob, sac don ruo a léigti ar an leabhar
 uóib fíunne glan ab' eao é, uar leo.

Nuair a tuig luot na leabhar do cumaob o'a uat-
 báraige na gniomairca a h-innrcti sur b'eaob ba mo an
 30 mear a bioob oirca, do toirnuigobair ar na gniom-
 aircaib a uéanam nio' uatbáraige 'na 'céile; so uci,
 fé uéine, sur cuabair ear na beaircaib ar fao leo,
 san bliúne ruime acu 'ra uéabnam ba ceairc a beic
 le rgeal, ac sur cuma leo an uoman cé'cu ba rgeal
 35 san uac é no náir b'eaob, an faio a ceirofi é.

Uí a lán uaoime náir géill, o toirac, so raib ruinn
 fíunne 'ra rgealairdeact ran na ruoirdeacta. fé
 mar a cuair an rgealairdeact i n-anhrriantact cuair
 an aicme rin i méio; so uci, fé uéine, so meairci
 40 oircaob fíunne beic i rgealairdeact ruoirdeacta, ar
 fuair na h-éuróipe, agus do meairci a beic in rna
 rgealcaib fianairdeacta a bioob agaimn i n-éirunn
 tamall o rin.

Do lean mear ar rgealairdeact na ruoirdeacta,
 45 agus ar an ruoirdeact féin, 'ra Spáinn ear, ab'rao
 ear éir uoir rgealairdeact agus ruoirdeact do tuirim
 fé mí-meair i n-aicteanaib eile.

Timceall na h-aicme rin uí 'n-a cóinnuibe 'ra
 Spáinn, i Lá Mancha, i mbaile beag náic cuimín liom
 50 cao é an ainim a uí air, agus sur cuma liom, ruime
 de rna h-uairlib úo sur gnac leo ruinnt de rna cóir-
 adcaib a uain leir an ruoirdeact do címedo agus do
 beic acu. Uí aige, anáirde ar raca, rleag ruoirde
 agus reana-rsiac méirgeac. Uí aige reana-earall
 55 lom agus cú; agus uí fé féin, ar nóir an earall, lom
 láirir. Uí fé lom so mar, pé 'cu uí fé láirir so

maid nó ná maid. Ar nóir na coo' eile de'n aicme, ní ró-mabairnead an cotuḡad a cuirlead ré air féin. Bíod rúp cun d'innéir aige, agus ba mó an ádairfeoil 'ná an mairtfeoil a curti i n'óeanam an trúp riu. 60

Bíod an feoil bhirte, agus i ruar, cun ruiréir aige. Leite a bíod aige Dé n-Doine. O'fáḡad ran teimleap 'n-a bolḡ Dé Saḡarainn, agus iarḡad de cuirinn air. Anrhan b'féirir ḡo mbead coláir mar fólḡuirte aige Dé Domnais. Beirlead an mabairne 6ḡ riu uair tré ceatḡamna o'á mbíod ag tead irtead cuige de faróḡhear. Do cuirlead an ceatḡamad curo eile balcair éadais air; clóca éadais uarail, bhirte beilbeir, agus b'róḡa éadotoma de'n rcur céadna, i ḡóir an Domnais; agus carḡ maid-láirir 70 b'réirde i ḡóir laetanta eile na reatḡaine. Ní maid de muintir tige aige ac bean-tige a bí ór cionn a d'áad, inḡean ruitár a bí fé dun ríde bliadán, agus buacail a deirlead rriotálam irḡis agus amuic air; buacail a bí ḡo maid cun aige tabairt do'n 75 ápall, nó cun rḡeide an ḡáiróin do beirlead. Bí fé féin timceall deic mbliadna a'r d'áad, agus é cnámad, deḡfláintead, lom. Bíod fé 'n-a ruirde ḡo moḡ ar maroin; agus amuic i rteannta na b'riḡaite ba maid leir beir nuair a bíóir amuic. 80

Deir curo de'n muintir a deir reanacair air ḡur Cioáda ab' ainim do. Deir aicme eile acu náir b'ead ac Céaránac. Do réir na tuairime ir feáir ir Cioán ab' ainim do.

Do tárla, trát éirir, do'n duin'uaral boct, ré 85 ainim a bí air, ḡo r'áirir fé n-a láir leabair éirir de leabair rḡealairdeada na rriurdeada. Do léir fé an leabair. Do tairn an leabair leir. Do léir fé airí é. Do tairn fé níor feáir leir an tarpa

90 h-uair 'nád mar a tairn ré leir an céad uair. 'Do
 foláiríúis ré leabhar eile de'n trasaí ceanna asur
 'do léis ré é. 'Do tairn an tairn leabhar leir níb'
 feáir 'nád mar a tairn an céad leabhar leir. 'Bí ré
 as foláirí na leabhar, asur 'sá léigead, so 'oí nár
 95 fan don tairn i n-don cor aise i n-don trasaí eile
 gnóta. 'Tus ré failleige i ngnó an eiréic bis a bí
 aise. Ní feicte coróce amuic i 'oceannta na bfiag-
 aite é, ar muin an capail rrasáig úo a bí fan
 iomad feóla air. 'Bíod re 'n-a fuide ar maroin ar
 100 an scéad folur; ac ir ór cionn na leabhar a bíod ré.
 Nuair a bíod a bfiocairt ollam, 'do glaoirte air
 cuige. Ar éigin a tusaó ré uair do féin ar é 'oíte
 le h-don compóir, nuair ríúo tar n-air cun na
 leabhar é. Mar rin 'do scéad don béile bíó eile, leir.
 105 Níor b'annam, 'oá n-éirigead an bean-tige 'ran oirce,
 so bfeicead rí an folur ar laraó 'n-a feómra aise,
 asur é ráirte in rna leabhar i n-mead beic ar a
 leabhar 'n-a corólad so ráim 'do féin.

'Bí ragaí na ragaíre 'n-a cómnuidé 'ra baile
 110 beas. Feair léigeannta 'dob' ead é a fuair ároicéim
 i n-Ollrsoil Sígáinra. 'Tasaó uim'uaral na leabhar
 uaireanta cun camte leir; asur bíod ré 'sá fiar-
 raige de cé'cu ba 'oíic leir ab' feáir de muine,
 Palmerín Sarana nó Amair na France. 'Deiread
 115 beairóir a bí ann, 'darb'ann Nioclár, sur b'feáir
 Ríoine na Síme 'nád doinne de'n beir; ac so raib
 muine 'dob' feáir 'nád Ríoine na Síme féin, asur
 sur b'é feair é rin ná 'Don Salair, 'oicáir Amair.

'Bí an uim'uaral boct as sabáil 'do rna leabhar
 120 rin, asur as cuimneam ar na sairídeacáir rin, asur
 ar na gnómaráir a demóir, asur fan don píoc 'oá
 mearaéal air ná sur b'firinne glan an uile focal

de'n rḡealairdeact. Cimead rḡ 1 n'aighe an uile
 focal d'ár léig rḡ ar cómhacaib, ar ḡleiceanaib, ar
 aighear, ar cóimhḡar, ar buillib troma, ar ḡonaib 125
 marbhuisḡeada, ar fuisḡe, ar ḡrád, ar éad, ar
 d'ioḡaltar, ar an uile faḡar nuda d'ob' ionḡantaighe
 aḡur ba d'eacla a c'neudeamaint 'ná 'céile; aḡur é
 lán-deimnigḡeac ḡur d'ume a bead ar a meadair
 ad'airfad náir d'f'irinne ḡlan an uile focal de'n 130
 fáméir rin ḡo léir. Na daoine do rḡriob na leabair
 a d'iarraid buadactaint ar a céile i n-innirint an
 éicig; dá ḡcuiread d'ume acu b'neas móir r'ior náir
 b'foláir le d'ume eile b'neas ba dá mó 'ná i do c'ur
 r'ior; aḡur an d'uin'uaral boct lán-deimnigḡeac 135
 ḡur d'é nuda a b'iod c'ior ná f'irinne ba dá mó.

Fé d'ne do cuaid d'á meadair. D'iod rḡ aḡ
 d'eanam comparáide ioir na n'oirib móra. R'ioine
 t'nean, d'ar leir, ad' ead an S'io Ruí D'íar; ac ní maib
 don b'neic aighe ar R'ioine an C'laidim S'oluir, an fear 140
 a b' aḡ cómhac leir an dá f'atad móra, aḡur do
 maib 140 araon le n-don rḡuab-buille amáin de'n
 élaideam; aḡur do c'ur oinead ran n'ic leir an
 mbuille rin ḡur d'nead dá leat de ḡac f'atad d'iod,
 oinead mar a d'eanfad r'neal dá leat de ḡac b'rob 145
 de dá b'rob luadra!

Ire nuda a táinig fé d'ne ar an maactnam ran d'ó,
 aḡur ar an ḡcomparáide rin a b'iod aighe 'á d'eanam
 ioir na n'oirib fáin, ná ḡur buailead irḡeac i n'aighe
 ḡo d'ainḡean ḡo maib ceanḡailte air féin imḡeact 150
 'n-a n'ioine fáin mar 140! ḡur d'é a d'ualḡar, ó c'uis
 rḡ an rḡeal nib' f'edair 'ná mar a c'uis doinne eile
 an uair rin é, air aḡur éide do ḡlacad, air coranta
 do c'ur uime, a élaideam aḡur a rḡiat aḡur a f'leas
 do c'ḡaint; dul ar muin a c'apail, aḡur annran 155

na meirge bí. Do ceartaíú fé i agus do veiríú fé i cóm maic agus d'féad fé é. Níor d'fuiríte do é. 190
 Bí móran veiriúáin le véanam uirí, mar bí sí bairte nó leatbairte i n-a lán áiteana. Fé veiríe bí sí curta i veiríe aige cóm maic agus do' féiríe i cur i veiríe. Bí aon mácaíl amáin uirí, ámtac. Ní raib ve'n catbáirí ann ac an cloigeann. Bí an 195
 cealltar imígte. Cuairtíú fé sac aon cáinne ve'n tíg, féadaint an bfaíad fé an cealltar. Ní bfuair. Cuir fé cloigeann an catbáirí ar a ceann. Cuair a plaorí irteac ann go ráim agus go rocair, cóm rocair agus cóm n-oiréamnac agus dá mba do 200
 féin a véanfi an catbáirí an céad lá. Tuig fé i n' aigne gur d'amlaíó a fuair fé plaorí a fean-atar ó dúctar. Do tairn ran leir. D'féac fé 'ra ríacán. Connaic fé an plaorígin maol! Connaic fé an liatróidín cinn a bí air, agus é anáirde ar an 205
 ríugál muinil; agus san ionta aráon, roir liatróidín agus ríugál, ac mar a beaó colpa ráirte! Ní véanfaó an colpa ráirte rin an gno go veó, dar leir, mar ceann agus mar múmeál ar ríoiríe fáin a bí ceartaite ar fáil tío an noomán bpaonac as 210
 véanam éac a cuirfaó iongnaó ar an raogál! D'aimríú fé ráiréar maic láiríe, agus vein fé cealltar ráiréir agus rocairíú fé ar an scatbáirí é, veiríeac mar a rocairí cealltar ceart. Anrao do cur fé uime airí an catbáirí, agus d'féac fé 'ra 215
 ríacán agus bí a aigne rárta. Bí a aigne rárta go leóir leir an gcuma 'n-ar féac an catbáirí ar a ceann, ac ní raib a aigne ró-rárta leir an gcuma 'n-a veiríeac an ceann ar dá mbuailtí buille 'clairéam air. Cúin go bveiríeac fé conur a veiríeac fé ar, cuir fé 220
 an catbáirí ar bairna bata, agus tairíú fé a cláiréam

féin agus buail ré buille de ar an scealltar. Deim
 ré cimitil-a-máilín de'n cealltar, níó nár b'iongnadó.
 Annpán do deim ré cealltar eile, agus cúir ré fún-
 225 rái beasa iarrainn fillte irctis 'ra páiréar, 'sá neap-
 tuḡadó. Nuair a bí ré véanta aise, dubairt ré leir
 féin go ndéanfaó ré an tḡó go h-álunn. Níor
 tḡial ré le buille 'clairdeam é, ámtac.

Bí arim agus éide annpán aise go h-iomlán, agus
 230 cúimniḡ ré ar an tscapall. Siúó cun na h-áite 'n-a
 raib an capall é. Da níó-ainveir an capall é san
 ámpar. Ar éigin a bí loct riam i tscapall ná raib
 ann. Bí re cóm lom ran tḡur dóic le duine ná raib
 ann ac cḡoicéann agus cnáma, agus go raib a dá éli
 235 buailte ar a céile. Ac, dar leir an nduin'uaral
 go mba leir é, ní raib a leitéro eile o'ead riam, ná
 an uair rin, le páḡail 'ra domán, agus búcephalur
 Alexanveir do cúir leir, nó an Dabiéca úo a bí
 240 ar an tscapall? O'fíni an ceirt annpán. Tḡs
 an duim'uaral boct ceirre lá a o'iarraib cúim-
 neam ar ainim ceart do'n capall. Dar leir, níor
 ceart i n-aon cor eac cóm h-uaral do veit as ríoirre
 cóm h-uaral, agus san ainim uaral do veit ar an eac.
 245 Do tuis ré tḡur tuḡadó búcephalur ar an eac a bí
 as Alexanveir toirḡ ceann mar ceann tairb a veit
 ar an eac ran; mar ir ionan "búcephalur" agus
 "ceann tairb." Do cúimniḡ ré ar a lán ainimneáca,
 ac do cáit ré uair iao cóm tuis agus cúimniḡ ré
 250 orca, go tci go tcláinḡ an macctnam ro 'n-a éiride.
 Iré ainim a tuisi 'ra Spáinn ar capall oibre ná
 "rórín." Ní raib i tscapall an duim'uarail ac
 "rórín," .i. "cábóḡ capail," go tci an uair rin.
 Bí ré le veit 'n-a capall ríoirre fáin ar ran amac.

D'á bhíis rin, "Rórin noiúe" ab' ead é. 1r ionan 255
 "anté" 'ra Laidim agus "noiúe" 'ra Saeluinn.
 Cuir an duim'uaral an dá focal le céile, "rórin"
 agus "anté." Annpán bí "Rórinanté" aise. Cíom
 fé ar an bhfocal do má' d'ó féin. "Rórinanté";
 "Rórinanté," adreidid fé. Fé deire do tairn an 260
 focal go n-iongantac leir. Dar leir, bí fuaim agus
 ceól agus fuinneam agus uairleact labarta 'ra
 bhfocal ná maib i mDucephalur ná i mDabieca,
 ná i n-ainim don capall m'uire fáin go maib triact
 i n-don leabair air. Socairuis fé ar an bhfocal ran 265
 mar ainim d'á capall.

Bí ainim aise ar a capall. Níor mhór d'ó, annpán,
 ainim do ceapad d'ó féin. Cúg re trí nó ceatair de
 laetantaid eile ag maectnam agus ag cuaroad, a
 d'iarraid na n-ainime d'fáigail amac d'ó féin. Fé 270
 deire do focairuis fé ar an dá focal "Don Cioócóte"
 mar ainim d'ó féin. Deir luct reanacair go dtair-
 beannann ran gur "Cioócáda," nó "Céaráda," a bí mar
 ainim air noiúe rin. Annpán do cuimnis fé ar
 conur mar a cuir amadair mar aguirin le n'ainim féin 275
 ainim a tíre d'úctair; agus gur cúg fé "Amadair d'é
 Saul" ar féin, nó "Amadair na France." Cúin beic
 cóim maic le n-Amadair d'é Saul, cúg ar nduim'uaral
 "Don Cioócóte d'é Lá Mancha" air féin. Bí, dar
 leir, annpán, d'óitín don m'uire fáin d'ar máir maib 280
 d'ainim agus de floinne air; agus bí oiread onóra
 tabarta aise d'ó féin agus d'á d'úctais agus a cúg
 don m'uire fáin maib d'ó féin agus d'á d'úctais, nuair
 a cuir fé ainim a d'úcta i n-aice le n'ainim féin.

Bí gac don pur um an dtaca ran aise do ceat- 285
 tuis uair cún beic 'n-a m'uire fáin, d'iread mar
 doimne de rna m'uirid fáin ar ar léis fé in rna

leabhairib; gac don fuo ac don níó amáin. Connaic ré
 in rna leabhairib ná hairb don fuoime fáin gan ríogán
 290 uaral éigin aige go hairb ré i ngráó léi. Da cuma
 cé'cu bíóó aicne aige ar an ríogáin nó ná bíóó. Da
 cuma cé'cu bíóó 'fíor aici-rin a leitéir-rin do beic
 ann i n-don cóir nó gan a beic. Ac fuoime fáin gan
 ríogán uaral éigin aige, agus é i ngráó léi, níor
 305 fuoime fáin i gceart i n-don cóir é.

Deirtear go hairb 'ra cómharranacé ingean fir
 tuata, cailín dactamail glan deabhruigéac, agus go
 hairb ar n-uaim'uaral i ngráó léi. Má bí, ní hairb don
 fioc d'a fíor ran as an gcailin. Níor labair an
 300 uaim'uaral riam léi mar géal air, agus dá labraó
 ní ró-réir a glacfi a cáimc. Tuig ré i n'aigne go
 ndéanraó fi rin an gnó dó mar ríogáin. Ní hairb don
 fioc d'a fíor as an gcailin go hairb an rocairugaó
 ran déanta 'n-a taob. Ní h-innrtear cao ab' ainim
 305 oi. Do ceap an uaim'uaral ainim oi, ré mar a ceap
 ré ainim d'a capall agus ainim dó féin. "Dulrínéa"
 an ainim a tuig ré uiréi, a gan fíor oi féin agus a
 gan fíor do gac doinne d'ár bain léi.

Nuair a bí an méir rin rocair aige bíóó ré as mac-
 310 tnam. "Ó!" doiréacó ré leir féin, ar a máctnam,
 "Náé áluinn a beir an rgeal asam nuair a beaó
 as gluairéacé im' fuoime fáin, agus nuair a beir
 riarraó fátaig éigin trearrgarta ar lár asam—níó
 náé annam as fuoirib fáin—agus nuair doiréacó
 315 mar reo leir an bfaac: 'Ní maic liom an ceann a
 bainc díot, a riarraó fátaig; ac cuirim de gearraib
 oir anoir dul as tual air mo ríogáin, Dulrínéa
 vél Tobóró, agus tú féin do cáiteam ar do
 glúimib 'n-a lácair agus a ráó léi mar reo: "A
 320 ríogán uaral, éionn tú annro ió' lácair an fácaó

Caracáliambros. Όιμεαρ κόμηρασ αον-φιη λειρ αν
 πρωιη ρο-οιηδειηε, Όον Cioóóte óé lá Mancha.
 Όο θυαιό ρέ οηη λε ηεαρτ α λάιηε αςυρ λε ερδóαετ
 α ζηηη. Όο λεοζ ρέ μ'αηαη λιομ; αέ τοó ευιη ρέ οε
 ζεαραιό οηη τεαέτ αηηρο ας τηαιλλ οηε-ρα, α ρίοζαη, 325
 αςυρ μέ ρέηη α εαδαιηε ρυαρ ουιτ, ευν ζο οταδαιηά
 οηη ρέ κοη ιη ηαιτ λεατ."

Όιοó εραιοε αν ουιη'υαραιλ οιοέτ αη ηιηε λε ηόη-
 ταιη ηυαιη α οιοó ρέ ας ηάó ηα εαιητε ρηη λειρ ρέηη.
 "Όοδóρó" αν αηηηη α βι αη αν ηβαηε 'η-α ηαιό αν 330
 εαιηη 'η-α κόμηηυοε αηη. Όα ηαιτ αν θαηλ αη αν
 ηουιη'υαραιλ ηά ηαιό 'ριορ ας αν ζεαιηη, ηά αςά
 η-αταη, ηά ας αοηηηε οά ηυηηηη, ζο ηαιό "ρίοζαη"
 οέαητα αηε οι. Ό'ά ηβαεó ριορ αν ρζέηλ αευ βα
 ηεαηα οó ευιηε ιαó 'ηά αν ραταε. Ρέ ρρεαδηαοηοί 335
 ειλε α βι αη αν οηεαη ηβαóετ, βα ηαιτ αν ειαηλ οó αν
 ηέρο ρηη ηάηη τοó εηηεάο αηε ρέηη.

ΚΑΙΒΙΘΙΟΙΛ Α ΟΘ.

Α ΘΕΛΩ ΣΑΒΒΑΙΛ ΑΜΑΔ.

Ζαé οηημύεάηη ο'ά ηαιό λε οέαηαη βι ρέ οέαητα:
 αν εαεόαηη οειρζτε, αν εηοε ρζιομαητα ζλαη, αηηηη
 ευηεα αη αν εαé, αηηηη ευηεα αη αν ηρωιηε ρέηη, αηηηη
 ευηεα αη αν ρίοζαηη; ζαé αοη ηυο ευηεα ι οηηεó ευν
 ζηυαιηε. Αηηηαη εάηηζ θυαιόηηε αηηηε αη αν 5
 ηρωιηε υαραιλ.

"Ό," αη ρειηεαη λειρ ρέηη, "ρέαé αηηηο μέ ρόρ
 ζαη κοη αςαη 'ά ευηη οίοη, αςυρ ηάé ριορ εαó é αν

5 ÁTAR ATÁ LIOM AR FUAIÓ NA 'DÉIOIRTA! NÍ FÍOR CAO
 10 IAO NA CÍORÁNAIS ATÁ LE RMACTUÍGÁD, NÁ CAO IAO NA
 h-ÉAGCÓIRTA ATÁ LE CORÍ, NÁ CÉ h-IAO NA FATAIS MÓRA
 ATÁ LE CLAOÍD; ASUR RINÉ AN SHÓ SO LÉIR AS FEITEAM
 LIOM, ASUR MIRE AS RÍGÁOILEAD NA h-AIMRÍE TORM,
 ASUR B'FÉIDIR AN ÉAOI AS IMTEACT UAIM, CAOI NÁ
 15 CIOCFÍD AIRÍR, AR SHÍOM ÉIGIN IONZANTAC A 'DÉANAM.
 NÍ MÓR 'DOM GLUAIRIAC TÁN A TUILLIAD RUGNIR!"

Cuir ré uime an éide. Cuir ré an caithéar ar a
 céann. Cuir ré rrian agus iallaic ar Rórinanté.
 Socairis ré na rruir ar a dá fáil. 'Dainis ré an
 20 ríac ar a cuirinn é; ré mar a connaic ré, in rna
 leabhair, a deimead muidirí. Anrnan cuaid ré ar
 muin an eic, agus tós ré an trleas 'n-a láim deir,
 agus gluar ré amac an geata a bí ar an 'taob éiar
 'á éid, i 'tíed ná feacaid domne as imteact é.
 25 Nuair a fuair ré é féin amuic, agus an raogal mór
 ór a cómar, agus na shíomairta móra le 'déanam
 aige, táinis oimead eile de éiride 'dó. Comáin ré
 leir so 'tí so maib ré timdeall le ceatnamad míle
 ó'n 'tí. Anrnan 'do cuimnis ré ar fuo a cuir
 30 fiadaint air rtao. Táirais ré an rrian, agus 'do
 rtao Rórinanté 'n-a coilg-fearam—fuó nár mírte
 leir. Iré fuo ré ndéar an rtao ná ro. 'Do cuimnis
 an muidir ar 'dearmad a bí 'deanta aige. Ní maib
 ceatuisge 'áon fear gabáil amac 'n-a muidir fáin,
 35 ná don shíom muidir 'do 'déanam, san é beic sháimte
 'n-a muidir. Tuís ré i n'aigne nár sháimead 'n-a
 muidir fór é; agus, 'á bhíis rin, so maib an shó so
 léir dun ór cionn. 'Bí 'fíor aige, ar na leabhair,
 so mbead 'tíge na muidreacra aige 'á bhíread 'á
 40 rmactuigead ré don cíoránac, nó 'dó ndeimead ré don
 shíom eile muidreacra, so 'tí so scuirí sháim muidir

αιρ. Νυαιρ α κυμνηγ ρε αρ αν μερο ριν βα υοβαιρ
 50 ζσαραυ ρε ταρ η-αιρ αβαλε ; το βαμεαυ α λειθερο
 ριν δε ρηειδ αρ, λε η-εαγλα 50 ραιβ υλιγε να μιορ-
 εαατα βηρτε αανα ρεμ αιγε. Οι ρε ας μαατναμ 45
 αρ ρεαυ ταμαλλ, ρεαααιτ ααυ βα αεαρ υο α υεαναμ.
 ρε υειρε το κυμνηγ ρε αρ μυο α λειγ ρε ι λεαβαρ
 ειγιν, ι υταου ρηρ ειγιν α βι ας γλυαιρεαατ αρ αν
 ζαμα ζαεαυνα, αςυρ ζαν ε ζαιημτε 'η-α μιορρε.
 ιρ ε μυο α υειν αν ρεαρ ραν να κομαιτ λειρ 50 50
 υτι ζυρ δυαι ριορ-μιορρε υιμε αρ αν ρλιγε, αςυρ α
 ιαρραυδ αρ αν υριορ-μιορρε ριν ε ζαιημ 'η-α μιορρε
 ραιμ. Σοαμυγ ρε αρ αν μυο ραν το υεαναμ. Οι
 'ριορ αιγε, λειρ, το ρειρ υλιγε να μιορρεαατα, να ραιβ
 αεαυιγτε υ'αον μιορρε ηυα-ζαιημτε ουλ ι μιορρεαατ 55
 αα αμαιν ι η-ειυε ζεαλ ; αςυρ να ραιβ αεαυιγτε υο
 αον αομαρτα, ι υρμυημ ρυααταρ, το αυρ αρ α ργιαα
 50 υτι 50 μβαιρραυ ρε αν αομαρτα ραν αμαα υε
 τορραυ ζηιμ. αα υυβαιρ ρε λειρ ρεμ 50 ηυεανραυ
 ρε-αν τρεαν-ειυε α βι αιγε το ρζηιορ αςυρ το ζλαναυ, 60
 50 υτι 50 μβεαυ ρι αομ ζεαλ λε ρνεαατα, ηο λε αλυμ
 ερμινε. Νυαιρ α βι ροαηρ αρ αν μερο ριν αιγε, το
 υογ ρε αν τρηαν αιρρ αυν Ροριναατε. Το υογ
 Ροριναατε αιρρ αυν υοαηρ, αςυρ ηι η-αρ κορα-
 αιρυε ε. Τυζ αν μαρκαα α ρλιγε ρεμ υο, αςυρ αεαυ 65
 α ροζα υοαηρ το ζαυαυλ. Ση μαρ βα ζηαα λε μιορριβ
 ραιμ α' υεαναμ, μαρ το τυγιορρ ζυρ υ'ρην μαρ βα
 υοιγιγε υοιυ εαατ ειγιν το αεαατ 'η-α υρηεδ. Ση
 μαρ α υειν Οον Αιοαοαε αν υαιρ ριν. Τυζ ρε α ρηαν
 ρεμ το Ροριναατε. Οι Ροριναατε ας ριυβαλ 50 70
 βηεαγ ρειυ, αςυρ ιρ υοαα 50 ραιβ αιγνε ρυαιηνεαραα
 αιγε αν ραιυ να ραιβ ρυρ να ρρορ να ρηαν ας υεαναμ
 αον αυρ ιρτεαα αιρ. Ηι ραιβ αον τρημ ι η-αον αορ
 ας αν μαρκαα υ'α αυρ ι Ροριναατε. Οι ρε τυαρ 'ραν

75 iallaic, agus é ag macctnam agus ag caint leir féin.
 "Bí ré ag cumhneamh ar na leabhair a rghníodhaim roimhir
 rin ar na gníomharthaib a d'eim na muidirí fáin a bí 'ra
 traoisal fadó; agus bí ré 'gá beartuagáid i n'áigne
 conur mar a beadh cúntar ar a gníomharthaib féin
 80 in rna leabhair a bí le teacht, agus conur mar a
 "d'eim Don Ciocóte d'é Lá Mancha a leicéirí reo
 de gníom agus a leicéirí ríú de gníom; conur mar
 a rmacctuis ré le neart a Láime ríó-óiríoda a leicéirí
 reo de tíoránac, agus conur mar a tneartar ré i
 85 gcómharac don-fir a leicéirí ríú de riaroda fadais a
 bí tar éir buadactaint ar muidirí fáin an domáin
 go léir, agus go ríad eagal acu go léir roimhir; agus
 conur mar náir buail a diongabadáil o'fear comharic
 uime ríam go d'í zup carad 'n-a tnead an muidirí óiríoda
 90 uaral oirdeire catbuadac, Don Ciocóte d'é Lá
 Mancha!"

Díod ré ag caint leir féin ar an gcuma ran, agus
 nuair tagad amac 'ra caint d'ó focal éigin molta ar
 féin nída mórtairige 'n'á 'céile, cuiread ré rgeartad
 95 gáire ar a dainead rnead a' Rórinanté boct a díod
 ag míogairnais.

Tus ré féin agus an capall an lá ran go léir ag
 cur na ríige díod, agus ní bfuair an muidirí uaral
 don éaoi ar éact ná ar gníom a d'eanam, díod zup
 100 fás ré ré Rórinanté a focarugad cad é an d'ótar a
 geóirí. Bí an oirde ag teacht, agus díodar arson,
 roir capall agus marcad, buailte amac le tuirre
 agus le h-ocpar agus le tar. O'fear an muidirí
 'n-a tímceall féadaint an bfeicad ré cairleán
 105 tigeairna nó boctán uime boict i n-don dall, agus go
 bfeadfad ré díoirín na h-oirde o'fásail d'ó féin
 agus o'á capall. Bí 'fíor áise, ar na leabhair, zup

b'fín mar ba shác le míoib fám a déanam. Níor
 b'fáda go bfeacaib re, tamall uaid, tig órta. Cuir
 ré bhoirtugad ar Rórinanté, cun beic ag an ucis 110
 rin, pé rásar é, rar a uciofáid an uoircead.
 Díreac agur é ag déanam ar an ucis, do réiread
 adarc. Bí garrán ag dozáiread muc tamall beag
 ar an ucad eile de'n ucis. Cearcuig uaid na muc
 tabairt irteac i gcóir na h-óidce. Séro ré an adarc 115
 cun iad do éruinnugad. Cóm luac agur d'airis an
 míoire an adarc, do buairead irteac i n'aigne láit-
 reac gur cáirleán uaral éigin an ucis órta, agur gur
 tug muintir an cáirleán ré nveara ag teac é féin,
 agur gur ag fáiltiugad moimír a réiread an adarc! 120
 Bí 'fíor aige, ó rna leabhair, gur mar rin a curc
 fáilte moim míoire fám nuair a tagad ré cun cáir-
 leán; go nveinead adac an cáirleán an adarc do
 réiread, cun a cur i n-úil do gac doinne de muintir
 an cáirleán, íreal agur uaral, go maib an míoire móir 125
 ag teac, agur nár b'foláir doib go léir teac agur
 úmlugad do, agur é glacad leir an onóir a bí ag dul
 do. Nuair a connaic Don Cioócte buacail na muc
 ag réiread na h-adairce; b'é an buacail rin, dar
 leir, adac an cáirleán, agur cun teac an míoire 130
 do cur i n-úil a bí ré ag réiread na h-adairce. Bí
 ácar tar bárr ar an míoire boct nuair a cuaid an
 méro rin 'n-a luige ar a aigne. Táinig ré go doimír
 an ucis órta. Bí beic ban ag an doimír, beic
 cailíní aimpire do bain leir an ucis. Nuair a connaic 135
 an míoire iad níor cailíní aimpire i n-aon cor iad, dar
 leir, ac beic miosan; beic ingean do'n mios go mba
 leir an cáirleán. Táinig an míoire anuar d'a éapall,
 agur érom ré ar úmlugad do'n beic miosan. Agur ar
 labairt leó in rna rcarcaib cainte do curc in rna 140

leabhairb míorheáda marí cómhád iorí míorhe agus míogán.

“Tugaim go h-úmhál,” ar reirean, “do bháir n-uair-leádt ró-uairle, ró-áirí, ró-míoga, an onóir ír ual
145 agus ír ceart a tábairt do bháir foilre; agus beirim a bhíodáir leir an n’Dúilímhain gur i dtíreó bháir gcair-leáin do carad mé le linn doirdeáda na h-oirde do tuicim ó néalairb neime ar éilár an domáin!”

Bí an beirt cailíní ag féadaint air agus ag éir-
150 teádt leir, agus ná feadairdair ó talamh an domáin cao é an raḡar uime é, ná cao é an bhíḡ a bí aise leir an raḡar ran cainte do labairt leó. Bí a rúile ar leatad acu ag féadaint air, agus níor labairt doimne acu don focal. Bí ’fíor acu gur raḡar éirgin uime
155 é, marí d’airḡadair a ḡlór; ac ní raib’ fíor acu cao é an raḡar uime é, marí bí an cealltar úo tarraigste anuar ar a aḡair aise. Bí rḡeón ag teádt ionta, agus bhíodair ag dhuiríom lairḡis de’n doirur uairí. Tug ré fé ndeara an rḡeón. D’áiríḡis ré an ceall-
160 tarí agus tḡis ré a aḡair le feirḡint doib. “A míogna ró-uairle,” ar reirean, “ná bhíod rḡádt ná eagla orairb. Ní baogal daoirb. Níor cuibe dómra, atá im’ míorhe fáim, marla ná tarcuirne ná ear-onóir a tábairt do banḡadct uairil. A málairt rím
165 ar fad atá ceangailte orím a d’éanám, do níeir dligste agus maḡalta na míorheáda.”

Nuair a cónnaic na cailíní an aḡair lom mí-lítead, agus an dhuic a bí ar an nduime ar fad, ó mullac talamh, íré ruo a d’éineadair ná rḡearḡad ar ḡáirí.
170 Níor tairn ran leir. Le n-a linn rím táinḡis fearí an tḡse amad, féadaint cao a bí ag curí na gcailíní ag ḡáirí. Fearí mórí beaḡuigste ab’ ead é, agus bolḡ ana-móirí air. Nuair a cónnaic ré an rḡróirḡéir, ba

ní-úobair do pleargad ar hairí ar nór na scailíní.
 Ac connaic ré an fearg ag teacht ar an rtróiméir, 175
 agus méar ré go mb'féiríon sur b'feairí beir rtuamtha.
 Úi an fear, agus a curó airm, agus a éirí, aifeiread
 go maic; ac úi an rtleag mór fada úo 'n-a láim aige.
 Rud contabairtác ab' ead i. Níor b'áon dóicín i.
 Níor maic leir an bfeair mbeaúigte don magad 180
 déanam fáití féin ná fé'n t-é 'na maic rí 'n-a láim
 aige. Iré rud a deim ré ná labairt go bpedg féir
 uirnamáil. D'úmluis ré do'n ruiríe agus do
 labairt ré leir.

"A ruiríe uairt," ar feirean, "má'r lóiróin 185
 oirde atá uairt annro tá ré le págail agat' onóir
 agus fáilte. Tá gac don rud le págail agat'onóir
 ac amáin leabair. Níl don leparáca agamn."

"Ní deimeann fan deifrigéact ar bit, a Cairtíleánag
 uairt," arfa Don Ciocóte. "Déanfir don rud mo 190
 gnó-ra, óir iriad m'arm agus m'éirí m'órnáirí, agus
 ní bíonn de fuaimnear agam ac an fánaideact."

Céap an fear beaúigte, nuair aigis ré "Cair-
 tíleánac" 'a tabairt air, sur méar an rtróiméir sur
 ó Cartíla é. Úi 'fíor aige féin náir b'ead, ac ó 195
 Anbalúra, ó bhuac na fánaige; agus áro-cleairíde
 ab' ead é, agus áro-biteamnac.

"Ac," ar feirean leir an rtróiméir, "má'r mar
 rin atá an rgeal agat, a duim'uairt, ní bíonn de
 leabair agat go minic ac an árraig, agus ir fáiríe 200
 a deimeann tú nuair a deimío daoine eile corlaó.
 D'á bígí rin fan annro agamn; agus geallaim úit
 go mberí do dóicín de cúir agat cun na fáiríe
 déanam, ar fead bliáona, ní áirígim ar fead don
 oirde amáin.

205

Do rugad irteac é, agus iré a úi go sabta ruar

AGUR SO CRAPAITÉ 'n-a cínámaib, ó beic ran iallaic
 1 1 gcaiteam an lae go léir, agur an bpoctal 'gá tmao-
 cáo. Nuair a bí ré ag dul irteac, tuidairt ré leir
 210 an bfeair mór, muidne an cáirleam, dar leir, aine
 máit a tabairt do'n eac; "an t-eac ir feárr," ar
 reirean, "do cótuig doinne miam!" O'féac
 'muidne an cáirleam' ar an eac. Má féac ní tuid-
 airt ré don muo. Do muig ré an capall go tci an
 215 rtabla. Annran táinig ré tar n-air. Úi an beirt
 cáilini tar éir a gcuio rgeóin a cúir víob um an taca
 ran; agur bí duine acu ar gac taob de'n rcróimreir,
 agur iao a o'iarraib na h-éirde baint de. Úi an
 lúineac bainte de acu, agur níon b'fuirirte dóib
 220 é, bí na búclai agur na cnairí agur na tuirleana
 cóm uáir éóm calcaite rin le meirig. Do teip orca
 an rjóimán a baint i n-aon cóir de, agur ní leogfad
 ré dóib an cácbárr a baint de; mar bí an cealltar
 ceangailte de'n cácbárr le mibinib deara, agur níon
 225 máit leir iao do gearnad.

An fáio a víodar ag déanam na h-oibne rin do,
 bí ré 'gá molaó agur ag caint leó mar ba ceart
 caint a déanam le miosanaib uairle. Níon tuirgeadar
 an rparaióeacé a bí ar riubal aige, ac ba cuma leir:
 230 do lean ré air 'gá innrint dóib cao i an onóir a bí
 fágalta aige, agur an dá miosain uairle a beic ag
 rriocálam air mar a víodar. Níon cúimín leir, i n-aon
 ceann de rna leabraib, cúntar ar a leicéir rin o'onóir
 'a tabairt o'aon muidne fáin. Úi, dar leir, buairte
 235 'ra méiró rin aige orca go léir. Ba ró-deacair do rna
 cáilínib fanmáint gan gáine déanam an fáio a bí an
 obair rin ar riubal acu; ac o'fanadar, mar, bíod gur
 tuis an éirde, agur a féacaint ar fáo, eáir a noóicín
 dóib cun gáirí, do cúir an rparaióeacé cainte easal

oirta; go mór mór nuair a bíod ré ag tabairt síogán 240
oirta agus ag úmlúgadh údú, agus gan ionta ac
cailíní aimirne!

Ré deire bi an méir féadadair de'n iarann bainte
de acu, agus táinig an t-am cun bíod a tabairt úd;
agus go deimhin ip aise a bí gá go cruaid le biaó 245
agus le ois! Dé n-doime ad' ead é, agus ní raib le
fáigáil aise, do réir deabhairm, ac iar.

"Cao é an róir éir ag a gá, a ní?" ar reirean
le fear an taise, le muirne an cairleáin, dar leir.

"Ní'l agáinn ac roinnt beag breac," arfa fear an 250
tise.

"Má tá puinn acu ann," arfa Don Cioócté,
"d'éanfir ríad an gnó; ac d'á luatact a geódam
iad iread ip fear é."

Do cuirhead an bóir ag an ndoir, i dtreó go 255
mbead an ionfuarie ag an rtróimreir an faro a bead
ré ag caiteam a coota. Anntan iread táinig an
cruaidtan. Bí an catbáir ar a ceann ag an bfeair
mboct, agus bí an cealltar ceangailte de'n catbáir.
Ní féadfad ré don muir do cup irtead 'n-a béal gan 260
an cealltar do cimead ruar d'á gáir le n-a d'á
láim. Nuair a bí an d'á láim ar an gcealltar aise,
ní raib an taimad láim aise cun an bíod a cup 'n-a
béal. D'éigean do duine de'n deir cailíní an biaó
cup irtead 'n-a béal úd, mar a cuirfi i mbéal leimib 265
ois. Anntan iread a bí an móráil ar faro air. Deir
síogán nó-uair ag fhuicéalam ar an gcuima ran air,
ag cup an bíod irtead 'n-a béal úd! Ní bfuair muirne
fám nam a leitéro d'onóir! Cao é an iongnad
faozáil a d'éanfi de'n méir rin rgeil, nuair a 270
bead ré rgríobta ríor i leabair muirneácta, agus
doime ag léigead an leabair ar furo an doimain!

- Do veineadh an gnó maic go leór an fáid a bí an
 diað d'á cur i mbéal an duim'uarail, ac nuair a táinig
 275 an t-am cun tige tabairt do iriadh táinig deacraíct
 na h-oibre. Bí a d'á lámh ar an scealltar aige 'gá
 cimeadh ruar d'á béal; ac ní féadfaid ré an cealltar
 do cur ruar áro a d'óitín, ná a ceann do leogaint
 riar a d'óitín, cun tige d'ól ar don ártac. D'éigean
 280 do muidne an cairleáin feadhán d'fáigail, nó píopa
 éigín i bhfuirm cleite; agus ceann an feadhán do cur
 i mbéal an duim'uarail, agus an ceann eile de'n
 feadhán do cur ríor 'ran ártac; agus annsan leog-
 aint do'n duim'uarail an deoc do deól, nó do
 285 fáigad cúige ruar ar an ártac, go dtí go raib a d'óitín
 deólta aige. Ní mairte a fáid ná go scuifead ran na
 cailíní ag gáirí ar a ndíceall, ac an t-eagla beic oirta.
 Gac don cor d'áir curi ré de, bí ag dul 'n-a luige ar
 aigne na scailíní gur duine buile é; nó, murar d'eadh,
 290 náir nó-faod uair é. Níor gáid an trioblóid go léir
 i n-don cor dá mb'áil leir leogaint do rna cailíní
 na ríbiní a bí ar an scealltar aige do gearrad; ac
 ní leogfaid, agus ní leogfaid eagla d'óit-rin dul
 nó-dian 'gá iarrad ari.
 295 An fáid a bí an béile áiréiread ran ar ruidal, do
 tárla go dtáinig cun an tige doctúir muc a bí 'ra
 cómarranact. Nuair a táinig ré i n-giorraíct de'n
 tíg, do feinn ré ruar poit ar úirlir ceoil a bí aige:
 poit éigín a bain le n-a céir, agus a tús le cuirgint
 300 do muintir an tige go raib ré ann. Cóim luat agus
 d'airíct Don Cíocóte an ceól, do buileadh irtead
 i n'aigne gur ceól é a bí ag muintir an cairleáin 'd
 deánam ag fáiltiugad noimír féin agus 'gá onóruíad.
 Bí an rígeal go léir rocair i n'aigne annsan. Cair-
 305 leán uaral ad' eadh an tíg óirta. D'é fear an tige

CONUS A FUAIR SÉ A ŚAIRM RIŌIREÁCTA 21

míoine an cáirleáin. Beirt níosan ab' ead an beirt cáilíní. Arán cóm geal le rneácta, dar leir, ab' ead an crúrta dub díomblarta a tusaó le n-ite óó. Fíon oimeamhac do níś ab' ead, dar leir, an fuo fearb a tusaó le n-ól óó trío an nveócán. 310
 Úi śac don fuo ar áilleáct an domáin, aśur bí an fear boct lán de mórtair aśur de móráil, coirś ōo raib éirigte leir cóm maic 'n-a céad cuairt míoineácta páim. Úi don níó amáin aś uéanam buádarca óó. Úi ré śan śairm 'n-a míoine fór; aśur bí 'fíor aise ná 315
 bead ré vleaśtaó óó ōníom míoineácta do uéanam ōo vti ōo mbead ré śairmte 'n-a míoine do réir vlige na míoineácta, ré mar a connaic ré an vlige in rna leabraib a bí 'ra baile aise.

CÁIBIŌIOL A TRÍ.

CONUS A FUAIR SÉ A ŚAIRM RIŌIREÁCTA.

Cóim luac aśur bí an crúrta veimeac de'n arán dub itte aise, aśur an víúir veimeac de'n fíon ólta aise, trío an nveócán, do baśair ré ar fear an tige, ar míoine an cáirleáin, dar leir, aśur do fuś ré irteac i reómra é; aśur ní cúirge a víodar 5
 irtiś, aśur śan ann ac an beirt, 'ná mar a cáit Don Cíocóte é féin ar gealacán a óá ślún ar aśair an fíir eile amac. Úi ionśnad ar an vfeair eile, aśur poimnt eagla. Don labair Don Cíocóte.

"A míoine nó-uairil," ar reirfan, "cá airge aśam 10
 le n-lairraib oir. Airge irtead i a tabairfó onóir

cúḡac-ra, ḡsur a ḡeanrḡ tairḡce ḡo'n cine ḡaonna
ḡo léir; ḡsur ní éiréócaḡ ar ro ḡo ḡcḡḡair-re an
airḡe rin ḡom!"

15 "Ac, a ḡuin'uarail," arsan fear eile, ḡsur ion-
ḡnaḡ a éirḡde air, "éirḡḡ ḡsur rocaḡuirḡmir an
rḡéal!"

"Ní éiréócaḡ ar ro éirḡce, a ḡuirḡe rḡ-uarail, ḡo
nḡeallrḡ ḡom ḡo ḡruil an airḡe le rḡḡail ḡḡam
20 uait. Ní'l aon ḡuine eile cun na h-airḡe tadbairt
ḡom ac tura, a ḡuin'uarail rḡ-rḡḡa, ḡsur ní éir-
éócaḡ ḡo nḡeallair ḡom ḡo ḡraḡaḡ uait i."

"Tadbairtḡ ḡuit ḡsur rḡilte, a mḡc ó," arsan
fear eile, "an airḡe acá uait, má tá ar mo cúmar i
25 tadbairt ḡuit."

"Ó, a ḡuirḡe rḡḡa," arsa Dón Cíócócé, "táim
ana-ḡuirḡeac ḡiḡt! ḡi ré ḡainḡean im' aḡne ná
h-eiréóc' ḡo foilre mé. ḡsur anoir, irí airḡe acá
ḡḡam le h-iarraib' ar ḡo foilre ná ro: ḡo nḡeanrḡ,
30 ar mairḡin amáirḡeac, mé ḡairm im' ḡuirḡe. Níor
ḡlḡḡeac im' ḡuirḡe rḡr mé, ḡsur ḡ'a ḡrḡḡ rin, ḡá
ḡcarraí im' tḡeḡ an éaḡi cun ḡnḡm ḡuirḡeacḡa ḡo
ḡéanair, ní beac ar mo cúmar an ḡnḡm a ḡéanair.
Ac nuair a ḡéanrḡ-re mé ḡairm ar mairḡin amáirḡeac,
35 beac im' ḡuirḡe i ḡceairt ar ran amac; ḡsur ní beirḡ
bac oim ḡḡair' a tadbairt ar éirḡre h-áirḡaib' an
ḡomair, ḡsur tḡiránairḡ ḡo rḡacḡḡḡaḡ, ḡsur éḡḡóir
ḡo córḡ, ḡsur an laḡ macánta ḡo córairḡ ar an
láirḡir ní-macánta. ḡéanraḡ anócḡ, mar ir ḡual
40 ḡo rḡéir ḡlḡḡe na ḡuirḡeacḡa, an fairḡe ir ceairt ar
m'airm ḡsur ar m'éirḡe; ḡsur beirḡ mé ollam ar éirḡe
lae ḡuit-re, a ní, ḡsur ḡéanrḡ mé ḡairm im' ḡuirḡe."

Nuair aḡrḡḡ fear an tḡḡe an éairḡ rin, ḡsur nuair
a cúmairḡ ré ar an ḡcuma 'n-a rair' an ḡuin'uarail

boct 'šá iompari féin ó táinig ré go dtí an tš, ašur 45
 ar an rašar cainte a bí aše 'á déanam, do tšis ré
 go raib an tuine boct par beaš amú' 'n-a meabair.
 Čear ré ionnt ruilt a beit aše ar an ríoireačt.
 Do ršaoil ré a šrian féin leir an n'ouin'uaral mboct.
 Bš ré féin 'n-a ríoirie, ašur bí ríor vliše na ríoir- 50
 eačta aše, mar 'ó'eač; ašur 'ó'eanfač ré ríoirie 'ó'n
 ouin'uaral ar eirše lae ar maroin.

"Ó tšisim anoir," ar reirean le 'Don Čiocóčé,
 "go b'ruil mianac ríoirie uaral ionnac, ní miřte liom
 a 'ó'innrinc duic šur ríoirie mé féin, mar 'ó'eiřir; 55
 ašur šur řiubliuřear a lán 'ó'n 'ó'man, i 'ó'orač
 mo řaošail, aš 'ó'eanam éačt ré mar a řeibinn caoi
 ar iao 'ó'ó'eanam. Annřan, nuair a bí mo řáit
 'ó'em' řaošal caičte ašam mar řin, im' ríoirie řáin,
 'ó'ó'anaš annřo, ašur čuirear ruar an cairleán řo 60
 'ó'om féin; i 'ó'řeč go mbeač ré ašam čun có'mnuiróče
 ann, ašur čun ló'řo'in oiróče 'ó'ó'abairč, leir an onó'ir
 ir 'ó'ual, 'ó'áon ríoirie řáin eile 'ó'ó' reolři an třeč
 ašur 'ó'ó' beač 'n-a řáčar."

'Óob' řior 'ó'n řopairie go raib a lán řiubailta 65
 aše i řcaičeam a řaošail; ač ir aš 'ó'eanam 'ó'řoč-řniom
 a bí'ó' ré, ašur ní h-aš řmačtuřač na 'ó'aoime a
 'ó'eimeač iao. 'Óa beaš má bí čú'irč vliše 'řa řpáinn
 ná raib ré 'n-a láčair uair éišin, ašur nář 'ó'aořač
 ann é i řcoir éišin. 'Óa beaš má bí řpiorún 'řa 70
 řpáinn ná raib aične máič aše ar an 'ó'aoč irčis
 'ó'e. Nuair a bí oir'eao ařřřo čurča le čéile aše,
 'ó'e 'ó'orač řačair'ó'eačta ašur řobála, ašur čimeč'o-
 řač ruar é an čuro eile 'ó'á řaošal, 'ó'ó' čuir ré řéi
 'řa tš 'ó'řa 'ó'. Šiné rašar ríoirieačta řáin a bí 75
 'ó'eančta aše. Nřor 'ó'ac ré, áičač, an 'ó'aoč řan 'ó'n
 řšéal a 'ó'innrinc 'ó'ó' 'Don Čiocóčé an uair řin. 'Óa

n-ἰνῖρεᾶδὸ ρῆμ νῖ ḡῖεῖρῖ ῆ. Ὀῖ νᾶ ρῖεᾶθῖεῖοῖ ρό-
 λῖεῖρῖ ᾶρ Ὀν ὀϊόότῆ, ᾶῖρ Ὀῖ 'ῖῖοῖ ᾶῖ ᾶν Ὀῖεᾶρ
 80 εῖε ῖο ρᾶᯚᯚᯚ. Ὀο ρῖᯚᯚᯚ ῖῆ ᾶ ρῖᯚᯚᯚ ρῆμ ῖεῖρ,
 ᾶῖρ Ὀο ῖᯚᯚ ῖῆ ῖεῖρ ᾶν ῖᯚᯚ ρᯚᯚ, Ὀῖεᾶδὸ ῖῆ ῖᯚᯚ Ὀᾶ
 ῖᯚᯚ ῖεῖρ.

1. “ᾶῆ ρῆᾶδ, ᾶ Ὀν ὀϊόότῆ Ὀῆ ῖᯚ ῖᯚᯚᯚ,” ᾶρ
 ρῖεῖρᾶν, “νῖ'ῖ ῖῖῖῖῖῖ ḡῖῖᯚ ρᯚᯚ 'ῖᯚ ḡῖῖᯚᯚ ῖᯚ
 85 ᾶῖᯚᯚ ῖᯚᯚ; ᾶῖρ, Ὀ'ᾶ Ὀῖῖᯚ ρᯚᯚ, ḡῖᯚᯚᯚ ᾶν ρᯚᯚᯚ Ὀῆᯚᯚᯚ
 ᾶρ ᾶν ᾶρᯚᯚ ᾶῖρ ᾶρ ᾶν εῖᯚᯚ ᾶᯚᯚᯚᯚ ᾶᯚᯚᯚ 'ῖᯚ ḡᯚᯚ,
 ῖ n-ᾶῖᯚ ᾶν ḡᯚᯚᯚᯚ.”

“Ὀῆᯚᯚᯚ ρᯚᯚ ᾶν ῖᯚᯚ ῖᯚ n-ᾶᯚᯚᯚᯚ, ᾶ ῖᯚ,” ᾶρᯚᯚ
 Ὀν ὀϊόότῆ.

90 Ὀο ρᯚᯚ Ὀν ὀϊόότῆ ᾶν ḡ-ᾶρᯚᯚ ᾶῖρ ᾶν εῖᯚᯚ ῖεῖρ
 ᾶᯚᯚ, ᾶῖρ ḡᯚᯚ ῖῆ ῖ n-ᾶᯚᯚ ḡᯚᯚᯚᯚ ᾶᯚᯚᯚ ῖᯚᯚ, ᾶᯚᯚᯚᯚ
 ᾶρ ḡᯚᯚᯚ ῖᯚᯚᯚ ᾶ Ὀῖ ῖ n-ᾶῖᯚ ᾶν ḡᯚᯚᯚᯚ.

“ᾶν Ὀῖᯚᯚ ᾶᯚᯚ ᾶρῖᯚᯚᯚ ᾶῖᯚᯚ?” ᾶρᯚᯚ ρῖᯚᯚ ᾶν
 ḡῖᯚ ῖεῖρ.

95 “νῖ'ῖ, ᾶ ῖᯚ,” ᾶρᯚᯚ Ὀν ὀϊόότῆ. “νῖ ρῖᯚᯚ
 ῖ n-ᾶᯚᯚ ῖᯚᯚᯚ ῖᯚᯚᯚᯚᯚ ῖᯚ ῖᯚᯚᯚ ᾶρῖᯚᯚᯚ ᾶῖ
 ῖᯚᯚᯚᯚ ῖᯚᯚᯚᯚ.”

“ḡᯚ Ὀῆᯚᯚᯚᯚ ᾶᯚᯚᯚᯚ ᯚᯚᯚ, ᾶ Ὀᯚᯚ'ᯚᯚᯚᯚ,” ᾶρᯚᯚ
 ρῖᯚᯚ εῖᯚ. “ῖᯚᯚ ḡᯚᯚ ᯚᯚ ῖᯚᯚ ᾶᯚᯚ ῖᯚᯚ ᯚᯚ ῖᯚᯚᯚᯚ
 100 ῖᯚᯚ ᾶρ, ῖᯚᯚ Ὀο ḡᯚᯚ ῖᯚᯚ ᯚᯚ ᯚᯚ ῖᯚᯚᯚᯚ ᯚᯚ
 ᯚᯚ ῖᯚᯚ ᯚᯚᯚᯚ ᾶρ. ῖᯚ Ὀᯚᯚᯚᯚᯚ ᾶν ῖᯚᯚ Ὀᯚᯚᯚ ῖᯚᯚ
 ρᯚᯚ ᯚᯚ-ᯚᯚᯚᯚᯚᯚ ᾶρῖᯚᯚᯚ Ὀο Ὀᯚᯚᯚ ᾶ ḡᯚᯚᯚᯚ Ὀῖᯚ
 ᾶρ Ὀᯚᯚᯚ ῖ ῖᯚᯚᯚᯚᯚᯚ: ᾶῖρ ρῆᾶδ ρῆμ,” ᾶρ
 ρῖεῖρᾶν, “ᯚᯚᯚᯚ Ὀῖᯚᯚᯚᯚᯚ ᾶᯚᯚ ᯚᯚᯚᯚ ᾶρ ᾶρῖᯚᯚᯚ ᾶ
 105 Ὀῖᯚ ᾶῖ ῖᯚᯚᯚᯚ ῖᯚᯚ, ḡᯚᯚᯚᯚ ᯚῆ ῖᯚᯚᯚ ᯚᯚ ῖᯚᯚᯚᯚ
 ῖ n-ᾶᯚᯚ ῖᯚᯚᯚ ῖᯚᯚᯚᯚᯚᯚ ᾶᯚᯚ ḡᯚᯚᯚ ᾶρ. νῖ
 ρῖᯚᯚᯚᯚ ᾶᯚᯚ Ὀῖᯚᯚ ῖ ῖᯚᯚᯚᯚᯚ ᾶρῖᯚᯚᯚ ᾶ Ὀῖᯚ ᾶῖ
 ῖᯚᯚᯚᯚ ῖᯚᯚᯚᯚ?”

Ὀ'ῖᯚᯚᯚᯚ Ὀο Ὀν ὀϊόότῆ ᾶ Ὀ'ᯚᯚᯚᯚᯚ ᯚᯚ ῖᯚᯚᯚᯚ
 110 ῖᯚ ῖᯚ ῖ n-ᾶᯚᯚ ῖᯚᯚᯚ Ὀ'ᯚᯚ ῖᯚᯚ ῖᯚ—ᾶῖρ Ὀᾶ Ὀῖᯚᯚ ᯚᯚ ᯚᯚ
 ᯚᯚ ᯚᯚ ᯚᯚ ᯚᯚ

don leabhar acu náir léis ré—don tlighe i scoinnib an aighio.

“Ní'l, a duim'uarail,” arsan fear eile, “don tlighe 'n-a coinnib. Agus 'ran ainmín atá imctiúce, nuair ná bíod an t-aiúgead as na muirib féin, bíod noimnt 115 de i scoinnuirde asá nsiollaib. Bíod an rparán, agus é ceann so maic, as an muirfe féin nó asá siolla. Ca b'fior ná so tuitfad tionóirg amac do'n muirfe doct, agus ná bead leannán ríde 'ná t'raoideadóir aige do t'iofad as t'iall air, ar 120 r'gamall nó ar r'íó gaoite nó ar r'plinc tóirctiúge, cun r'óirictint a d'éanam air i n-am a sácair; agus so b'asfí i n'-donair é, san cadair san congnam, so t'c'í so t'iofad an b'ár air. Iri mo cómairle-re duit-re, a mic ó, san dul ar don éuaríó fánaideacra san r'ásaltaf 125 aighio a beic asat i scoir lae an sácair. Da ceairt duit, leir, noimnt leigireana beic asat, agus eóluir a beic asat ar conur an úráio ceairt a d'éanam oíod. Ní fearóair i n-don cór caicim a bead sáó, so c'uaríó b'féirín, asat leó.”

130

Dubairt Don Cioócócé so nglacfad ré an cómairle rin; agus so maib ré ana-buirdeac de'n t-é a bí as cadairt na cómairle d'ó, i t'ceannta sáó cairbte eile d'á maib aige 'á d'éanam d'ó. Annran do d'aingnis ré an r'giac ar a cuirinn élé, agus t'ós re a 135 fleas 'n-a láim d'air, agus r'íó as d'éanam na fairfe é ar a cuio airim. Bí ré as r'ubal anonn 'r anall ear an t'odair, agus a r'íil so s'éar aige ar a cuio airim; agus san ainmair do méar ré féin sur b'ólc an t'óic é do'n námaio a t'iofad cun an airim a s'óio uair, 140 nó cun don cuio de do b'ieit cun r'ubail ar éigin.

O'imctis fear an t'ighe irteac, agus d'innir ré d'á maib irctis cao a bí ar r'ubal as an b'fear amuic, agus

50 թափ առ ծուռե Երբ որ Երեւոյնս։ Եւ ճար
 145 50 թափար 50 կեր շար ին ինս թափարս Եւ ճար
 ճար։ Օ՛րոր թար առ շիջ Երբ որ Երբ որ Երբ որ
 'ձ թափար ին Եւ ճար առ ճար, թար Եւ թափար ծուռե
 Եւ թափար շար թափարս Եւ ճար։

“Ճար զի թափար թի թափարս?” Եւ թափար-թար.
 150 “Ճարս թի թափարս Երբ որ թափարս,” Երբ
 թար առ շիջ։

“Ճար զի թար առ թափար Եւ թափարս Եւ ճարս 'ն-Ե
 թափար?” Եւ թափար-թար.

“Թար առ թափար Եւ թափարս Եւ ճարս,” Երբ թար
 155 առ շիջ։

“Թար!” Եւ թար. “Ճար, Եւ թար, ին թափար
 թար!”

“Երբ թի թար թափար,” Երբ թար առ շիջ.
 “Եւ թափարս թափարս Եւ թափարս թափարս թափարս, Ճար
 160 թար թափարս առ թափարս, Ճար թար թափարս թափարս
 առ թափարս թափարս; թար թափարս թափարս, Ճար
 թար թափարս թափարս թափարս թափարս Եւ թար առ
 թափարս 'ն-Ե թափարս թափարս.”

“Ին թափարս թափարս թափարս թափարս,” Երբ թափարս թափարս
 165 թափարս, “թար թափարս Եւ թափարս թափարս թափարս
 թափարս; Եւ թափարս թափարս թափարս թափարս թափարս Եւ թար
 Եւ թափարս թափարս.”

Երբ թափարս թափարս թափարս թափարս թափարս
 թափարս, Ճար թափարս Եւ թափարս թափարս Եւ թափարս;
 170 Ճար թափարս թափարս Եւ թափարս թափարս 'ձ թար թափարս
 թափարս Եւ թափարս թափարս Եւ թափարս թափարս.
 Եւ թափարս թափարս թափարս, թափարս թափարս թափարս
 թափարս Եւ թափարս թափարս Եւ թափարս թափարս
 175 թար թափարս թափարս թափարս Եւ թափարս թափարս,
 Ճար թափարս 'ձ թափարս Եւ թափարս թափարս Եւ թափարս
 Եւ թափարս թափարս թափարս Եւ թափարս թափարս Եւ թափարս թափարս

raire. Ní raib puinn easla aise noim námao a
 tiocfao go h-orsailte, agus doéarfao leir an t-aim
 do tabairt uaid nó tioro. Úi ré ollam ar tioro
 a tabairt do pé raíar námao a tiocfao. Ac 180
 rleamánar de bíteamnaig do tiocfao a san fíor
 do, agus beaó mteigte agus an t-aim aise rar a
 bfeicfi é, riné an raíar námao go raib an t-easla
 aise noimr. Dírcaó agus an rmaoineam ran ór
 cómair a aighe aise, cé buailfao i tcead an tobair 185
 ac cairéar de a bí tagaité cun an tige órta. Úi
 ártac ar a cuirinn aise cun uirge bfeic ag
 trill ar a capall. Connaic fear na raire é. Do
 rtao ré d'a fíudal, agus d'iompuig ré cun an
 cairéar de. Do labair ré leir go h-áro agus go 190
 coiméac.

“A muirne san meabair!” ar reirean, “ná bain le
 teac i ngeir na n-aim ran! Trealam muirne an
 t-aim ran; trealam an muirne ir tceime d'ar lámúig
 aim sairge ruam. Fás annran an trealam ran má tá 195
 don mear ar t'anam féin agat!” Níor cuir an cair-
 éar de boct blúirne ruime 'ra cáirt. Úi an trealam
 'ra tligte air, agus ní féarfao ré teac ar an uirge
 san é cun ar an rligte. Do ruig ré ar na beilteanaib,
 agus cáit ré an réana-ruo meirgeac, dar leir, uaid 200
 anonn fé'n gclóir! Cóm luac agus connaic Don
 Cioóbté an earonóir rin 'a tabairt d'a trealam
 sairge, d'féac ré ruar 'ra rreir. Cuirinn ré ar
 an raíar cáirt, do réir na leabair, doiréar muirne
 fáin i gcóimnuirde nuair a tugti earonóir mar rin 205
 doib, agus dubairt ré an cáirt.

“Ó a Dúlrinéa! a ríogan m'anama, cadruig anoir
 liom cun na céad earonóra ro do díogailt mar ir
 cóir agus mar ir cuide do muirne fáin!”

- 210 Le linn na cainte rin do m'ádh dó, do r'gaoil ré uaid an r'giat d'á cuirlinn éile, agus cuir ré an dá láim ar an pleas agus éar ré i, agus buail ré buille ói anuas i mullac an éinn ar an gcairdear-
aíde! Do tuic an cairdearíde. O'imtíis Don
215 Cíocóte, agus tóg ré a t'realam agus cuir ré ruar aihir é 'ran áic 'n-ar cuir ré ar dtúir é. Anrhan do tóg ré an r'giat aihir, agus an t'pleas, agus comáin ré leir as riudal go b'péas réir, as déanam na fairie, san bliúne ruime cur 'ra b'péar a bí ar lár!
- 220 Níor deim fear na fairie don f'otram. Ní baogal gur deim an fear a bí ar lár don f'otram. Bí a com-
mádaríde, cairdearíde eile, as feiteam leir, agus ion-
gnad aihir cad a bí 'ga cimead. Nuair ná maid an céad cairdearíde as teact, éainis an tarina cairdear-
225 aíde, agus áitac aise, féadaint cad a bí as cur an r'ignir aihir. Siúo cun an tobair é. Connait ré na ruadai meirgeada 'ra t'rlise. Do ruas ré ar na beilteanaid, d'inead mar a deim an céad fear, agus do r'eadl ré an t'realam uaid fé'n gclór. D'inead
230 agus an t'realam as imteact ar a dá láim, connait ré a comárdaíde ar lár. Cuir ré béic ar. Ní maid ac leat na béice tagait ar nuair a éainis an t'pleas céadna anuas 'ra p'laors aihir; agus do r'inead é, go b'péas ciúin focair, i n-áice a comárdaíde!
- 235 O'airis fear an t'ise agus an cúro eile de'n muintir ir'is an béic—ní n-ead ac an leat-béic; agus d'airisgar an buille a deim leat-béic ói. Siúo amac iad. O'airis an cúro eile de r'na cairdearídeib an leat-béic agus an buille. Siúo cun an tobair
240 iad. Connacadar an beirt ar lár; agus Don Cíocóte as riudal go b'péas réir anonn 'r anall i n-áice an tobair, agus a r'giat ar a cuirlinn aise, agus a pleas

an beartuḡaḡ 'n-a lám 'deir aise. Tuḡaḡaḡ iarract
 an 'dul cuise cun é bualaḡ. Tuḡ re aḡaḡ oḡta.
 "Fanaḡ uaim amac, a floisirs!" an reirean, "nó 245
 ir 'daob' ir meara!" 'Do labair ré cóm n-aro ran
 aḡur cóm neam-eaḡlac ran ḡur cuir ré rḡeḡn ionta.
 'Do rtaḡaḡaḡ. 'Bí an féacaint ró-fiaḡáin aise, aḡur
 bí an tḡeaḡ ró-cḡntabaḡtaḡ. Níon rtaḡaḡaḡ aḡ
 camall, ámtaḡ. 'D'aimḡiḡaḡ na cloca, aḡur cḡoma-250
 'aḡ ḡo léir i n-aonféact an na cloca 'do maḡeaḡ
 leir. 'Cáinḡ na cloca ḡo tuḡ aḡur ḡo 'dian aḡ. 'Do
 cḡrain ré a cḡann maḡ ḡo léir an na clocaib, leir
 an rḡiaḡ; aḡ 'do buaileḡ ḡo tiubairteaḡ é 'ra caḡail
 aḡur in rna cḡraib aḡur in rna luirsḡuib. 'Da cuma 255
 leir. 'D'ran ré i n-aice an tḡealaḡm; maḡ 'do mear
 ré ḡur cun an tḡealaḡm 'do bḡeit leo an éisḡn a
 bíodaḡ, ó bí teirḡe oḡta é ḡoḡ uaid. 'Do ḡlaḡoḡ
 ré aḡir an 'Dulrínéa. (Tuḡ re ḡur 'b'fin maḡ a 'deim-
 eaḡ na maḡir in rna leabḡaib nuair a bíoḡ cat aḡ 260
 'dul 'dian oḡta.)

"A ríḡan usal," an reirean, "anoir an t-am
 aḡac cun níre aḡur mírḡiḡ aḡur meanaḡna 'do
 cḡur irteaḡ i ḡcḡoide 'do maḡiḡe aḡá cóm n-úmal
 'duir. Anoir an t-am aḡac cun fuinnim 'do 265
 cḡur 'n-a ḡéaḡaib, i 'tḡeḡ ḡo mbuaḡrḡó ré ḡo
 tḡéan an an floisirs námaḡ ro aḡá aḡ cḡur aḡ cóm
 ríocmaḡ!"

Nuair a bí an caint rin maḡḡe aise, 'do mócuḡ
 ré ḡo 'táinḡ a leicéio rin 'de neair 'n-a ḡéaḡaib, 270
 aḡur 'de mírḡeaḡ 'n-a cḡoide, ná maḡaḡ re oḡlac i
 noiaḡ a cḡuil 'da mbeaḡ cairéaraḡḡe an 'domáin
 an a aḡaḡ amac!

Le n-a linn rin ríú amac fear an tise. Tuḡ ré
 ḡo maḡ an rult aḡ 'dul ró-faḡa. 'Do labair ré leir 275

na cairéaraióidib. Pé caint a deim pé leó do rtao-
 aodar de rna clocaib. Annpaí do táinig pé ašur do
 labair pé le Don Ciocóte:—

“ Féad, a duim’uairil,” ar peirean, “ meairim go
 280 bfuil gáó níó vóanta ašat atá ceangailte ar duim’-
 uairil a vóanam’ gá ollamugáó péin cun proipeadta
 do glacaó. Tá níor mó go móv vóanta ’ná mar a deim
 a lán uairle eile suí cuirear-ra gairim muine oíra.
 Tá an fáine vóanta ašat. Tá ceitne h-uairle ’cluis
 285 vóanta; ašur ní’l ceangailte ar duime a vóanam’ ac
 dá uair a’ cluis. Tá gníom eile vóanta ašat, a
 duim’uairil, ašur ír minic a cuirear péin gairim
 muine ar fear ná beaó a leat oipead de gníom
 vóanta aige. Tá rmaóat curta ašat ar an rloisir
 290 rin; rmaóat go mbeid cuimne acu air go ceann tamail.
 Dá mb’ é do coil anoir leogaint doib an beirt rin
 atá ar lán do cógáil leó ašur glanaó ar do raóaric,
 o’ féadofimír an curó eile o’ ár ngnó péin do vóanam’
 annro ar ár ruaimnear. Mar aoubairic let’ onóir,
 295 ní’l péiréal ’ra cairleán ro fóv ’n-a bfeadófi tú
 gairim; ac ní’l don gáó leir anoir tar éir an gníom
 reo atá vóanta ašat. Deimtear muine do gairim—
 ašur ní go h-annam’ é—ar fáine an cáta, ar an bfoó
 ’n-a mbíonn gníom gairle ašur gairse vóanta aige.
 300 ar an bfoó ro pé n-ár gcoirib íreáó deimre-re an
 dá gníom atá vóanta ašat anoóat, a duim’uairil;
 ašur ar an bfoó ro pé n-ár gcoirib íreáó ba máit
 liom-ra tú gairim ío’ muine anoir.”

“ Táim lán-cárta leir rin, a ní,” arpa Don
 305 Ciocóte, “ ašur dá luataóat a vóanfir é ašur beid
 mé iméighe ar an áit reo íreáó ír péáirí é: mar dá
 vtuigí a cuilleáó earonóira dom tar éir mé beir
 gairimce im’ muine ašat, ní fášpinn don duime beó

ra cairleadh, ac amáin an méio díob a ślacfá-ra ar
do cómaínce.”

310

Bí átar ar fear an tige an tictimear cun imtíste
beir ar fear na buille. Do mus na cairféaraióte leó an
beirt a bí ġorcuigte aśur o' imtíśoan. Do tarraiz
fear an tige leabair cúige, aśur ónom ré ar é léigead.
Ní raib 'ra leabair ac leabair cúncairi 'n-a raib cúncair 315
cunca ríor aige ar an méio féir aśur tuiġe aśur
coince a díolaó ré leir na cairféaraiótib. Níor tuiġ
Don Cíocóte ré nveara cao é an raśar leabair é.
Ní cúncairi féir aśur tuiġe aśur coince do léig
fear an tige amaó ar, ac ráiméir éigín ríóireacta 320
a bí 'n-a óeann féin aige, nó ráiméir éigín a óear ré
i lácair na h-uairé rin. Bí buacaill aś cimeáo foluir
oó, mar o'eaó, cun ġo bfeicfao ré na focail a bí
'ra leabair. Nuair a táiniz ré ġo o'ci ráiré ariġte
de'n léigteóireact, b'éigean do Don Cíocóte é féin 325
do leogaint ar a ġlúimib. Anraan do léig an fear
eile an ráiméir ġo h-ana-folmantá; mar o'eaó ġur
caint ana-naomta a bí aige o'a léigead. Tar éir
tamail do rcaó ré de'n léigteóireact, aśur do
buail ré buille maic lároir o'a baír 'ra leat-óeann 330
ar an ríóire nua. Anraan do tóġ ré claióeam an
ríóire nua, aśur buail re buille de 'ra ġualaimn air:
aśur níor buille ró-laġ é, ac ní leir an bfaobair a
buail ré an buille. Anraan o'órouiz ré do óuime
de rna cailínib an claióeam do cúir ar an ríóire nua. 335
Do óeim rí an ġnó ran mar a toubraó léi, aśur bí
átar aśur móraíl an óomáin ar an ríóire nua, a
ráó ġur óeim an ríogán uaral ran a claióeam do cúir
air le n-a láim uarail féin!

“ Cao ir ainim tuic, a ríogán? ” ar reiréan. 340

“ ‘ Tolóra ’ ir ainim dom, a óuim'uarail, ” ar ríri.

“ Ἀδαιρ ‘ Ὀννα Τολόρα, ’ ἀ ρίοςαν, ” ἀρ ρειρεαν.

“ Ὀννα Τολόρα, ’ ἀ θυμ’ ἡραϊλ, ” ἀρ ριρῖ, ἀσυρ νῖ
 φέαοφαῶ ἀ υἰδέαλλ ἰ ἰομεάο ζαν ρζεαρταῶ ἀρ ζάιρῖ,
 345 ἀ ἄ ἀν τ-εαζλα βειτ υἰρῖτῖ μαρ ζεαλλ ἀρ ἀν ρυῶ ἀ
 ἄονναῖ ρῖ ἀζ ἀν ὄρεαρ βυἰλε ’ ἀ ὀέαναμ̄ λειρ να
 αἰρηέραρῖοῦ.

Ὀυδαίρτ φεαρ ἀν τῖζε λειρ ἀν ζκαῖλῖν εἰλε να ρρῖρῖ
 ὄο ἄρῖ ἀρ ἀν ρῖοῖρῖ νῡα. Ὀο ὀεἰν. Ὀῖ ἀν ἡόρῖλ
 350 ἄεαῶνα ἀρ Ὀον Κίοκότε μαρ ζεαλλ ἀρῖ ρῖν; ρίοςαν
 ρῖῶ-ἡραῖ ἀζ ερῖομαῶ ρίῶρ ἀσυρ ἀζ ἄρῖ να ρρῖρῖ ἀρ ἀ
 ράλαῖβ ὄῶ λέ ἡ-α ὄά λάμ̄ ἡαῖρλε ρίῖοζα ρέμ. Ὀ’ φῖαφ-
 ραῖζ ρέ ὄῖ ρῖν, λειρ, αῶῶ ἀβ’ ἀἰμῖν ὄῖ.

“ Μόλῖνέρα, ’ ἀ θυμ’ ἡραϊλ, ” ἀρ ριρῖ.

355 “ Ἀδαιρ ‘ Ὀννα Μόλῖνέρα, ’ ἀ ρίοςαν, ” ἀρ
 ρειρεαν.

“ Ὀννα Μόλῖνέρα, ” ἀρ ριρῖ, ἀσυρ ἰ ἰ ραῄταῖβ ὄυλ
 ἰ λαῖζε λε νεαρτ ρῖοῖν ζάιρῖ, βῖῶῶ ἡά λεοζφαῶ εοζλα
 ὄῖ ἀν ζάιρῖε ὄο ὀέαναμ̄.

360 Ὀεἰν ρέ ἀ λάν αἰντε λειρ ἀν ὄά ρίῖοζαἰν, ἀζ ἡολαῶ
 ἀ ἡ-ἀἰλλεαῄτα ἀσυρ ἀ ἡ-ἡαῖρλεαῄτα, ἀσυρ ’ ζά ἡαοῖῶ-
 εαμ̄ ἡάρ αἰρηεαῶ ζαῖρῖμ ρῖοῖρῖ ἀρ ἀοῖ φεαρ ρῖαμ̄ λε
 ἡ-οῖρῖεαῶ ὡῶρῖα; βειρτ ρίῖοζαν, Ὀννα Τολόρα ἀσυρ
 Ὀννα Μόλῖνέρα, ἀζ ρρῖοῄάλαμ̄ ἀρῖ ἀν ραῖῶ ἀ βῖ ἀν
 365 ζαῖρῖμ ’ ἀ ἄρῖ ἀρ!

Ἀ ἄ βῖ ἀνα-ὄῖτῖνεαρ ἄν βῖῶταῖρ ἀρ. Ὀῖ ρέ ’ ἡ-α
 ρῖοῖρῖ ἰ ζσεαρτ ρέ ὀεἰρῖε, ἀσυρ β’ ἄ β’ φαῶα λειρ ζο
 ραῖβ ρέ ἀρ ρῖῦδαλ, ἀζ λορῖζ ἄαῄτ λε ὀέαναμ̄. ἀσυρ
 ἡά βῖ ὄῖτῖνεαρ ἀρῖ-ρεαν ἄν ἡμ̄τῖζτε, βῖ ὄῖτῖνεαρ βα
 370 ἡῶ ἡά ραν ἀρ φεαρ ἀν τῖζε ἄν βειτ ρζαρῖτα λειρ.
 Ὀεἰν ρέ ἀ λάν αἰντε, ρέ μαρ ἀ ὀεμεαῶ να ρῖοῖρῖ ἡ
 ρῖνα λεαβρῖαῖβ, ἀζ ζαβῖλ ἀ βῖρῖῶταῖρ λε φεαρ ἀν τῖζε
 ἀσυρ ἀζ ράζαἰντ ρῖλάν ἀῖζε. Ὀεἰν φεαρ ἀν τῖζε ρῖοἡντ
 ὀε’ ἡ τρῖζαρ ἄεαῶνα αἰντε λειρ-ρεαν, ἀ ἡῖορ ἄαἡντ

nó-fada í. Fé deire do cuir pé rriuan ašur iallaic 375
 ar Rórinanté, ašur cuairé pé “ ar muin an eic,” ašur
 ríúo cun bócairí é 'n-a míoire fáin lom dáiríriú, daí
 leir féin.

CAIBIDÍOL A CEATAIR.

CAO DO TÁRLA DÓ ANNSAN.

Nuair a fuair an Don é féin amuic ar an mbócair
 móir, ašur é 'n-a míoire fáin gan mearaéal ar bit,
 ašur ceitíre h-áirída an domáin ór a cómair, ašur gan
 bac air ašairé a tábairt roiríno riar, ó-úear nó ó-úairé,
 ašur gan ar cumar doinne beó, dá mb'é an ní féin 5
 é, don córš do cuir leir; d'éiríú buile ácair 'n-a
 éiríde ašur 'n-a éliab, ašur do ſluair an buile
 ácair rin ruar 'n-a ceann, ašur ríor fan éndim a dhroma,
 ašur ríor tré n-a ſéaſaib, ašur amac tré n-a cuir-
 leanaib; i tcríed ſo dcaimíſ ſeáirí-análaige air ašur 10
 raotair ašur luar éiríde, le neairt ašur le míre ašur
 le meanamna an ácair rin. D'éiríean dó an tcriuan
 do cárrac, ašur a cuir fiacaint ar Rórinanté ríao
 ar an mbócair ar fead tamail. Do érom pé ar cáint
 leir féin idir ſad don dá anál d'á dcairraigead pé; 15
 ac írí an cáint a connaic pé in rna leabraib míoir-
 eáca a bíod ar ríudal aige nuair a bíod pé aš cáint
 leir féin ar an ſcuma ran, ašur ní féaodá doinne a
 bíod aš éiríeáca leir don dhíſ báint ar an ſcaint.
 Nuair a táimíſ a anál dó do cúimíſ pé ar an ſcóm- 20
 airle a cúſ “ míoire an cáirleáim” dó i dcaob an
 airſíto, ašur i dcaob an cúpla léine ſlan ba ceairt dó

a beit aige ar a cuairtíob roinneáca. Cúimnis ré
 ar fuo eile, leir. Cúimnis ré náir b'foláir do gíolla
 25 roinneáca beit aige, mar a bíod as na roinneib in rna
 leabhríob. Bí aicne aige ar fear boct 'ra cómar-
 ranáct, asur ceap ré go mb' féidir go n'óanrao ré
 an gnó dá dtácao ré leir. Níor b'foláir do, dá
 b'fís rín, dul abaille ar dtáir rár a rícao ré ar don
 30 cuairtíob roinneáca. D'iompuis ré abaille. Cóim luat
 asur fuair Rórinanté go raib a sgaro ar an mbaille,
 táinis rrionnao ann, asur táinis mihe asur mipeac
 do; oíneac mar a táinis dá máigricir nuair a fuair ré
 é féin 'n-a roinne fáin dáiríuib. Níor dóic le duine
 35 gur b'é an capall céadna i n-aon cor é, táinis a
 leicéir rín de fodar do. Ní puinn ríge a bí curta
 díob acu, asur iao as gluairéac go mear ar an gcuma
 ran, nuair aigis an roinne, ircis i gcoill b'is ar a
 deir, ar taob an bócair, mar beao duine as sol asur
 40 as gearán go rruagméileac. Do rtao ré an capall
 asur d'éiric ré leir an n'gol.

"Seao!" ar reiréan, "beirim a buidéar leir an
 n'Óuilmain caoi do teacó cúgam, cóim luat ro tar éir
 mo roinneáca do glacaó, ar gníom roinneáca do
 45 óeanam! Tá annróo duine éigin acá as rulang
 éasóira; asur ní h-éasóirí ruarac í, má tá b'fís le
 nimneacó gúil."

D'iompuis ré ceann Rórinanté irteac 'ra coill
 b'is. Do gluair ré trío an gcoill irteac, ré mar
 50 féao ré ríge fácail cun gluairte roir na crannaib.
 Níor b'faoa go b'feacaio ré fuo: buacail asur é
 ceangailte go daingean de crann d'arraigé, asur san
 aon luro éadraig uime ó'n dá crómán ruar; asur fear
 móir láirí' n-a fearam láirciar de, asur beit leacair
 55 'n-a láim aige, asur é as gabáil do'n beit ar an

mbuacáill, agus fad don liug suil as an mbuacáill 'a cur ar i n-aghaid fad buille de'n veilt d'a mbuailcí ar a éroiceann lomraicta!

"Ó!" adreiread ré, "ní déanfao go veó airíe a leicéio! Ní déanfao go veimín! Ó! a máigricín, 60 leos dom agus tabairfao aine níor feárr do rna caoime fearta! Ó, Ó, Ó!"—agus fad don leaóbbós de'n leatár as teact 'ra urom agus in rna rlinneánaió air; agus focal éigin mí-éadótaó as teact ar an bfeár a bí as fadáió air, i n-aghaid 65 fad buille d'a mbuailcead ré air.

Cóm luac agus connaic an ríóime nua-déanta iao cur ré ulraic ar. "Stao!!" arfa Don Cioócóte. Do labair ré cóm n-áro ran agus cóm feárfad ran sur tuit an veilt d' lám an fín, agus sur veas ná sur 70 tuit ré féin i sceann a cor. D'féac ré ar an bfeár a labair. Connaic ré an feár caol áro, agus é ar muin an capáill, agus a tnealam fairsge uime, agus a fleas 'n-a lám veir aise, beaircuigte cun gním, agus a rfiac ar a cuirinn éle aise, beaircuigte cun 75 coranta. Céar ré go fcurfi an tfeas tré n-a éroide láitneac bonn, ran a mbead uain aise ar "Dia le m'anam!" do ráó. Do ériomuig a ceangla ircis 'n-a béal, i uireó go raib rí as ceangal d'a capbal; agus dá bfeasó ré éime air ní féadófad ré oiread 80 agus don focal amáin do labairt.

Ac do labair an ríóime.

"Nác móir an náime duit-re," arfa Don Cioócóte, "a ríóime san mear oir féin, veit as fadáió do'n veilt rin ar an mbuacáill mboct ran ná fuil ábalta 85 ar é féin do coraint oir!"

Ói lám an fín ceangailte de ériann eile, agus bí fleas leir 'n-a fearam ruar leir an fceann.

“Deir ar do fíleáí Láirneac,” arís Donn Ciocóte,
 90 “ásur corrain tú féin oim-ra. D’féoirí go sguirfínn-
 re i n-úil tuit, a cábdóigí muirne! ná ceart tuit
 tuine ír laige ’nád tu féin do bualaó san cúir!”

Cóm luat ásur d’airisí fear na beilte caint as
 teact ar an marcaó uatbárac, táimis a caint do féin;
 95 bíod surl fan a béal tirim go maic, ásur go maib
 cneactán ’n-a ballaib beata ásur rias ’n-a glór.
 Cait ré é féin ar a dá glúim ásur do labairí ré.

“Comairisíe in’anama ort! a muirne ró-uairil!”
 arís fear na beilte, “ná maib me! Buacail
 100 airmirne atá asam é reo. Tá ionnt caoraó anro
 asam, ásur tá ré reo asam as tabairt aineacair doib;
 ásur tá ré cóim failisíteac ran go scaillim caoira
 sac don lá. Antran, nuair a caicim sabáil air mar
 reo, mar seall ar an bfaillisíe a deimeann ré, deir ré
 105 surl le raint a deimim é, i urped go mbeaó leatrséal
 asam cun san a tuarpoal do díol leir. Ac i lácair
 Dé, a muirne uairil, ásur mar ír maic liom beic im’
 beataib, tá an t-éiteac aise!”

“An bfuil ré de d’anaróeact ionnat a leicéro rin
 110 de caint do labairt liom, ruar lem’ béal, a cuirpéig!”
 arís muirne. “Dair an ngréim rin tuar, ar bíorán
 buirde go sguirfínn an trleas ro tréó’ óiróde anonn.
 a cuirpéig! Díol a tuarpoal leir láirneac san a
 tuilleaó cainte, nó bairpaó-ra an t-anam arat-ra!
 115 Dair an ceangal ran de an neómac ro!”

Do Dam.

“An móir an tuarpoal atá as túil tuit ó’n
 bfeair ro, a mhic?” arís muirne.

“Tá, a d’uim’uairil,” arís buacail, “tuarpoal
 120 trí ráca as teact cúsam uair, do réir react réa-
 laca ’ra mí.”

“Sin tñí réalaáa ašur tñí fíáto,” ašra ‘Don Cíocóte. “Sin amaá an t-ašgeao ran láitneac éun an buacalla,” ar reirean le fear na beilte.

“Ó, a píoipe onórais,” ašra fear na beilte, “am’ 125
bñacáñ míoce, ašur šan ‘ñoc-níó ar m’anam, ašur
‘oar an leabáñ ran a tušar ó éiaimib’—níor tuš an
bíteamñnac áon leabáñ—“táim aš inñrint na fíimne
‘oo’ fíoilre, ná fuil oíneao ašur áon leatpñnge
amáim ašgeao im’ feilb an neómac ro! Mar ír maít 130
liom beít im’ beataíó, ní’l šo veimín a ‘uim’uapail.
Ašur ní’l an oíneao ran í n-áon éor aš ‘oul ‘ó.
Tušar tñí féñie bñóš ‘ó ar cáñce, ašur ‘o ‘óiolar
réal leír an mbeapbóir a táimš ašur ‘o ‘áim fuil
ar nuair a ‘bí ré bñeóíóte.”

135

“Tá šo maít,” ašra ‘Don Cíocóte. “‘Oo éait ré
leatáñ na mbñóš a tušair ‘ó. Cuimíñ an leatáñ
ran í šcoimñib leatáñ a ‘ñoma acá šeáñreá ro’ ‘diaró-
re, ó beít aš šabáil ‘o’n beilte rín aír; ašur an fuil
‘úo, ‘n-ár tušair an réal ‘o’n beapbóir ar í ‘áim 140
ar, cuimíñ an fuil rín í šcoimñib na fola acá ‘áimte
ašac féim ar a ‘ñom anoir leír an mbeilte, ašur šan
áon bñeóíóteacé aír. Fášann ran an tñí réalaáa
ašur tñí fíáto rlan. Sin amaá an t-ašgeao láit-
neac éuige.”

145

“A ‘uim’uapail na n-áñann,” ašra fear na beilte,
“cao a ‘óeapao í n-áon éor! Ní’l oíneao ašur áon
réal amáim ašgeao anñro ašam, acé tašao áimñiar ro
liom abáile ašur tabapao an t-ašgeao ‘ó šo mac-
ánca; ašur tabapao ‘uit-re anoir, a ‘uim’uapail, 150
áon ‘eapbušao ír maít leat, nó áon upñáíóeacé ír
maít leat, šo noéapao an méio rín šan teip.”

“Ní íapapao-ra ‘e ‘eapbušao ‘ra ršéal oíe,”
ašra ‘Don Cíocóte, “acé an t-áon ‘eapbušao amáim,

155 dearbhuḡaḋ ip dainḡine 'nā don dearbhuḡaḋ eile.
 ḡeall dom dāi do ḡairm muḡheacḡa ḡo dḡabairpī an
 t-airḡeacḡo dḡo mā cḡirdeann rḡe leac abaille!"

"Ó, a dḡuin'uarail," aḡpan buacaili, 'nā h-iarp
 orpm dḡul abaille i n-donḡeacḡt leip! Mā cḡirḡim leip
 160 ceangalócāiḡo rḡe mé airīp, aḡur ḡeḡḡaḡo rḡe do'n beilc
 orpm cḡóm luac aḡur beip-re imcḡḡe! Mī muḡhe i
 n-don cḡor é, a dḡuin'uarail. Mīor cuḡreacḡo ḡairm
 muḡheacḡa muām air! Seān raiḡḡḡi dḡeḡḡo ip ainim
 dḡo, aḡur i n-aice Cúintanāp a cḡómuḡdeann rḡe."

165 "Mī dḡeineann ran blḡḡhe dḡeirḡḡeacḡa, a buacaili,"
 aḡpa Don Cíocócḡe. "D'fḡeḡḡi," aḡi rḡeipḡan, "ḡo
 raiḡḡo rḡeair éḡḡin dḡe cḡreḡḡ dḡeḡḡo 'n-a muḡhe, nḡ
 b'fḡeḡḡi a lán acu. Ipācḡo a ḡnīomāpḡa rḡéin a dḡein-
 eann dḡuin'uarail dḡe dḡuine."

170 "Dā mbeacḡo don uairḡeacḡt ann, a dḡuin'uarail,"
 aḡpan buacaili, "nī beacḡo rḡe aḡ cimeacḡo mo tḡairp-
 oail uaim-re! Mī dḡeairpācḡo ḡnīomāpḡa dḡe'n cḡóro
 ran dḡuin'uarail d'aoimne."

"Mī'lim-re aḡ cimeacḡo do tḡairp-oail uait, a dḡin-
 175 ḡpiaiḡ, a mīc ó," aḡpa rḡeair na beilcḡe. "Cḡeanam orp
 abaille liom, aḡur tabairpācḡo dḡuit an uile rḡeal dḡe'n
 cḡpī rḡealacḡa aḡur cḡpī rḡicḡo acā molta aḡ an nḡuin'-
 uarail dḡuit. Dāi ḡacḡ ḡairm muḡheacḡa d'ā raiḡḡo
 muām tabairpācḡo dḡuit an uile rḡeal acu, aḡur cḡiḡḡpācḡo
 180 uirḡe cḡūmāpḡa orḡa i n-óndḡi do'n dḡuin'uarail ro!"

"Cāim buirdeacḡo dḡiḡt māi ḡeall aḡi an uirḡe cḡūm-
 aḡpḡa," aḡpa Don Cíocócḡe. "Acḡ rḡeacḡ! Tabairp an
 t-airḡeacḡo dḡo aḡur beacḡo-ra rāpḡa. Tabairp an
 t-airḡeacḡo dḡo ḡan cḡeip; nḡ muḡa dḡcḡḡairp, dāi na
 185 mionna acā tabairpḡa cḡeana aḡam cḡiḡḡpācḡo-ra cāi n-air
 aḡ cḡmāll orp, aḡur nī beḡḡo dḡul uaim aḡac dā
 dḡeḡḡḡā ipḡeacḡ i dḡpḡoll cḡpācāiḡ i dḡpḡolac uaim!

Cuimhneis cé h-é atá ag caint leat; 'Don Cioódté
 ué lá Mancha atá ag caint leat; an fíoríne oihídeiric,
 fear rímacúigíte luét éasóóra agus luét feill. 190
 Cuimhneis aih rín."

Le linn na cainte rín do éiríocnuíad dó, d'iompuis
 ré uata agus tús ré na rpuir do Rórinanté. Níor
 b'fada go raib ré amuic ar an mbótar aihir, agus
 Rórinanté ag rodar leir go bheáíí gáar, coiríí a 195
 aghair a beir ar an mbaile.

Bí fear na beilte ag fáine aih go dtí go raib ré ar
 a raóaric. Nuair a bí fe imúigíte ar a raóaric, d'fan
 ré ag éirteáct le ceól an trodaríí go dtí go raib an
 rodar imúigíte ní-fada uairó cun éirteáct a tuillead 200
 leir. Annrán do labair ré leir an mbuaáail.

"Tar cúgam anrro, a Ainríair, " ar reirean,
 "go róiolad do tuarparóal leat."

"Cairríí é díol líom," arán buaáail, "an uile
 réal de, mar dúbairic an fíoríne uaral." 205

"Díolrad go macánta," arra fear na beilte,
 "agus í oiréó go mbeiró bheir le díol agham ní móir
 dó tuillead do cur leir!"

Do rus ré ar an leanab, agus bain ré an t-éatad
 aihir de; agus ceangail ré de'n éran ceatona é, agus 210
 bí ré ag gabáil do'n beilc aih dtí go raib ré gáall
 le beic maró ar rad aige. Nuair a bí a aigne rára
 aige aih, do bain ré an ceangal de agus dúbairic ré
 leir imteáct.

"Sead!" ar reirean, "a Ainríair, a níic ó, imúig 215
 leat réin anoir, agus lean an duine buile úo; agus
 nuair a tíocríí ruar leir innir dó gur díolar-ra do
 tuarparóal leat go macánta, agus innir dó conur a
 díolar leat é."

"Imteó'ó," arra Ainríair, "agus tíocrad ruar 220

leir, agus tiocfíod ré tar n-aif anro as triall oir-ra; agus seallaim duit go ndíolrifi ar an fuo atá déanta asat, agus ar do seallaimaint a dhíreab leir."

Níor d'ein fear na beilte ac gáirne do cup ar, agus
225 bí ainriar boct as sol go fuigeac as imteact do,
agus a cúir aise.

Comáin Don Ciocóté leir abailte, agus é go móir-
dlac agus go rára i n'aise maí seall ar an ngníom
míreacata a bí déanta aise, agus san a gáirim míre
230 aif ac ó torac an lae céanna. Bí an capall as rodar,
agus an míre as caint leir féin.

"Ó," d'íreab ré, "a d'ulríneá vél Tobórd, ír
duir-re nác míre veit mórdlac inoiu! Tá ío' míogan
as an míre móir-ghníomac Don Ciocóté vé lá
235 Mancha; an fear ní-éiríoda do glac a gáirim míre
ar maíom inoiu, agus rar a maib puinn ve'n lá cupra
de aise do coirg éasóirí érom. Do bain ré an veit
a' láim an élaíre ío a bí as gabáil go neam-
atruasac ar an leab lags ná maib ábalta ar é féin
240 do coraint aif, agus ná maib aon coirí déanta aise!"

Siné an ragar cainte do connac ré in rna leabmaib;
an caint a d'eineab mírí fáin leir na míognaib 'n-a
mbíoir i ngráb leó, maí d'eaó, agus san aon míogan
acu i ngníomac céao míle, b'féirí, do'n míre
245 a bíod as caint ar an gcuma ran léi; nó b'féirí
san aon cómnurde i n-aon ball ar an míogain ac i
n-aise an míre féin! D'áiríreac an aise í!

An fáio a bí an míre oirdeiric as caint leir féin
ar an gcuma ran, táinís ré go veí eíoraíre. Bí dá
250 bótar as gabáil tar a céile ann, i veíre go maib a
íoga as an míre veí ar a gáir, nó íompáil cun na
láime veire, nó cun na láime clé. Do rtao ré
réacaint cao ba ceairt do a déanam. Cuirínís ré

ar na leabhairib, agus ar conur mar a d'imeadh m'ionnif
 fáin leogaint do'n éapall an bótar do toghad. Cait 255
 ré an t'fian ar a lámh amac ar muing an éapall.
 Tug an capall, níó nár b'iongnad, aghar ar an
 mbótar abailte.

CAIBIDÍOL A CÚIG.

AN CÉAD BÁTARÁIL.

Nuair a bhí ré cúpla míle ó'n gcroisne, connaic
 ré cúige, ag teacht an bótar céadna, poinnt doime.
 Bhí reirear fear ann, agus a rgháileán anáirde ag sá
 fear díob ionnif é agus an f'ian. Bhí ceathrar reirb-
 íreac ar éapallib acu; agus triúr giollaí ag giollaic 5
 miúilí, agus iad 'n-a gcóir. Cóm tuat agus connaic
 ré iad do buailtead irteac i n'áirne gur m'ionnif fáin
 iad. Do labair ré.

"Stadad!" ar reirean.

Do labair ré cóm h-áirde ran gur r'adadair go léir 10
 r'uar.

"Stadad f'ian an domáin," ar reirean, "mura
 n-áirde f'ian an domáin gur' i Dultiméa vél
 Tobóir an r'iosan ir áille 'ra domáin." Cúig ré 15
 ó r'na leabhair gur mar r'na ba ceart do m'ionnif fáin
 labairt nuair a buailtead m'ionnif fáin uime. Nuair
 a connaic an m'ionnif eile é, agus nuair áirdear an
 éaint a táinig uair, tuigeadair go raib an fear bóic
 ar a meabair. Bhí don áirdeoir amáin oirta, áirteac,
 agus ceap ré go mbead poinnt r'póirte áise ar an 20
 n'ime buite. Do labair ré.

“A muirne uairil,” ar reirean, “níl don aicne
 ašainn ar an mbain-tigearna ran aoiri. Cair-
 beáin uáinn í. Annrán, má feicimid go bfuil a
 25 h-áilleacó cómh mór ašur aoiri, aomó’imó láit-
 reacó go bfuil.”

“Dá uairbeánainn daoid i, a uodais,” arfa Don
 Cíocócté, “cao é an buirócar a beacó aš uul daoid
 mar feall ar an aomáil rin? Cairéiró ríob an aomáil
 30 a uéanamh šan don raóaric fášail uiréi, ašur cairéiró
 ríob uairbušacó ’ran aomáil, ašur rírimne an ršéil
 uo éreueamamc iréiš i núbá ršmóiróicib; nó rós-
 raím-re anoir ar šac muirne ré leic ašuib, nó oruib
 go léir i n-aonfeacó, murá bfuil ré u’urraim ašuib
 35 uo úlígé na muirneacóta šan teacó i n-aonfeacó
 cúšam, cómhac báir ašur beacó! Uodaca éicis
 iréacó ríob go léir!”

“Camc éruaró iréacó an cáinc rin, a rí,” arfan
 t-áilteoir. “Níl don šonn orainn ulígé na muir-
 40 eacóta uo buiréacó ná uo mílleacó, ac mearaím-re
 šurab i céao-aicne na n’ulígé šan leabair éicis uo
 tábairc. Ueiró, b’féoir, leabair éicis ašam-ra ’a
 tábairc má uairbušim šur b’ i an ’Oulrínéa rin
 leac-ra an ríogán ir áille ’ra uóman, ašur ná reaca
 45 raím í. Ca b’ior uom ná go bfuil rí camrúileac,
 nó b’féoir b’ac’fúileac; nó šeancac; nó rmutac,
 nó bioiac; nó camrúónac; nó r’pášac; nó bacac?
 Nó ca b’ior uom ná go bfuil oronn uiréi? Cair-
 beáin uáinn i ašur annrán——” Ní raib uaim aige
 50 ar a tuilleacó cainte uéanamh, marí cónnairc ré aš
 uéanamh air, ’n-a lán-rí, an maracó ašur a capall
 ar cor-anáirde aige, ašur a céann c’omta aige, ašur
 a fleacó rínte roimír amac aige, ašur r’cúir níme air!
 U’iompuig a lic ’ran áilteoir. Úi ré uerimígéacó go

PASAD AN TRLEAS RAN TRÉ N-A ÉLIAÐ IRTEAC ASUR RIAR 55
 AMAÉ TRÉ N-A ÚROM. NÍOR B' AON MAIT DÓ LÉIMT I LEAC-
 CAOIB. D' IOMPÓC' AN TRLEAS 'N-A ÚIARÓ NIBA CAPAMLA
 SO MÓR 'NÁ MAR FÉARFAD RE LÉIMT. AC ÚIRÉAC NUAIR
 A BÍ AN TRLEAS I NGIORMAÉT CÚPLA RÍAC D'Á UÉT, DO
 BAINÉAD BARTUIRLE A' RÓFINANTÉ ASUR RÍÚO AR LÁR 60
 IOIR CÁPAIL ASUR MARCAC! CÁINIS PUNTE NA RLEIGE
 AR AN ÚTALAM, ASUR GLUAIR AOMAD NA RLEIGE ANONN
 'R ANALL 'N-A RLIIRNEACÁIB! DA RÓ-MAIT AN BAIL AR
 AN RUIRHE SO ÚTÁINIS AN TRLEAS AR AN ÚTALAM AR AN
 SCUMA RAN, MAR DO CIMEAD RÍ A CÉANN FÉIN SAN TEACÉ 65
 RÓ-ÚIRÉAC AR AN ÚTALAM. DÁ ÚTASAD A CÉANN
 ANUAR ÚIRÉAC AR AN ÚTALAM, BA RÓ-BAOZAL SO MBRIFFI
 CNÁM A MUINIL, ASUR SO MBEAD DEIRLE LE N-A CUIR-
 UÁIB. AC IRÍ A SZUALA ÉLÉ DO CÁINIS CUN TAILIM AR
 ÚCÁIR, MAR DO CÁIT AN TRLEAS RIAR AN SZUALA DEAR LE 70
 N-OIRÉAD RAN RUINNIM SZUR IOMPUIZÉAD AN MARCAC
 AR RLEARZ A ÚROMA AR AN MBÓCAR. CUIR RÉ CUN
 ÉIRIÚTE AC DO TEIP AIR ÉIRIÚ. DÁ BRFASAD RÉ ÉIRIÚ
 AIR NÍ FÉARFAD RÉ ÉIRIÚ. D' IOMLOIRZ RÉ É FÉIN AR
 AN MBÓCAR CÚPLA UAIR, A D' IARRIARÓ TEACÉ AR A BÓN- 75
 AIB. NÍ RÁIB AON MAIT DÓ ANN. BÍ AN ÉIÚE RÓ-ÚROM,
 ASUR NA RUIR RÓ-FADÁ ASUR RÓ-SÉAR. NUAIR A BÍOÚ RÉ
 AR A ÚROM NÍ FÉARFAD RÉ A RÁLA DO CUIR AR AN ÚTALAM,
 ASUR NUAIR A CARRIARIZÉAD RÉ A CORA RUAR CUIZE DO
 RCMACAD NA RUIR A BIRICE. ANRAN, NUAIR IOM- 80
 PUIZÉAD RÉ É FÉIN AR A BÉAL RÉI, NÍ FÉARFAD RÉ A CORA
 DO CARRIAC CUIZE RUAR; MAR NÍ LÚBAD AN ÉIÚE AC FIOR-
 BEAZÁN, ASUR BÍOÚ AN T-EAZAL AIR SO NÓEARRFAD NA
 RUIR ÚROÓ-OBÁIR DÓ. AN FÁIO A BÍ RÉ 'ZÁ ÚNFAIRIC
 RÉIN AR AN SCUMA RAN, DO LÉIM AN T-ÁILTEOIR ASUR DO 85
 RUIZ RÉ AR CÉANN DE RUA RLIIRNEACÁIB A DEINEAD DE'N
 TRLEAS, ASUR ÚROM RÉ AR AN BFEAR A BÍ AR LÁR DO

léaraó ar a díceall leir an rliarne. Ói ré ag sabáil
 ari leir an rliarne so oti sur deim ré cipineac de'n
 90 rliarne rin. Annpán o'aimpiz ré rliarne eile, agus
 bí ré ag sabáil ari so oti sur deim ré cipineac de
 rin, leir. Ói ré ag sabáil ar an n'uain'uaral mboct
 an fairo a bí ré abalta ar fearam ór a cíonn. Níor
 féao ré an batariáil so léir do cupi i bperóm ari.
 95 Do coraim an éide é ar a lán de rna buillib. Do
 coraim an catbáiri a ceann maic so leóir, ac do
 loitead an cealltar glan. An fairo a bí an batariáil
 ar riubal níor rtao béal an ptoipe ac é ag rpióicán,
 so tréan agus so ríocmari, ar na ptoipib san onóir
 100 a bí ag bpipead sac olige ptoipeacra o'ar deinead
 riam.

"Ní meatact ré n'eara oóm-ra beic ar lán
 annro," a'oirpead ré, "ac an bapuirle a leas mo
 capall tréan! leostar oom éirge agus dul ar m'ead,
 105 agus rpiorfao an uile duine riam agus, a ptoiziz!"

Ré deir do coipead an batariáilre agus do rtao
 ré. O'imtizoari so léir agus o'fázaoar annpan
 an ptoipe boct agus a capall. Nuair a bíoar ag
 imteact do labair duine acu leir an dilteóir.

110 "Ir minic a'ubairt leat," ar reirpan, "so rpiur-
 fao do béal réim teinnear riacate oit. Da ró-
 oóbar do teinnear rpiore cupi moiu oit! Méarar
 so raib deir leat nuair a connac ag oéanam oit é!
 U'fearra duic so móir do béal a címeáto oúnta.
 115 Muira mbead an bapuirle bír réo!"

"Conur féaorfao aoinne a cuimneam so n-íompóc'
 ré mar rin oim!" arpan fear eile. Ceannairte ad'
 ead iad a bí ag dul ó Coléso ó-dear so Muirra ag
 ceannac ríosa. Ói aóbar cainte acu an cúro eile
 120 de'n rpiige ó-dear.

'D'fágasad ar Don Ciocóte rínte ar fleary a dhroma
 ar an mbótar. Sar a bfuair pé an bataráil ní maib
 pé abalta ar éirge Tar éir na bataráila ní maib aon
 bheic aise ar beic abalta ar éirge. Níor cuir pé
 cuige. 'D'fan pé mar a maib aise, rínte ar a dhrom 125
 asur a dá fáil árouighe ó'n scalam as an dá rpor,
 asur teimnear inr gac ball o'a ballaib beata. Ac
 bí pé as macnam ar a víceall. Bí pé as cuimneam
 ar na dhoc-tionóirgib go léir a tuit amac do mhóirib
 fáin, asur sur léig pé cúntar oirta in rna leabhaib 130
 mhóireacta. Do teip ar a dhéanam amac go scáin
 ar aon mhóire fáin acu mí-féan cóim tiubairteac leir
 an mí-féan a bí tagaithe ar féin an lá ran. Do leasac
 cuir acu go minic i gca. Do cheadnuigead cuir
 acu go h-ole, i scéad go maibdar ainnri fáda san 135
 teact cúca féin. Ac ní feacair pé aon cúntar 'gá
 má' sur leasac doinne acu le bairuirle capail, asur
 sur veinead rlipeada o'a fleas, asur annran sur
 gabad do rna rlipeadaib rin air go 'tí náir fásac
 ball o'a ballaib san teimnear! Bí buairte aise 140
 oirta go léir 'ra méid rin. Cuir ran ana-fólar
 aigne air. Bí 'fior aise go gcuirfi an cúntar ran
 rior in rna leabhaib a bí le teact, asur go bfeicfad
 an raogal go léir, asur go 'neórfi ó rliocht go rliocht,
 an cnuadotan a bí aise o'a fulang an lá ran. Bí pé 145
 rára. 'D'fuingeod' pé oimead eile ar pon an méid
 rin. Bí pé as caint leir féin. 'Sa caint do, leir
 féin, tubairt pé na focail reo:—

"Ó, a mhairuir uairil manta, ó'r tú mo gac
 asur mo tigeanna ó dútair—"

150

Dhíead asur an caint as teact ar a beal, cé buail-
 pad an bótar ac cómhara do ó n-a baile beas féin,
 asur ualac cnuicneactan aise as tul go 'tí an

muileann. Connaic sé an fear rince ar an mbótar.
 155 “Aithiú cé n-é túra? nó cad tá imigíte ort?”
 ar reirean.

‘Do buailead’ irthead i n-aighe an fíri a bí ar lár súr
 b’é Marcuir Mántua, a saol, a bí tagaithe cúige agus
 a bí tar éir labarta leir! I n-inead fheadra tab-
 160 airt ar an gcómairrain, do comáin sé leir as caint
 le Marcuir Mántua, sé mar a bí an caint ‘ra leabair
 muineasta. Céar fear na cruinneactan súr uime
 buile a bí rince. Annrán céar sé go mb’féidir súr
 uime bheidíte é, agus súr rpeabhaioí a bí air.
 165 Táinig sé anall cúige, agus bain sé an cealltar bhírte
 o’á aghaid. Annrán do glan sé an ceo bótar agus
 an paladar de’n aghaid. Annrán o’aitin sé cé bí
 aige:—

“Aithiú, a uim’uairil a’ éiríte ‘rta!” ar reirean,
 170 “cad o’imigíte ort i n-aon cor, nó cad a tús an cor
 ran ort?”

Ní bfuair sé o’fheadra ac tuillead náiméire ar
 an leabair i n-aghaid sae ceirte o’á scuiread sé. ‘Do
 rtao sé de’n ceirticán, agus éom ar fuo éigin ad’
 175 feair ‘ná ceirticán do déanam. ‘Do rsur sé cean-
 galaca na n-éiríe cóm maic agus o’fhead sé é. Nuair
 a bí éom na n-éiríe bainte de, do cuairtáig sé éom
 an fíri, féadaint an raib cnead ann, nó an raib fuil as
 teact ar. Ní bfuair sé cnead ná fuil. Annrán
 180 bain sé an leat eile de’n éiríe o’á uct, agus deim sé
 an cuairtác céanna. Ní bfuair sé cnead ná fuil ar
 an uct ac cóm beag. Tós sé an uime annrán, agus
 cuir sé anáiríe ar an ualac cúige é, agus focairis
 sé ann é i ‘rtao ná tuirfad sé anuar de.

185 ‘Dí Rórinanté as m’gion oó féim i nois an bótar
 i scaiteam na haimíre go léir. ‘Do rus an cóm-

arfa ari, agus cuir pé an éide agus na siúirleirí eile anáirde ar an iallaic, agus ceangail pé ann iad. Annpán do ruz pé ar an rriam agus ar ceannpac an arail, agus comáin pé leir aboile, agus a signe lán 190 de máctnam ar cao é an donar ruoa fé nbearta do'n duin'uaral ran beic rinte leat-mairb ar an mbótar mar a bí pé! An fáro a bí an cómairra as máctnam, bí Don Cioócté anáirde ar ualac an arail as ornaoal agus as cneadais agus as liacairnais le 195 temnear.

"Cao 'cá orc i n-aon cor, a duin'uarail?" arpan cómairra.

Níor dein Don Cioócté ac tuillead de cáint na leabhar do rceallad leir.

200

"Díod 'fíor agus-ra, a Séniór Don Roorisó de Nairbáer, surab i an ríogan Ouirinéa déi Tobóro an Cairpa Aluinn rim ar ar éirétar anoir leat, agus so nbeanfad ar ron na ríogna ran, agus so bfuil véanta ceana asam ar a ron, ríomairca ríomairca 205 ndri veinead a leicéro riam fór ar talam an doimain le n-oirdeaircar!"

"féac, a duin'uarail," arpan cómairra, "ná bí as masad fáim. Ní Don Roorisó ir ainim doim-ra, ná Marcuir Mantua. Ir mé beadar Alonró, do cóm- 210 arfa féin. Agus ní Dalvobinór ná Abinvarriáer ir ainim doct' onóir-re, ac Séniór Cioóctó."

"Ca 'fíor asam so maic cé hé mé," arfa Don Cioócté, "agus cá 'fíor asam, leir, so bfuil ro ar mo cumar; .i. sur mé iad rúo so léir doubaric, agus 215 sur mé dá ríomhe déas na ríamce, agus an naonbúr oirdeirc i n-aonfeact; mar buadóro mo ríomairca ar a ríomairca rúo so léir i n-aonfeact."

D'éiric an fear eile nuair ariús pé an cáint rin.

220 Níor éirte Don Cíocóité, áiméac. Comáin ré leir as
 rceallaó na cainte rin uairó ar na leabhaib go dtí go
 rabhadar i n-ádmairéacó do'n baile. Do rcao rcaodar
 Alonró larmuic de'n baile go dtí go maib an oirde
 ann; mar níor máit leir go bfeicraó na daoine an
 225 duin'uaral boct 'ra ríocó 'n-a maib ré, asur é cóm
 barraíte bhúigte bataraíla asur bí ré.

Nuair a táinig an doirdeacó do rleamnuis ré
 irceac 'ra rraíro beas, asur táinig ré go doirur tige
 an duin'uarail réin. Bí an tige 'n-a círéir. Bí an
 230 raras ann, asur an bearróir. Bí an beirte rin ana-
 muintearta, ana-cáirdeamail, le Don Cíocóité. Bí
 an bean tige ann asur i as caint go h-ápo.

"Ó, a ácair," ar ríre, "cao tá imtigte ar mo
 máigirir i n-aon cóir? Nó ca bfuil ré imtigte uainn?
 235 Tá ré réin asur a éapall imtigte le ré lá uainn, asur
 ní bfuaramair aon rabaric air leir an méro rin aim-
 ríre! Tá an éirde úo imtigte, leir, asur an rraic,
 asur an rreac. Ologón ó! cao a déanfimid i n-aon
 cóir? Cóim ríraíla asur táim im' bearaíó, ir amlaíó
 240 a comáin na leabair ríraíla ar a méabair é! Ir
 cuimín liom anoir conur mar airiginn as caint leir
 réin é, asur 'gá máoirdeam go n-imteóc' ré 'n-a ríre
 ráin ar fuair an doimain, as lois éac le déanam.
 Surab é an mac mallacain a bearríó na leabair rin
 245 leir! Tá an duin'uaral do' rrair éirim airne ó
 maib i lá Mancha curca ar mí-céill acu!"

"Asur réac, a rírair," ar an bean ós leir an
 mbearróir, "bíó m'oncuil boct as léigraó na lea-
 bar fan do ló asur do'oirde go minic, asur annan
 250 do caiteacó ré an leabair ar a láim, asur carraigeacó
 ré a clairdeam ar na rallaib go dtí go mbíó na
 ríraíla alluir leir. Nuair a bíó ré buailte amac

ó'n obair rin, veimead ré zo mbíod ceathrar fada
 marb aise, agus sac fada óib cóim móir cóim h-áir
 le cairleán. Veimead ré náir b'allur a bí leir, ac 255
 sur fuil a bíod aise 'a tabairt, ar na creáctaid a
 bíod págailta aise ó rna fadais. Tugaimn veod uirge
 cuise, agus d'ólaid ré lán an crúrsa ve'n uirge.
 Nuair a bíod an t-uirge ólta aise, veimead ré náir
 b'uirge i n-aon cor é, ac lionn dlúinn a táinig cuise 260
 ó cara oraoitheacta a bí aise. Da móir an oic
 céille dom, a daoine muintearca, san na neite rin a
 d'innhinc daoib-re nuair a tugar fé n'oeira ar d'uir
 iad, i t'neod zo d'ioctad ríb agus zo n'od'fad ríb
 na leabair rin rar a mbead an oigbáil reo véanta 265
 acu."

Bí Don Clocóte agus Peadar Alonrú ar an veod
 amuic ve'n doirar, agus d'airisodar an cáint ircis.
 Nuair airis Peadar an cáint do tuis fé cao a bí ar an
 noum'uaral. Do glaoib fé ar an muintir a bí as 270
 cáint ircis.

"Orsail an doirar!" ar reirean "do Séniór
 Dalvobínór; agus do Márcuir Mantua acá annro
 creáctnuigte zo t'rom; agus do Séniór Abinodairdér
 an Mórac acá annro 'n-a p'iorúnac as Rodrigo vé 275
 Narbáér, gobernóir Anticéira!" Siúo amac iad
 zo léir nuair airisodar an cáint rin. D'airisodar
 Don Clocóte cóim luac agus d'féadadar air. Siúo
 cuise iad as fáiltiugad roimir.

"Fanaib zo léir riar!" ar reirean. "Cuirtar fíor 280
 ar an liais móir Uirgundá, zo n'oeimib fé mo éneadaca
 d'féadaint agus do leigear."

"Mo g'iarón mo fúil!" arsan vean-tige. "Nac
 maic a bí 'fíor asam cá maib an b'ióg as luise ar mo
 máisr'ir! Tar ruar éun do féómra a máisr'ir," 285

ar riri, “ ašur le congnam Dó leigirrimio cá gan don congnam ó'n Uirguroa úo, pé n-é féin.”

Do rugaodar leo ruar é, ašur éuireadar ar a leabaró é, ašur énomadar ar éuaroac féacaint cá raib na
290 cneadóaca. Teip orca don énead ó'fágail! Bí iongnad orca. D'innir fé úóib annran cao ó'imctis air.

“ Ir amlaio,” ar reirean, “ a bí cat třean epóda fuilteac ašam 'a énoo i n-ašaió veicniubar fácaó
295 ve rna fácaóib ba mó ašur ba óána ó'a raib ar talam an domain. Óioar 30 léiri marb ašam muia mbead 3ur baimead barcuirle a' Rórinanté, ašur 3ur éuit fé!”

“ Sgeimle orca mar leabraib!” ar ran bean-tige.
300 “ Curfar 'ra teine amáireac iao mar leabraib,” ar ran rašaric.

CAIBIDÍOL A SÉ.

conus do meall sé sanchó leis.

Óioar aš ceiriciúacán ar Dón Cíocóté, a ó'iarraio a óéanam amac uao conur a caic fé an aimriri ó fás fé an baile. Ní raib don maic úóib ann.

“ Tuštar nuó éigin le n-ite óom,” ar reirean,
5 “ ašur leoštari óom coólaó óéanam. Siné acá uaim.”

Do tušead 30 raib an ceapic 'ra méio rim aige, pé buile a bí air i neicib eile. Do tušad an biaó úó, ašur ó'ic fé é, ašur éuit fé 'n-a coólaó 30 ráim.

10 Do éiom an rašaric annran ar a fiarraigse ve

Pheadar Alonró conur a fuair ré an duim'uaral,
 agus cao é an cori a bí air nuair a buail ré uime.
 O'innir ré dóib conur mar a fuair ré rinte ar an
 mbótar é; agus o'innir ré dóib cao iao na rpeab-
 raíofí san éiread c a bí ar riubal aise nuair a fuair 15
 ré é, agus i gcaiteam na h-aimprie an fáro a bí ré 'gá
 tabairt abairte leir.

"Sead!" arsan ragar, "na leabair fé n'edár
 an uoc-obair go léir. Tar annro amáiread, a
 nioclár," ar reirean leir an mbeairbóir, "agus 20
 vearfimo teine éndá de rna leabair malluigete
 reo, i ucead ná cuirfio ríad don duine macánta ar
 a meabair go veó airí."

Táinig an veirt ar maroin. Bí Don Cioócóte 'n-a
 córlad nuair a tánaodar. Do tugad eodair feómra 25
 na leabair do'n rgar.

"Tar annro," ar reirean le nioclár, "agus rín
 cúgam na leabair reo, 'n-a gceann a' r 'n-a gceann, go
 bfeicead an bfuil don cúro acu ná cearc a loigad."

"Ó, a dtair," arsan veirt ban o'adon gur, "loirg 30
 iao go léir! Táro ríad go léir go h-olc! B'féoir
 gur b'é an ceann fárfá san loigad díob a vearfad
 an uioibáil. Loirg iao go léir, a dtair!"

Níor veim an ragar ac gáire cúir ar, agus tor-
 nuad ar na leabair a feácaint 'n-a gceann a' r 'n-a 35
 gceann. Do cúir fé i leat-taíob na leabair máite
 a bí orca. Cug fé an cúro eile do rna mnáib le
 caiteam an fuinneós amac. Do cáit na mná amac iao
 fonnamair go maít, bí a leitéro rín ve gáin acu orca,
 agus a leitéro rín v'eacla acu ríompa. Cearadar 40
 go raib ruo éigin i bfuimm o'raíveadca ar na leabair
 rín, agus ná b'féoir ríad ná réan a veit i n-aon cig
 leó. I lír an rgrúuigete dóib, o'airgudar Don

Ciocócté 'n-a feómra féin agus é as cainte go h-áir.
 45 "Tasairé annro! Tasairé annro!" ar reirean, "a
 muirí tréana! Annro atá agairé neart úir ngeas
 o'oiriugad! Tá buad an cóimhaic reo ag na muirib
 cúirte 'á bheir leó!"

Do mteasair irteac 'n-a feómra. Úi ré n-a
 50 fearam i lár an úrláir, agus a clairdeam aise 'á
 carad go tréan; fé mar a beac ré i lár ndíam.
 agus é 'gá leasad leir an sclairdeam, ar a agairé
 amac agus ar gac taob ve. Úi ré 'n-a lán-
 oúiread, agus ag glaoad go h-áir ar na muirib
 55 páin éun go tabairtuir consnam oó i scoinnib na
 muirí cúirte. O'éalair an beirt irteac air, agus
 ní gan contairte é ó'n sclairdeam: baineasair an
 clairdeam ar a lámh agus fineasair ar an leabair é,
 agus éimeasair ann é go oí gur éúnuis ré. Nuair
 60 a úi roinnt ruaimnir tasairé air, o'ompair ré éun
 an trasairte agus do labair ré.

"Go veimín, a Turpín," ar reirean, "a áir-eap-
 buis uairil, ir móir an náire úimne, agus gur rinn
 an oá muirre oéas oirdeire, a ráó go leosfimir
 65 do rna muirib cúirte an éraob do bheir leó!"

"Ná bac ran, a mic ó," arsan pasair, "ní'l leigear
 air anoir. O'féoir gur b'é toil an Tigearna an lá
 ro do gabáil i n-áir scoinnib, agus go mbeir lá eile
 agairn féin ar ball. Dein-re aineadair a tabairt oos'
 70 fláinte, i o'riod go mbeir ar áir scumar an lá
 róganca o'friotálam nuair a tiocfir ré. Measair
 nác foláir tuirre beir oir anoir, nó b'féoiri tú
 beir éreacnuigte."

"Ní'lim éreacnuigte," arsa Don Ciocócté. "Do
 75 corair mo lámh deap féin mé oirca. Ac táim bhúigte
 bairteac bacairleac ó'n pasair úo, Don Roioán,

a beit as sabail orim le crann dapaige; asur san
don cuir aige orim ac lán a cinn o'eat a beit air, toirg
a fíor a beit aige ná fuil don fear eile beo a o'féad-
fad é tpoio ac mire. Ac cóm riúrdáta asur suri 80
Réinaltó óé Montalbán ir ainim dom, cóm luac
asur beao-ra im' fuide ar an leabair reo díolfró ré
so daor ar, i n-aimhébim na thaoirdeacta acá aige.
Ac tugtar fuo éigin le n-ite dom anoir, mar tá gáó
so cruairé asam leir, asur fástar fúm féin 85
m'éasóirca do díogailt."

Tugadar an biaó óó. O'it ré an biaó asur annran
do tuit ré 'n-a cóulaó airir. O'fástadar annran é,
asur o'imtígadar uairó; asur ir orca a bí an iongnadó
asur an alltaó, a ráó so raib a ainim féin imtígte 90
ar a cuimne, asur suri mear ré suri "Réinaltó óé
Montalbán" ab' ainim óó!

O'imtíg an rásairc asur Nioclár abairle. Nuair
a bíodar imtígte abairle, do dóig an beiric ban na
leabair, ac amáin an méio a fuo an rásairc asur 95
Nioclár leó díob. Deir an reanacár suri dógáó
a lán leabair an uair rin nári ceairc a dógáó, asur suri
móri an cruas íao do dógáó. Ac bí an fuac as na
mndáib doib, asur an t-eagal acu rómpa, mar géal
ar an gcuma 'n-ari báineadar a ciall asur a meabair 100
cóm tiudairceac o'fear an tige. Bí ré daingean 'n-a
n-aighe ná beao ní ná raó ar an doig, ná ar doinne
ann, an fáio a beao na leabair thaoirdeacta ran ann.

Bí eagal ar an rásairc so raíao Don Cioóóé as
lorg na leabair cóm luac asur beao ré tagairce cúige 105
féin ó'n mbataráil. Iré fuo ar ar focruigdar ná
reómra na leabair do óúnaó le falla cloice. Nuair
a bí an reómra óúnta fuar ar an gcuma ran acu, ní
beao 'fíor as duine so raib a leitéro de reómra

110 **MIAM ANN**, **MAI SEALL AR AN SCUMA 'N-AR CEAPAD É AN**
CÉAD LÁ. **DÁ LÁ TARI ÉIR NA H-OIBHE RIN A BEIT DÉANTA**
D'ÉIRIÚ DON CÍOCÓTÉ. **I Ré céad ruo ar ar cuim-**
nig ré ná sur maic leir cuairt a tadar ar na leab-
raib. Siúo i tpeo na h-áite é 'n-AR CEAPIC NA LEABAIR
 115 **A BEIT.** **DO TEIP AIR DOIRUR AN TPEOMHA D'FÁGAIL.**
MÉAR RÉ SUR D'AMLAID A BI DEARMAD AISE 'A
DÉANAM, ASUR SUR I N-ÁIC EILE A BI AN DOIRUR. **CUARÓ**
RÉ CUN NA H-ÁITE EILE. **NI MAIB AN DOIRUR 'RAN ÁIC RIN.**
DÍ IONGNAD AIR. **TARI ÉIR TAMAILL DO LABAIR RÉ LEIR**
 120 **AN MNAOI-TIGE.**

“Ca bfuil reómha na leabair?” ar reirean.

“Cao é an reómha? nó cao iao na leabair, a
 dhuin'uarail?” ar ríre. (Dí a ceact foglumta aici
 ó'n rásair.) “Ní'l reómha ná leabair 'ra tíg, a
 125 dhuin'uarail,” ar ríri. “Táinig an t-áirpeoir—
 ríogair na Cnoire roir rinn asur é—táinig ré 'ran
 oíóce, an fáio a bír ar do leabair, asur do ríob ré
 cun riubail leir iao.”

“Ní h-é an diaabal a táinig,” arsan bean ós,
 130 **AC FEAR OMAOIDEACTA ÉIGIN.** **TÁINIG RÉ AR RSAMAIL**
AN LÁ TARI ÉIR AN LAE FÁGAR AN BAILE, A ONCUI.
DÍ RÉ AR MAICÉIGEACT AR OLLPIART MÓRÍ SHÁINA.
DO TÁHILING RÉ DE'N OLLPIART ASUR RÍÚO IRTEACT
É I REÓMHA NA LEABAIR. **TARI ÉIR TAMAILL RÍÚO AMAC**
 135 **É TPE BUAC AN TIGE, ASUR D'FÁS RÉ AN TIG SO**
LÉIR LÁN DE DEACT. **NUAIR A BI RÉ IMTIGTE, RÍÚO CUN**
AN TPEOMHA AN BEIT ASANN SO DFEICFIMIR CAO A BI
DÉANTA AIGE. **AC DO TEIP OIRANN AN REÓMHA D'FÁGAIL!**
NI MAIB DON TPEOMHA ANN AC ÉOM BEAS ASUR DÁ MBA
 140 **NÁ BEAD RÉ MIAM ANN!** **AC MUIA DFEACAMAIR RUO**
D'ÁIRIGMÁIR RUO. **D'ÁIRIGMÁIR AN CÁIC.**

“Níre Múinatón. Tá fuat asam do'n t-é sur

leir na leabhair reo ašur an reómra ro. Tá gníom
 véanta annro ašam ašur ní faos so n-aipeópar
 teacó tairur! Mire Múniatón.”

145

“ ‘Fheirtón’ a mear ré a ráo,” arfa Don Cioóóé.

“ Ní feadóar.” arfan bean-tige, “ an ‘Fheirtón’ é nó
 ‘Fheirtón,’ ac so raib ‘tón’ mar eirball air, pe’r
) uóman é.”

“ Ir fíor,” arfa Don Cioóóé. “ fear acá oite 150
 so n-áro ar úraoideacó ireaó é. ašur námaio
 fíocómar uóó-ra ireaó é. Ir eól uó, ó méro a léiginn,
 so noéanrao-ra, tar éir aimirie, cóómao aonfíer le
 ruoirie acá ‘n-a óara aige; ašur so mbuaópaó air,
 i n-aimóeóim a úraoideacóta so léir. Síne cúir uó 155
 beic aš cur oim óóm móir. ac bíoó ‘fíor aige uaim-
 re ná aon máic uó beic aš cur oim, mar ná aó féoirie
 uó an ruo acá ceapaité aš an n’úilmaim uó fáir
 úgaó ná uó cur ar neamníó.”

“ Oóón, a Oncuir a ónoirde ‘reig, ar nóim tá ‘fíor aš 160
 an raógal so úruil ran fíor,” arfan bean óš, “ ac
 eao é an uaint acá aš neicib uo’n troirio ran leat-ra?
 Náir ú’fearra uuit fanmáint annro ‘ra baile ašainn
 ‘ná beic aš imteacó ar fuair an uóman aš loig aráin
 a beaó níb’ feárr ‘ná arán óruicneacótan; ašur a 165
 fíor ašainn so léir ſur minic a téirdeann uoine amac
 aš loig oina, ašur ſur beárrica a tagann ré abáile.
 Téirdeann ré amac cun uoime eile uó beárraó; ašur
 beárricair é féin, ašur ršaoilteair abáile é ſan ruibe
 air!”

170

“ á, a ‘ngín,” ar reirean, “ ní túigeann túra an
 ršéal i n-aon óor. Sar a mbeárraó aoinne acu
 mire, beárricraó ašur ršiacraó ar na ruicmóaió an
 uile ruibe féaróige u’á úruil ar aoinne acu uó mear-
 paó baíra méirie uó cur ar aon ruibe liom!”

175

Tugadair fé n-vearia an fearis ag teacht air, agus ní
 tuidhíodair a tuilleadh.

O'fan fé 'ra baile go bheadh rocair an fear óúis
 lá déag. I gcaiteam na h-aimirne rim tagadh an
 180 ragar ag agus Nioclár go minic, agus deiridíir poimic
 cainte leir. Uíod reirean coitcianta 'gá déanam
 amac sur b'feáiríde an raogal dá bfeadóir muidheacht
 an fáin do neartugadh aihír, agus gac ragar eile
 muidheachta, leir. Tagadh an ragar 'n-a coimnib 'ra
 185 rgeal uairianta, ac do mólad fé leir an rgeal go
 minic. Do tuigead fé náir b'foláir é glacadh féid,
 féadaint a' bfeadóir é éaradh ar a céill.

Uí a gnó féin, ámtac, ag Don Cíocóte 'a déanam
 a gan fíor dóib. Uí uime 'n-a coimnirde 'ra cóim-
 190 arpanacht; uime macánta, má'r oleaghad uime
 macánta tadhairt ar uime gan rairbhíear. Uime
 boct gan puinn doimhir aigne dob' ead é. Uí Don
 Cíocóte ag tacht air uil i n-aonfeacht leir 'n-a
 giolla muidhe. Uí bean agus clann ag an n-uime
 195 mbocht, agus níor máit leir imteacht uata. Do gell
 Don Cíocóte na huiric a'r na h-airc do ac uil leir.
 Níor máit leir imteacht ó'n mnaoi agus ó'n sclainn;
 ac do tuig fé, nuair a ghebhadh fé na heite móra a
 bí ag an n-uim'uaral 'a gellamaint do, sur mó an
 200 tairbhete féadórad fé a déanam do'n mnaoi agus do'n
 clainn 'nád mar féadórad fé a déanam dóib dá bfanadh
 fé 'ra baile acu.

"I' fearra uuit go móir teacht liom," arfa Don
 Cíocóte, "mar i' mó cuma 'n-a uicofad rairbhíear
 205 go h-obann cúgat. Do tuicfad amac go mb'féoir
 go bfaigimíir feild oileáin éigin, de coradh cata; agus
 do tadhairfíinn uuit an t-oileán, agus déanfíinn gob-
 eimíidíir uíoc ór cionn an oileáin rim i uicred sur

cuma tú nó ní. “Beiteá ro’ níg ar an oileán, agus
beiteá as déanamh olíste do mhuintir an oileáin, agus 210
as cup na ndlíste i bfeidm oirta.”

Níor beag ran. Do coilig an tuine boct. Sanchó
panpa ab’ ainm dó. Do focaruis ré ar dul le Don
Cioócté, ’n-a siolla muine; as bhat ar go bfeadórad
ré banríogain a déanamh d’á mnaoi, agus clann níog 215
a déanamh d’á clainn, nuair a beaó ré féin ’n-a níg
ar an oileán. Anraan do tornuis Don Cioócté
ar poinnt aigis do cup le céile, do féin na cómairle
úo a tuis “muine an cairleáin” do nuair a deim ré
muine fáin de. Do díol ré poinnt neite. Cuir ré 220
poinnt eile neite i ngeall, agus tóg ré aigead oirta.
Ré deire bí poinnt maic aigis aige. Do glan ré
an éire, agus deirig ré an cealltar bhuirce, agus do
foláitair ré rleas bheadh nua, agus ceap ré lá do féin
agus do Sanchó cun gluairce ar cuairt fánaidheacta. 225

“Agus tabair mála maic mói leat, a Sanchó,”
ar reirean, “i dtreo go bfeadórimis na neite a beid
maictanac dúinn a tabairt linn.”

“Na bíod easal oirt, a d’uim’uairt,” arpa Sanchó.
“Tabairfad-ra an mála liom agus tabairfad ruo eile 230
liom, leir. Ní féidcigeann ré liom beid im’ coir,
agus tabairfad liom an t-aral atá ’ra baile agam.
Aral maic ireaó é, agus tá ré cóm lároir náic mói le
capall. Déarfíó ré mé féin agus an mála leir go
neamhrleadaó.” 235

Nuair aigis Don Cioócté i dtreo an arail, do rtao
ré agus deim ré maictnam. Bí ré as cuimneamh,
féadaint an bfeacard ré i n-aon leabair muineacta
go mbíod an siolla ar muin arail. Níor féad ré
a tabairt cun a cuimne go bfeacard. Dubairt ré 240
leir féin, ámtac, go leogfad ré do an t-aral do

tabairt leir; agus an céad muirne do-tigrac a buail-
 fao úmpa go dtuairis ré é, agus go mbairis ré
 a capall de, agus go dtabairis ré an capall ran
 245 do Sanchó. Cuireasair irteac 'ra mála muinn
 léinteaca agus neite eile mar rin, ré mar a cóm-
 airis "muirne an cairleán."

Nuair a bí sac nío rocair acu, d'éaluis an beirt
 amac ar an áit, a san fíor d'aoimne, bíreac ar tuirim
 250 na h-oirde. D'imtis Don Ciocóte a san fíor d'
 mhaoi-tige agus d'ingean a d'iréar, agus d'imtis
 Sanchó a san fíor d'á mhaoi agus d'á claimn.
 Cuireasair an trise díob cóm zéar agus d'féasasair
 é, i tpeo go mbairis cóm fada ran ó baile ar éirge
 255 lae náir baogal dóib, dar leó, go bfeasasair don
 luét cuairis a beac ar a dtóir teac riar leó.
 Nuair a bíasair, dar leó, ó'n mbaogal ran, do fíud-
 luigear níba réirde. Bí Sanchó ar a fiamnear, ar
 muin an arail, agus é ag maótnam i n'aigne ar
 260 an raogal briedg a beac aige nuair a beac ré 'n-a
 goberndoir ar an oileán úo. Do tárla gur tug Don
 Ciocóte an tpeo céasna air a zaid ré nuair bí ré
 ag dul i n'aois ar a céad cuairis. Tré lár
 mhadair miontíel ab' eac é. Níor goill an tarra
 265 cuairis air oireac agus do goill an céad cuairis;
 mar bí ionfuaris na h-oirde agus na marime ann, i
 n-meac nirt agus brioail na zéime i lár an lae.
 Nuair a bíasair ag zluairac go réir ar feac
 tamail, do labair Sanchó a' maótnam a bí aige 'a
 270 déanam.

"Áit im ar t'ondoir," ar reiréar, "a muirne uairil
 fáin, san do zallamaint i tcaob an oileán úo do
 deairis! Deac-ra ábalta ar an oileán ran do
 maóluac, pé fairingse a beir ann."

“Tuig-re an méid seo, a Sanchó Panra,” agra 275
 Don Ciócóte. “Nór ab’ ead é i gcóinnurde amearg
 muirí páin, nuair a feibóir feib oileáin nó tíne, de
 corad cata agus cruad-cómhaic, an t-oileán ran nó
 an tír rin do bhonnad ar a ngiolla, agus goberníoir
 a déanamh de, nó ní. Táim-re lán-áearaite ar gan 280
 an nór maic ran do bhíreab. Ní h-eab, ac táim áear-
 aite ar feadar do cup ar nóir cóim maic. Is minic
 ná tugad muirí páin eile oileáin le fealbugad o’á
 ngiollaib, go veí go mbíod na giollaí ag tuicim le
 h-aoir; agus an cúro ab’ feáir o’á raogal caite acu, 285
 ag fulang cruadcam agus aghóir, fé bhócaí an lae
 agus fé fuact na h-oirde, ag fhuotálam ar a máig-
 rtiúib. Ní mar rin a déanrao-ra leat-ra, a Sanchó.
 Ní móire go mbeab don treacrtáin amám curta
 díot agus, nuair a beab nígeact éigin buairte agus; 290
 agus go bhéadoinn ní déanamh díot ór a cionn, agus
 coróinn níosa do cup ar do ceann. Ná mear,
 ámtac, gur b’áon níó iongantac é rin. Tuicéann
 zac don traçar fuada amac do muirne páin, fuadaí ná
 bíonn don cionne i n-áon cor leó. O’féirí go páin- 295
 eod’ go mbeab ar mo cumar níora mó déanamh tuic
 ’ná mar acá zeallta agus a déanamh.”

“Agus má páinigeann tuic, a d’uin’uairil, ní
 déanamh díom-ra, beir Siobán ’n-a banríogam, agus
 beir an mac ’n-a níg-óamhá, agus an élan go léir 300
 ’n-a zealainn níog!” agra Sanchó.

“Cé déanrao don daibta de?” agra Don Ciócóte.

“Deinim-re zac don daibta de, a d’uin’uairil,”
 agra Sanchó Panra.

“Cad ’n-a taob aró?” agra Don Ciócóte. 305

“Mar,” agra Sanchó Panra, “níl áon maic i
 n-áon con i Siobán cun banríogha. Tá líonad Dia—

molað 'r buirdeadar leir—an raogal móir de nígea-
 aib, ní oirpáð rí 'd'aon nígeaét acu! 1r 'n-a Siobán
 310 a tógáð í, aSUR 'd'á n'oeintá banríogán feaét n-uairé
 'óí, ní beað aSAT intí tarí éir 'd'o fáoatáir ac Siobán.
 Ní 'd'éanpáð aon ruo banríogán 'óí. Ní 'd'éanpáð go
 veimhin, a 'd'uin'uarail. 'D'féiróir go n'óéanpáð rí
 baincigeapna maic go leór. Ac banríogán! Ní
 315 beað aon b'reic aSAT ar banríogán a 'd'éanam 'óí."

"Fás fé 'Día í má'fead. Ac feaéain aSUR ná
 leog-ra 'd'oc' aigne beic pártá le h-aon ruo ir írle
 'ná fear mto ríog, pé 'r 'd'oman é," arpa 'Don Cíocóté.

"Ní leogfao, a 'd'uin'uarail," arpa Sanchó, "go
 320 móir móir ó tá fear óóm h-oir'óeiric leat-ra 'n-a
 máigricir aSAM; fear a tuigfir conur an ruo ir
 fearr a 'd'oir'eamh'firó mé 'd'o tabairic 'd'om."

CAIBITIOIL A SEACT.

NA MUILINN GAOITE.

'D'íodar aS cur na rúge 'd'íob aSUR íao aS caint
 ar an gcuma ran. 'Sa caint 'd'óib, 'd'o tána'óar í ma'ó-
 aric timdeall 'deic gcinn fídeao 'de muileannaib gaóite.
 Connac'óar uata íao ar an ma'óaire. 'D'o r'ao 'Don
 5 Cíocóté aSUR 'd'féac pé or'a.

"féac, a giolla," ar reiréan, "tá an t-áð aS
 éirige linn níor luata 'ná marí a méapap a 'd'eir'edé'
 pé linn! féac tall íao! b'reir aSUR 'deicniubap
 aSUR uac'ao acu; fácaá móira g'ráanna. Tabairpao-ra

a gairt oirca anoir, agus troidfaid iad agus marbó'ó iad iad, agus beid a gcuid rairibhíir agaimn dúinn féin. Níl don éagsóir ann. Iré tligte an cógairt an t-é 'n-ar leir an buaid gur leir an éiread."

"Ca bfuilto na fácais a d'oiríir, a 'duin'uarail?"
 arfa Sanchó Panpa.

15

"Ná feiceann tú tál iad!" arfa Don Cioócóte, "agus iad ag luafsaó a ngeasa ag bagairt cata oim!"

"Ac! ní fácais iad ran, a 'duin'uarail," arfa Sanchó Panpa. "Muilinn gaoite iad ran atá ag 20 obair annran ag meilt arbhair; agus ní géasa fácaó na iudái rin atá ag luafsaó, ac feóita na muileann atá ag cparó leir an ngeait, ag cimeáto na mbriointe ag meilt."

"Ir mó-leir," arfa Don Cioócóte, "ná fuil puinn 25 eóluir agat-ra, a Sanchó, ar cat a baineann le iroimeadó an fáin. Fácais ipead iad. Má tá eagla agat-ra nómpa, imtíis i leat-taoid agus abair to bairimeada; agus cíófir anoir conur a troidfaid-ra na fácais rin, bíod go bfuil deicniudair ar fícto acu 30 ann i gcóinnib don fíir amáin!"

Le n-a linn rin to fáid fé na rpuir irtead i gclia-tán Rórinanté, agus ríúó cun na bfaóac é ar cor-andíro; an tpleag rínte amac aise, agus an ríat daingean ar a cúrlinn clé aise. Síúó 'n-a diaid 35 Sanchó ar corandíro, leir, cóm géair agus bí fé i gcórais an arail iú.

"Stao! rtaó!" a d'oiríead Sanchó. "Ní fácais i n-don cor iad! Muilinn gaoite ipead iad!"

"Fanairt liom, a fíoisirís! Fanairt liom, a fíois- 40 irís!" a d'oiríead Don Cioócóte, agus é ag déanam ar na fácaid ceann ar a gairt, oar leir. "Fanairt

liom!" a dheimhíod ré. "Ír náimhíod an fuo d'aoib
teitead ó don fuoimíe amáin!"

45 'Do neapcuis an f'aoit beagán a'ur do g'earmuis
na feóla 'ra órao.

"Ní'l don máit d'aoib ann!" a'ra Don Ciocóte.

"Dá mbead oimíe eile g'as oimíe, a'ur oimíe
eile fuinnim leó, ní t'adaprao-ra oul ar d'aoib!"

50 'Dí ba'ra íarainn amuic ar an r'leas, a'ur bioir ar
an íarainn. T'ainis an bioir íarainn ar feól an
múilinn. An t'uirge 'n-ar teangmuis an bioir le

n-d'omaó an t'feól, do r'giobaó de'n óraon é, a'ur
do cuimíe a'g feaduiol anáimíe 'ran aer é. An

55 buille do buailead ar an íarainn do cómaín ré an
marcaó ar an íallait r'iar, t'ri r'laa r'iar ó'n g'capall;
a'ur d'f'as ré r'inte ar an mbán é, cóm r'ocair a'ur

dá mbead ré marb. C'imead neapc an buille rin an
capall boct san teangamáil leir an feól. Mura

60 mbead ran bí an ceann r'giobaite de. 'Do leas an
buille é, áimíe. 'Do r'inead ar an mbán e i n-aice
an marcais. 'Do tuit an g'ho go léir amac an fáo

a bead d'ime a'g d'únaó a f'úl. 'Dí an t'leas d'pedg
nua 'n-a r'lipnead'aid.

65 T'ainis Sanchó cóm tuis a'ur d'féad an t-aral é
t'adapra leir. 'Dí an marcaó a'ur Rórinanté annróo
ar léir, a'ur san cor ar an d'feair ná ar an g'capall.

An capall a t'ainis cuise r'eim ar d'uir. 'Dem ré
cúpla íarimíe ar éimíe. Fé d'eime do fuair ré a

70 cora do cur féi, a'ur d'éimíe ré. Com tuac a'ur
bí ré 'n-a feapm do c'ioct ré é r'eim, a'ur d'ain ré
cúpla ruataó ar a ceann. 'Dí Sanchó boct a'g f'ol.
Ceap ré go raib a máig'rcim marb. An bail d'or'gail

an máig'rcim a d'á f'uil a'ur d'féad ré ar Sanchó.
75 "Ó, a d'uin'uarail," a'ra Sanchó, "ná d'udapc le

t'ónóir gur muilinn gaoite iad?—Agor ar ndoin do cíorad don duine gur b'ead, ac amáin duine sombead muileann gaoite 'n-a ceann féin iriis."

"Éir do béal, a Sanchó," arsa Don Cioócté.
 "Ní tuigeann tura an rgeal i n-don cor. Muilinn 80
 gaoite iread iad anoir, ac fadais ab' ead iad ó
 ciamid. An fheirtón úo na d'raoideadta, an fear
 a goro an reómra agur na leabair uaim, iré a táimis
 agur dein muilinn gaoite de rna fadais reo, le
 fuat dóm-ra agur le n-éad, i uiréó ná fagamn-re an 85
 móir-clú a bead ag uul dom le ceart dá mbuaróinn
 orca 'ra tpioio. Ac veim-re an méio reo leir.
 Duadpíó mo lám-ra agur mo claidem air fóir,
 i n-aiméidin a bfuil de d'raoideadta síge."

"Go uiréad Dia ran!" arsa Sanchó. Anrpan 90
 cuir fé a lám fé orsail an duim'uarail agur tós
 fé 'n-a fearam é. Tar éir tamail cuir fé ar muin
 Rórinanté airir é. Ar éigin a bí Rórinanté ábalta
 ar fiudal, do bainead a leicéio de fuatad ar a
 cnámaid. 95

Do comáin an muirre agur a giolla leó go bpedg
 féio. Tugadar orca an bótar go Lapiré.

Do labair Don Cioócté.

"Ir fearra dúinn uul go Lapiré," ar reirean.
 "Dionn a lán daoine ann i gcóinnirde, ar a lán 100
 áiteanna, agur ní féoir dúinn gan cead ruar le
 n-éad éigin ann. Ac ní feadar an domán cad a
 déanfao gan rleas. Da móir an truas an trleas
 bpedg úo do bpiread! Ir cuimín liom gur léigear, i
 leabair éigin de rna leabmaid úo a goroead uaim, 105
 conur mar a bí an muirre Spáinnead úo Díegó
 Reiré de Dairgar, ag tpioio go dian i gcat éigin,
 agur gur bhir fé a claidem. Nuair a bpiread an

claidream níor dein an fíoríre ac zéas móri érom do
 110 ríracad de ériann d'arraigze, agus leanmáint ar an
 deiríod leir an arim ran. Dein re a leiríod u'éir-
 leac an lá ran ar na móracáid, 'zad nírfzad agus 'zad
 marbuzad leir an ngréis d'arraigze rin, zur tuzad an
 115 learfíodir mar learfíodir ar, agus do lean an
 learfíodir ar a fíodí. Deanfao-ra an fuo céatona
 ran anoir. Cóm luac agus buairíod ériann d'arraigze
 umáinn, d'arfao zéas de cóm maic leir an ngréis
 úo an búairíodra de d'arfaz; agus deanfao, leir an
 ngréis rin, zníomáirca do cúiríod iongnad ort ra,
 120 a Sanchó; agus beiró átar móri ort mar zcall ar tú
 beiró ro' zíolla fíoríre az an t-é a deanfíod na
 zníomáirca ran."

"Molad zo deo le Dia!" arfa Sanchó,

"ac féac, a duim'uarail," ar reirean, "da mb' áil
 125 leac fíodí d'íreac 'ran iallaic! Táir ro' fíodí i leac-
 taoid incí. ac b'féiríod zur zortuis an lezad úo
 tú, agus zur b'fíodí cúir ná féadann tú fíodí fuar
 d'íreac."

"Ír fíorí d'uit rin," arfa Don Cíocóté. "Do
 130 zortuiszad mé, agus tá teinnear orim. ac ní'l
 ceatuiszite do fíoríre fáin don zearán a deanam mar
 zcall ar teinnear. Tá ceanzailte ar an teinnear
 o'fulanz, agus zan a leozaint ar zo mbead don
 teinnear ar."

135 "Ocón!" arfa Sanchó, "ír ériad an fuo é rin.
 ac ba máic líom, a duim'uarail, zo n-áiríodáinn az
 zearán tú nuair a bead teinnear ort. Ca d'fíor
 dom—Dia roir rínn agus zac oic!—ná zo marbóe' an
 teinnear tú a zan fíorí dom, nuair ná n-áiríodáinn
 140 don zearán arac! Am' taob féin de, an teinnear
 ír lúza a bead orim ní féadfínn zan beiró az zearán.

Cao a d'éanrao, a d'uin'uarail, má tá ceangailte ar siolla nioipe, leir, san deit as gearán nuair a beo teinnear air?"

Do cuir Don Clocóth gáire ar mar geall ar fim-145 pléadact an siolla.

"Má bíonn teinnear oir, a Sanchó," ar reirlean, "bí as gearán cóim n-áir asur ir maic leat é. Níor léigear niam, i n-aon leabair nioipeadta, so naid ceangailte ar siolla nioipe san gearán nuair a beo 150 teinnear air. Dein oipead gearán asur ir maic leat, pé'cu beo a cuir gearán asat nó ná beo."

Comáineadar leó tamall san labairt. Bí ocrair as teact ar Sanchó.

"Da dóic liom," arfa Sanchó, ar ball, "nár 155 mիրte d'úinn ár n'óinnéar a caiteam."

"Tá so maic, a Sanchó," arfan máisreir.

"Ní'á don fonn bío a caiteam oim-ra, ac péad'oir-re bío d'ite má'r maic leat é."

Do focairis Sanchó é féin ar an aral cóim maic 160 asur d'féad pé é, asur carrair pé cuise ar an mála noimnt bío asur buroéal maic móir. Óiom pé ar an mbíad do cógaint asur do leogaint riar; asur, anoir a'r airir, nuair a bío an beal nó-áim aise ó cógaint an bío, báinead pé an corc ar an mburoéal 165 asur báinead pé rlogad ar. Do cuir an obair rin ana-fuamnear aigne air. Bí pé ar a fártact. D'féoir so naid an reanfocal Gaelumge áo i n'aigne aise:—

"Ir bpeas é mo fáogal, muir d'áir a d'áir dom. 170 Ac má'read féin ir aerac an obair í."

Muir naid an reanfocal ran 'n-a ceann, ní fóldair nó bí reanfocal mar é 'n-a ceann; mar ní naid don

nuo i n-don cori as vëanam don bua'darca úd. Níor
175 b'féarri léir gnó beaó ar riuabal aige 'na beic as
gluairéadé ar an gcuma ran as loigis éadé.

Nuair a bí an oirde as teadé oirca, éadaar irteadé
i scoill a bí ar taob an bócair, asur focairuis Don
Ciocóté ar an oirde do cáiteam 'ra coill rin. Úain
180 ré zéas de ceann de rna crannaib; ac zéas éríon
ab' ead i, asur níor ró-deacair ar fad i bhiréad de'n
éramn. Do glan ré i cóm maic asur v'féad ré é,
asur focairuis ré uiréi an t-iarann a bí ar an rleas
do bhiréad. Da cuimín leir, annran, sur léig re
185 i gceann v'a leabhaib sur gnáé, so minic, le muirib,
nuair a bíod oirde acu 'a tabairt mar rin i scoill
éigin uaigneac, san don néal coollata do tuicim
oirca; ac beic as cuimneam, ran na h-oirde, ar a
rreir-bean. Tuig ré, v'a b'rig rin, sur ceairt do féin
190 beic cóm maic leó. V'fan ré 'n-a úiréadé i scait-
eam na h-oirde, as cuimneam ar an rreir-bean úo
Dulrínéa vél Tobóró, pé'r b'i féin.

Níor b'ionann asur Sanchó. Do fin ré é féin as
bun éramn. Ní fada a bí ré rinte nuair a bí ré 'n-a
195 coollad so ráim. Níor coollal ré ac an t-don gnear
amán; ac má 'reád ní raib an t-don gnear amán rin
leac-ériócnuigéte as an bfeair mboct nuair a bí folur
na gneine, folur gneine na Spáinne, as caiteam,
so bneadé b'iootalac ruairic, ar a ceanaíab. Níor
200 úuirig ran é. Úi na h-éanlaite 'n-a noúiréadé, asur
iad 'n-a gceáotaib ar zéazaid na gcrann; asur sur
úóic le duine so noúiréó'oir na maírb ar an gcré,
le neair asur le binneair asur le h-aoibneair an
ceóil a bí acu 'a vëanam, as fáiltiuzad noim folur
205 na gneine, asur nári cuma leó cé b'aoirde cuirpad
an fáilte. Níor úuirigdar Sanchó boct. Úi a ceóil

féim aS Sanchó 'a d'éanam. Bí saó don ttriann ar, i
 otreó sup dóic le dume so maib an aic lán de
 trúpálanais. Do dúirig a máigricin é fé deire.
 D'orúail fé a fúile aSúr o'féac fé 'n-a timceall. 210
 Ní maib 'fior aige i sceaite cá maib fé so oti sup
 féac fé ar an mburoéal. Tainis a lán-meabair oó.
 Cearcuig deó uairó. Do fuS fé ar an mburoéal.
 Foraoir, ní maib fe cóm tnom aSúr bí fé inóe noime
 rin! Níor tairn ran le Sanchó, mar níor b'fior cá 215
 b'raigfi caoi ar tuillead cup ann.

Ní maib don dúil i mbiaó, fór féim, aS Don Cioóóte.
 Ní n-ar b'uiread céalacain a bíor na muirí in rna
 leabrais aS cuimneam, nuair a bíor oiróce caite
 acu i scoill nó i n-uaignear. Níor móir do 'Don 220
 Cioóóte beit cóm maic leó, níó náir b'iongnad.
 Tánadar amac aihir ar an mbótar, aSúr cómáineadar
 leó i otreo na beáinan ran lapiré. Tánadar cun
 na beáinan timceall a trí a clog tar éir meadon lae.
 "Sead, a Sanchó, a mic ó," aihra Don Cioóóte, cóm 225
 luac aSúr connaic fé uairó an beáina, "má tá éacá
 móra le fágail i n-aon ball táro ríao le fágail annro.
 Ac tá an méro feo aSam le ráó leat, aSúr cimead
 ic' aigne é. Pé cruadcan 'n-a b'feicfir mife ann,
 ná tarraig do élaideam cun mé córaint an fáro ip le 230
 muiríó a beiró mé aS tioro. Tá fé i scoinnib olige
 na muiréacáta dúit-fe tioro le muiríe so oti so
 mbeiró tú féim saimíte ic' muiríe. Ac má'r víorzar
 a éirfir aS cup oim ní'l bac oit mé córaint, má'r
 fád é."

235

"Tá so maic, a duin'uarail," aihra Sanchó.
 "D'éanrao muo oit so n-úmal. So móir móir ó'r
 dume ríocáanta mé, aSúr ná fuil don muo ip lúga
 oim 'ná beit am' fád féim i mbuirígm san cúir;

240 COIRĠ A FIOĠ A BEIC AĢAM RÉ TUINE TÉIBÉANN AR NÁ
 NÁ TÉIBÉANN AR NÁ TÉIBÉANN FEAR NA H-EADAR-ĢÁBÁLA
 AR. AC' DEIRIM AN MÉIO FEO LEAC, A' DUIN'UAFAIL; AN
 T-É A' CUIRFÍO OIRM COĠANÓCÁO MÉ FÉIN AII, RÉ'CU
 MIUIRE É NÓ NÁC EAO."

245 " NÍ'L AON ULIĢE 'ĢÁ COĠĠ OIR CÚ FÉIN 'O COĠAINT AR
 RÉ NÁMÁIO A' CUIRFÍO OIR; AC' NÍ FOLÁIR DUIC FRIAN A
 CUIR LEO' DÍOĢĠAIR, AĢUR ĢAN AON IARĠAC' A' DÉANAM
 AR MIRE 'O COĠAINT MÁ CÍONN CÚ AĢ TĠOIO MÉ LE
 MIUIRÍB."

250 " NÁ BÍO'D EĢĢAL OIR, A' MÁĢĠRĠI! " ARĠA SANCHÓ.
 " NÍ DĠIRFÁO-ĠA AN T-DĠOUGÁD' ĠAN AC' CDM BEĢĢ
 UIRÉAC' AĢUR DĠIRFINN AN TĠAOIRÉ! "

AĢUR IAO AĢ CAINT AR AN ĢCUMA ĠAN, 'O CONNACÁOAR
 AĢ TEAC' AN BÓCÁR CÚCA BEIRÉ MÁNAC' 'O'ĠO NAOIM
 255 Demeidict, AĢUR IAO AR MARIĢAĢEAC' AR 'DÁ MÍUÍL.
 DÍ CEALLĠAR AR ĢAC MÁNAC' 'OÍO, I'OTREO NÁR D'FÉIOIR
 A' AĢAÍO 'O'FEIRĢINT, AĢUR DÍ FĢÁILÍN ĢRÉIME ANÁIROE
 AĢ ĢAC DUINE ACU. DÍ AĢ TEAC', LAIRĠIAR 'OÍO, CÓIRTE
 AĢUR CEAC'ĠAR NÓ CÚĢEAR MARIĢAC', AĢUR BEIRÉ MÍUÍL-
 260 IODIRÍ 'N-A ĢCOIR. DÍ IRĠĢ 'ĠA CÓIRTE, FÉ MARI A
 FUAĠÁO AMAC' 'N-A DÍAÍO ĠAN, BEAN-UAFAL D'IRĠÁIAC' A
 BÍ AĢ DUL ĢO Seville; MARI A' ĠAIB A' FEAR AĢ FEICEAM
 LÉI, CUN ĢO ĠAĢOÍR AR BÓRO LUINĢE CUN DUL ĢO 'OÍ
 NA H-INOIACÍB. DÍ PORĠ ÉĢĢIN AĢ AN D'FEAR 'ĠAN AIT
 265 FII. NÍ ĠAIB AON DÁINT AĢ AN MBEIRÉ MÁNAC' LEIR
 AN ĢCÓIRTE. IR AMÁIO A' CÁĠLA 'DÓIB BEIC AR AN
 MBÓCÁR 'ĠAN AM ĢCÉAOĠA. CONNAC' DON CIOCÓTÉ IAO.
 'O'FÉAC' FÉ ĢO ĢÉAR OIRÁ. NÍ ĠAIB AN CÓIRTE ADĠAO
 ĠIAR Ó FNA MÁNACÁIB. DÁ 'DÓIC LE H-AOINNE ĢUR D'ON
 270 BUIRÉAN AMÁIN IAO.

" A ĢIOLLA," ARĠA DON CIOCÓTÉ LE SANCHÓ. " TÁ
 DEĠRIMÁO OIRM-ĠA NÓ TÁ AN ÉAC' IR MÓ 'DÁR' DEINEAO "

riam le deanam agam-ra anoir. Luét dhaoiteadta
 ipead an beirt dúb ran. Tá níosan uafal éigin 'ra
 dóirte rin acu, agus ir 'sá fuadac atáio ríad. Tá 275
 ceangailte oim-ra, ó'r muirne fáin mé, an níosan ós
 ran o'fuarfáilt ó rna biceamnaig rin, agus deánrao
 é."

"Stao, rtao, a duin'uarail!" arfa Sanchó. "Ní'l
 'ra beirt dúb ran ac beirt manac. D'óro naoim 280
 Deimeoict ipead iao. Le luét airteir éigin ipead
 an dóirte. Tabair aine, a duin'uarail, agus ná
 buailead an mac mallactain bob oirt! Ir eagal
 liom sup mó an t-oic a tiocfiró ar an éad r'o 'ná mar
 a táinig ar na muileannaib shaoite úo." 285

"Ní tuigeann túra shóci muirneadta, a Sanchó,"
 arfa Don Cioócóte. "Ir fíor an muo doeirum," ar
 reirean, "agus dóirteir láirneac sup fíor."

"Ói an beirt manac ag tead go bnead méio, agus
 san don cuimneam acu ac ar pé shó a bí 'n-a cúram 290
 oirca féinig. Connacadar ar a n-agaid amac, ar
 lár an bótar, an marac caol áro agus é ar muin an
 éparill a bí cóim caol leir. Do labair an marac
 leo:—

"A beirt cuirteac!" ar reirean, "rshaoiló 295
 amac láirneac agus leogaid uaid an níosan uafal
 atá o'a fuadac agaid 'ra dóirte rin, nó imiré'o-ra
 oiraid anoir an bá r'atá tuilte agaid!"

"Do rtaodar ruar ar lár an bótar. Ní raib
 'fíor acu, go dtí sup labair an marac, go raib dóirte 300
 ná duine larciar díob ar an mbótar.

"A muirne uafail," ar ríad, agus r'geóin ionta,
 "ní cuirteaca rinne, agus ní luét fuadaig rinn.
 Manaca o'óro naoim Deimeoict ipead rinn, agus
 táimio i mbun ar nshóca féin. Má tá níosan nó 305

baintigeanna 'ra dóirte rin lartaíar óinn, ní'l don
 ploc 'á fíor aghainne."

"Tugair 'éitead, a parzail!" arfa Don Cíocóte,
 aghur le n-a linn rin cúir pé na rpuir i Rórinanté, aghur
 310 ríúó cúca é aghur an tpleag úo a 'dein pé 'de'n g'éagán
 rínte amac aise, beartuigte cun gním. Ar an manac
 a labair ipead tug pé aghar. Nuair a connaic an
 manac ag 'éanaim air é, aghur an rciuir a bí air, níor
 'dein pé ac é péin 'do cáiteam 'de'n míúil anuar ar an
 315 mbótar. Ní raib pé ac ar an iallaic nuair a gluar
 an tpleag 'de 'óruim na h-iallaic riar; i 'tpeod, 'd
 mbead an manac 'ran iallaic an uair rin. So ngeobad
 an tpleag tpe n-a énoide. Nuair a connaic an
 manac eile cao a bí imtigithe ar a compádaide, níor
 320 'dein pé ac iompáil 'de'n bótar ipead ar an macaire,
 aghur an macaire cúir 'de cóm g'éar ran so mbeinead
 pé ar an n'gaoit a bíod foimír, aghur ná beinead an
 gaoit a bíod 'n-a diaid air. Nuair a connaic Sanchó
 an fear ar lár ar an mbótar, 'do tuis pé i n'aigne gur
 325 ag siolla an mroine ba éairt toiraó an cómhac 'do
 beit. Cáit pé é péin anuar 'de'n aral, aghur ríúó cun
 an manais a bí ar lár é, aghur 'óruig pé ar a balcuirí
 baint 'de. Bí beirt reirbiread ag na manacaid. 'Do
 labair 'duine acu le Sanchó.

330 "Cao cúise 'duit beit ag baint an éadais 'de'n
 'duine?" ar reirean.

"'Do péir 'olige na mroineadca," arfa Sanchó, "ir
 liom-ra na balcuirí reo; mar 'do ruig mo máigreir
 buad 'ra cómhac ro acá 'éanta, aghur ir liom-ra
 335 toiraó an cómhac."

Níor tuisgeadair-ran an 'olige ná an cáint, nó an
 ag magad nó 'dairíuib a bí Sanchó; ac 'do tuisgeadair
 so maic, má ba magad é, conur é iompáil 'n-a

b'áiríu. 'Do éanna' do go raib 'Don Cio'c'ó'té
 tamall uata a's caint le muintir an 'óirte. 'Do 340
 ru'g'ad'ar ar 'c'úl cinn ar 'San'ch'ó, a'sur 'do lea'g'ad'ar
 'c'ú'ca é; a'sur 'bí'od'ar a's 'r'at'ad' a 'g'rua'ige, a'sur a's
 'g'ab'áil 'de 'ciceanaib' a'sur 'de 'b'óir'uib' ann, 'go 't'c'í n'ár
 'f'á'g'ad'ar 'ruibe' ar 'a 'ceann, n'á 'c'n'á'm leir' 'g'an 'teinne'ar ann.

"Siné 'to'ra'd' an 'c'ó'm'raic a'sat," ar 'r'ad', a'sur 345
 'o' 'f'á'g'ad'ar ann'ra'n é, a'sur 'g'an ann 'éir'ge 'de' 'n' 'b'ó't'ar.
 'Um' an 't'aca 'ra'n 't'áim'is an 'ma'n'ac' 'cu'ise 'f'e'm' ó' 'n'
 'b'p'raib' a 'b'aine'ad' ar. 'O' 'éir'is 'r'é' a'sur 'cu'ir' na
 'reir'bí'ris' ar 'an' mi'úil' é. 'Con'naic' 'r'é' u'ar'ó' an 'c'é'ad'
 'm'ana'c', 'n-a' 'r'at'ad' ar 'an' ma'c'áir'e, a's 'f'áir'e' ar 'an' n'g'le'ó 350
 'f'é'ad'aint 'ca'ó' é an 'd'eir'e' 'be'ad' a'ir. 'Si'ú' 'i' 'n'oi'ar'ó
 an 'c'é'ad' 'm'ana'is' é ar 'an' 'g'co'ra'n'áir'e' 'c'é'ad'ona. 'Do
 'cu'ir' an 'd'eir't' an 't'al'á'm' 't'í'ob' 'i' 'n-a' 'o'n'f'e'ad'c't, a'sur n'á
 'f'e'ad'ra'd'ar an 'd'om'an' 'c'é'r' 'b' 'é' an 'ma'ra'c' 'ca'ol' 'á'ro,
 'mu'ra'n' 'b' 'é' an 't-áir'ed'í'n' 'f'e'm' é, 'f'í'og'áir' na 'C'roir'e 355
 'roir' 'r'inn' 'a' 'r' é!

Le linn na h-a'im'p'raie 'rin' 'bí' 'Don Cio'c'ó'té, 'ma'r' a
 'u'ub'ra'd', a's caint leir' an 'm'na'oi' u'ar'ail' a 'bí' 'ra' 'c'óir'te.
 "A 'f'í'og'an' 'á'l'uinn' u'ar'al," ar 'reir'e'an, "t'á' ar 'do
 'c'uma'r' 'anoir' 'g'ab'áil' 'do' 'ro'g'a' 'b'ó't'ar. 'T'á' 'b'ua'r'ó'te 360
 a'sam-'ra, le 'ne'ar't' na 'l'áim'e' 'd'eir'e' 're'o, ar' na 'm'éir'le'ad'áib'
 a 'bí' 'g'at' 'f'ua'od'ac. 'M'a' 'r' 'ma'it' 'le'at' 'f'í'or' a 'b'eir't' a'sat'
 'fo'it're' 'c'é' 'f'ua'r'g'ail' 't'ú, 'bí'od' 'f'í'or' a'sat' 'g'ur' 'b' 'é' an
 'ru'óir'e' 'o'ir'd'eir'ic, 'Don Cio'c'ó'té' 'd'é' 'l'á' 'Ma'n'cha, 'do
 'd'eim' an 'g'ní'om'! 'Ní'l' a'sam' le 'n-ia'r'ra'í'ar'ó' 'o'ir't' 'anoir', 365
 a 'f'í'og'an, 'ac' 'go' 'n-i'om'p'ó'f'á' 't'ar' 'n-a'ir', a'sur 'go' 'ra'g'f'á'
 'c'un' 'c'ainte' leir' an 'r'p'éir'-b'e'an' 'c'áil'ce' 'n-a' 'b'f'u'it'ím-'re'
 'ú'm'al' 'd'i, an 'f'í'og'an' 'á'l'uinn' 'D'uir'm'é'a' 'd'é'l' 'T'ob'ó'ró,
 a'sur a 'd'í'n'nr'í'm't' 'd'i' 'g'ur' 'm'í're' 'do' 'd'eim' an 'g'ní'om' 'o'ir'-
 'd'eir'ic' 're'o; 'g'ur' 'm'í're' 'o' 'f'ua'r'g'ail' 't'ur'a' ó' 'r'na' 'm'éir'lis' a 370
 'bí' 'g'at' 'f'ua'od'ac."

ὄι φεαρ ἰ ν-δονφεαδτ λειρ αν ζσοίρτε. ὄιρδαία
 δβ' εαδ ε. ὄ'αιριζ φε αν εαμτ αουδαίρτ ὄον
 Κιοκότε. Νυαίρ αιριζ φε ζο ζσαιτφι ουλ ταιρ ν-αιρ
 375 ζο Τοδόρδ, ὄ'είριζ φε αι ουίλε. Σίυο αμαδ ε ζο
 ceann Rórinanté. ὄο ηυζ φε 'ν-α ὄορη αι αδμαο
 να φλειζε α ὄι ἰ λάιη αν ηιοίρε, αζυρ είμεαο φε α
 ζηειμ.

“ἰμτίζ λεατ αρ πο ἰ ν-αιμἰμ αν διαδαιλ! αζυρ λεοζ
 380 ὄο'η εδίρτε ζλυαιρεαδτ αι αζαίδ; νό ὄαρ αν ζσόμαδτ
 α ερυτουζ μέ δαμπαο αν τ-αναμ αρατ ὄα μβεited
 ιο' ηιοίρε φεαδτ ν-υαιρε!”

“ὄα μβα ὄυμ'υαφαλ τά, ηυο ηάε εαδ,” αιρα ὄον
 Κιοκότε, “ὄεαδ αν φμαδτ ατά τυίίτε αζατ leo'
 385 ὄηοδ-εαμτ κυητα αζαμ-ρα ορη φαρ α ηαιδ λεατ να
 εαμτε ηάίρτε αζατ; αε ηί'λ ceαυιγτε ὄομ ὄ ὄίιζε να
 ηιοίρεαδτα μο λάη ὄο φαιλυζαδ λεατ, α εάδβίζ!”

“ὄα μβα ὄυμ'υαφαλ μέ,” αιραν φεαρ ειλε.
 “ἄζαίρ ὄ'είτεαδ α ευιγιολαίζ! Κυη υαιτ αν
 390 τρλεαζ πο αζυρ βειρ αι ὄο ελαίρεαη, αζυρ ταιρβεάν-
 φαο-ρα ὄυιτ ζαν ηυίηη ηίζηιρ εέ'cu εατ α ηαζαίδ 'ραν
 υιρζε. ‘ὄα μβα ὄυμ'υαφαλ μέ!’ ὄα μβα ὄυμ'-
 υαφαλ τυρα ὄεαδ 'φιορ αζατ εονυρ τά φέμ ὄ'ιομ-
 παρ, αζυρ ζαν ὄαομε μαεάντα ὄο φτορ αι αν μβόταρ
 395 μαρ α ὄεαηφαδ ηοβάλαίρε! Ταρραίζ ὄο ελαίρεαη,
 α ηαρζαίλ!” αιραν ὄιρδαία. (ὄιοδ ραζαρ φρόητ
 αcu 'ρα τήρ φμ. ὄο κυητί ζεαίλ ἰ ὄταοδ ὄα εατ,
 φεάεαμτ εέ'cu εατ βα τρειρε. ὄο βειρτί αι αν ὄα
 εατ, αζυρ ὄο κυητί τέαδ εαταρτα, αζυρ εατ αcu ceανζ-
 400 αίίτε αι ζαε ceann ὄε'η τέρο. Αηηραν ὄο κυητί
 εατ αcu αι ζαε ταοδ ὄ'αδαμν, αζυρ αν εατ α ὄεαδ
 δβαίτα αι αν ζεατ ειλε ὄο ταρραε ιρτεαδ 'ραν αδαμν,
 ὄεαδ αν βυαδ αίζε.)

“ἄίρην ραν λάίρτεαδ,” αιρα ὄον Κιοκότε. ὄο

RSAOIL ré an tpleas uairé, agus tarruais ré a 405
 élaídeam. Tug ré foza ré'n m'Uircáiac cum an
 anama baint ar. Bí an Uircáiac ar marcaídeact
 ar a míúil; agus b'feadh leir beit 'n-a fearam
 ar an 'otalam; mar ní raib don iontaoib aige ar
 an míúil. Ar éigim a bí uaim aige ar a élaídeam do 410
 tarruac, ní áirugim túirliocan de'n míúil. Do tárla
 do beit i n-aice an óbírte. Níor deim ré ac pillín
 do fnapadó ar an gcóirte, agus é cur ruar roir a
 ceann agus élaídeam an marcais eile. Mura mbead
 a taramlact a deim ré an méio rin bí a ceann 'n-a 415
 dá leat. Táinig an élaídeam anuas ar an bpillín,
 agus do cuair an ceann raor. Siúo an dá élaí-
 deam as caradó agus as bualaó ar buile anhran. Bí
 a rsiac as 'Don Cioócóte, agus bí an pillín as an
 m'Uircáiac, agus bí an beirt as bualaó agus as 420
 coraint so t'rean. Ceap an curó eile a bí láirheac
 iad do cur ó céile, ac ní leosfad an Uircáiac
 u'aoimne teact eatarra. Ueairbuig ré so n-áro
 agus so fearrúac dá 'tagadó aoimne eatarra so
 marbóc' ré é. Le n-a linn rin ruair ré lom ar an 425
 ruirte. Do leos an ruirte u'á rsiac frluigadó
 beagán, i t'reo so raib a guala éle noctait. U'áro-
 uig an Uircáiac a élaídeam, agus buail anuas ar an
 n'gualainn buille do r'goilfad 'Don Cioócóte ríor so
 uci an iallait, mura mbead an éioe a bí air. Do 430
 moctuis ré neart agus meáócaint an buille rin. Do
 tuig ré náir u'áon uóicín an Uircáiac. Do glaoib ré
 ar 'Dulrínéa. Connaic ré in rna leabruib sup gnat
 le ruirte fáin, nuair a bead ré i bpúnc, glaoúac ar a
 r'reir-bean ré mar a glaoúfad tuine ar naom. 435

"Ó, a 'Dulrínéa!" ar r'eirean, "a plúr na gcúilfionn,
 a r'íosan ir áilne 'ra uóman! Tar le cabair anoir cum

“O mroime acá anseo i ngsaigh ag fulaigh cnuabótain ar
do fion!”

440 Ní raib an caint rin ac ag teac ar a beal,
an fero a bí ré ag cnuinnuáad a nipt agur ag
árouáad a claidim cun buille marbuisgeac do
bualad ar an bfeair eile. Bí an pillin anáirde ag an
bfeair eile, agur a claidiam anáirde aise, leir; agur
445 é lán-áepaite ar buille marbuisgeac do bualad ar
an mroime. Bí na mná ag sol so n-ápo. Bí na fir
ag cuit. Bí an capall agur an míúil ag véanam ar
a céile. Bí zac doinne veimniúgeac so marbóc’ na
builli a bí ag teac duine éisín ve’n veirt, nó so
450 marbófpí iad ardon.

* * * * *

“Do rtao an file ar an áit rin!” Do veim an
reanacáirde muo áiréireac. Do rtao ré ve’n rgeal
agur o’fás ré an cómpac ar an noul ran! An dá
záirúgeac ar ááar a céile, agur an dá claidiam
455 anáirde acu; agur an teme áepara ag teac a’ rúilb
zac fir acu, agur rciúir nimneac ar zac feair víob
cun an anama do baint ar an bfeair eile leir an don
buille amáin rin! Agur do rtao an reanacáirde
zan a v’innrint vúinn ar buailead an dá buille, nó
460 ar buailead buille acu, nó ar marbuisgead an veirt
záirúgeac, nó ar marbuisgead duine acu, nó ar
cuadair ardon ar! Dob’ áit an criochnuáad ar an
rgeal é. Ir amláir do veir an rgealáirde, ag zabáil
a leatrgéil féin, ná raib a tuillead ve’n rgeal ’ra
465 rgríbinn a bí aise féin; agur, o’á bpiú rin, ná raib ar a
cumar féin a tuillead do cur ríor.

Táim-re anoir ag cuairdeac rcaóaint an bfeairfínn
teac ruar leir an scuro eile ve’n rgeal i n-don
rgríbinn eile.

CAIBIDÍOL A h-OCT.

AN CUIO EILE DE'N SGÉAL.

Seadh! Tá tagairte ruar agham leir an ruo a bhí uaim. Bhí ré daingean im' aighe náir bh'éiríoir do luict rghéalaídeacta na Spáinne beirt laoc cóm h-uairal, cóm cróda, cóm fíocmair, cóm feargac, le Don Ciocórté de lá Mancha aghur leir an mDircáiac 5 maosairca úo, o'fágaínt anhrúo 'n-a fearam ar agharó a céile aghur an dá clairdeam anáirde acu, gan a o'innrinc láirdeac cas a deim an dá buille nuair a buaileadh iad. Bhí an méio rin cóm daingean ran im' aighe náir féadar gan beirt coicéianta as cuaird 10 aghur as fairne cúgam, as bhrac air go dtiocfínn ruar leir an gcuio eile de'n rghéal i n-áit éigin. Fé deirne do tánas ruar leir.

Bhíor lá i gcaitair Toléod, aghur mé as riubal ar mo fuairnear tpe áit na ceannaigeacta. Connac 15 buacail aghur beirt feana-páiréar aige. Bhí ré as carad leir na feana-páiréir do díol le ceannaíde a bhí ann. O'féadar ar dórnán de rna páiréaraid a bhí 'n-a láim aige. Connac go maib rghníbinn éigin iaraacta ar cuio acu. Ir bear liom, má feicim 20 rghníbinn, má'r ar feana-páiréar rtracairte féin é, iarract a déanam ar an rghníbinn do léigeadh. Do ruagar, a' láim an buacalla, ar an bpaíréar 'n-a maib an rghníbinn iaraacta air. Connac gur 'ran Arabir a bhí an rghníbinn curca ríor. Ní maib eolur 25 agham ar an Arabir. Ní féadofínn an rghníbinn do léigeadh. O'féadar im' timceall, féacaint a' bfeic-

Cóm luac agus o'airigeas an méro rin cainte, táinig a leicéto rin o'ácar orm sur b'é mo díceall báir san an t-ácar do tairbedint! Níor leogas don níd orm, ámtac. Do rugas ar an gcuro eile de rna reana-páiréaraid a' láim an ceannaróe. Níor 65 deacair dom é. Ní raib don fonn air iad a ceannac ó'n mbuacail. Dubairt ré ná raib don maic ionta. Ceannuigeas iad go léir ó'n mbuacail ar leat-réal. Tá mbead 'fíor aige cad é an dúil a bí agus-ra ionta, o'féarfaid ré don ruo ba maic leir a baint 70 oíom arca. Do rugas an mórac liom i leit-taoib, agus o'fiarraigear de an móra a bairfaid ré oíom ar an méro de rna páiréaraid a tug tuairis ar Óon Cíocóte de Lá Mancha o'airtíuigaó i Spáinnir dom; agus an t-airtíuigaó déanam ciumn léir, san blúine 75 cur leir ná blúine baint uair. "Agus," arsa mire leir, "ceap féin do tuararóal ar an obair."

"Déanfao an obair duit," ar reirean, "ar deic bprúint agus daóad riríní, agus dá buiréal ciumt-neactan; agus déanfao an obair go ciumn agus go 80 rlaactmar agus cun do toile, agus ní beao abfao leir an obair."

"Tá go maic," arsa mire leir, agus do rugas liom abailé cun mo tíge féin é, cun innim a címeáó air, agus i deireó náir baogal go n-imteóó' an rgrídmn 85 amú' uaim le h-don tionóirg.

Sé reactrame a bí ré ag déanam na h-oibire. O'airtíuig ré an rgeal go léir go bneáđ ciumn blarta rlaactmar, mar atá le feirgint annro ríor anoir.

Bí peictiúir ar an gcéad leatánac de'n Arábir, go agus ríoiad na neite a bí 'ra peictiúir rin. Bí, ar taob ann, fear téagarca láoir, agus é ar mun gearr-

áin a bí téagartha látoir, leir. Bí clárdeamh i lámh an
 fíir ím, agus é anáirde aige, ar tarrnac, 'n-a lámh
 95 deir, fé mar a beaó pé oíreac cun buille marbhuis-
 teac do bualaó ar námharo éisim. Ní ríat a bí 'n-a
 lámh éle aige, ámtac, ac pillín; agus bí an pillín
 anáirde aige, i n-meao ríeíte, cun a éinn do coramc
 ar pé námharo a bí as cómpac leir. Bí ainim an
 100 fíir ím tíor aza coraib, 'ra peictiúir, agus íróe
 ainim a bí ann .i. "Don Sanchó 'de Arrpétia." Ír
 léir ó'n méro ím sur "Don Sanchó 'de Arrpétia"
 ab' ainim do'n Úircáiac. Bí ar an ocaob eile, 'ra
 peictiúir, ar azaó an Úircáiaig amac, marcac eile;
 105 fear caol áro, agus é ar mun capaill a bí caol so
 maic agus áro so maic. Bí an marcac so lom agus
 so caol agus so rpaóac, agus bí an capaill níba loime
 agus níba caoile agus níba rpaóaige. Bí cnám a
 110 agus i ocaob na n-arnaróca féin, ba 'óic leat so
 b'féarópa iao do cómpream 'da mberópa leat-míle
 uata! Bí clárdeamh anáirde, leir, i lámh an fíir
 caoil, agus ríat 'n-a lámh éle aige; agus, ó'n ríúir
 a bí air, ba 'óic leat nuair a buailfaó pé a buille
 115 so rsoilfaó pé an Úircáiac ó pláicín ríor so
 n-iallait! Bí ríúimn beag eile as coraib capaill
 an fíir caoil, agus íróe an ríúimn .i. "Don
 Ciocóte." Bí, i n-aice leir an b'fear gcaol, fear
 corpánta beaúigíte ná maib íó-áro, agus aral ar
 120 ceannmaig aige, agus an focal "Sanchó Panra" aza
 coraib.

B'íme an peictiúir. Ír léir sur b'amlaio a dem
 an ríúimneóir Arabad an peictiúir cun a tairbeáimc
 cao é an íocó i n-ar íás an céao ríúimneóir an
 125 cómpac. Anraan, nuair a hí an peictiúir 'deanta

aige, sur lean pé féin ar an rgeál d'innriú 'ran
arabir. Seo mar a lean pé air:—

Ói corac ag an mDircáiac le n-a buille. Tug pé
iarrac ar an mbuille do cup i bpeidm i mullac cinn
an fíri caoil; ac bí an ceann ró-caoil, agus do fleanm- 130
nuis an clárdeam de. Níor éuaib an buille folam
ar fao, ámtac. Do rug an clárdeam leir leat an
cácbáir, agus an éuar a bí ar an ocaob ran de ceann
an muirne, agus an méio de'n éioe a bí ar an ocaob
ran ar fao de, ríor so oí an iallaic! Do rgeinn 135
an fuil do tuis ar an áic 'n-a raib an éuar, i oíreo
sur méar an Dircáiac so raib a námaro marb aige.
Ói dearmad air, ámtac. Ní raib pé marb. Níor
rug an faobar leir ac curó de'n éuar. Fuil san
oigbáil ab' ead an fuil a bí ag teact. Ac murar 140
dein an fuil oigbáil do dein rí ruo eile. Níor
b'fíu biorán an fearg a bí ar an muirne ag cornugad an
cáca dó readar an buile feirge a támis air nuair
a connaic re an fuil, a curó folá féin, agus i ríor so
cromán agus so n-iallaic leir. Cáit re uaib an 145
rgeiac, agus cuir pé an dá lám i n-donfeact ar
doinéla an élaróim. D'éirig pé 'ran iallaic, agus
rar a raib uain ag an mDircáiac ac ar an bpillín do
cup andirde támis clárdeam an muirne anuar i mullac
an cinn air. Ní raib 'ra pillín ac coraint fuarac 150
nuair a támis an buille rin air. Ói an ceann 'n-a
d'á leat, ámtac, murá mbead an pillín, d'á fuaraise
é. Níor gearrad an ceann, ac bí an buille cóim
trom ran sur gluar an fuil amac tré éuarais
agus tré pollfrónais an Dircáiaig, agus ar a béal. 155
Ói pé ag ruacad anonn 'r anall, i muict tuicim ar
an iallaic. Do tuicad pé cun talim ac sur cuir
pé a dá lám timceall munit an gearráin. Do cuir

an buille rgeón 'ra gearrán, agus ríú an ar ríú an
 160 mácaire é as níl agus as rrrrúcaó. Níor b'fada
 sur tuic an Dircáiac cun tailim. An fáio a bí an
 gearrán as níl agus as rrrrúcaó, bí Don Cíocóité
 as féacaint air féin agus ar a máraac as breaís féio
 rruamóa. Nuair a tuic an Dircáiac cun tailim, do
 165 léim Don Cíocóité anuar de Rórinanté, agus ríú
 anonn é cun na h-áite 'n-a raib an Dircáiac rínte
 ar flearys a dhoma, agus é san áitne san uirlabha.
 Cuir fé puínte a élaioim ar rghórnais an Dircáiaig.
 "Umluis dom," ar reirean, "nó bainead an ceann
 170 oíot!" Níor táinis focal ar an mDircáiac, níó
 náir b'ionghaó. Ní raib 'fíor i n-aon cori áise cao
 a bí ar ríubal, ná cao a bí iméigte air. Bí sac don
 éontabairt go mbairní an ceann de, muira mbeaó
 sur níl na mná uairle cun na h-áite, agus sur cáit-
 175 eadar iao féin ar a nglúimib, 'sá iarraio i n-áccuings-
 ícaio ar an ríuige uaral san a nglólla do márbuzaó
 oíca. D'féac an ríuige oíca:—

"A mná uairle níó-áilne," ar reirean, "níl don
 fonn oim-ra don níó a dhéanam a cuirfad buairóit
 180 ná bhoín oícaio. Tá don níó amám, ámtac, nác foláir
 a dhéanam. Cáitrio an ríuige reo, ó tá buairóite
 asam-ra air, dul láitreaó go Tobóro agus é féin a
 tabairt ruar, uaim-re, do'n ríogaim oírbéiric, .i.
 Donna Dúlrínéa, agus leogaint oi a ríoga ríonóir do
 185 cur air."

"Ó! a ríuige uairil," arsan deán-uaral ab' doirte
 acu, "dhéanrio fé an méio rin san leir; dhéanrio go
 deimhin; seallaim duit go ndéanrio!" Seallfad rí
 don ríú an uair rin, bí a leicéio rin de rghannraó
 190 uiréi.

"Tá go maic, a ríogain," arsa Don Cíocóité. "Ó tá

“Do gheallaimint agam cáim fáirta.” Dá a leitéro
rin de rghannrao ar an mnaoi uapail náir cuimníz pí
i n-don cori ar a fiarraiize cé p’b’i an Donna Dúlriéa,
ná cao é an áit i o’Toobófo ’n-a maib pí ’n-a cómnuidé. 195

CAIBIDÍOL A NAOI.

CÓMHRÁD AR AN MBÓTCAR.

Um an o’caca ’n-a maib an méio rin gnocta o’éanta
bí Sanchó Panra tagaite cuize féin ó’n mbataráil
úo a tug buacáilli na manac o’o. Dá ré éirigte ’n-a
fearam, bío’o go maib cnáma teinne aize, agus bí ré
as fáine go géar ar an gcomrac roir a máigrcir agus 5
an Dircáiac. Connaic ré an buille do leas an Dirc-
cáiac; agus cuiz ré láitneac, i n’ aigne, ná maib an
fear pan beo ar talam an domáin a o’féarfao
fearam of cómair a máigrcir agus é tioro. Nuair
a connaic ré an Dircáiac ar lár, do buaileao irceao 10
i n’aigne go maib an t-oileán úo le págail aize gan
a tuilleao pígnir. Connaic ré go maib an cáint a
bí roir Don Ciocóte agus na mná uairle chíocnuigte,
agus go maib a máigrcir as dul ar munn Rórinante.
Cáiníz ré agus do fuiz ré ar an r’íoridip cun i cimeao 15
o’á máigrcir. Sar a maib uain as Don Ciocóte,
ámcao, ar dul anáirve, do fuiz Sanchó Panra ar
láim air agus éiom ré ar an lám do pógaó. Anrran
do labair ré.

“A Don Ciocóte, a pí uapail,” ar reiréan, “tabair 20

dom anoir an t-oileán úo a gceallair dom. Tá an t-oileán buairte agat 'ra cat uatbárac ro; agus ní mirtte dúit é tabhairt dom anoir, mar, pé méio atá ann, ní baogal ná go mbeao-ra ábalta ar é bainir-
25 tuige. Ueiró mé ábalta ar an oileán ran do rmac-
tužad óóm. maic agus do rmac-tuigead oileán riam,
ir cuma liom canao é. Ueiró mé go veimín, a
duin'uarail."

"Stao, a mhic ó," arsa Don Ciocóte, "agus tuig
30 ic' aigne nád cat oileáin an cat ro atá buairte
agam-ra inoiu. Cat eior-bócair ipead é. Ní
h-oileáin a gceibtear de bárr cašana de'n tróro ro,
cašana ar eior-bóicrib. Ní h-ead go veimín. Ní
gceibtear de bárr cašana de'n tróro ro ac batar
35 gcearrta agus earba cluair. Uiró foróne agat a mhic
ó. Geobao-ra—agus ní rava go rci—caoi ar gniom-
arcaib a déanam a cuirir ar mo cumar, ní h-amáin
goberróir oileáin a déanam ríot, ac ruo, b'féoir,
ir mó go móir 'ná é."

40 "Do rós Sanchó an lám aihir go rlat, agus cimead
ré an rcióróir go rci go raió an ruoir "ar muin
an eic." Anran do cuair pé réin ar muin an arail,
agus do lean pé an ruoir. Úi an ruoir ag imteact
ró-géar, agus níoir féad pé cimead ruar leir. Do
45 glaoir pé aih.

"Heló! heló! a máigric!" ar reirean, "ran
liom! Ní féoir do'n arail doct ro cimead ruar le
capall ruoir fáin!"

50 "Tairraig an ruoir an rruian, agus do rcao
Rórinanté. Táinig Sanchó ruar, agus ní túigse
táinig 'ná mar a labair re aihir.

"Meairam, a duin'uarail," ar reirean, "nár
b'féarra úimn ruo a déanfimir 'ná uil ircao i

n-eaglais éigin agus rinn féin do cup fé comairce, nó fé ceartmum, na n-eagailre.” 55

“Cao cúise, aihu, go n’óanfirir a leicéro rin, a siolla!” arsan muirne.

“Soó, a duin’uairil, o’fásair an fear úo i scruad-cár. Ní fearar ná go mb’féidir sup tusaí an bár oó, nó seall leir. Táto na bpiáitne 60 beannuigte reo ana-ghótaó. Má geibto ríao amac sup tura cúir ‘ra cár ‘n-a bpuil ré é, b’féidir go mbéarfi orainn agus go scupfi an olige orainn. ‘Ní h-ionann dul go tís an ríog agus teact ar’: b’féidir sup d’ura san dul ar iontaoib na mbpiáitne 65 rin,” arsa Sanchó.

(Bpiáitne beannuigte a tugti ar na conrcáblaité; ar na “peelers”).

“Éirt do béal, a duine!” arsa Don Cioócté. “Cár léisir miam i n-aon leabair muirneacta sup 70 tusaó cun lámá muirne fáin mar seall ar aon gnióm a bí óeanta aise? Óa marbhuisinn duine ríce uair ní féarfaó an olige baict liom, an fáto ir muirne fáin mé.”

“Ní fearar an tpaogal, a duin’uairil,” arsa 75 Sanchó, “cao a baimeann le olige na muirneacta. Ní’l aon tuirgint agus ann. Ac tá ‘fíor agus go maic náó aon doicín an cuilact beannuigte do luó bhuigne ar doicrib.”

“Ná bíoó ceirt ort, a siolla,” arsa Don Cioócté. 80 “Ní baogal duic na bpiáitne beannuigte an fáto a beao-ra i n-aice leat. Tábaipinn-re paon tú a’ lámáib siútaó, ní aipigim a’ lámáib bpiáitne beannuigte. Ac innir an méto reo dom, a siolla. Óar bpió do mótoe an bfeacair miam fór ao’ fúilib cinn 85 muirne cóm cpióda liom-ra! Ar léisir miam, i n-aon

leabair reanacair, cúntar ar don fear a bhí níba taramla 'n-a buille, níba buaine i rearam troida, níba círte cun a builli cur i bfeidm asur cun a go námao do leasao, 'ná mé?"

"Iy amlaio mar atá ré, a duin'uarail," arfa Sanchó, "iy duine mé náir léig don leabair reanacair miám. Ní féadofinn é. Níor fogluimigear miám conur léigead ná rsgriobad. Ac deirim an méio reo 95 leat, a duin'uarail. Ní maib don máigreir miám fóir asam cóim tréan, cóim croida, le t'onóir; asur tá rúil le Dia asam ná tabairfar cun cúntair rinn mar gheall ar do tréime asur ar do croidad, a duin'uarail. Da maib liom, ámtac, so leofrad t'onóir dom fuo 100 éisín a déanam do'n cnead ran ar do leatcéann. Tá móran foia as teac ar an gcluar rín, a duin'uarail, asur tá moimnt canais annro 'ra mála ro asam, asur rmeamad bán a cneapóc' cnead ac iao a cur uiréi i n-am."

105 "Níor gáó an obair rín so léir i n-don cóir," arfa Don Ciocóté, "oá mb'áil liom-ra cuimneam ar an mbairam."

"Cao é an bairam, a duin'uarail?" arfa Sanchó.

"Bairam fiéradhair," arfa Don Ciocóté.

110 "Tá 'fiór asam conur é déanam. Tá an maigail asam do glan-meadair. An t-é 'n-a mbead an bairam ran aise, níor gáó do cóirde don eagla beir aise moim cnead. Níor b'féoir é cur cun báir le raodar ná le rínn. Déanrad an bairam ran, asur 115 tabairrad uir-re i mbuidéal é le cimead. Anrpan má ráimigeann so bfeicfir ar lár mé i gcat, asur oá leat, b'féoir, déanta díom, fuo náó annam do moirre fáin, ní beir asat le déanam ac an leat díom a beir ar an tcalam do cógaint so réir asur so

h-aicilíde, agus é cur anáirde aihir cnuinn i n'inead 120
féin, ar an leat díom a beir 'ran iallaic, agus
annran dá deoc de'n balram a tabairt uom ar an
mburoéal. Cóm luac agus beir an dá deoc ran
ólta asam beir mé cóm maic agus díor maic."

"Má'r fíor ran, a 'duin'uarail," arsa Sanchó, 125
"ná bacaimir an t-oileán úo a seallair uom, ac
tabair uom an maasail cun an balraim rin a déanam.
Ní iarrfad don tuararual eile ar t'onóir ac an méir
rin. Seóbas dá réal ar sac úpra de san aihirar.
Ní beas uom an méir rin cun mé címeád ruar 130
i scaiteam mo faosail. Ní feadair, ámtac, an mbeir
an t-adbair corparamail?"

"Ní beir an t-adbair corparamail," arsa Don
Clocóte. "Beir omead asat ar trí réalaca agus
deanfir naoi bprinc de'n deoc." 135

"Agus darraia, a 'duin'uarail, cad 'n-a taob ná
deimeann tú lán daiuille de láirdeac bonn!" arsa
Sanchó.

"Éir do beal, a 'duine," arsa Don Clocóte.
"Máirad-ra eolur níor doimne so móir 'ná ran 140
duic fóir. Ac tar agus deim-re muo éigin do'n cluair
reo anoir. Tá sí ana-teinne asam. Tá an teinnear
as cur orim níor mó 'ná mar ir maic uom."

Do cuir Sanchó an canac agus an rmeairad bán
leir an scluair. Annran iread tuis an muirre ré 145
noeara so maib dá leat deanta de'n caibáir a bí
ar a ceann síge. Nuair a connaic ré an caibáir 'n-a
dá leat, d'éirís ré ar buile. Bí ré as imtead ar
a meabair le feirís. Cait ré é féin ar a dá glán, agus
cíom ré ar deairbuas ná h-iorrad ré dá beile bío 150
ar an don bóir, agus ná corlóc' ré dá oirde ar an
don leabair, so ucí so mbead oiozalcar uacárac

"DÉANTA AISE AR AN NÁMÁID A TUG AN COR RAN AR A
 CÁTÁIR. "Doin ré an dearbhuasó ran díneac mar
 155 a connaic ré 'ra leabair é, déanta i n-oiaró an muirne
 uairil úo, Marcuir Mantua.

"Seacain, a duin'uarail," arfa Sanchó. "Cuirir
 de gearaid ar an muirne úo dul i láthair na ríogna,
 Dulínéa déi Tobóro; agus leogaint dí pé pionór
 160 ba máit léi cur ari, agus an pionór ran o'fulang.
 Má tá ran déanta aise, ní dóic liom sur ceart uot'
 onóir-re a tuillead díogaltair a déanam ari."

"Máit an áit a iabair, a síolla!" arfa Don
 Cíocóte. "Má tá ran déanta aise, ní beaó ré ceart
 165 i n-aon cor a tuillead díogaltair a déanam ari.
 Ní'l agus le déanam, mar rin, ac geara do cur orim
 féin. Cuirim anoir, o'á b'riú rin, de gearaid orim
 féin gan o'á oíóce do córlaó ar an aon leabair, ná
 o'á béile bíó do cáiteam ar an aon b'óro, go u'í go
 170 mbuailfíó muirne umam, agus go u'roiofao é, agus
 go mbairfao a cáitáir de, agus go mbeid an cáitáir
 ran agus i n-inead an cáitáir reo a b'uiread orim."

"Ní feara an traogal, a sí," arfa Sanchó. "Ní
 cáitáir na geara ran liom. Cao a déanfimid má
 175 bímid ab'fao gan an muirne rin do bualaó umaimn?
 Ní máit an fuo do duine beic ag córlaó amuic fé'n
 r'péir, nó pé ériann, nó i b'pluair carraige. Ní fuo
 pláinteamail o'áon ériofaíde gan baint de ar-
 oíóce agus dul a córlaó ar leabair. Ní dóic liom
 180 go raib puinn céille ag an Marcuir úo Mantua,
 agus ní dóic liom sur ró-máit an éiall beic ag
 déanam mar a deimead ré. O'á éasmuir rin agus
 uile, ní gnaó ar na bóit'rib reo muirí arimta. Ní
 bíonn ar na bóit'rib reo ac cairéaraíde agus luó
 185 r'ubail; daoime ná raib aon cáitáir riam ar doinne

acu, ašur ná feadomadar cad é an rašar iuda é, mar ná feacadar a leicéirí i scaiteam a raogal.”

“Tá dearmádo 'ra méiró rin ort, a šiolla,” arfa Don Cioócóte. “Ní beimíto dá uair a' éluig eile ar an mbóchar ro rari a bfeicimíto rin ariméa so tuig; 190 oiréad acu ašur ná raib aš iomfuirde Albráca cun Angelica o'fuaodac.”

“Tá so maic, má 'reab,” arfa Sanchó. “Ac so mbuaró Dia linn, ašur so n-éirige an t-áb linn, i otreó sur luacáde a beir an t-oileán úo ašainn. 195 Táim-re 'šá ceannac so maic mar oileán! Dá mbeab ré ašam, ašur mé rocaim ann, ba cuma liom ar ran amac caicim a tiocpaó an bár oim.”

“Ná oubairt leac, a šiolla,” arfa Don Cioócóte, “šan don ceirt a beir ort mar šeall ar an oileán úo. 200 Má teipeann orainn an t-oileán a baic amac, riné rišeacó Dhanas nó rišeacó Sóbmadóra. Oiréamánfir do rišeacó acu ran tú so breaš. Ašur, ó táro ríad ardon ar talam tirim, ba cóir sur o'feárr leac iad 'ná don oileán. Ac rášaimir neite de'n tóro 205 ran so ocašairó a n-am féimig, ašur féac an mbeab don ruo ašac a o'ioffimír.”

“Ní'l ašam 'ra mála ro, a 'duin'uaróil,” arfa Sanchó, “ac inniún ašur bliúre cáire ašur roinnt cšúrcáí aráim; ac ní biaó ceairt iad ran, le cur or 210 cómair ruirpe cóm cšóda let' onóir-re ir oóca.”

“Ocón, a šiolla, ná ana-beaš an cuiršint acá ašac in rna neicib a baimeann le ruirpeacó fáim?” arfa Don Cioócóte. “Deirim leac ná fuil ac onóir ann do ruirpe fáim dá mba ná h-ioffaó pé biaó ac 215 uair 'ra mí! An uair rin féim ní šnác leó a o'ite ac pé rašar bíó a cašann 'n-a otreó. Do cuiršá-ra an méiró rin dá mbeicá tar éir oiréad leabair do

- léigeadó ar an muirleadó ran aghur 'tá léigíte agham-ra.
- 220 "Óo léigear a lán de rna leabhair rin aghur ní feaca
 riam fós, i n-aon leabhar acu, cúntar ar don muir
 fáin agh ite bíó, ac murra rámeóó', uair fánaó, go
 mbeadó duine acu 'n-a fuirde cun féarfa éigin a
 n-ollmhóí cun onóra tabairt óó. An curó eile ó'á
- 225 n-aimeiri óó cáitíóir maimeáótaim ar baluicéóir-
 eadó. I r' óóca, níó náó ionghadó, go gcaitíóir raáar
 éigin bíó nó ná maimeíóir i n-aon óor. Ac nuair
 ná bíóir óóiróóe ac agh imteadó tré óóillicib uais-
 neáca, gan óócairi, mearraim ná bíóó acu ac biaó
- 230 tuatáó, biaó gairó, biaó mar é rin atá 'ra mála ran
 anoir aghat-ra, ó gíolla. Ó'á b'riá rin, a mic ó, an ruó
 a cáitneann liom-ra ná cuireadó ré gnuaim oir-ra.
 Glac an muirleadó mar atá rí, aghur ná bí a ó'iarriaró
 an traógaíl ó'iompaíl taob ríor ruar."
- 235 "Óar fiaó, ac i r' óóca, a óuin'uarail," arra
 Sanchó, "ghur toirá gan don óócuáó eile beir oirca
 ac an baluicéóir eadó a bíóir óóm caol."
 "Cé óubairt go mbíóir caol?" arra Don
 Cíodóte.
- 240 "Maire, ní feadóar, a óuin'uarail. Mearra go
 mbíóir go léir caol aró mar t'onóir-re," arra Sanchó.
 "Ac ar nóin ca b'fíor óóm-ra conur a bíóir. Níor
 léigear don leabhar riam oirca féim ná ar don ruó
 eile, níó náó ionghadó; mar ní féadóinn é, mar
- 245 aóubairt let' onóir."
 "Tá go maít, a gíolla; ac feiceam eadó tá 'ra mála
 aghat. I r' micró óúinn biaó cáiteam. Anghan
 imteó'míó agh loirá cairleáin éigin 'n-a b'féadóimíó
 líríoín na n-oiróóe ó'féágaíl ann, aghur ní móir óom
- 250 an balram úó a óéanam ann. Tá teinnear na cluairé
 reo agh cur oim go móir."

U'orğail Sanchó an mála, ađur cappaiz ré amac
 pé biaó a bí aize ann, ađur u'iteadur an biaó i ġcuib-
 peann a céile, ġo bpedğ ġrúómar muinteapca; bíóó
 ġo ġaib an biaó ana-tim, ana-óiomblařca. Ní 255
 ġabódur abrad leir an mbéile, u'á olcar é. Annřan
 u'éimğdur ađur bhorcuizdur cun ġiudail, řeacaint
 an břeapřoir baile beağ éřim uo ġřoirinc řan
 a' uciocřad an oiróce ořca. Čáimğ an oiróce ađur
 níor ġřoiriadur aon baile. Uo ġřoiriadur ġoinnc 260
 bočán a bí i n-aiće 'céile, ađur ná ġaib ue óaome
 'n-a ġcómnuirde ionca ac aogairí bočca ġabur. Bí
 an oiróce ana-óorca. U'éřean uóib řocarıřaó ar
 an oiróce caiceam 'řan aic, uá břairřoir beic irciğ.
 Bí řeıřócean ar Sanchó. Níor čairn na bočám 265
 beağa leir. Bí átar móř ar Uon Cioóóćé. Bí řé,
 ur leir, 'n-a ġřoirie řám i ġceapc an řair a bí an
 řağar řan cřuaóćaim aize le řulanz.

CAIBUOIOL A UEIC.

ÓSTAS NA N-DOĞAIRÍ.

Uo ġlacadó ġo řáilćeac iad. Ní ġaib aon uoirćeall
 ađ na n-aogairíb ġómpa. U'imćiz Sanchó cun
 Róřinanté ađur an c-apal uo cun i uřřeó i ġcóř
 na n-oiróce. An řair a bí řé 'á uéanam řan, řuarř
 řé baluic bpedğ řeóla ġabur a bí u'á n-ollmuğad 5
 irciğ uóib. Uain an baluic řin a lán ue'n ġřuaim
 ue. Níor u'řad a ġo ġaib an řeóil ollam. Uo
 leacadó řeice ar an ućalam, ađur uo cuřeadó an řeóil

beiríte ar an reite. Annpán 'o'iaim na h-aoḡaímh
 10 ar na rtróinréimib teact aḡur a ruiréar 'o cáiteam
 ar 'oúir, rar a n-iorrtoir féin don muo. 'O'iompuig-
 'dar borḡa aḡmaro ar a béal féi, aḡur cúiread'ar an
 'uim'uaral 'n-a fuide aih. 'Oí Sanchó 'n-a fearam
 1 n-aice an 'uim'uarail, aḡ rriocálam aih. Nuair a bí
 15 an beirt ar a rocaract cun an bío, 'o rocaruig na
 h-aoḡaímh iad féin cun an bío, aḡur bí an cúireacta
 'o léir aḡ ite 'o mear.

Ar bail 'o t'os 'Don Ciocóté a ceann aḡur 'o'féac
 ré ar a ḡiolla. 'O cóḡaim fé an ḡreim feola a bí
 20 'n-a béal aig'e, aḡur é aḡ féacaint ar an nḡiolla.
 Annpán 'o labair fé.

"A ḡiolla," ar reirean, "táim 'ḡá léigead' le
 ra'oa i leabruib muiréacta, nuair a téidann muirhe
 fáin aḡur a ḡiolla irteac i noúcaig iaraacta, aḡur ná
 25 bíonn 'n-a 'oim'ceall ac neite neam'ḡnáctaca, ḡur
 cóim'uaral iad. 'O'á bhíḡ rin ir cóim'uaral anoir mire
 aḡur tura. Tar annro aḡur ruid im' aice ar an
 mborḡa aḡmaro reo. Ir méinn liom, ó'r muirhe fáin
 mé, aḡur ó'r tura mo ḡiolla muirhe, an onóir rin a
 30 tabairt duic anoir. Tar annro, a ḡiolla, aḡur ruid
 im' aice ar an mborḡa ro."

"ḡadaim rároúin aḡac, a 'uim'uarail," arar
 Sanchó, "ir féarim liom 'o móir fanmáint im' fearam.
 Ir féarim a réidteóir mo cúro bío liom má icim im'
 35 fearam é. 'O'á éaḡmar rin, ní cáitneann maḡalca
 ná béara na h-uairleacta liom i n-aon cóir. Ní
 féad'pinn 'o 'oé mo cúro bío 'o cáiteam le com-
 póro 'oá mbead' oim ruid cun búir' amearḡ uairle.
 Cáit'pinn beic aḡ cimeáto an ḡreama im' béal, aḡur
 40 'ḡá cóḡaint 'o réir, aḡur ḡá leoḡaint riar 'o mall.
 aḡur aḡ raihe oim féin rar a noéan'pinn rraed' no

caráctac nó cnead, nó fuo éigin eile de'n tróro
 ran. Annpán, nuair a beaó an diaó itte ađam ní
 mađaó ré cun rođair dom. U'feárr liom so móp
 fuide i gcúinne im' donair, ađur mo ġneim beađ bíó 45
 a ó'ite ar mo fuaimnear, i utneó nári đáó dom beic
 ađ fairne orim féin; ađur so b'feáorinn mo rođa cor
 a cađairc dom féin, cnead a óéanaím óá mba maic
 liom é, nó rmaeó nó caráctac, nó don fođram eile
 a ó'oirpaó dom, đan doinne beic ađ óéanaím ionđnaó 50
 óiom."

"Ac, mar rin féin," arpa Don Ciocóte, "a ġiolla,
 caicéiri fuide annpó im' aice anoir; óiri, an t-é a
 ó'irliđeann é féin árouiđtear é. Ároócaó-ra tupa
 anoir toiriđ đur irliđir tú féin." Le n-a linn rin óo 55
 fuđ ré ar cúrlinn ar đancho, ađur cairraiz ré cúize
 é, ađur cúiri ré 'n-a fuide i n'aice ar an mborđa é.

Níori tuiz na n-dođairí don focal de'n cáinc rin a
 bí roiri an fuoime ađur a ġiolla. Óá b'faizóir éine
 air ní feáoróir a tuirđint cá maib an uairleacó le 60
 fađáil ađ duime ó beic 'n-a fuide ar an feana-borđa
 aómaro úo. Ní maib doinne acu féin nári tuđ tamall
 so minic roime rin 'n-a fuide air, ađur níori cúimín
 leó so b'fuarpaóari don uairleacó ar. Níori tuiz-
 eáóari an rđeal, ac níori labpaóari focal. Cómaím 65
 đac doinne leiri ađ ite ar a óiceall. Ní tur a bíóóari
 ađ ite. Bí áreacó maic móp fiona acu; fion na tíre.
 Ní maib ré ró-óaoiri, ac bí ré so maic ađur so lároiri.
 I n-áreacóizib leacóari a cimeáóóí an fion 'ra tíri rin an
 uair rin. Óo triomuiđóí cpoiceann đabair, ađur 70
 óo fuacóí ruar so óainđean é, óineacó mar a bíóó ré
 ar an nđabair; an fionnaó larpmuic ađur caóó na
 feóla óe irteacó. Annpán bíóó ré 'n-a mála, ađur
 nuair a lionóí an mála ran de'n fion bíóó ré i

75 bfuirim an sábhair. Cimeadhóid an reite an fion san
 reamhbuadh. Bí dhéac fionn de'n tóirín san as na
 h-aothairib úo. D'óladhair féin a n-óidín de le n-a
 scuro bío, agus tughadhair a n-óidín de, so rial, do'n
 beirt, do'n muirne agus d'a shiolla. Nuair a bí a
 80 d'óidín feóla itte as sac doinne, do cuirtead cairn
 móir de mear dháic ar na reitib a bí mar éadac cláir
 acu, agus éiom sac doinne ar na cnóib rin a d'ite.
 Nuair a bí romnt acu itte as an muirne, tós ré lán
 a glaise díob agus bí ré 'sá leogaint tré n-a méir-
 85 eannaib.

"Ó," ar reirean, "nác bheadh an raogal a bí as
 daoine fadó! Stóe an diao a bíob as daoine an
 uair rin, agus bíob a d'óidín as sac doinne. Ní bíob
 soir ná fadóac ann an uair rin, mar nuair a bíob
 90 a d'óidín as sac doinne ní bíob don sáó le soir ná
 le fadóac. Ní bíob ní ná imirne ann, mar ní bíob
 don sáó le rmaóct. Ní bíob dlíste ná maóalta
 ann, mar ní deintí don éasóir; agus nuair ná deint-
 95 córa do córs. Ní bíob a cúro féin as don duine
 fé leit. Da le sac doinne sac don ruo. Ní h-innrcí
 éiteac an uair rin. Ní bíob don sáó le bhéadair,
 mar ní bíob don ruo as doinne le ceilt ar a cómair-
 rain. Ní bíob ar daoine mómar a déanamh ná sraoac,
 100 treadhóid ná fuirre, raóirnaóac earraí, ná baint
 róghair. Bíob an mear ro ar na crannaib; an míl
 i bpluairib na scarráirneaca; an rriúán ar an tóir;
 an rús talman ar an itir; an rús cradó ar an rseic;
 an t-uball ar an ngréis; an deoc bheadh fíor-uirge 'ra
 105 tobair; agus na reite rin so léir cóm plúirneac san,
 cóm h-iomadhóirín rin, so mbíob d'óidín na mbeir-
 tóeac díob i n-óidín na ndaoine, agus d'óidín na

n-éanlaite i n-oidiú na mbeirídeas. An Saogal Órta
 a tugáí ar an saogal a bí an uair rin ann.

“ Níor lean an saogal órta ran, ámtac. O’imtis pé. 110
 Táinig ’n-a oidiú saogal náir b’órta; saogal náir
 b’fóganca. Táinig raint, i dtreó sup maic le sac
 doimne na neite fóganca so léir a címeádo aise féin,
 agus a rádo sup b’iad a curo féin iad. Annrán do
 táinig ceilt aise agus éiteas agus marbúgadó daoine, 115
 agus soio agus fuadó agus éasóir, agus éisean
 agus lámháirí agus cor ar bols.

“ Annrán íreádo do cuireádo ruirneáct fáin ar bun,
 cun las do coraint ar láirí, cun rmaáct do cup ar
 cuirpácais, cun banpáca do díon ar oic, cun 120
 cabruigíte le macántáct i ngruair, cun cómáca na
 n-éasóira do cup ar neamniú. Siní mo fáirim
 beata-ra. Ir ruirne fáin mé. Ní díonn ruirne
 san siolla aise, agus íre an fear ro mo siolla-ra.
 Agus anoir a bhráirne, a doğairí na ngráir, ó tá búir 125
 mbiaó agus búir nveó tabairca asáib dúinn cóm
 rial, meafar sup b’é ba luga ba gan dom a d’innrimt
 daoid cé n-é mé, agus cé air so bfuil an comaine
 móir ro curca asáib, agus mo buirdeácar agus buir-
 deácar mo siolla do gabáil lib d’a bairr.” 130

An fáro a bí an cáint fára ran, ar an saogal órta,
 ar riubal as Don Cioócté, bí na n-doğairí as éir-
 teáct leir. Da beas an maic doib rin, ámtac. Níor
 tuiseadóir oirneádo agus don focal amáin de’n cáint.
 Ní raib ’fior acu ó talam an domáin cao a bí ar riubal 135
 aise so dti sup labair pé an focal veirneáct, as
 gabáil a buirdeácar leo. Tuiseadóir an méro rin,
 agus bí ácar órta. Níor tuig Sanchó don focal de’n
 cáint doimín ac cóm beas leir na n-doğairí. Mar
 ar tuig pé an cáint do tuig pé neite eile. Do tuig pé 140

ḡur máic é an biað ḡsur an deoð, ḡsur bí ré ḡs ite ḡsur ḡs ól an fáio a bí an cáint doimín ar riubal.

“ḡo veimín, a d’uim’uapail,” ḡrpa d’uine de rna h-ḡḡairib, “tá ácar ana-móir orainn a riáð ḡur
145 féadamaíh búir mburdeacar do tuilleam cóim h-uirirte. Tá cómarra ḡḡainn ’ran áic reo ḡsur ir truaḡ ḡan é annro anoir ḡḡainn. Dá mbéad ré annro tabarrad ré amrán bpeaḡ d’aoib. Duacail ana-deaḡ-ḡrécíeac ípead é. Tá ré ábalta ar céol do
150 feint ar nébeic, ḡsur ba bpeaḡ leat beic ḡs éirteac leir ḡs léiḡeac leabair!”

Le n-a linn rin cé buailrad cúca irteac ac an buacail céadna.

“Ó, a Antónió,” anran fear a bí ḡs cáint, “bfo-
155 maíh ḡs tráct orc anoir vireac. D’ior ’á innrinc do’n d’uim’uapal ro ḡo tabarrad amrán d’uinn dá mbeicá annro. Anoir, ó cáimír, rḡaoil cúḡainn an t-amrán ran a d’ein t’oncuil, an rḡaric ós, d’uit, ḡsur ḡo mbíto na daome ḡo leir ’á mólað.”

160 “D’éanrad, amuige! má’r don pléirín lib é,” ḡrpa Antónió. Do fuid ré ḡsur tuis ré d’óib an t-amrán, ḡsur íré a d’ein é ḡo ruairic ḡsur ḡo céolmar ḡsur ḡo binn. Bí an t-amrán cóim maic ran ḡur íairr Don Cíocóte air amrán eile do ḡabáil d’óib.

165 “Ó, fairne, a d’uim’uapail!” ḡrpa Sanchó, “cáio na daoine reo tar éir oibne an lae cúir d’íob, ḡsur tá tuirre orca anoir ḡsur coolað; ḡsur ní ceair d’uinn íad a címead annro ḡs éirteac le h-amránab. Am’ caob réin de ir amlaib mar acá an rḡéal ḡḡam
170 tá mo bolḡ lán d’fóil fóganta an ḡabair ḡlea-baiḡ úo, ḡsur noimnt fíona curca anuar ar an bfeóil ḡḡam, ḡsur ní fáda ḡo mbeio mo fúile ḡs d’uinað ar a céile le coolað.”

“Tá an ceart ašac go deimhin, a šiolla, i dtaobh na ndaoine reo. Ní maic an buirdeacár dúinn orda, 175 de bháir a bhfuil d’éanta acu dúinn, iad a cimead o’n ruaimnear adá tuille go maic acu. Dein-re tú féin do rocairugaó cun coollata annan i n-ait éigin, cómh maic ašur o’féadurfi é. Im’ muirne fáin dóm-ra, ámtad, ní n-ari coollad ná ar fuan ir ceart dom 180 beic aš cuimneam, ac ar d’éanam fáine ašur ar máctnam. Ac rar a rocairugfi tú féin cun coollata tar ašur féad an cluar ro airir. Tá ri aš cur orin ar cuma ná taitneann liom.”

“Do baim Sanchó an t-éadac de’n cluar, ašur bí 185 ré aš cur an canaig ašur an rmead d’áin airir uirri. O’féad buadail an ámráin uirri.

“Fan go fóil, a d’uin’uairil,” ar reirean, “ašur cuirfad-ra ceiride leir an šcluar rin a cneapócaid go luac i.” 190

“Oimcig ré amad ašur cúš ré leir irteac lán a d’uirri de bileóšaid ríormuirne. Cuir ré na bileóšá n-a béal, ašur cóšain ré iad go mion. Annan dein ré ceiride díod, ašur cuir ré leir an šcnead iad, ašur ceangail ré go dainšean an ceiride ar an ait 195 a bí teinn. Níor d’fada šur bainead an nim ar an dteinnear.

“Sead anoir, a d’uin’uairil,” ar reirean, “fás an ceiride rin ar an šcuma ran ašur ní beic don šad le n-a tuillead leigreana ašac.” 200

“Dob’ fíor dó. Do cnearuig an ceiride rin an cnead.”

CAIBIDIOIOL A H-SONDÉAS.

SGÉAL PEADAIR.

SAR a raib uain acu ar beit imtígte a córlaó, 'do buail cúca irteac buacail eile agus mála ar a mhin aige; mála aráin ó'n scáitig. Cait ré de an mála. Baile beas, nó rráto beas ná raib ab'rao ó'n áit,
5 ab' eao an cáiteac.

"An bfuil aon rgeal nua asat ó'n scáitig a p'eadair?" arfa oume.

"Tá," arfa Peadar, "rgeal ana-óuairc, bíod sur rgeal ana-ghreannaíar é. Tá an r'goláirte móir,
10 an t-aozáine Cuioportom tar éir báir. Fuair ré b'ar ar maoin inoiu, agus tá ré i mbéal sac doinne ar an scáitig sur le sráó 'do Mairéla a fuair ré b'ar."

"Cé h-í Mairéla?" arfa Don Ciocóte.

"Cailín ana-b'reas ir'ead í," arfa Peadar.

15 "Ingean 'do 'Liam Saibhir.' Bíonn sí ar na cnoc-aid agus ar na gleanncaib reo as dozáineac, i féin agus cailíní eile. Duin'uaral ana-fairóbir ab' eao a h-áair. Bí ré i r'goláirte Salamanca i 'ctorac a faosail. Nuair a táinig ré ab'ailé ó'n r'goláirte
20 bí ainim móir léiginn air. Deircti go b'reaoad ré na réitcíní 'do léigead ar an r'péir 'ran oíóce, agus go 'cuirgead ré an uile cóir 'ó'á r'cuirgead an r'pian 'ó, agus an uile cóir 'ó'á r'cuirgead an r'ealac 'ó. Agus, 'ó'á cómarca ran féin, 'ó'innreao ré 'óinn noim ré
25 nuair a bíod éiclip le teac."

"'Éiclip' an focal ceair," arfa Don Ciocóte.

"Abair 'éiclip'."

"'Ó'innreao ré 'óinn, leir, noim ré," arfa Peadar,

ƷAN AON ƷƷUIM A ĆUR I ƷĒAINT AN ƷUDIRĒ, "NUAIR A
BIOĎ BLIADAIN ƷĒART AƷ TEACT." 30

"'BLIADAIN ƷĒARC,' NĎ 'BLIADAIN ƷĒIM,' IR ĆĒART A
ƷAD," AIRA ĐON ĆIOĎĎTĒ. "NĀ N-ABAIR 'BLIADAIN
ƷĒART.' NI'L A LEITĒRO ƷIN O'ƷOCAL ANN."

"'BLIADAIN ƷĒART,' NĎ 'BLIADAIN ƷĒARC,' NĎ
'BLIADAIN ƷĒIM,'" AIRA ƷĒADAIR. "IR ĆĎM-OLC IAD, 35
ƷĒ ĆUMA 'NAR MAIT LEAT IAD DO ƷAD. O'INNƷĒAD ƷĒ
ĐUINN ĆAO BA ĆĒART DO ĆUR 'RA TALAM ĆUN ƷIL, DO
ƷĒIR AN ƷAƷAR BLIADNA A BIOĎ LE TEACT. DO ƷLACAD
A AĆAIR AƷUR A ĐAOIME MUINTEARĒA A ĆĎMAIRLE, AƷUR
BI A ƷIAN ORĒA; BIOĎ BARRAI MAITE ACU AR A ƷĒURO 40
TALIM ƷAC AON BLIADAIN, AƷUR DO ƷAIRĐIRIƷĐAR ƷO
ĆUƷ."

"'ARTHIOLAIĐEACT' NO 'ARTHILOGIA,' A ĆUƷAR AR
AN EALADAIN A BI AƷ AN ĐREAR ƷAN," AIRA ĐON
ĆIOĎĎTĒ. 45

"IR ĆUMA ĆAO Ē AN AINIM A ĆUƷAR AR AN EALADAIN,"
AIRA ƷĒADAIR, "AĆ BI AN T-EOLUR ƷAN AƷĒ, AƷUR
MĎRĀN EILE EOLUR, LEIR. AĆ ƷĒ 'I ĐOMAN Ē, BEAƷAN
AIMƷIRĒ ĆAR ĒIR Ē TEACT AĐAILE Ó ŠALAMANCA, DO ĆAIT
ƷĒ ĐE A ĆULAIT LEƷIMN AƷUR ĆUR ƷĒ UIME ĆULAIT 50
AƷAIRĒ, ĆARĎƷ ƷEITE ĆAORĀĆ; AƷUR ĆĎƷ ƷĒ A BACAL 'N-A
LĀIM ĆUIƷĒ AƷUR ƷIĐO AR ƷUARO NA NƷLEANNTA Ē AMEARƷ
NA N-AƷAIRI! ĐI IONƷNAD AƷUR ALLACT ORAINN ƷO
LEIR. ĐA ƷĒAIR ƷO ĐREACMAIR NĀ ƷIAD ƷĒ I N' AONAR.
ĐI A ĆARA, AMĐIRĎRĎ, LE N-A ĆOIR. ĆĒIR ORAINN A 55
ĐĒANAM AMAC ĆAO ƷĒ NĐĒARA DO'N ĐĒIRĒ ƷOLĀIRĒI ƷIN,
ĐĒIRĒ OƷĀNĀĆ ĆĎM N-UARAL, ĆĎM LEƷĒEANTA, IMĆEACT
AR AN ƷĒUMA ƷAN 'N-A N-AƷAIRIĐ! ĆIMĆEALL NA
N-AIMƷIRĒ ĆĒADNA DO ĆĀRLA ƷO ĐFUAIR AĆAIR ĆRIOR-
TOIM ĐĀR, AƷUR ƷUR ƷAN A ĆURO ƷAIRĐIR ƷO LEIR AƷ 60
ĆRIORƷOTOM. SARĐĐĒEAR ANA-MĎRĀN AĐ'EAD AN ƷAIRĐ-

near ran; eirtát breáḡ mór faḡa fairrioḡ, airḡeao
 aḡur ói aḡur ollmaitear tair báiri. Ár ball do
 ḡluair an rḡeal 'n-a óḡarḡnac eadḡaimn ḡur le ḡráḡ
 65 do Márréla a deim ré doḡarḡe de réim aḡur a ḡluair
 ré mar rin ar mearḡ na n-aḡarḡi eile. Ói ré aḡ breáḡ
 air ḡo mbuairḡaḡ ré uimpi 'ran doḡarḡeacḡ, aḡur ḡo
 mb'féirir, nuair a cuirḡaḡ ré i n-iúil ói méio aḡur
 óilre a ḡráḡ ói, ḡo bḡórraḡ rí é.

70 "Iḡ micio dom, ámtac, a ó'innrinc cé n-i an
 Márréla cḡuaḡ-óirídeac ro. Ni tóca ḡur airḡir-
 re, a óuin'uarail, teacḡ tair a leicéio riam de cáilin,
 dá mbeirá cóim n-aorḡa le Sarrna—"

"'Sárra' a meairair a ráḡ, a mic," arḡa Don
 75 Cíocóte.

"Óeairíó 'Sarrna' an ḡnó, a óuin'uarail," arḡa
 Peatarr. "Ac, ar nóim, má bíonn t'onoir aḡ cur
 irḡeac oim aḡur aḡ teacḡ rómam ḡac don neḡmac
 ar an ḡcuma ran, beir lá bílib an óleite ann rair a
 80 mbeiró an rḡeal cḡíocnuigḡe aḡam!"

"ḡaib mo leatḡeal, a mic ó," arḡa Don Cíocóte.

"Ni cuirḡaḡ irḡeac oir a tuilleaḡ ḡeallaim óuit é.
 Ni cuirḡaḡ ḡo deimín. Iḡ ríú an rḡeal ran éirḡeacḡ
 ḡo ciúim leir. Comáin leat air."

85 "Seao, a óuin'uarail na n-áran," arḡa Peatarr,
 "óí fear eile 'ran áit reo aḡaimn, aḡur ói ré níba
 fairóḡre rór 'ná atair cḡiorotoim. Ói, 'n-a mnaóí
 pórra aigḡe, an bean ba breáḡca aḡur ba óirídeam-
 nairḡe dá rair 'ra tócaig ar fao. Ac fuair rí báir
 90 ar an ḡeaoḡo uime cloimne, aḡur inḡean ab' eao an
 uime cloimne rin. Do bḡur óiríde an fíir le nearḡ
 buaḡarḡa i ndiarḡ a mna, aḡur fuair ré báir. Ó'fan
 an fairóḡnear aḡ an leanḡ, aḡur b'éigean t'á n-oncuil.
 tó'n tḡarḡarḡ, a cúram a ḡlacao air réim. Ó'fár

an leanb, agus eus sac doinne fe nveama so maib ri 95
 as cairbeaint ailneacta a macar. Nusar a bi ri
 ceitne bliadna veas, ba leir do sac doinne so
 mbead ri nib' ailne so mor 'na mar a bi a macar.
 Ar ran amac ni maib doinne a ciobad i na bioth as
 molaod De so h-aro mar zeall ar a leicero o'ail- 100
 neact do cupi ar don daonaroe. Com luac agus ba
 mictro o'a h-oncuil cumneam ar cleamnar a veanam
 oi, ir amlaro a bi uairle oga na duitece as baint torac
 bodair o'a ceile as teact 'za h-iarriaroir. O'eirt
 fe leo. Annpa, ar ball, o'innir fe do'n cailin ce'p 105
 b'iao agus cao a bi uata. Dubairt riri leir na
 maib don fonn porca uirri; so maib ri ro-og cup an
 cupaim rin do glacod uirri.

"Ir fion ran, a 'ngin o," arpan pasar. "Ca
 dimpri do doicim asac, agus, mar aveir an pean- 110
 focal, 'Ir fedri feadaint noime duine 'na da fead-
 aint 'n-a diaio.'"

"Do lean an rzeal mar rin ar fead ruim dimprie:
 na h-oganaig uairle as teact, agus an piasna ceaona
 o'a tabairt doib; an pasar 'za innrint do'n cailin 115
 cao a bi uata, agus an cailin as cupi an rzeil ar acia.
 Deaprad duine, fe veire, nac da feadaint a bi aice
 'a tabairt noimri ac rice feadaint! Ir voca so
 mb'feroir zur ceap ri so maib a h-oncuil bodar
 acu, agus zur mictro lei a n-asar a tozaint ve. Pe 120
 cupi a bi aice leir, nior dimprie don bliure amain so
 oti zur gluar an rzeal ar fuaro na duitece so maib
 Marreia tar eir imteact o tiz a h-oncuil, agus
 eadac ban-aozair do cupi uimri, agus dul amearz
 na mban-aozairi eile, ar fuaro na ngleanna, as 125
 aozairaeact zabar agus caorac mar iao!

"Cao ir doic leat a tuic amac annpa, a duin'uarail?"

- 'Neórrad-ra ran uuit. Níor fan ógánac uaral o'd
 maib 'ra oútaig, i nGíorradt ríde míle do'n áit reo,
 130 ar don taob, náir éairé de a éuro éadraig uarail, aSur
 náir éuir reite caorac uime, aSur náir tóg a bacal
 doghaireáda, aSur náir gluar amac ar fuair na
 ngleannta, aS doghaireádt gabar aSur éarac!
 Uíodar go léir aS brac ar go bfeadóirí teádt ruar
 135 'ran doghaireádt leir an don ban-doghairé amáin, le
 Mairréla. Ní'l puinn de báir a raotairí acu, áiméac.
 Labrann rí go réim le gac doinne acu nuair a buailro
 riad uimprí 'ran doghaireádt; ac má érádtann doinne
 acu léi ar gáid, nó ar pórad, ní baogal go tprádtann
 140 ré an tarina h-uair léi ar don níó de'n tróiró ran.
 Tá an oútaig loitíte millte, cpeáda amuic 'r amac
 aici! Na h-ógánaig uairle go léir curta ar éar-
 tpramad aici! Iad aS imteádt ar a h-amleap; gan
 ar éumar átar ná mátar cómairle leara tabairt
 145 oíó. Uíó riad aS imteádt ar fuair na scoillte,
 aSur tá a bfuil o'admad in rna coillicé céadna
 loitíte acu. Ní'l ériann de'n admad ran gan áinim
 Mairréla gairrta le rgiain air, ar an uile órlac o'd
 cóirt, go o'tí gur baogal do'n ériann go bfeóiró ré
 150 tré earba na coilite! Irtaig i o'tig buile ba céairt
 iad go léir a beir, o'd mbead céairt le fáigal. Tá
 Cmuorortom boct tar éir báir mar géal uiréi, aSur ir
 o'dca náé ríor an 'mó ógánac eile acu do góbaró
 báir mar géal uiréi.
- 155 "Tá ré cóm maic aSac, a uuin'uarail, dul go o'tí an
 tpróirar. Deirtear gur fáS ré le h-uóádt go
 gcairfé é o'adlacad amuic i lár an mácaire, mar a
 h-adlacrú Mórac! Deirtear go gcairfar an uair
 a óeanam aS bun ériann éuiré, an áit 'n-a bfeacairó
 160 ré Mairréla an céad uair riam. O'óruis ré a lán

neite eile ġur cuma iad nó páġánáct, aġur ná leoġ-
fari a d'éanam. Ac' veirteari ná lamáiríó Ambroíó
ġan ġac níó a d'éanam pé mar atá óruigġte 'ran
uóáct. U'fíú dúic dul ann, a d'uin'uarail."

"Raġad ann ġan amíar," arfa Don Ciodócté, 165
"aġur táim ana-buirdeac' díot-ra, ana-buirdeac' ġo
veimín, mar ġeall ar a b'ruil innrte aġac d'úinn cóm
b'pedġ, cóm róleir, cóm crúinn."

"Ac', a d'uin'uarail," arfa Peadar, "ní feadair-ra
leac' na n-ionġnáí raogail atá aġ tuitim amac' 'ran 170
áit reo anoir mar ġeall ar Máiréla. Ac' b'féoirí
ġo n-aipeórá tuilleac' aġ an roġaró amáirdeac'."

Sanchó a bí tuirpeac' a d'óitín ve'n cáint. Uí a
fúile aġ d'únaó ar a céile le coólaó. Uí a lán ve'n
cáint aġur ní féoirí pé, an uairín fín ná maím ó fín, 175
cé'cu ba cáint 'n-a éluair í nó cáint í d'caibíream,
aġur ba cuma leir.

"Ó, a máiríreirí a óroide 'rġis!" ar reiréan, "ir
míro dúic dul a coólaó."

Do roġarúġ na h-aogáirí an m'íre cún coólaó 180
ar cuma éirín. Cúġ pé an cúro eile ve'n oíóce aġ
cúimíneam ar an r'péiríbean Dúlrínéa vél Tobóró,
aġur 'ġá roġarúġad' í n'aighe ġo maib' rí cóm b'pedġ
ve m'íogain le Máiréla, nó níba b'pedġta. D'imġis
Sanchó, aġur fín pé é féin roirí Rórinanté aġur an 185
t-aral, aġur coólaíl pé ġo ráim; bíóó ġo maib' na
h-arnáíóca teinn ġo maíe f'ór aighe, ó'n ġcuma úo
'n-ar cúġ buacáillí na manac' roġarí an cómraic' dó.

CAIBIDÍOL A DÓ-DÉAG.

NÓS RÍOIREACÉTA RÉ ARZÓINT.

Bí cúigeap nó peipeap de rna h-aozaiuib 'n-a
 fuide ap an zceao folur ap maoin amáireac a bí
 cúgaimn. Dúirigzuar Don Ciocóte, azur v'fiarraiz-
 uar de an raið don acaruzað aigne tazaithe air i
 5 ucaob an aólacéa, nó an riazáð ré 'zà feirzint.
 Dubairt ré zo riazáð zan amrap.

"Tá zo maic," ap riao, "riagam-na leat." Do
 taitn ran le Don Ciocóte. Zlaoiré ré ap Sanchó,
 azur dubairt ré leir Rórinanté azur an t-apal vo
 10 cup i ucréð zo diair. Do ðein, azur do zluair-
 eadap zo léir le coir a céile.

Ni rabadap ceatramáð léize imtízte ap an rliže
 rap ap buail peipeap aozaiuí umpa, az teacé cnopta
 ap an zcorán zceadna. Bí capóza uuba de énoice-
 15 anaib caoiaé umpa, azur flearzana ríormuir peirbe
 azur cupróize ap a zceannaib acu, azur cleit maic
 téazaita cuilinn i lám zác aoinne acu. Bí i n-aon-
 feacé leð beirt maicac uapal; azur tpiúir peirb-
 íreac, 'n-a zcoir, az na maicacáib rin. Do ðeannuiz
 20 an vá euaiacé v'á céile zo réim. Nuair a labradap
 vo ruaradap zup cun an aólacéa a bí a ucríall rapon,
 azur zluairiadap i n-aonfeacé. Az cup na rliže
 díob díob énomadap ap érácé ap an aólacáð neam-
 coitcianta a bí le ðéanam an lá ran.

25 "Conup a ruaradap a tuairiz, a uairle?" arpa
 Don Ciocóte.

"Tánamair ruar leir na h-aozaiuib reo ap maoin,
 a ðuin'upail," arpa uaine ðe'n beirt maicac,

“Ašur ó'fiarraigimair díob cas fé nveara dóib na comairtáí dólar a beic oirta. O'innreodar uíinn 30 conur mar atá óis-bean áluinn sur b'ainm oi Marreála 'n-a cóinnuide 'ran áit reo, ašur so bfuilro na firi ósa so léir ar a meabair le žnád oi; ašur ná fuil don máit dóib ann, mar ná tušann ri don torad ar doinne acu pé veabram a bionn air ná pé 35 paróbrear a bionn aise. Ašur o'innreodar uíinn sur le žnád oi a fuair an uine reo atá le n-adlacad báp.”

Ói an ržéal so léir acu. Nuair a bí veire riáote acu 'n-a taob, o'iomruis uine ve rna marcaad 40 ašur do labair pé le Don Cioócóte.

“Šadain pároun ašat, a uin'uarail,” ar reirean, “ac ar mirta leat mé 'šá fiarraigse díot cas fé nveara uirt beic i n-aim 'r i n-éire aš žabáil trío an nouctais reo, ašur an uctais cóm riocáanta?” 45

“I' amlaid mar atá an ržéal ašam-ra, a uin'uarail,” arra Don Cioócóte. “Ni lamálann mo žairim beata dom žabáil trío an nouctais ar a malairt ve cumá. O'feairid meadta ašur do luct pléiriúir ipead 50 do ceapad an beata boš ašur an diaó buacac; ac do ceapad cruadotan ašur anróó ašur contadairt, ašur tarc ašur ocarar so mimic, do rna feairid ar a otuštair mudií páin. I' ceairt dom a o'innrint uirt, ó cuirir an ceirt cúšam, sur ve'n aicme rin mire, cun do feirbíre.” 55

Nuair airtšuar an cáint rin uaid, do tušeadar 'n-a n-aighe cas a bí air, so riad bápcan éisim ar a meabair. Níoi leos an fear a cuir an ceirt don níó air; ac do lean pé ar an žceirtúcán, féacaint an bfeadórad pé a véanam amac cas é náóuir an 60 bápam.”

“ Ní maic a tuisim, a dhuin’uairil,” ar peirean, “ cad é an raḡar ḡairme an ḡairm rin ar a dtuḡtar muir-eaḡt an fḡin. Ar mūrte leaḡ a d’innrinc dom, le 65 toil t’oḡra, cad é an raḡar i nḡ cad iad na duail-ḡairí do leanann i? ”

“ An amlaíḡ, a dhuin’uairil,” arsa Dón Cíocóḡé, “ nár léiḡir na tuairḡsí aḡá i reanaḡar ar ḡníom-
arḡaib ionḡantaḡa an níos uairil úḡ a bí i Sárana
70 faḡó, an nḡ Arḡúr—nḡ Arḡúr, mar a tuḡtar air
annro ’ra Spáinn? Deirḡear i reanaḡar Sárana nḡc
amlaíḡ a fuair pé bár i n-aon ḡor, aḡ ḡur d’amlaíḡ a
ḡein fiaḡ tḡb ḡe le ḡraoirdaḡt, aḡur ḡo ḡfuil pé
beḡ fḡr pé’n nḡraoirdaḡt ran; aḡur, tar éir aim-
15 riḡe, ḡo dtiocfir pé airíḡ ’n-a muḡt féin aḡur i nḡim
mar a bí pé faḡó. Tá an nḡo rin ’n-a n-aighe aḡ
muirḡir Sárana ḡo léir; aḡur mar ḡeall air rin ní
marbhuirḡear fiaḡ tḡb ḡoirdaḡe ’ran oileán ran. Iré
an nḡ rin a cuir ar bun an t-ḡro muirḡeaḡta ar a
80 dtuḡsí Ríoirí an Dúirḡo Címḡeallais. aḡur innrḡear
i reanaḡar an úirḡo rin na ḡníomarḡa móra ḡaile aḡur
ḡairḡe a ḡein na muirí uairle rin. Lanḡlot an
loḡa ab’ ainim do ḡuine acu, aḡur tá ḡanta filíḡ-
eaḡta annro ’ra Spáinn féin aḡainn aḡ molaḡ a
85 ḡrḡeime aḡur a uairleaḡta. Sin mar a ḡornuis ḡro
na muirḡeaḡta, aḡur bí an t-ḡro aḡ méadhuḡaḡ aḡur
aḡ neairḡuḡaḡ ḡo dtí ḡur leaḡ an muirḡeaḡt ar fuair
an ḡomain ḡo léir. Iré ḡlige na muirḡeaḡta ran
nḡc poláir do’n fear a ḡlacann i mar ḡairm beaḡa
90 a faḡḡal do caiteam aḡ imḡeaḡt ó áit ḡo n-áit aḡ
loḡḡ eaḡt le ḡéanam, aḡur ’ḡá nḡéanam nuair a
taḡaio ríad air; aḡ rmaḡtuḡaḡ tioránaḡ; aḡ cab-
ruḡaḡ le laḡaib; aḡ tabairḡ conḡanta do ḡaintreac-
aib; aḡ corḡ ḡaḡ éaḡḡra, aḡur aḡ cur cirt i ḡperḡm.

Ríoní fáin a tustar oíca, agus ír tuime acu míre, 95
 a duim'uarail."

Tuigeadar go léir annran go maib an duim'uarail
 boct ar a meabair, agus sur b'feárr fae don ruo a
 molaó leir 'ná beic ag cur 'n-a coinnib i n-aon ruo.
 D'ibailo ab' ainim do'n fear a bi ag cur na cainte 100
 air.

"Meafaim féin, a ríoní," arfa D'ibailo, "go
 bfuil saim ana-éruaib glacaithe agat oíe féin,
 cóm éruaib le n-aon saim o'a bfuil le fágaíl 'ra
 uoíman; níor éruaib go móir 'ná saim na manac 105
 ír seíre maísaíl."

"Ír maib an ceart, a duim'uarail," arfa Don
 Cioócóte, "beata an ríoní fáin a beic níor éruaib
 'ná beata an manais; mar ír cairbóige, agus ír mó
 le maib 'ra traosaíl, beata an ríoní fáin 'ná beata 110
 aon manais acu. Bío na manais ag véanamí tior-
 saib agus ag suíde Dé oíamí; ac bíonn an ríoní
 fáin amuic fé fearcáimí agus fé fneacraó agus fé
 saoit, ag tioro le fácaib, ag rmacrausaó tíománac,
 ag coraint daoine macánta ar luét foíla agus ar luét 115
 saoraibeacra. Agus i ucaob an tior-saib, ír minic
 a bíonn an ríoní fáin ag véanamí tior-saib a bíonn
 níor véine go móir 'ná an tior-saib a véineann aon
 manac acu. Bíonn an manac ag suíde cun Dé ar
 ron na ndaoine, ac bíonn an ríoní fáin ag cur toile 120
 Dé i bfeídm ar úroó-daoinib. Má véineab nígte
 agus uairle móra de curu acu mar seall ar a
 ngníomarcáib, do tuilleadar go éruaib é, le n-a
 scuro alluir agus le n-a scuro fola."

"Cáim ar aon aigne leac 'ra méio rín, a ríoní," 125
 arfa D'ibailo, "ac cóm fáda agus a cérdann mo
 tuirsint-re cá neite áirígte ír béar le ríoní fáin

a d'éanam, aḡur ní féidir liom a d'admaid zup ceart
 100 100. Seo nío acu. Nuair a bíonn an muirte fáin
 130 aḡ uil i zcaḡ, nó nuair a bíonn fé i zcontabairt ó
 námaid, nó i n-don éruadotan 'de'n tróro ran,
 zlaodann fé ar a leannán nó ar a rpéir-bean, aḡur
 cuirteann fé é féin ar a comairce, éom maic aḡur
 zup d'óic leir zo b'éadofad rí fóiméin air, aḡur i,
 135 b'féidir, ríce mile uair an uair rin! Da d'óic liom
 féin zup i leit 'Dé ba ceart do'n muirte uil an uair
 rin. Meairim zup raḡar pázánadta do 'duine ruo
 a d'iarraio ar mnaoi ná féidir a iarraio ac ar 'Dia,
 molad zo deó leir!"

140 "féad, a d'uin'uarail," arfa 'Don Ciocóte, "ir fíor
 zo b'fuil ceanḡailte ar muirte fáin, nuair a bíonn fé
 aḡ uil i zcaḡ nó nuair a bíonn air aḡaró a tabairt
 ar contabairt anama, cuimneam i n'áizne ar a
 rpéir-bean aḡur é féin do cup ar a comairce;
 145 aḡur labairt léi, le zráó 'ó, fé mar a bead
 rí or a cómaid. Ní zád 'ó labairt amac. Ní beaz
 'ó an focal do ráó fé n'fiacalaid. Ac tá cean-
 ḡailte air, do féin 'óizne na muirteadta, focal 'de'n
 tróro do ráó léi. Cífir an 'óizne rin zo foiléir
 150 inr zac leabair muirteadta d'ár leizeadt ruam. Ac
 nuair a cuirfid fé é féin ar comairce na rpéir-mná,
 ní'l don nío 'á corz ar é féin do tabairt ruar do
 'Dia, leir, aḡur a iarraio ar 'Dia é tabairt raor."

"Ní feodar an domán, a muirte uarail," arfa
 155 'Dibaldó. "D'féidir zo 'tiocfad an baogal ró-
 obann air, aḡur nuair a bead labairta aize leir an
 rpéir-mnaoi ná bead uaim aize ar labairt le 'Dia.
 aḡur d'á éazmuir rin, cao a d'éanfad an muirte ná
 bead don rpéir-bean aize?"

160 "Ní'l a leicéto ann, a d'uin'uarail!" arfa 'Don

Ciocócté. “Ní m'íthe fáin i n-aon cori an fear ran. Ní'l t'lige na m'ítheacra aige 'á cómhionad. Ní baineann fé linn.”

“I' r' uóca, do'n méir rin, a m'íthe uafail,” arfa Óibálto, “go bfuil leannán, nó r'péir-bean, de'n 165 t'róir ran a'gac-ra féin? Sabaim pártóin a'gac' onóir mar sheall ar an gceirt a cur c'gac!”

Do r'ead Don Ciocócté, a'gur táinig ornad ó n-a ériode. “Tá a leicéir a'gam gan amhar,” ar reirdean, “ac ní fearad ar m'irce leir an r'io'gan 170 cáilce m'ire 'gá innrint cé h-i. Ac, ó curi t'onóir-re an ceirt c'gac cóm r'ibialta, ní féoiri liom gan a d'innrint tuic gur D'ulrínéa i' ainim 'oi; a'gur gur i t'obóró, i Lá Mancha, acá cómhuirde uirí. I' r'io'gan i i n-uairleac. Tá buad i n-áilneac aici 175 ar m'ndáib an domáin. I' ór a folc. I' folur a h-éadon. I' g'ruan gac r'úil léi. I' r'óir i mblác gac g'ruad léi. I' mil a béal. I' r'neacra a c'riocceann, le g'ile. I' r'í blác áilneacra na cine daonna go léir i. Má tá an fear ran le r'á'gail 'n-a bfuil 180 fé de d'ánar'eadt ann a r'ad nác i D'ulrínéa vél Tobóró blác áilneacra na cine daonna go léir, veirim leir, ruar le 'n-a béal, go t'ug fé a éiteac; a'gur véan'ead an t'éiteac ran d'á'gairt ari, le raodan nó le rinn, i gcom'rac don'fir, i lá'cari r'ió'g!” 185

“Tá a leicéir a'gam-ra leir,” arfa Óibálto, “Ríogán áluinn i'ead i dar liom, ac ní bead fé de d'ánar'eadt ionnam i cur i gcom'paráto le D'ulrínéa vél Tobóró. I' ion'gnad liom, á'ntac, nári a'ir'gear go t'í ro t'ráct ar D'ulrínéa vél Tobóró! I' oic 190 uaim ran a veit le h-áomáil a'gam gan amhar.”

“An dáir'íub acáoi, a d'uin'ufail!” arfa Don Ciocócté.

“Lom tóiríne, a mhóir uair,” arsa Úidaló,
 195 “ásur is náiread an muo le h-aotháil é, mar a
 veirim, a leicéro de miosam le h-áilnead ásur le
 h-uairlead a beic ’n-a cóinnuidé i La Mancha a san
 fíor dom!”

“Ó a maib léicnead ásur éirtead leir an mbeirt an
 200 fáid a bí an méid rin cainte ar ruidal. Óo tuig-
 eadar go léir go maib an mhóir doct níba mó go
 móir ar a meabair ’ná mar a mearaoar ar veir é
 beic. Iad go léir ac amáin Sanchó. Óo éreio
 Sanchó an uile focal maib de caint an mhóir. Ói
 205 iongnad air, amháid, a fáid náir aigis ré féin maib
 moimur rin don trád ar Úilrínead, ná ar a h-áilnead,
 ná ar a h-uairlead, ac cóim beas le Úidaló. Ac
 ba cuma leir. Ói aithe maib aise ar Don Cíocóte,
 ásur bí ’fíor aise ná veanfad ré bheas.

CAIBDIOIL A TRÍ-DEAS.

SOCRÁID CRÍOSOSTOIM.

Le n-a linn rin connacadar go léir ásur tead ’n-a
 veiré, tré orsailt iorí dá fliab, timceall ríde duine
 de rna h-aotháirí, ásur caróga ’olann duib umpa,
 ásur fleargana ar a sceannaib acu. Ói reirpar
 5 acu ásur iompar crócar, ásur fleargana bíad ar an
 scear.

“Siní an trocraio!” arsa duine de rna h-aotháirí
 a bí i n-aothéad le Don Cíocóte ásur le Úidaló.
 “Tá corp Críostóim ar an scear rna acu; ásur

táto ríao cun an cuirp d'adlacad as bun na cairr- 10
aige rin tall, mar a bfuil an crann cuirp."

Do ghéaruis an cualact ran, agus tanaodar ruar
oíneac nuair a leosaó an crócar ar an tcalam.
Deannuis an dá cualact d'a céile. Do dhuro Don
Cioócóte, agus an muimtir a bí le n-a cóir do dhuro- 15
eodar irteac i n-aice an crócar, agus d'féadadar
ar an scoirp. Connacadar sur corp duim'uarail
an corp; ná maib an duim'uaral tar veic mbliadna
fíero d'aoir nuair a fuair ré bár; sur duim'uaral
bheáđ datamail cumarac deagcúmta é nuair a bí ré 20
beó. Bí roinnt leabair agus roinnt rshibinni i
n-aice an cuirp ar an scoicár. Bí ceathrar fear agus
ráinni agus rluairte acu, agus iao as orsailt na-
h-uaga as bun na cairraige, i n-aice an crainn cuirp.
Ní maib don focal cainte ar ríubal, ac sac doinne 25
ciúim.

Tar éir tamail do labair tuine de'n treirear
a bí as iompar an crócar, 'sá tabairt leó cun na
h-aice.

"An bfuil lán-deimnígeac, a Ambróir," ar 30
reirean, "ó'r orc acá uacé Críogortoim do cóim-
líonad, so bfuil an uais 'ran áit ceart asac?"

"Táim," arsa Ambróir. "Ar an áit seo oíneac
iread d'innir ré a deacraí dóm-ra so minic. Ar
an áit seo oíneac, as bun na cairraige seo, i n-aice 35
an crainn cuirp rin anhran, iread do luig a fúile
an céad uair maib ar an anhrían ríó-áluinn rin,
Marrelo, so bfuil rin ósa na uíicé curca ar mhe
agus ar micéill agus ar amléar aici. Ar an áit
seo iread do labair ré léi, 'sá innrinte dí so maib 40
srad aige dí tar na beartaib, agus mura bpoírad
rí é náir d'féoir do veic adrao beó. Do díúlcuis

rí dó go tur. Do dhíbhí rí uaití é san truaḡ san
 taíre. Ní maib de fuim aici 'n-a báir nó 'n-a beata
 45 ac maí a beaḡ aici i mbáir nó i mbeata an beitiḡis
 ailita. Ar an áit reo íreab' d'innir pé dom an rḡeal
 go léir, annro aḡ bun na carraige reo; aḡur annro
 aḡ bun na carraige reo íreab' d'iarri pé orim an uais
 reo a déanam' dó, aḡur a cóirp do cupi pé éiré mti.
 50 Ná bioḡ don pioc d'á meapatai orc ná go bfuil an
 uais 'ran áit ceapc aḡam."

Le n-a linn rin d'féac' ḡac doinne ruar ar banna
 na carraige. D'féac' Ambriḡ ruar. Cé beaḡ tuar
 'n-a rearam' ar an ḡcarraig ac Maíreála!

55 D'í ḡac don duine d'á maib láirreac' aḡ féacaint
 ruar uiré. An muinir a connaic go minic ceana
 í, bioḡar aḡ féacaint uiré cóim' olúc ran ḡur d'óic
 le duine orca ḡur b'firé an céad maḡaric maí acu
 d'á fáḡail uiré. D'ibailo aḡur Don Ciocóte, aḡur
 60 an méro daoine eile a d'í ann ná feacair maí noimir
 rin í, do baíreab', ba d'óic le duine, a meabair faoḡ-
 ailita d'íob'. Níor labair doinne. Na rin a' d'í aḡ
 déanam' na h-uas'a do rtaḡar cóim' maí le các;
 na láma ar na h-airim acu, aḡur iad aḡ féacaint ruar
 65 ar Maíreála. Fé' deire do éruinnis' Ambriḡ a
 meabair:—

"Caḡ a tuḡ turá annro, a annḡian álunn!" ar
 reirean, "nó an amlaíḡ a táim' cun féacaint ar an
 obair aḡa' déanta aḡat! Níor b'áon ionḡab' d'á
 70 d'áḡab' rḡeíḡ foia a' déal an cuirp reo le linn tú
 teac' 'n-a láir, maí ir turá a maíre é. D'féirir
 ḡur cun go bfeic' an fuil rin a táim'. Féac' anuar
 ar an bfeap' mboct! Tá pé go tréic ic' diaíḡ! D'í
 pé leac'an láirir rari a bfeacair pé turá. Tá pé
 75 rinte maíḡ or do cóimair annro anoir. Ar an áit

reo a fuair pé an céad maóaire ort. Nuair a bí pé
 ag dul cun báir duháire pé gur annro a caiteí é cun.
 Tá an uais agaimn 'á déanam annro 'ran áic 'n-ar bain-
 ir-re an t-anam ar. Cao tá uait anoir? Dá mbead
 pé beo ní'l don ruo a d'iairrá air a déanam ná déan- 80
 fadó pé láitneac duic, bí a leicéio rin de éion aige
 ort. Má tá don ruo agat le h-iairráid anoir orainne
 déanfimid é san teip; mar ir rinn a cáirde, agus tá
 'fior agaimn go maic gur d'finé a caitefadó leir dá
 mbead pé beo. Don níó ir maic leac a déanfimid, 85
 abair é agus déanfimid é. Cao tá uait? Cao a
 tús annro tú?"

Do labair sí.

"Éirte liom tamall beas, a Ambróir," ar riri.

"Níor tánas annro cun a iairráid ort-ra ná ar 90
 don duine eile don ruo a déanam. Cúin mé féin
 do córaint ar búir scaint iread tánas; cúin mé
 féin do córaint ar an scaint rin acá páidte agat-ra
 annran anoir, or cómair a bfuil de daoine ag éir-
 teadé leac, agus ar éaint d'á róro a bíonn ar riudal 95
 agaid coitcianta. Dar lib, ir mire a máirb an duine
 rin. Tá éagóir éiom agaid 'á déanam orim leir an
 scaint rin. Má tús Cmuorortom grád dom cao é
 an leigear a bí agam-ra air rin? Níor túsar-ra miam
 le cuirgint dó, oic maic ná donaise, go maib don 100
 éileam agam ar a grád. Níor cúirgear mé féin 'n-a
 tneó. Níor imigear air don élear de rna clearaib
 ir grád le mnáib óga a d'imig ar fearaib óga cun
 grád na bfeair ran do tárrac ortá. Dá n-imiginn
 clearaibdeac de'n tróro ran ar Cmuorortom; agus 105
 dá dtarraiginn a grád orim leir an sclearaibdeac
 ran; agus dá dtugaimn diúltaó go cur dó, annran,
 nuair a iair pé orim é pórad; agus dá ngoilead an

oíúltad ran ar a éiríde, agus go scaillfad ré a
 110 fláinte mar sheall air, agus go mbeadh an oíúltad
 ran 'n'a tréig bair aige, o'adomócamn láirnead go
 mbeadh an ceart aghaid cúgam. Ac níor deinear
 nam don níó dá fóro. Fiafraigim an méro reo
 díot, a Ambróir. Dá mbeinn-re im' cailín buíde
 115 duibh sháanna mícúimta míóatamail, an dóic leat an
 otabarfad Criorortom a shíad dom? Tá 'fíor aghat
 go dian-mait ná baogal go otabarfad. Má tuis
 ré a shíad dom, ir mar sheall ar mo bheadhact a tuis
 ré dom é. Ní mire deim bheadh mé féin. Ní dóm-ra
 120 a tuis ré a shíad, ac do'n bheadhact a connaic ré
 oim. Níor deinear-ra don úráo de'n bheadhact
 ran cun é meallad cúgam. Deinear a málairt.
 Tuisar toga an aineadair gan a tabairt le tuirgint
 do go maib don loig i n-don cor agham ar a shíad, ná
 125 ar shíad don fír eile ac cóim beag. An amlaio a
 mearfá a máo liom go maib ceangailte oim an fear
 ran do pórad, mar sheall ar sur tuis ré shíad dom?
 Ca b'fíor duit ná go mb'féoir sur tuis tuillead
 acu shíad dom, leir? Má bí ceangailte oim an
 130 fear ran do pórad, bí ceangailte oim an cúro eile
 acu do pórad, leir. Ní dóca go ndéarfá go maib
 ceangailte oim iad go léir do pórad! Díod ná
 tabarfad don fear eile ac é féin shíad dom. an
 amlaio a beadh ceangailte oim é pórad agus gan
 135 don shíad agham do? Ní'l shíad ná fuat agham o'don
 fear beo. An b'fuil ceangailte oim don fear i n-don
 cor do pórad mara mait liom féimig é? Ir ait na
 daoine rib! Tánaas amac annro amearis na scoillte
 agus na ngleannta ro, as doghairact mo shabar,
 140 i scómluadar na scailíní eile reo acá annro as
 déanam ná h-oibhe céadna, i dtíed go mbeadh an

t-aerí fólláin aSAM, aSUR an t-uaisnear; aSUR i
 'o'neó so b'féad'fínn beic aS 'd'éanam mo máctnaim
 i lácair mo 't'igearna; aSUR i 'o'neó SUR b'féad'fíro
 a 'd'féad'fínn mo 'c'hoide aSUR m'aighe 'do 'c'imeáto 145
 glan ó 'sac' rmaoineam mígeanmnaige. Siné an
 raSAR beata aca ceapaité aSAM 'oom féin an fáro
 i'ré toil an 't'igearna mé fásáilc ar an raogal ro.
 Nuair a glao'fíro an 't'igearna oim, tá rúil aSAM
 so mbéarfao tar n-air aS t'riall air, san t'ruailliu- 150
 'sao, an b'neá'gta'c ro 'do cuir fé oim. Tá rocair
 im' aighe aSAM san pórao i n-aon 'cor.

“Má'r 's'ráo 'd'óm-ra ba t'ruíg báir 'do 'c'riop'ortom
 i'ré féin fé n'oeár é. Ná n-ab'rao doimne aSaid a'ir
 SUR mire fé n'oeár é. 155

“I' cuige a t'ánas an'ro anoir cun na cainte rin
 'do rúo lib; cun a 'd'inn'rint 'daoib' cao é méro na
 n-éa'g'c'ora aca aSaid 'á 'd'éanam oim le nbúr 'scaint.
 Bíod' ciall aSaid fearca. Má'r an'rsian me fan-
 aro uaim amac. Ná t'asao doimne aSaid im' 's'oiré 160
 so 's'uiréao fíor air. Cuiró uaid an cúlcaint aSUR
 an t'romaidéac ro aca aSaid 'á 'd'éanam oim. Tá
 a raib le rúo aSAM lib rúo'ce aSAM. 's'lacaró an
 c'ómairle aca t'abarca aSAM 'daoib'. Ac tuisiró an
 méro reo uaim. 'pé'cu a 's'lac'fíro ríó an c'ómairle, 165
 nó ná 's'lac'fíro ríó, ní cuiréao a tuilleao ruime i nbúr
 'scaint, mar ní'l aon beann aSAM o'raib.”

An fáro a bí rí aS caint bí na rúile acu so léir
 'á cur t'ri'ci. Bí na rúile so léir 's'neamuis'ce uiréi
 aSUR san ar a 's'cumar bo'gao 'bí, bí an ra'barc c'óm 170
 's'neanta fan. Ba 'd'óic le ruime SUR cuir a n-dil-
 neac'c fé 'd'rao'rdéac'c iao so léir. Bí rí im'ig'ce
 'de'n 'c'arraig, aSUR an c'nocán amac curca 'bí aici, rap
 a 'o'cán'adar cúca féin ó'n n'rao'rdéac'c! An'ran

175 do b'óg curó acu cún riubail ré mar a b'eoirí ag cuim-
neam ar imteacht 'n-a diair. Cóm luac agur a
connaic Don Ciocóte an bogad cún riubail rin, do
carraigis re a claidream agur do labair ré go n-áró:—

180 "Ná leanad aon duine agaid an bean uaral
uaral!" ar reirean. "Aon duine agaid, uaral ná
ireal, a corriócair cor leir cún i leanamaint, luis-
fís m'feairis-ra go trom air agur go mear. Ir léir
ó'n scaint acá ráidte aici nác féoiri b'ár C'morortóim
a cur 'n-a leir i n-aon cor. Ir léir go b'fuil éag-
185 cóirí trom déanta agaid uiréi le n'úr scaint. Iré
dualgar zac muirne fáin bantraect do coraint ar
éagóir de'n tróro ran. Coranó'o-ra Marrela
oraid-re. Ná bainead aoinne agaid le n-i leanam-
aint. Aoinne a bainfid ir do ir meara."

190 "Do r'ad an bogad cún riubail. Do criócnuigead
an uais agur do cuiread an corir ríor inéi, agur do
vúnad i agur do cuiread cloc móirí trom anuar uiréi.

Do'fás Don Ciocóte rlan ag na n-aoisairib a tug
lóiróin na n-oiréce roime rin do, agur ag na
195 n-uairlib a buail ar an r'lige uime.

"Tá ré cóm maic agat teact i n-aonfeact linne
go Seville," arra Divaldo leir. "Áit iread é
'n-a mberó caoi agat ar éactaid a déanam ann go
minic; níor minicise 'ná mar a bead agat i n-aon
200 treó bail eile 'n-a b'féaró agaid a tabairt."

"Táim ana-buiréac díot, a duim'uarail, agur
oib go léir," arra Don Ciocóte, "ac ní féoirí dom
vul go Seville go 'tí go mberó mo z'no déanta
agam ar 'túir amearis na z'noc ro i 'n-ár 'otiméall
205 annro. Airmisim go b'fuil biteamnais, agur luct
rosla, agur luct daoine marbuzad, i b'folac in rna
n-áiceanaid dia'mara ro; agur ní móirí dom an 'rioc-

aiome rin d'fuaḁac aḁur do élipcaḁ aḁur do ruasacḁ
aḁur do ḁlanacḁ amacḁ ar an áic."

Do rḁaracḁar. Úi Don Cioḁótcé ceapaitc 1 n'áignc 210
rém ar Márréla do leanamaint aḁur a d'innrinc
oi ḁo raib ré ceapaitc ar i coraint ar a námaro. Ac
ní mar a ceapcar a veintcar ḁo minic.

CAIBIDÍOL A CEĀTAIR-DÉAG.

CAĈ NA NGRÁSEIRÍ

Nuair a cuir Márréla an cnocán amacḁ oi d'imctig
rí ircaḁ 1 ḁcoill a úi ar barra an cnocán, aḁur
ríor ar an ocaḁ eile úe. Úi a lán admaro aḁ rár
ar na cnocánaib aḁur ar na ḁleanncaib mórcimceall.
Nuair a úi Úibalḁo aḁur na h-uairle a úi le n-a 5
coir imctigte ar bócar Sebille, aḁur na h-aogairí
imctigte abailc, cuḁ Don Cioḁótcé aḁair ar an ḁnocán
ruar, 1 noiarḁ Márréla. Cuḁ Sanchó aḁair ar an
ḁnocán ruar 1 noiarḁ Don Cioḁótcé. D'imctig Don
Cioḁótcé ircaḁ 'ra coill mar a bfeacairḁ ré Márréla 10
aḁ imcaḁc. D'imctig Sanchó ircaḁ 'n-a úiarḁ 'ra
coill céaona. Siubluigḁar an coill rin roir, riar,
ó-tuarḁ, ó-úear. Má siubluigḁar ní bfuarcḁar cárg
ná cuairig ar Márréla. Siubluigḁar cnocán aḁur
coillc aḁur ḁleannca eile mórcimceall, aḁur b'é an 15
rḁéal céaona acu é. Ní bfuarcḁar cárg ná cuairig
uirci 1 n-aon tpeḁ bail d'ár ḁabacḁar. Fé úeinc do
rcaḁacḁar, car éir caḁc amacḁ a' ceann úe rna coillcib,
ar inre bpeáḁ ḁlar a úi aḁ imeall na coille. Úi lán

20 an lae ann um an dtaca ran, agus bí ana-bhíotal ann.
 Bí tuirpe ar an gceathrar, agus tairc, agus ocharar.
 Céar an beirt fear, an muirne agus an siolla, sup
 máit an fuo rtao i n-imeall na coille, fé rǵáe na
 gcrann, agus a dtuirpe cup díob agus noinnt bío a
 25 cáiteam. San amhar bí Rórinanté agus an t-aral
 ar an aigne céatona i rtaob an bío; mar bí fear
 bhredǵ glar borb ar an inre, fear a cuirpao fonn
 inǵir ar don capall nó ar don aral.

“Tá fé cóim máit aǵainn rtao anro ar fearo
 30 tamail, a siolla,” arsa Dón Cíocóte, “so n-imeǵe
 an tear ar an nǵrém.”

“Ir fíor do cámt, a d’uin’uairt!” arsa Sanchó.

Do túrling an beirt. Do bameao an béalbác
 a’ béal Rórinanté, agus an ceannrac de ceann an
 35 arail; agus do rǵaoileao éun an féir glair iao, agus
 so veimín ba máit an díol orca é. Do n-orǵalaó
 an mála a bí aǵ Sanchó, agus do tóǵao ar an biaó
 agus an veoc a bí ann, agus érom an beirt fear ar
 ocharar agus ar tairc a baint díob féin: agus má ba
 40 máit an díol ar Rórinanté agus ar an aral an fear
 glar a tabairt díob; ba ró-máit an díol, leir, ar an
 mbeirt fear an biaó agus an veoc a tabairt díob.

Nuair a bí a noóitín itte aǵ an mbeirt fear. Fín-
 eadair tóirra fé rǵáe na gcrann; a ceann ar túrcóis
 45 aǵ ǵac fear acu; agus ba ǵeáir so maóadair ’n-a
 ǵcoólaó, agus an siolla aǵ ríannitairnais so ceó-
 mar.

Do tárla, an faro a bí an muirne fáin agus a siolla
 ’n-a ǵcoólaó, so teáinis irteac ’ran inre céatona,
 50 cuálaet ǵnáréirí agus noinnt capall acu, o’á mbreit
 so oí donac éisín.

Nuair a bameao an béalbác a’ béal Rórinanté, do

fásad an iallaic ari, agus níor cuireadh uicéall ari. Nuair a éannaic pé na capaill eile tamall uair, ar an inre, táinig mian deasómarpanacta ari agus 55 rúó pé n-a noéin é. Nuair a táinig pé 'n-a meary, ámhac, ní deasómarpanact a tugadair do ac a málairt. D'iompuigdar ari agus éiomadar ar é léarad leir na coraid veirú.

Nuair a éannaic na gráféiri an capall iaracta 60 tagaithe amearg a scapall péin, éiomadar ar éaint go h-áir; agus iad ag eargáin agus ag lírínis, agus iad ag rúé anonn 'r anall amearg a scapall péin, a d'iarfadar an capaill iaracta do veigilt amac uata agus do úibhrit. D'íodar ag eargáin agus ag lírínis 65 agus ag sabáil d'á geleatacaid ar Rórinanté boct, go dtí gur éit pé 'n-a énaire ar an tcalam. Do úirínis an gleó an veirt a bí 'n-a scuolaó. D'oragladair a rúile, agus d'féadadar i tcréó an foctaim. Bí am acu úiréac ar Rórinanté d'feirgint ag fásail 70 na bacarála, agus ar é d'áitint, rari ar éit pé. Do rúé an veirt i tcréó na h-áite.

"Mearym, a giolla," arsa Don Cioócóte, agus iad ag teact ar raotar éun na h-áite, "nác rúiríní iad ro. Daoine gan uairleact iréad iad. Dá bhris rín, tá 75 ceatúigthe duit-re cabruagad liom-ra éun víogaltair a déanamh orca mar gheall ar a bfuil déanta acu ar Rórinanté."

"Díogaltar a déanamh orca!" arsa Sanchó.

"Áirín," ar reirean, "cad é an víogaltar ir féirín 80 d'áinne a déanamh orca. Tá bheir agus ríde d'áinne acu ann! Ní'l ac veirt agáinne ann. Ní'l an veirt péin agáinn ann. Ní'l ac d'áinne go leit agáinn ann!"

"Éirt do béal, a giolla!" arsa Don Cioócóte. "I' cuma nó céad fear mé péin!" 85

Siúo cúca é! Siúo cúca Sanchó cóm maic, nuair a
 connaic pé an bunne a bi pé n-a máisgri. Do buail an
 muirne buille 'ra gualainn air d'ime acu le n-a
 claidream, agus gearr pé an guala irteac trío an
 90 gcaróis leatair a bi ar an bfeair! Nuair a connaic
 an cúro eile an buille rin, siúo timceall ar an
 mbeirt iad. Do léaradar an beirt leir na cleatacaib.
 Bí Sanchó rinte ar an tcalam rari ar féad pé don
 buille i n-aon cori a bualaó, agus bí an muirne ar
 95 fleairg a dhroma rari ar féad pé an tarra buille
 do bualaó. Do tugad na cleataca go trom agus
 go tuis do'n beirt nuair a biodar ar lár.

"Táto ríad maib!" arfa duine.

"Cao é ar leigear-ne orca!" arfa duine eile.

100 "Cao é mar obair do a claidream a dh'imirt orainn!"

"D'a luatac a beimid imtighce ar an áit seo iréad
 ir gearr é!" arfan trímáó duine. "Má beirt na
 b'áitne beannuigce annro orainn ir d'úinn ir
 meara!"

105 Dailigdar cúca a t'read capall, agus d'imtighdar.
 D'fan an muirne agus a giolla rinte ar an áit 'n-ar
 leasáó iad, agus ba d'óic le n-aoinne a cífad iad go
 rabadar maib. Ní rabadar maib; ac, má 'readó, ba
 gearr le bá ar t-anaithe d'óib. Bí an anál ionta,
 110 ac ní maib i n-aoinne de'n beirt don cori a cúri de.
 Bí Rórinanté 'ra cár céatona v'ineac. Bí an anál
 ann, ac ní maib pé ábalta ar don cori a cúri de. Ní
 maib don iarrac aige 'a d'éanam ar éirge.

Nuair a biodar gearra-tamall ar an gcuma ran, cé
 115 buailfadó 'n-a t'read ac Dallacán, .i. aral Sanchó.
 Aral ballac ab' ead é, agus "Dallacán" a bí as
 Sanchó mar ainm air. Buail pé cúca ar maol a
 maige do péin, nuair a bí a dolg lán aige de'n fear

bneáḡ borb a bí ar an inre. D'féad ré oirta ré mar a beaḡ iongnab air cao a bí 'á ḡcimeáto annran rinte. 120 Nuair a connaic ré ná raib don corruigeas Rórinanté 'á cur ar, ná as doinne de'n beirt; cós ré a ceann asur cuir ré ualfairt béiceana ar a tús mac alla ar na coillicib móir-timceall.

"Ó, a Dallacáinín a' éiríde 'rtis, an túb ran!" 125 arfa Sanchó. Táinig Dallacán cúige, asur éimil ré a pur d'á élusir. Le linn é 'ḡá déanamí ran, cuir Sanchó a lám anáirde asur do ruḡ ré ḡreim ar muing air. D'áruis an t-aral a ceann, asur leir an árouḡab ran d'áruis ré Sanchó ó'n ucalam. 130 Ar ran níor d'fada ḡo ucáinig Sanchó cúige féin. D'féad ré 'n-a timceall. Connaic ré a máisrctir rinte.

"A Uon Cíocóte, a uarail! A Uon Cíocóte, a uarail!" ar reirean, ḡo tréit. 135

"Cao tá uait, a Sanchó, a bhrátair?" arfa Uon Cíocóte, cóim tréit leir.

"ḡo ucabarrab t'onóir don lán béil amáin de'n féo blar úo dom," arfa Sanchó. "D'féoiri ḡo leisirrab ré teinnear batarála cóim maic le ḡac 140 teinnear eile."

"Ir fíor duit-re rin, a ḡiolla," arfa Uon Cíocóte, "do leisirrab ḡo deimín. Ac mo d'á míle deacair ná fuil ré asainn anoir! Ní'l ré asam, ac beirim-re mo bhrátair muirde duit ḡo mbeir ré asam fé ceann 145 d'á lá, nó ḡo raḡarḡ an rḡéal ana-dian orim."

"Tá ran ḡo maic, a d'uin'uarail," arfa Sanchó, "ac an 'mó lá ir d'óic let' onóir a beir tabarca annro asainn rara mbeir lút ar ḡcor airir asainn?"

"Ní féoiri liom-ra an ceirt rin do féirdeac, a 150 ḡiolla," arfa Uon Cíocóte.

“Ác tá ro ašam le ráó,” ar reiréan. “Míre fé
 n’eadar an tlobairt seo go léir. Ní raib ré ceairt
 ašam i n-aon óor mo clárdeam do lámpeáil i
 155 sgoinnib doaine náir muidirí mar mé féin. Úeimear
 éagsóir ‘ra méro rin. Annpán do ceatuirgead an
 cat do sábdáil im’ coinnib marí seall ar an éagsóir
 rin, marí seall ar súpí b’uirear dlige na muidreácta.
 Dá b’ríg rin, a Šancho, a míc, tuig-se an méro seo
 160 anoir uaim. Má curtear orainn airí ar an ssuma
 ro, ašur súpí tuatáca san uairleáct a curfirí
 orainn; ír orc-ra a beiríad do t’roir ašur do
 rmaáctusaó. Annpán, má tášann muidirí nó uairle
 aš cadrušad leó, úeannra-ra tú óoraint orca le
 165 neairt mo lámpe úeire féin. Ír eól dúit, ó rna
 s’níomácta atá úeanta ašam, caó é an neairt atá
 ‘ra lám úeir seo!”

“Féac, a úuin’uairil,” arna Šancho, “ír úuine
 ríotcánta míre; úuine boct mín macánta íreáó mé.
 170 Ní’l ruat ná miorcair ašam ú’doinne beó. Do máit-
 rinn ó óroirde don úroct-šníom a féat’rí úeannam orim.
 Tá bean ašur clann ašam le cimeáó ruar. D’á
 b’ríg rin, a úuin’uairil, íarraitm orc an méro seo
 cimeáó í’ aigne. Ó’n lá ro amac ní tárraiceó’o-ra
 175 clárdeam i sgoinnib don úuine beó, uairil ná íreál.
 Don úuine a úeim don úroct-šníom riam orim, ná
 úeannfirí don úroct-šníom orim go deó, máitím anoir
 úóir go léir é, ó óroirde; bíoir uairil nó íreál, rair-
 úir nó boct. Ír cuma liom an úomán caó é an rašar-
 180 íad!”

“Ó, a Šancho, a b’rácair,” arna Don Cíocóte, “ír
 t’ruaš óráirde san ríoinnt beaš anáil ašam, ašur
 ruaimnear beaš ó’n úeinnear atá ‘ran arna ro
 ašam, go úcairbeáirinn dúit caó é an úeairmáó atá

orp! Ní déarfad anoir ac an méio seo. Nuair a 185
 tiocfíó an t-am 'n-a mbeid an t-oileán úo aSam le
 tabairt duic, aSur nuair a beid tú id' sOberníóir
 or cionn an oileáin rin, cao a déanfimid má bíonn
 tura san mírneac san epódaet san neart san reaf-
 amáct cun 'oo pígeácta 'oo córaint ar náthoaid!" 190

"Iy truaas, a 'duin'uarail," arfa Sanchó, "ná
 raib roinnt de'n mírneac ran aSur de'n epódaet
 ran aSur de'n neart ran aSur de'n treamáct ran
 ionam nuair a táinig an miáó ro anoir orainn. Ac
 so deimín féin, a 'duin'uarail, iy mó so mói an 195
 zát atá aSam an neómac ro le plárcaraib 'ná le
 caint. Corruis tú féin, a 'duin'uarail, féacaint an
 b'éadópa éirge; aSur féacaimir cun Rórinanté,
 féacaint an b'éadópmir é cup ar a córaib. Tá
 mb'ail le Rórinanté ciall a beic aise, aSur fanhoime 200
 ó rna capail iaraéta úo, ní tiocfad an miáó ro
 orainn. Féac cómh garta aSur dein Dallacán a shó.
 O'fan fé aS inóior 'oo féin. Tá a rian air: tá a bolz
 lán anoir, aSur ní'l don teinnear in rna h-arnaid-
 caib aise, muhab ionann a'r Rórinanté!" 205

"Iy fíor," arfa Don Ciócóte. "Iré Rórinanté fé
 n'edri an thóc-obair so léir, aSur tá díolta ar aise
 so maic."

"Iy dóca," arfa Sanchó, "ná féadópa an
 rseal a beic ar a málaire de cuma aise, ó'r eac 210
 ríoiré fáin é. Má'r epuaótan atá i n'óán 'oo'n
 ríoiré ní foláir a cion de'n epuaótan a teact ar
 eac an ríoiré. Iy maic an ruo náir iméig don ruo ar
 an aral. O'féoir so b'éadópa an t-aral mire
 o'iompar anoir, aSur so b'éadópmir áic éigim a 215
 ríoirint 'n-a b'éadópmir cóir leigirte o'fásgail ran
 a ttiocfad an oíóce orainn."

D'éirigh Sanchó, agus ba deacair dó ran. I r' mó
 rshreath agus cneadh agus ologón a cuir ré ar ran a
 220 maib ré n-a fearaib. Annpán tuig ré congnam d'a
 máistrigh cun éirigh. Ní ceart a máó sup éirigh an
 máistrigh i n-aon cor. 'Do ceip slan air é fein do
 díruigead ruar. I r' amlaib a bí ré 'n-a lúban; a cora
 ar an tcalam, agus a ceann cromta ríor, i tshreath
 225 go maib an ceann náic móir ar an tcalam i n-éice na
 zcor. Níor deim Sanchó ac an t-aral a tadhairt
 i n'áice, agus leogaint do luige anonn air; i tshreath
 go maib an ceann ar ríle ríor ar taob de'n aral, agus
 na cora ar ríle ríor ar an ttaob eile. 'Bí Rórinanté
 230 ar a coraib um an tcalam ran, agus é as corruige a
 cor féadaint a' bhéadrad ré aon éirceim a ríudal.
 I n'áice 'céile táinig leir an ríudal a déanam.
 Annpán do ceangail Sanchó é d'éirball an arail.
 'Do ruig ré fein ar ceannraic an arail, agus do shluair-
 235 eadar: Sanchó ar corac, agus shreim ar an tceann-
 maib áice; an t-aral 'n-a diaib, agus Don Ciocóte
 tsearna air, mar a beadh mála coirce; agus Rórinanté
 as ceacht ar deire, as tairnac a cor 'n-a diaib go
 rígin.

CAIBIDÍOL A CÚIG-DÉAS.

AN TÍG ÓSTA.

'Bíodar as shluairceacht go n-ana-réir. Ní maib
 'ríor acu cá rabadar, ná cad é an tshreath baill 'n-a
 rabadar as dul, ac bí ré de fearaí oirca go maib a
 n-áice ar an mbótar poibilíde a shan ríor dóib. agus

níor b'fada go dtánadar amac air. Ní fada bíodair 5
 a's cur na rúige díob ar an mbótar nuair a conn-
 acadar tig órta.

"Tig órta irlead é," arfa Sanchó.

"Ní h-eadó," arfa Don Ciocóte. "Cairleán irlead 10
 é: cairleán míos nó cairleán míoise, a'sur geódmíó
 cóir a'sur onóir ann."

"Do leanadar a's áiteam ar a céile; Sanchó 'sá 15
 ráó sur tig órta é, a'sur Don Ciocóte 'sá ráó sur
 cairleán é; a'sur ní raib an t-áiteam críochnuigte
 acu um an taca 'n-ar fhoireadar an tig. I lár an
 áitím dóib do buail Sanchó an clóir irlead. Bí
 fear an tige 'n-a fearam 'ra doir. Connac ré,
 dar leir, an tuine marb a'sur é tsearna ar órom
 an arail, mar bead mála coirce.

"Airné, cad a máirb an tuine!" ar reiréan, "a'sur 20
 cad ab áil leat 'á tábairt annro irlead!"

"Ní'lim marb," arfa Don Ciocóte, "bíod sur
 geall leir dom," a'sur ir ar éigin féad ré an méio
 rin cainte tábairt leir.

"Cad d'iméig air?" arfa fear an tige, a'sur é 25
 fártá i n'áighe nuair náó tuine marb a bí a's teacé
 cúige irlead.

"Ir amláir a túit ré le fánaíó paille, a'sur ba 30
 dóbair go marbúigti é," arfa Sanchó.

"Do ruasáó irlead é. Bean ana-óaonna ana- 35
 cártanac, ab' eadó bean an tige. Cuir pí neite
 i tsead láirlead cun fóiréint ar an noim'usraí a
 túit le fánaíó na paille. Bí ingean aici, cailín
 uacámaíl glan, a'sur bí an ingean a's cabruasáó léi
 'ran ollmúcán. Bí cailín aimríe ann a'sur ba 35
 neamóicéianta an raóair í. Bí pí timéall trí
 tseigte ar doiríe. Ásáó leatán uirí. Caimín

uirici a bí cóm beas ran gur dóic le duine ná maib
 ré ann i n-aon cor. Súil léi ana-móir, agus an trúil
 40 eile ana-beas; rúil acu as féadaint irthead ar an
 zcaincín, agus an trúil eile as féadaint uaird amac.
 Driúan ar an zcailín mboct; agus an driúan cóm móir
 ran, i zcomparáid le n-a méid féin, gur dóic le
 duine gur b'uallac éigin a bí ar a driúom aici. Mar
 45 zcall ar an driúan do caithead rí panmáint cóitóce
 ar a criomad, as féadaint ar an dcalam. Do cuirhead
 i féin agus an ingean ruar ar locta, cun zo ndéan-
 pioir leabair do focairuzad do'n pioire páin.
 Socairuzdar an leabair, agus b'fíni an leabair
 50 díféiread. Ceitire cláiraca zairba, agus iad curta
 focair ar dá criorán; criorán fé'n zceann tíor
 díob, agus criorán eile fé'n zceann tuar tíob;
 agus an ceann tíor nib' doirve 'ná an ceann tuar.
 Ar na cláiracair rin anuar bí parzalum de feana-
 55 rúra zo b'féarfa na rriangáin do cómhream ann bí fé
 cóm caitte rin: agus zan féi, ioir é agus na cláiraca,
 ac feana-mata flocair, a bí cóm tanairde le cuilt,
 agus a bí lán de cnaróiginib olna cóm criuar le
 cloicínib zairbéil. Do rínead anuar ar an leabair
 60 rin Don Cíocóte boct, agus do cuirhead mar clúvad
 air bailín a bí cóm criuar cóm zairb le cnarár; agus
 rúra eile, parzalum eile, mar an zceann a bí féi
 tíor. Nuair a bí fé rínte ar an leabair rin, táinig
 an driúir ban, bean an tige agus a n-ingean agus an
 65 cailín beas ainprie, agus cuirheadar pláirtarai leir
 zo dtí zo maib fé clúvairde le pláirtaraiib acu. Níor
 féad an cailín ainprie a d'éanam ac an folur a címead
 do'n beirt ban eile.

Tuz bean an tige fé ndeara an razar zoricuzad
 70 a bí air. "Da dóic le duine ar na n-úrtaib ouba

ro," ar riri le Sanchó, "Sur bataraíl a fuair an
dum'uaral boct."

"Ó ní h-eadó," arfa Sanchó. "Splinnceana aSur
faðarcáin na carraige a cuir na h-úrtaí rin air. Do
buaileadó 'n-a scoinnib é nuair a bí pé aS pleamnuadó 75
ríor ar éliatán na faille. aSur féac, a bean an
tíge, má 'pé do toil é, cimeadó blúipe beas de'n bunac
fan dóm-ra. Ní veirim ná go bfuilim-re, leir, 'n-a
gácar."

"aSur, aihuú, an amlaio a tuicir-re, leir?" ar 8c
riri.

"Ní h-amlaio, a bean an tíge," ar peirean, "ac,
nuair a éonnac mo máigricir aS tuicim le fánaio,
táinig a leicéio de rSannrao oim Sur mar a céile
dom é aSur o'á otugci áro-bataráil dom." 85

"Ambriaóar Sur oóca Sur ríor é," arfan cailín
ós. "Ír minic a taibúgeadó dom féim go mbínn
aS tuicim anuar de mullaó cairleáin, aSur go mear-
ainn ná beinn aS an otalam go veó, aSur ainran go
mbínn ar maroin éom bhúigce éom barraite aSur a 90
beinn oá otuicinn oáiríub!"

"Seadó," arfa Sanchó, "ac do fuaraí-ra an bhúe
aSur an barraó aSur gan mé aS taibneam i n-aon
éor, ac mo oá rúil ar oian-leatadó! Táim éom
teinn oíreac aSur tá mo máigricir, Don Cioóóte." 95

"Cao é an ainim é rin a veirim acá ar an nduin'-
uaral?" arfan cailín ainrípe.

"Don Cioóóte oé Lá Mancha, ír ainim oó," arfa
Sanchó. "Rrípe fáin íreadó é, aSur níor táinig 'ra
traoGal fór ríuipie fáin a buadóraó air i gniomaraóib 100
saile aSur sairge."

"Cao é an raGar ouine ríuipie fáin?" arfan cailín
ainrípe.

“ Iṛ aic an deirt i rín,” arsa Sanchó. “ Cár caitir
 105 do fáogáil go dtí ro, agus a fáó ná fuil ’fíor agus
 cao é an fágar duine muine fáin? Iṛ fágar duine
 muine fáin, a ’ḡnín ó,” ar reirean, “ ná duine a
 ḡeibeann bataráil, agus annsan go ndéintear nís óe.
 Bíonn ré lá gan blúine ar domhan, agus an lá ’n-a
 110 óiaró ran bíonn ré ’n-a nís agus oileán bheadḡ aise
 le bhionnaó ar a ḡiolla.”

“ Agus má’r tura ḡiolla an muine fáin reo conur
 a cápla ná fuilir ro’ iarla, ní áirigim beir ro’ nís? ”
 arsa bean an tise.

115 “ Tá ré luac fóir, a bean an tise,” arsa Sanchó.
 “ Ní’l ac ní ó cornuigmaidh ar ár bhánaiḡeacḡ ag loḡḡ
 éacḡ le d’éanaím. D’á éagmuir rín, nuair a bíonn
 muine fáin ag loḡḡ éacḡ, iṛ minic nác iao na h-éacḡa
 a bíonn uairó a tásann ’n-a tṛeó; ac éacḡa ná fáid don
 120 óoinne aise leó, ná b’féidir don loḡḡ aise oṛca.
 Deirim an méir reo leat, ámtac. Má tásann mo
 máigṛtir cúise féin ó’n dtuicim úo a fuair ré, agus
 má’r fuo é go ḡcuirfao-ra díom mo bártan féin, ní
 beiró duin’uairal ’ra Spáinn a beiró níor doirṛe ’ná mé.”
 125 Le n-a linn rín do labair an muine, Dón Cíócóte
 féin.

“ Cṛeiró mé leir, a níosan áluinn uairal, ní mṛṛe
 duic-re móir-ir-fíú a beir oṛc toirḡ ḡur tḡair
 órtaiḡeacḡ dóm-ra annro ro’ caitleán. Ní ceairt
 130 do duine labairt go h-áir ag molaó a d’eagḡrṛeite
 féin. Ac ’neóiríó mo ḡiolla duic cé h-é mé. Ní’l
 agusam féin le fáó ac go ḡcimeáḡfao cuimne, an fáir
 a fáḡfar amearḡ na mbeó mé, ar do d’eagḡméinn
 féin, ar áilneacḡ do pearran, ar uairleacḡ do t’eagḡ-
 135 laisḡ. Agus i dtaoḡ na h-ingine áluinne doncuimḡ
 ran atá ro’ aice, do labairfínn léi an caint ba ceairt

“Do mroime fáin a labairt le n-a leitéir, murá mbeadó an oile ir duál uaim do’n níosam nó-uapal o’d nsoirtear Dúlrinéa.”

“D’airis bean an tige agus an iníean agus an cailín 140
aimrime an méir rin cainte, ac níor tuisgeadar i n-aon
cór cao a bí ar riubal as an n-uim’uapal. Bí ’fíor
acu sup raḡar éigin ríbialtaáca a bí ’ra cáint, ac ba
máir a céile dóib é agus dá mba ar ḡnéisr a déanrao
ré an t-ríbialtaáca. 145

“Do cuirtear na plártaí le Sanchó, leir, agus do
ráḡar annra an beirt.

Bí leabair eile ar an locta, i n-éasmair an dá
leabair a bí as Don Cíocóte agus as Sanchó. Cair-
éaraide ab’ ead an t-é bí ’ra t-rímao leabair. Bí leab- 150
air an cairéaraide i ḡceann de’n locta, leabair
Sanchó ’ra-ceann eile de’n locta, agus leabair Don
Cíocóte i lár bail. Do tuit a córlao ar Sanchó ḡo
luat tar éir na bplártaí do cup air. Bí ré cuirtear
ḡo maic, agus cóm luat agus bain na plártaí an ním 155
ar an oteinnear do do tuit a córlao air. Níor
tuit córlao ná ruan ar Don Cíocóte. Bí ré as
cuimneam ar na mroimib fáin ’n-ar léis ré tuairisr
rao oira in rna leabair; conur mar a raḡar
níosan uapal éigin, nó r-réir-bean éigin, nó bean 160
oraoidéaca éigin, as t-ríall ar duine acu ’ran oirdé,
'ḡá fuarḡailt a’ b-raḡoinear, nó as leḡear a éneao-
caáca, nuair a bío ré leat-mair tar éir cómraic a
déanam le raac éigin uatbárac. Níor tuit córlao
ná ruan ar an ḡcairéaraide ac cóm beas. Bí a dá 165
fúil ar dian-leatá, agus é as feiteam le duine éigin.
Bí ré as feiteam le Maḡtorinéir. Síe ainm a bí
ar an ḡcailín aimrime. Da b-reas an ainm i ar cailín
boct a bí cóm micúmta.

170 BÍ A LÁN FAISREANA FÍONA AS FEAR AN TÍGE. BÍ
 FÍON ANA-MÁIT AIGE, ASUR BÍ FÍON A BÍ MAIT SO LEÓR
 AIGE, ASUR BÍ FÍON NÁ FAIB RÍO-MÁIT AIGE, ASUR BÍ FÍON
 NÁ FAIB AC CUIBFRAC AIGE. DÉARFAD RÉ FÉIN NÁ FAIB
 AON UROC-FÍON AIGE, AC BÍ CÓM H-OLC ASUR A SEÓBFI
 175 I N-AON TÍG ÓRCA 'RA SPÁINN.

BÍ ROCARÍ AS AN SCARHÉARAIÓE LE MAIRTOIRNÉR SO
 NGOIOPAD RÍ MÓRNÁN MAIT MÓR DE'N FÍON AB' FEARÍ A
 BÍ 'RA TÍG, ASUR SO OTABARFAD RÍ CUIGE AR AN LOCTA É
 NUAIR A BEAD MUINTIR AN TÍGE 'N-A SCOOLAÓ; ASUR BÍ
 180 RÉ 'N-A DÚIRFACÓT AS FEITEAM LÉI, ASUR AS CUIMNEAM
 AR AN MÓRNÁN BHEAD MÓR A BEAD AICI AS TEACÓ.

CAIBIDÍOL A SÉ-DÉAD.

“AN FADAC DRAOIDHEACÓA”

RÉ DÉIRIE D'AIUIG RÉ AS TEACÓ I TRÍO AN BPOIRRE.
 D'AIUIG DON CÍÓCÓTÉ, LEIR, AN DUINE AS TEACÓ TRÍO AN
 BPOIRRE. NÍ FAIB DE FOLUR AR AN LOCTA AC AN MÉIO
 FOLUR A TÁMIG Ó LAMP A BÍ AR CROCAD 'RA PÓIRRE.
 5 LAMP ANA-DÚR AB EAD É. NÍ RÍO-MÁIT AN FOLUR A
 TUS RÉ 'RA PÓIRRE FÉIN UAIR, NÍ AIUIGIM IPTIG AR AN
 LOCTA.

TÁMIG MAIRTOIRNÉR TRÍO AN BPOIRRE. CONNAIC
 DON CÍÓCÓTÉ AS TEACÓ I. DO BUAILFAD IPTFAC I N'
 10 AIGNE SUR RPÉIR-BEAN ÉIGIM I A BÍ AS TEACÓ AS TRÍALL
 AIR FÉIN, AS FÓIRFICINT AIR, RÉ MAR A TAGAD A LEITÉRO
 AS TRÍALL AR NA MUIRIB FÁIN IN RNA LEADFAIB. D'ÉIRIG
 RÉ ANIAR ASUR FUIÓ RÉ AR CHAIRTE NA LEAPAN. NÍ

feacaíó riri é, marí bí an loctá nída doirceige 'ná
 an póirre. D'éigean 'óí teacé 1 n-ácmairéacé 'ó 15
 rarí a' d'féadofad rí iompáil éun na n-áite 'n-a raib
 an cairéarairde as feiteam léi. Com luac asur cáinís
 rí ácmairí a 'óóitín 'óó 'Óon Cíocóce, 'óó fín ré amac
 a lámí fáda éaol éruair, asur 'óó ruís ré s'reim 'óain-
 gearí an cuirlinn uirtí, asur érom ré an r'carair- 20
 eacé éigin camte ar leabairí éigin ruiréacé 'ó
 r'ceallad léi. Cúg rí cúpla iarracé an a s'reim a
 'óogad 'ó'á cuirlinn, ac ní raib don máit 'óí ann.
 Connaic an cairéarairde an s'reim asur an únfairt.
 Céap ré surí amlaíó a bí an 'óuin'uaral a 'ó'iarrairó 25
 an mórnán a 'óaint 'óí. Sleamnuís ré a leití 'n-a
 n-áice. Níorí airís 'Óon Cíocóce don blúiré amáin
 go 'ó'í surí buailead buille 'óórn írteac 'ra béal air,
 asur surí rínead ríarí an éleite a 'óroma é an
 leabairó éruair, san áitne san uirlabha! 'Óó 'óoirtead 30
 an mórnán. Cuirí Maríórné r's'read nínnéac airí,
 asur 'óó léim rí anáir'óe an leabairó Sanchó, asur
 'óeim rí ceirtlín 'óí féim anuarí an éliab an f'ín 'óóicé!
 Nuairí a ruairí Sanchó an ruó móri érom anuarí an a
 éliab céap ré surí érom-luige a bí tagairé airí. Érom 35
 ré an únfairt asur an éicáil asur an 'óórnáil. Nuairí
 a bí Maríórné as r'ágarí na 'óóóirne asur na
 s'ciceana, cúg rí uairé 'óóirne asur ciceana go mearí
 asur go láir'óir. Eacaríca féim ab' féarí é. Nuairí a
 ruairí an cairéarairde go raib an mórnán 'óoirceite bí 40
 ré an buile. Érom ré an s'abáil an an ruiré 'óó
 ciceanaib asur 'óó 'óóirníb. Ní raib ré r'árta le
 ciceanaib asur le 'óóirníb. 'Óó léim re anáir'óe an
 éorp an 'óuin'uaral, asur érom ré an s'abáil 'óó
 éorairí ann. 'Óó s'luairí an 'óá é'óortán ó r'na céirne 45
 cláiracairí, asur r'íúó 'óóir leabairó asur cláiraca asur

níodhfe a gúir cairdearaidhe anuas ar an úrlár i n-don-
 feacht. Do éirí an locta go léir leir rin. D'airiúg
 fear an tige an foctam. Siúo a g teacht tríd an
 50 bpoirre é a gúir folur aige. Táinig ré irthead.
 Connaic ré a maib 'ran aic a g sabáil rceallaó ar a
 ceile. Do fu g ré ar an gcairdearaidhe, a gúir bí ré
 a d'iarraio Don Ciocóte do coraint ari. Bí an
 cairdearaidhe nó-láioir do. Connaic ré Maritornér
 55 tall, a gúir i féin a gúir Sanchó a g sabáil ar a ceile.
 Siúo anonn é.

"Sgeimle ort, a toice," ar reirean, "ir tura
 ré nveár an obair reo! Cé tu g an mórnán ro
 annro!" ar reirean nuair a buail a cor i gcoinnib
 60 an mórnám. Éiom ré cun an mórnám a tógaint.
 Le linn éromadó do tuic an coinneal uair a gúir
 do mácaó i. Tu g ré rnar ar ceann Maritornér,
 dar leir. Ní h-ar a ceann a fu g re, ámtac, ac an
 ceann Sanchó. Éroam réar Sanchó do léaradó, mar
 65 ceap ré gur bí Maritornér a bí aige. Éiom
 Maritornér ar eirean do léaradó mar ceap rí gur
 bí Sanchó a bí aici. Bí gac 're mbuille a g Sanchó
 ortá araon. Do tárla go maib duine de rna bñáit-
 riú beannuighe a g teacht cun an tige le linn na
 70 h-uairé rin. Bí ré ar tóir biceamnaig a bí tar éir
 éaladó ar an bpoirán. D'airiúg ré an t-éimleac foct-
 riain ar an locta. "Iré riúo acá ann gan ámhar,"
 ar reirean, "a gúir ir ámlair acá fear an tige a
 d'iarraio greama cimeáo ari!" Do rit ré irthead.
 75 D'airiúg ré an foctam ar an locta. Siúo ré óein
 an foctam é. Táinig ré irthead ar an locta.

"Fógnaim olige na nígeacá oíar go léir!" ar
 reirean. "Duine de rna bñáitriú irthead mé!" Ní
 maib don léar foluir 'ran aic an uair rin. Éiom an

briádaí ar útamáil 'ra doiríeádt. Do ráinig do, 80
 'ran útamáil, sur ruz ré zheim ar féaróis rir a bí
 rinte ar a dhrom ar an tsiam. “ Éiríis ar ran,”
 arsan briádaí, “ asur cabruis liom cun na d'úise cun
 i bfeidm!” Níor cun an t-é 'n-ar leir an féarós
 cor de. Dain an briádaí cúpla crotao ar an 85
 bfearóis.

“ Dúntar na doiríe!” ar reirean. “ Ná leos-
 tar, don duine amac! Tá duine marb annro!”
 Do rtao an potram láitneac. D'éaluís fear an
 tise amac, asur do rit ré cun a fheirma féin, asur 90
 bí ré 'n-a fáim-codlao, mar d'éao, san a tuilleao
 nígnir. Do rit an cairéaraióe cun a leapan féin, asur
 bí ré 'n-a codlao go tapao. D'éaluís Maritornér
 amac asur do rit ri cun a leapan féinís. Do címeao
 an briádaí a zheim ar féaróis an duine máirb. 95
 Ar féaróis Dón Cíocóte ireao bí zheim aise.

“ Tuztar polur cúgam!” ar reirean, “ asur
 dúntar na doiríe! Tá dhóc-obair véanta annro!
 Tá duine marb annro. Caitfar zheim fágaíl ar an
 t-é deim an znióm ro!” 100

Níor tuz doinne don fheazma air. Níor dóic le
 duine go raib doinne beo 'ran áit ac é féin. Do
 rzaoil ré uao an féarós, asur d'imtís ré as lois
 poluir. Ní raib an polur le fágaíl. Tuz fear an
 tise toga an aineadair ná beao. Do múc ré zác 105
 don lampa 'n-ar féao ré teact air, asur zác don
 coinneal, asur do ruz re leir iao. D'éizean do'n
 briádaí dul go dtí an tinteán mar a raib an teine
 coisilte. Tar éir ruim aimpíe d'féao ré rmeapóio
 fágaíl, asur i féroeo, asur lampa nó coinneal do 110
 lapao. Bí ré tamall maic as carao leir an méio
 rin a véanam rar a dtáinig leir. Ní raib ré abao

imtiúgte ó'n loéta nuair a tornuig Don Ciocóté ar
teacht cuise féin. 'Do labair sé, go tréit.

115 "A Sanchó, a bhácair," ar reirean, "an bhfuil-
eann tú ro' cúlaid?"

"Am bhácair féin ná fuilim, a máistrín," arsa
Sanchó. "Ocón, ócón!" ar reirean, "ní dóic
liom go bhfuil diabhal i n-irreann ná fuil bailiúgte
120 'ran áit seo!"

"Go deimhin féin, a Sanchó," arsa Don Ciocóté.
"Ní mairte duit rin a rá. Tá an cairleán ro fé
d'raoibeadt, nó ní'l léigean ná eolur agham-ra.
Éirt liom, a Sanchó," ar reirean, "go n-innreao
125 mo ríéal duit; ac ní foláir dom ar dtúir an leabair
a cup ort ná trádáirí coitíche amac ar do beal le
h-aon duine beo ar an tuob atá agham le h-innrint
duit, go dtí tar éir mo báir."

"Tá go maí, a máistrín," arsa Sanchó, "dar
130 an leabair ro ní trádáirí!"

"Ní foláir dom an leabair do cup ort, a Sanchó,"
arsa Don Ciocóté, "le h-eagla go ndéanfínn
d'íogbáil clá d'aoinne."

"Ná deimhin leat go bhfuilim 'a dearbúgá d'uit,
135 a máistrín," arsa Sanchó, "ná trádáirí ar go dtí
tar éir báir do' onóir, agus tá rúil le Dia agham
ná beo ort é címeá d'fao gan innrint."

"An bhfuil oiread ran d'itínir ort lem' báir!"
arsa Don Ciocóté agus iongnad air.

140 "Ní h-é rin é, a máistrín," arsa Sanchó, "ac ír
duine mé ná féadann rún a címeá d'fao. 'Do
ríoilírao ort dá scaitinn rún a címeá d'fao!"

"Ír cuma ran, a Sanchó," arsa Don Ciocóté, "tá
iontaoib agham arat; agus tá 'fíor agham gur
145 d'ionmhuin leat mé, agus 'neorfao an rún d'uit. 'Do

tárla níó uatbárac dóm-ra anocht, a Sanchó. Ni
 iabdar adrao tar éir luigte annro, ar an leabair
 óruair reo, nuair a táinig cúgam irteac tríó an
 bpoirre rin an ríogan cáilce ba bpeásta ó’á bpeaca
 riám im’ fúilib cinn. Bí cormalact móri aici le 150
 n-ingean ríog an cáirleáin reo. Ni feodar ar b’i
 i nó nári b’i. Nuair a bíor as caint léi bíor ’á cumm-
 neam nári ríogan faogalta i n-aon óor i, ac sur
 b’aingeal i a táinig cúgam cun mé ó’fuarstail ó’n
 dtrioblóio reo atá orim mar gheall ar an mbataráil 155
 úo a tug na ghráiríí dom. Níor tugad uaim oi,
 ámtac, ar puinn cairbte d’éanam dom. Ni riab
 puinn cainte d’éanta asáinn le n-a céile nuair a
 buail ruo éigin ná feaca buille doim irteac ’ra
 béal orim; i dtriob sur rínead ar fleas mo dhíoma 160
 mé, asur sur baimead mo méabair faogalta díom!
 Fatac draoideacta éigin a buail an buille rin orim
 san ámhar. Fear coranta ab’ ead é, mar a tuigim,
 do’n ríogam a bí as caint liom. Iré cúir nári feodar
 é ó’feirgint ná é beit fé dhraoideact. Ir gná 165
 fatais de’n tríóro a beit fé dhraoideact.”

“Bí níor mó ’ná don fatac draoideacta ámáin ann,
 a máirgri,” arfa Sanchó, “bí triúr nó ceathrar acu
 as gabáil orim-ra an fáro a bí an t-aoinne ámáin acu
 as gabáil orit-ra. Tá an cig lán díob!” 170

An fáro a bí an beirt as caint ar an gcuma ran
 d’éirig an cairéarairde ar an leabair, mar a riab fé
 rinte ’á leogaint air beit ’n-a córlad. Tós fé a
 dhíosa ’n-a doim leir, asur d’éaluis fé amac larcian
 díob, asur d’imcig fé; asur níor b’fáda so riab rúige 175
 máit fáda curta aise roim é féin asur an cig órta.
 Cóm luac asur bí an polur as an oiriceac, táinig fé
 tar n-air so d’i an locta so bfeicfad fé, dar leir,

ἀν ὄμνη μαρῶ; ἀγυρ ῥο πῶεαπᾶθ ρέ ἀν τ-έ ὄμνη
180 ἀν ῥνιόμ ὄο ῥαβᾶιλ 'n-α ῥῥιόρῦναδ. ὄι ρέ ἀγ
τεᾶδτ τῥιῶ ἀν ἔρῶιῥε. Ḷonnaic ἀν ἔμῥτ ε ἀγ
τεᾶδτ.

“ὄ, ᾶ μᾶιῥτῥιῥ,” ἀῥῥα ῥanchó, “ῥῥῶ ἀν ρᾶτᾶδ
ὄρᾶοιῶεᾶδτᾶ ὄῶ εῦῥᾶιῥῥ ἀιῥῥ!”

185 “Ἰῥι n-έ,” ἀῥῥα Ἰον Κιοκότε. “ὄεῥῥ ἢᾶ τεᾶδᾶῥ
ἢᾶ λεῶῥᾶῦ ρᾶτᾶῥ ὄρᾶοιῶεᾶδτᾶ ὄ'ᾶοῥῥῥε ἰᾶῶ
ὄ'ῥεῥῥῥῥῥ.”

Ḷᾶῥῥῥ ἀν τ-οῥῥεᾶδ. ὄι ἰοῥῥῥᾶθ ἀῥῥ ἢᾶῥῥ ᾶ
Ḷonnaic ρέ ἀν ἔμῥτ ἀγ Ḷᾶῥῥτ τε n-α Ḷέῥτε, ἀγυρ ῥᾶῥ
190 ᾶον ὄμνη μαρῶ ἰ n-ᾶον ἔᾶῥῥ 'ῥᾶῥ ᾶῥτ. Ḷonnaic ρέ
ἀν ῥέᾶρῶῥ ᾶῥ Ἰον Κιοκότε, ἀγυρ ἀν ὄῥῶθ-ὄῥῥῥῥ ᾶῥῥ;
ἀγυρ ὄῥ Ḷᾶῥῥῥῥ ᾶῥῥε ῥῥῥ ἔ'ῥῥῥῥ ἀν ὄμνη ᾶ Ḷεᾶρ ρέ
ᾶ ὄῥ μαρῶ.

“ῥεᾶθ, ᾶ ῥῥῥ ὄ,” ᾶῥ ῥεῥῥεᾶῥν λεῥῥ, “Ḷonuy τᾶοῥ'ῥῥ
195 τᾶ ᾶῥῥῥ?”

ὄ'ῥέᾶδ Ἰον Κιοκότε ῥῥᾶρ ῥῶῥῥ ἀν ὄᾶ ῥᾶῥῥ ᾶῥῥ ῥο
ῥεᾶρῥᾶδ.

“ᾶῥ ῥᾶρ ῥῥῥ ἰῥ ὄῶῥῥε λεᾶτ ἰῥ Ḷεᾶρῥ ὄῥῥτ ῥᾶδᾶῥῥ
τε ῥῥῶῥῥε ῥᾶῥῥ, ᾶ Ḷᾶῶῶῥῥ!” ᾶῥ ῥεῥῥεᾶῥν λεῥῥ, “ῥῶ
200 ᾶ' ἔῥῥῥῥ 'ῥῥῥῥ ᾶῥᾶτ Ḷέ λεῥῥ ῥο ἔῥῥῥῥῥῥῥῥ Ḷᾶ ᾶῥ Ḷᾶῥῥτ,
ᾶ ὄμνη ὄῥῶθ-ῥᾶῥῥῥῥ!”

Ἰῥῥῥ ὄμνη ἀν τ-οῥῥεᾶδ ᾶον ἔῥᾶῥῥῥ ᾶῥᾶῥῥ ᾶδ Ḷᾶρᾶθ
ἔᾶῥῥτ ᾶῥ ἀν ῥᾶῥᾶ ᾶ ἔῥῥ 'n-ᾶ ῥᾶῥῥ ᾶῥῥε ἀγυρ ε Ḷᾶῥῥῥᾶῥῥ
ἰ n-ῥῥῥᾶῥν λεῥῥ ἀν ἔῥῥᾶῥ ᾶ Ḷῥῥ “Ḷᾶῶῶῥῥ” ᾶῥῥ. ὄο
205 ἔῥᾶῥῥ ἀν ῥᾶῥᾶ Ἰον Κιοκότε ῥῶῥῥ ἀν ὄᾶ ῥᾶῥῥ, ἀγυρ ὄο
ῥᾶῥᾶθ ἀν ῥῶῥῥῥ. ὄ'ῥῥῥῥῥ ἀν τ-οῥῥεᾶδ λεῥῥ ῥέῥῥ
'ῥᾶ ὄοῥῥῥῥῥῥ, ἀγυρ ε ῥο ἔῥῥᾶῥ ὄε ῥέῥῥ. ὄῥ ῥε ὄεῥῥῥ-
ῥῥῥῥῥῥῥ ῥο ῥᾶῥῥ ὄμνη μαρῶ 'ῥᾶῥ ᾶῥτ, ἀγυρ ῥο ῥῥῥᾶθ
ῥᾶῥ ῥῥᾶῥῥᾶ ὄε ῥῥῥῥῥῥῥᾶḶᾶῥᾶῥ ᾶῥῥε τε ῥᾶῶᾶῥῥ ἀγυρ τε
210 Ḷῥῶᾶῥᾶθ, ἔ'ῥέῥῥῥῥ; ἀγυρ ῥῥᾶδ ῥᾶῶᾶῥῥῥ ῥῶῥῥ ᾶῥῥε τε
ῥᾶῥᾶῥῥ ᾶρτᾶ: ἀγυρ ἔ'ῥῥῥῥῥ ἀν ὄμνη μαρῶ ἔοο 'n-ᾶ

beactaró, aς tabairt uro-cainte uairó! Níon b'fada
 50 maib ré cóm fada ó'n áit aςur bí an cairé-
 arairé.

CAIBIOL A SEACT-DÉAS.

AN BALSAM.

"Iré an fadaó uro-áiréacta é san áiriar!" arpa
 Sanchó.

"Ir fíon!" arpa Don Ciócóte. "Iré é san áiriar.
 aςur ir áiriaró maí atá an ríeal ní h-aon maí
 beít a u'airiaró beít ruar le n-a leitéro. Féadann 5
 fadaó uro-áiréacta é féin a áimeáó uo-féirgite, aςur
 ní féoir uo uaine uiozaltar a uéanam áir. Éirig,
 a Sanchó, má tá ar uo áumar éirge, aςur zlaoiró
 ar zobernóir an áirleáin reo, aςur fairs uairó uom
 noinnt ile aςur noinnt ralaínn aςur noinnt fíona 10
 aςur uoirn de'n luib rín, .i. ríormuiré, zo noimeáó
 an balram úo áuibair leat. Ámbriactar zo úruil
 záo zo áruiró aςam anoir leir maí balram. I
 uceannta a maib de úáiréanair óeana oim, tá mo
 áuro fóla aς teact zo tuig ó'n áit 'n-ar buail an 15
 fadaó uro-áiréacta úo mé 'ran éadon leir an lampá."

Saζar uige ab' ead an balram. U'éirig Sanchó,
 aςur ba uéacair uó ran; bí na cnáma zo léir cóm
 teinn rín áige i noiaró an uá bacaráil, an bacaráil
 a tuig na zráiréirí uó aςur an bacaráil a tuzad ar 20
 an locta uó. Ac u'éirig ré. U'imtíg ré amac an
 róirre. Uuail uaine uime 'ra róirre. "Ó, a uaine

“máclánda,” ar reirlean, “beinn buidéal go deo díot
 25 dá bfeadóir a d’innhínt dom cá bfaiginn fear an
 tige.”

“Cao é an gnó atá agat o’fear an tige?” arsan
 uaine

“Tá,” arsa Sanchó, “cun go bfaiginn uairt doirn
 níormuine agus sráinne ralaínn agus bhaoil ile agus
 30 bhaoil fíona cun leisir a d’éanam do duinn’uairt
 atá annrúo irctis ar an locta. Ritire fáin iradó é,
 an ritire fáin ir feáirí ‘ra domán. Tá re annrúo
 irctis rínte leat-mairt i noiaró an fátais atá ‘ra
 éairleán ro fé dhaoibéad.”

35 “Téanam oit,” arsan uaine, “agus tabairfad-ra
 uuit na neite rin atá uairt.”

D’é fear an tige an uaine. Níor cuir fé é féin i
 n-úil do Sanchó, mar éap fé ó n-a cáint sur ar a
 meabairt a bí fé. Tug fé do na neite a bí uairt, agus
 40 do rzaoil fé tar n-air ag triall ar a máisrctir é, agus
 táinís fé féin agus tuillead de muinctir an tige leir.
 Fuair fé a máisrctir díreac mar fás fé é. Bí fé
 rínte ar a dhom agus a dá láim ar a ceann aige,
 agus é ag searán go duaméireac ar a ceann. Ní
 45 maib puinn díogbála déanta o’á ceann, ámtac. Bí
 cnarós maib móir ar an áit ‘n-ar ceangmuis an lampa
 leir an scloiseann, ac níor cuirtead don searad ann.
 An fluicra a fuair Don Cíocóte fé n-a méireanaib,
 agus sur éap fé sur d’fuil é, níor d’fuil é i n-don
 50 cor. Curo de’n ile a doirtead ar an lampa ad’ ead
 é. Ac bí an cnarós móir go maib agus teinn go
 maib, agus bí an fear boct ag searán go duaméireac.
 D’éirís fé agus glac fé na n-ábairt, agus éiom fé ar
 an mbairam a déanam. Do mionuis fé agus do dhúis
 55 fé an níormuine, agus annran do mearf fé ar a céile

na ceitne neite i n-áitac a fuair ré ó fear an tige. Nuair a bíodar meafgaithe go maic aige ar a céile, cuir ré ar an tceime iad agus beirib ré iad. Nuair a bí an meafgadh beiribte go maic 'n-a deoc aige, cuir ré amac ar aigean é as fuairad. Annpán do éiom 60 ré ar an uile fafar veirmineadta do deanamh of cionn an aigín. Dubairt ré ceitne ficio paroin of a cionn, agus ceitne ficio abé, agus ceitne ficio ralbé; agus déim ré éadct gliú mála agus cómarcái róirio of a cionn. Nuair a bí veine na gliú mála deanta aige, 65 cuir ré an deoc irteac i mbuidéal rctáin a tug fear an tige do. Nuair a bí an buidéal lán o'fan cuir maic de'n deoc ar an aigean. Cear ré, ó bí a maib ann as féadaint ari, go dtairbeánrad ré doib gan a tuillead nígnir cairbte an tige. O'ól ré timceall 70 piúnt go leit de'n méio a bí ar an aigean. Bí ré as féadaint 'n-a timceall orca ar feadh tamail big tar éir an méio rin a beit ólta aige. Níor b'fada go bfeacadar iompáil lié as teadct ari. Sar a maib 'fior acu cad a bí cúca o'iompuig a foile, agus do 75 rceall ré amac of a gcómar an uile bhaon o'a maib ólta aige de'n balram! Annpán táinig úrlíci folma ari. Do lean na h-úrlíci folma ari go dtí go maib ré as féioead alluir de. O'iarri ré orca rúra do carad ari agus é cur 'ra leabaró. Deineadar. Tar 80 éir tamail, agus é as féioead an alluir de, do túit a cóulaó ari. O'fan ré 'ra cóulaó ran ar feadh bheir agus tñi h-uairé 'éluig. Annpán do dúirig ré. O'éirig ré 'n-a fuide, agus bí re cóm h-éadctiom, cóm reólta, cóm h-aibig 'n-a pláinte agus 85 'n-a mírneac agus beadh ré dá mba ná tabairfi don batardáil maib do!

Bí ré go fáirta i n'aighe. Dar leir bí balram

Բերածրար յձիրիս ձիջե. Որոյ միրքե ոճ քարտա
90 ճչար՝ Է շաճարտ ար ճատանս ճն յօման, ճչար ոյօր
Յաօջալ ոճ լաՅ. Բէ յօջՅձիլ Է յճանքի ոճ յօ լեյշր-
քար՝ ճն Յալքամ է.

Ուարս Է ճօննալ Տանոճ ճն շարՅճե Է յճեմ ճն
Յալքամ յճձ մայշրտլ, ճձնլշ յճիլ մօր ձիջե քեմ ճն.
95 Օճար քե ար Է մայշրտլ յճօճ Է շաճարտ ոճ յճ. Օճ
տշաճ ոճ ճն մեյճ Է Յի ճան ձիջեմ. Օճլ քե լ ճն-ճօն
յօշ ճմձն է. Ոյ քայճ օրքար՝ ար քար՝ ճն ճչար յճլ
Օճն Շիօճօտէ, ճճ ոյօր յճճաճ յարճ է. Շօմ լաճ ճչար
Յի քե ճլտա ձիջե յօ տօրնլշ տեմքար ար ճեճճ ճն-Է
100 Յօլշ. Օճ նարտլշ ար ճն յճեմքար ճօ յճ ճօ քայճ
ճն քար՝ Յօճ ճշ լՅՅարնայճ ճչար ճշ ճնարճայճ ճչար
ճշ Յեւլշ. Յի ճն ճօլե նլճա ճքեյրե ձիջե ճնձ մար
Է Յի ճշձ մայշրտլ, ճչար յճձ Յքլշ քն յճճան ճն յճօճ
լրտլշ ձիջե նլճա քլճ ճնձ մար քան քե լրտլշ ճշ Օճն
105 Շիօճօտէ. Բէ յճեյրե յճօյրնլշ ճն յճօճ քլօր ճչար քար
ար ճօ ճն-յաճՅձարճ ճչար ճօ տլՅարտեճ! Մեքարճար
ճօ լեյր ճօ քայճ քե ճշ յօլ ճն Յձր, Յի Է լեյճերճ քն
յճ յքլուճ ար. Յի քե ճշ քեյրօար՝ քար-ճլլար յճ
ճչար է լ քլօճ յօլ լ լայջե. Բէ յճեյրե յօ ճլտ Է
110 Շօլաճ ար քե մար Է ճլտ ար Օճն Շիօճօտէ քեմ. ճն
քարճ Է Յի քե ճն-Է Շօլաճ ոյ քարճար ճօ-յեմնլշճեճ
նձ ճար յճճ Շօլաճ ճն Յձր Է Յի ար, Յի քե ճշ քեճճնտ
Շօմ ճն-օլճ քան, ճչար ճն ճնձ ճչար ճն ճլրլե Շօմ լայ
քան ձիջե. Բէ յճեյրե ճլար ճալ ճձնլշ քե ար ճն ճօճ-
115 լաճ քե մար Է ճձնլշ Է մայշրտլ. Շօմ լաճ ճչար
ճձնլշ Է ճճնտ ոճ, յօ ճքօմ քե ար քքլօյճճն ար ճն
մՅալքամ ճչար ար ճն ճօճարճ յօյնե քամ Է ճլմնլշ ար
է յճանամ.

“ Է մայշրտլ Է՛ ճքլօյճճնլշ! ” ար քեյրեան ճար ճլշե
120 յօլտ է շաճարտ յօմ լե ճն-ճլ! ”

“ Եձ ճքլօր ճշամքա, Է Տանոճ, ” արքա Օճն Շիօճօտէ,

“Cao é an cúir náir féidirigh ré leat. Níon féidirigh ré leat toirgí gan tú beiré gairmte ro’ mhóire.”

“Aghur d’airra náic é fiaid, a d’uim’uairail,” aghur Sanchó, “má bí ’fíoir aghat é rin cao ’n-a caob duit 125 leogaint dom an fuo diablaide do cúir irteac im’ bolg i n-aon cor!”

Ac bí ré ag teacú cúige féin. Connac’adair go maib ré ó baogal, bíod go maib ré ana-las.

Bí Don Cioócóte féin ’n-a lán-neair, áimac, um 130 an utaca ran, aghur bí ana-ditmeair aghur cun gluairte ar an áit. Cúig ré náir b’fíoir cao iad na h-éagóirca aghur na dhóc-gníomairca a bí aghur riudal, i lácair na h-uairie rin féin, b’féidir, i n-áiteanaib eile aghur fuaro an domáin, aghur gan é féin ann cun iad do corgí 135 nó do dhóigairt! D’imcúig ré amac aghur cúir ré an iallaic aghur Rórinanté le n-a dá láim féin. Connac ré in rna leabhair go ndemead mhóirí fáin an gno ran uairianta, gan feiteam le n-a ngiollaib, nuair a bíod gníom móir éigin le d’éanam, aghur ditmeair 140 móir leir. Do fáid ré an t-aral, leir, aghur focairigh ré a curó éadair aghur Sanchó, aghur cúir ré anáirde aghur an aral é. Connac ré píce i n-áice an falla ’ra clóir. Do fuig ré aghur an bpíce aghur cimead ré é mar fleag mhóire. Bí muimcúir an tige go léir ag doirur 145 an tige órta, aghur a fáile aghur dian-leac’ad acu ag féadaint aghur an fáro a bí ré ag d’éanam na h-oirie rin. Bí an caillín ós, ingean fíir an tige, ’ra doirur ag féadaint aghur, i dteannta na cod’ eile. I n-ághair 150 gac don cúpla cor d’á gcuirtead Don Cioócóte de, o’féadad ré anonn uircti aghur cúirtead ré orna cléib ar. Ar a maib léigte aige i leabhair mhóirtead do cúig ré i n’áigne, ó b’ingean do níg an cáirleáin i, go maib ceangailte aghur gíad aghur ionmume do cáir-

155 beáint di. Cúin fan a cairbeáint-di ipead bí ré as
féadaint anonn uirthi agus as ornáiol. Cúis riri fé
n'oeapa é as féadaint uirthi ar an gcuma fan agus as
ornáiol, agus bí ana-éruas aici do'n duinn'uaral
boct, mar do cúis rí gur b' amháid a bí teinneaf 'n-a
bolg i n'oiad an balraim!

CAIBIDÍOL A H-OCT-DEAS.

AN CAITEAMH ANÁIRDE A FUAIR SANCHÓ.

Nuair a bí an beirt, an muirne agus a siolla, rocair
agus ollamh cún gluairte, an muirne ar muin Rórin-
anté agus an siolla ar muin an arail, ar muin Dall-
acáin, do labair an muirne:—

5 “A góberndoir uarail,” ar reirean, “ir ceart dom
a d'admáil anoir, as imteact dom ó'n gcairleán
níosa ro, gur cuirpead cóir maic oim ó tánaas, cóir
mar ba ceart a cur ar muirne fáin. Táim ana-
buidéac díot, a góberndoir, mar gheall air rin. Agus
10 anoir, ó'r muirne fáin me, ba maic liom do deas-
órtairdeact do cúiteamh leat. Má tá don námaro
asat, don cuirpéac atá ar aigne marla tabairt
duit nó dochar a déanamh duit, nó a dein don díogháil
nuamh duit, ní'l asat ac a d'innirint dóm-ra cé h-é
15 agus déanfao-ra díogaltaf air. Ní'l annfan ac
an fuo atá ceangailte oim a déanamh do péir na
n'ualgairí atá ar muirne fáin.”

“A muirne uarail,” arfa fear an tíge, agus do
labair ré cóm rtuamhá, cóm mórcaúireac, agus do

leabair an ríoirie. “Ír méinn liom a ráð leat’ onóiri, 20
láirpeac bonn, nác fad’ uoc’ onóiri don vísalcar
a déanam ar doinne tar mo ceann-ra. Má tuzann
doinne marla dom tá dá láim maite láiríre cruaða
asam féin cun vísalcar a déanam air, san éon-
nam óc’ onóiri-re ná o doinne eile. Níl asam le 25
n-iarraib’ anoir ar t’onóiri ac mé díol ar an órcaib-
eacé a tuzad’ uic’ ra tíg órca ro, asur ar an fcoir
rin a veiri a cuirpead’ oir ann, asur ar an méro
tuige asur éorran a tuzad’ do’n éapall ran asur
do’n aral.

“Ém!” arfa Don Cíocóte. “An tíg órca an tíg 30
reo!”

“Íreab’ go veimín, asur tíg crieveamnac, éom
crieveamnac asur acá le rágal i n-íorpacé céad
míle do’n áit! Ní n-í ocaob’ mé féin’ á ráð é.” 35

“Má’ reab’ bí veamíad’ oim-ra. Meafar sup
cairleán é,” arfa Don Cíocóte, “asur sup turá a
gobemóiri.”

“Pé raGAR é, bíob’ pé’ n-a cairleán nó n-a tíg
órcá, ír mire a gobemóiri mar ír liom féin é. Ír 40
cuma cad’ a meafar-re, a ríoirie uaral, ac go noíol-
fir mé ran a n-ímtígir.”

“Ní féoirí dom don díoluigeacé a tabairt uic.
Dead’ pé i scoimníb’ dílge na ríoirieacá. Ní feaca
i n-don leabair ríoirieacá sup díol ríoirie ráim riam 45
ar a díoróin ná a’ pé cóir a cuirpead’ air.”

“Féac, a mic ó,” arfa fear an tíge, “ná bí am’
boórad’ leo’ leabair ríoirieacá! Ní feodar cad
a baimeann leo. Díol liom an t-áirgead acá asam
oir asur ímtíge do bócar. Níl uaim ac mo cúro 50
féin.”

“Ná bí-re am’ boórad’-ra, a tuacalám fir órcá!”

արքա Մոն Շիշոմ, զարքա Լինն Նա Կալտա Մոն
 55 Կալտա Մոն Շիշոմ, զարքա Լինն Նա Կալտա Մոն
 Շիշոմ, զարքա Լինն Նա Կալտա Մոն Շիշոմ!

Մոն Շիշոմ, զարքա Լինն Նա Կալտա Մոն Շիշոմ!

60 «Կալտա Մոն Շիշոմ,» արքա Լինն Նա Կալտա Մոն Շիշոմ!

«Ամ' Կալտա Մոն Շիշոմ,» արքա Լինն Նա Կալտա Մոն Շիշոմ!

65 «Կալտա Մոն Շիշոմ,» արքա Լինն Նա Կալտա Մոն Շիշոմ!

Մոն Շիշոմ, զարքա Լինն Նա Կալտա Մոն Շիշոմ!

70 Մոն Շիշոմ, զարքա Լինն Նա Կալտա Մոն Շիշոմ!

80 Մոն Շիշոմ, զարքա Լինն Նա Կալտա Մոն Շիշոմ!

85 Մոն Շիշոմ, զարքա Լինն Նա Կալտա Մոն Շիշոմ!

teangó' ré leir an tcalam. Annpán do bogtí an rúra, agus tarraigeas do ceatnar na ceitne cumní air le n-a lán-neart, agus do caite Sanchó anáirde air rár a mbíod 'fíor aise cas a bíod as imteact air! Comáineasair leó ar an gcuma ran, as bogas do agus as teannas, agus sac don léim áluinn uaidneac as Sanchó 'a tabairt anáirde 'ra rreir, agus fear an tise agus a maib láitneac as cur an anama amac as sairí, agus sac 'ne ngnear soil agus beicise agus earzami as Sanchó 'a véanam, agus an t-aral 95 annróo as féacaint ar an obair, com rtuamda le breiteam.

Ní maib Don Ciocté imtiste com rava ó'n dit ná sur airis ré an gleo agus an uairt sairí. Do rtao ré agus o'airt ré leir an ngeoin. O'airis ré 100 an beiceac. O'airin ré glór Sanchó. Siúo tar n-air é ar coranáirde. Táinis ré so tci an geata. Bí an geata vunta, vainscan. Níor féas ré túrliocan ve'n capall. Bí a cnáma ró-temn. Bí páile an clóir ró-áir agus níor b'féoir do léimt irteac. 105 Níor féas ré a véanam ac veit as féacaint irteac ve óruim na pálac agus as rrioiúcán ar an muintir a bí as véanam an rroirt. Níor cúineasair-ran bláine rume 'n-a cúro rrioiúcám. Tuilleas rroirt ad' eas é dóib. An siolla as éirge anáirde 'ra 110 rreir agus as teact anuar ar an rúra, com veap, com glediote, agus an rroine as féacaint irteac air, ve óruim na pálac, com ríocmar, com fearzac, com malluige!

Ré veine do coineas an ceatnar. O'éisean doib 115 rtao. Bí na cúimíní alluir leó, agus teinneap 'n-a gcuirleanaib. Do lezasair an rúra anuar ar an tcalam so veap réo. Do ruzasair ar Sanchó agus

cuireadh ar 'n-a fearaí é ar bhonnaiú a cor. Annpán
 120 do caraodar a clóca ari agus cuireadh anáirde ar
 an aral é. Bí an fearaí boct buailte amac, triaocta,
 imearíta, le tuirse agus le meiríán cinn agus le
 tarra. Connaic Maritornéer an orniú a bí ari.
 Táinig triaas aici do agus tug sí crúra uirge cuise.
 125 Connaic Don Cíocóte an t-uirge.

“Stao! rtao! a Sanchó, a mic,” ar reirean.
 “Ná n-ól an t-uirge rin! marbó’ ré tú! féac, tá
 curó de’n balram annro fóir asam-ra. Ól cúpla
 bhraon de’n balram agus beid tú cóm maic agus
 130 bír riam.”

“Ac, a duim’uairil,” arfa Sanchó, “nác cuimín
 leat rúo? Ní mairge mair, a duim’uairil, agus ní
 réiróirgeann an balram ac le mairge. Ní beas liom
 de’n balram! Cimeáo asac féin é i n-anim an
 135 oiabail do!” Dubairt ré an focal deirneac ran ré
 n’fiacalaid. Tos ré an crúrsa ó Maritornéer agus
 cuir ré cun a béil é. Cóim luac agus teangmuis
 an t-uirge le n-a pur do rtao re.

“Mairge, a ’nóin ó,” ar reirean, “ná tabairfa
 140 bhraon beas fionn dom?”

Uimtis sí agus tug sí deoc fionn cuise agus
 díol sí ar a póca féin ar. Má bí sí shánna bí
 sí rial. D’ól Sanchó a deoc. D’orrladar na
 ceiróidite an zeata do agus o’imtis ré ar muin an
 145 arail. Ní ró-mear a o’imtis ré. Bí ré so trioma-
 choirdeac agus so las tar éir an caiteam anáirde
 a bí pásalta aise. Táinig ré ruar le n-a máirgeir,
 agus san amhar ní maib don fonn cainte ari. Bí
 an tearbac baince i zearra de, má bí a leicéiro ari
 150 riam. Connaic Don Cíocóte an shuaim a bí ar a
 siolla boct. Do labairt ré leir.

“ Féad, a gíolla,” ar reirean, “ tá buailte irtead im’ aigne go bfuil an cairléan ran fé úraoidead. An ceathrar úo a bí ‘at’ caiteamh-ra anáirde leir an bplaincéad, níor úaoine raogalta i n-aon cor iad! Úaoine ó’n raogal eile ab’ ead iad. Cuireadar mé féin fé úraoidead ar fead tamail nuair a bíor ag féadaint orca, agus tura ag dul ruar ‘ra rpeir agus ag tead anuar ar an bplaincéad cóim h-éarza agus dá mbead rziatáin orca! Muia mbead mé beic fé 163 úraoidead acu ó’féadfinn Rórinanté cur ear páile irtead de léim, nó ó’féadfinn pheadad ar an iallaic agus léimc irtead mé féin, agus an claid-eamh a ó’imirc orca nuair a connac an úroc-úrúo a bí acu ‘á tabairt uuit. Muia mbead mé beic fé 165 úraoidead beinn cúca irtead, agus zeallaim uuit zur tapaid a cuirfinn a malairt de cúram orca. Tá ‘fior agus go maic ná fuil ceaduisge do mroime, do réir dlige na mroimeadta, a claid-eamh do noctad ná a fleas do beartuzad cun cómraic, agus zan 170 ‘n-a cóinnib ac cábóza. Tá ‘fior agus, leir, ámtad, ná féadfad don dlige mé corz ar úiozalcar a úeanamh orca rúo nuair a connac an úroc-úrúo a bí acu ‘á tabairt uuit-re. Dá bfeadainn dul ear páile irtead ó’fázfinn rian mo lámh orca, rian a lean-175 fad úioib ar fead tamail.”

“ Go veimín féin, a máizrcir,” arfa Sanchó, “ ní zan rian mo lámh-ra a beoír im’ úiaró anrúo anoir, dá bfeadainn don ruo a úeanamh an fáro a bíor ar an bplaincéad acu, ac níor féadar. Ní túirze a bínn 180 tazaité anuar ar an bplaincéad, agus iarhuad agus ‘á úeanamh ar mo bonnaib a zabáil, ‘ná mar a bínn ag imtead ruar ‘ra rpeir airir agus ná feadar cé’cu agus’ ceann nó agus’ coraid a úioib torad, ag zabáil

185 ruar ná as teacht anuas. Ac an aithgeann tú leat
 mé, a dhúin'uarail? Tá ré daingean im' aigne nác
 thraoideacht, ná don ruo i bhfuirm thraoideachta, do
 címeádo tú gan dul tar páil irteac, pé ruo eile pé
 nveáir é. Níl don thraoideacht orca rúo. Ní veamh-
 190 ain deir ná púcaí iad, ac fuil asur feoil mar mé féin.
 Tá a ainim asur a fíoinne féin ar zac doinne acu.
 D'aitheann as caint le n-a céile iad asur iad 'am'
 cáiteam anáirde. Peadar Martinéir ir ainim do
 dhúine acu, asur Ténóiré Hérianadóir ir ainim do
 195 dhúine eile acu. Asur Seágan na Cioctóige ir ainim
 d'feair an tige. I zcár, a dhúin'uarail, pé ruo a
 címeádo tú gan dul tar an bpáile ní h-aon ruo
 i bhfuirm thraoideachta a vein é. Ac iré ruo acá
 asam 'a cuimneam, a dhúin'uarail, ná, má leanamíó
 200 puinn eile aithre as lois na n-éac do doirir-re,
 asur má buaileann puinn eile de rna macalonzáib
 reo umainn, i n-inead na n-éac acá uainn, zo
 mberómíó i dtead, ar bail, ná h-aicneómíó cé'cu
 ir rinn féin rinn nó nác ead ac doaine éisim eile.
 205 Iré mo tuairim láirir náir d'feairra dhúinn ruo a
 véanaimíir 'ná iompáil abáile. Tá an fógmair ann
 asur an buaint le véanam. D'feairra dhúinn veit
 as tabairt aithe d'air ngnó 'ra baile 'ná veit as
 zluairéac mar reo ó aic zo h-aic, as dul ó tíg an
 210 veamain zo tíg an viabail."

"A Sanchó doicé," aithre Don Cioctóte, "nác
 minic doubairt leat ná fuil tuirgint ná eolur ná
 bheiteamantar asat in rna neicib a dháineann leir an
 muiréac? Éirt do véal asur bíod foirne asat.
 215 Cioctó an lá asur cíóirir zo roiléir zur zairim áro
 onómac zur b'ead an muiréac. An bhfuil don níó
 ar talam an domain ir mó féarfaó ácar do cup ar

aisne an duine 'ná buaó b'rait i gcat, t'hoir le námaio
 ašur an námaio 'o cloaio? Ní'l, šan am'ar."

"D'féioir é a 'duin'uarail," ar'ra Sanchó, "ní 220
 feaóar an traošal. Tá 'fioir ašam, am'ac, ó cor-
 nuig'mair air, mar muir'eac't, nó ó cornuig' t'onóir-re
 air, ba ceart 'om a ráó, náir mušamair buaó ar don
 námaio ac am'ain ar an m'oir'eáiac úo. An uair rin
 féin, bíóó šur buaóir-re air ríó le neart 'o láime 225
 féin, 'o bain pé leac na cluair'e óio' ašur leac an
 clošaro rin ar 'o ceann, a 'duin'uarail. Larmuic
 'e'n méio rin ní'l fášalta ašam'n ac an uile fášar
 'oio'-'úráioe ašur earo'óira ašur bacar'ála in' gac
 áit 'n-ar tušamair ár n-ašaró; ašur i 'ocean'ta 230
 an cár'náin, an caiteamh anáirde úo a fuair-ar,
 ašur é fášail ó 'oaini' a bí pé 'o'raio'ea'c't, ó 'oaini'ó
 ná beio ar mo cúmar óio'óe é 'o'ášair'e o'ra."

"Ašur ná'c' ríné 'o'rae'ac' acá aš b'ir'eáó mo óio'óe
 ionam, a šio'la," ar'ra 'Oon Cio'óóe, "šan a beio 235
 ar mo cúmar é 'o'ášair'e o'ra. Ac beio ran ar mo
 cúmar fear'ta. Ní móir 'om clair'eamh 'o'raio'ea'c'ta
 'o folá'car 'om féin; clair'eamh a bua'óir' ar gac
 cóma'ac't 'o'raio'ea'c'ta, ašur ná leoš'óir' 'o'ao' 'o'raio'í-
 ea'c't tea'c't i n'šoir'e an t-é 'n-a mbeio an clair'eamh 240
 ran šab'ta air. 'Oá mbeaó a leio'ero im' láim ašam
 ó éiam'io in' tapar'io a beinn ear páile in'tea'c' cúca
 ríó ašur malair'e in'óir'e tabar'ta ašam 'o'io'ó.
 D'féioir' šo 'o'io'c'óinn fuar leir i n-áit éigin. 'Oí
 a leio'ero aš am'ao'ir, ašur in' mar' šeall ar an šclair'ó- 245
 eamh ran a beio aise 'o tuš pé mar' ainim air féin
 "R'io'ie an clá'óim' ar lar'áó." Ní raio aš muir'e
 namh clair'eamh ab' fear'r 'ná é. 'Oí fear'ar air a
 šeárr'ar'áó an t-arim coran'ta ba ó'rua'ó, pé neart
 'o'raio'ea'c'ta a beaó ann."

“Seadh, a dhúin’uairail,” arsa Sanchó, “asur féad, nác dona an rḡeal asam-ra é. Má ḡeibeann tura an claiḡeamḡ ran ḡeanrḡó fé cairḡḡte ḡuit-re, ac ní ḡeanrḡó fé don bláire cairḡḡte ḡóm-ra mar ní 255 mḡire mé. Ní ḡeanrḡó fé ḡom ac mar a ḡem an balram.”

“Ná bíḡḡ ceirt oir a ḡiolla. ḡeanrḡó Dia muḡ mairḡ ḡuit rḡr. Ac féad! Cáir fáḡair an mála ḡḡ a bíḡḡ ar ḡo ḡealaibḡ asac?” arsa ḡon Cíocóte. 260 ḡ’féad Sanchó rḡor ar an áit ’n-a mbíḡḡ an mála aise ar a ḡealaibḡ. Connaic fé an áit folamḡ. ḡo rḡad fé.

“Ac, a dhúin’uairail,” ar reirean “cá an ḡonar ar rḡad anoir orainn! ḡo címeáḡ an fear ciotac 265 ḡḡ an mála i nḡeall leir an aiseas a bí aise ḡ’á éileamḡ orainn, asur níor móḡuisear uaim é ḡo ḡcḡ ḡur labhair. Ir ḡóca ḡur bain an caiteamḡ anáirḡe ḡḡ a lán ḡem’ meabair ḡiom.”

CAIBIDÍOL A NAOI-ḡEAS.

CAC NA ḡCAORAC.

Le n-a linn rin ḡo rḡad an mḡire. Bḡ bóaire mḡr ceóis tamall mḡmpa amac ar an mbócar, asur é as teacḡ ’n-a ḡrḡeó. Ceó bóair ab’ ead é, asur é as éirḡe ḡe’n bócar, fé mar a beadh na céarḡa 5 beirḡeac nó na céarḡa fear as coirḡeasḡ ar an mbócar asur as teacḡ i ḡrḡeó na n-áite ’n-a mairḡ an beirt ’n-a fearamḡ. ḡ’féad an mḡire ar fearḡ

tamail an an mbótaire ceóis, agus éiníis mar beo
raotar an agus toct agus coris anála. Do labair
fé.

“A shiolla,” an reirean agus rianndán 'n-a shlóir,
“tá an lá tagaite fé deire! Tá an lá tagaite
'n-a bfeicfir-re cao é an gníom agus an neart
atá 'ra láim reo! Féac an bótaire ceóis rin, a
Sanchó. Mór-rluas armála atá as teac an bótar 15
a leit cúgaimn fé nveár an bótaire ceóis rin. Tá
mberórá-ra ábalta an na leabhaib do léigead círa
sur ríóigte móra as coirdeac an bótar a cuir-
eann ruar ceo bótar an an scuma ran. Táro ríao
annran anoir, mílte ríóis acu, ó sac don páirt de'n 20
uomán, agus iao as coirdeac an an mbótar ran,
as teacó 1 n-ár uiréó.”

“Má 'reao, a uim'uarail,” arfa Sanchó, “tá
dó mór-rluas as teacó cúgaimn. Tá bótaire mór
ceóis as teacó cúgaimn ó'n ucaob eile reo, leit, 25
féac.”

D'iompuis Don Ciocóte. Connaic fé an bótaire
eile. Do iar a dá fúil le h-ácar. “Iy fíor! Iy
fíor!” an reirean. “Tá an rgeal níor féarri 50
mór 'ná mar a mearf! Tá an dá mór-rluas ann. 30
Tiocro ríao cun a céile timceall na h-áite reo.
Duailfar cat eatarca annro.”

“Agus cao iy ceart uáinne uéanam, a uim'-
uarail?” arfa Sanchó.

“Cao iy ceart uáinn a uéanam, a shiolla, ac an 35
ruo a uéineann níoirí fáin i scóinnurde, páirt a
gabail leit an ucaob iy laige. Sin mar uveirtear
in rna leabhaib. Ac ní fear léiginn turá, a shiolla,”
arfa Don Ciocóte.

“Féac, a shiolla,” an reirean, “an mór-rluas ro 40

atá annro a5 teac̄t cúgáinn ó'n t̄saob̄ ro, ipé fear
cinn rian atá or̄ta ná d̄mlaob̄-ḡan-fearann, áro-rí
an oileáin móir ar a t̄cugtar Tiob̄rao D̄án. An
móir-fluaḡ ro a5 teac̄t larc̄iar v̄inn, ámtac̄, ip̄ao
45 r̄lóḡte na ḡcár̄tác̄ Mann̄tác̄ iao a5ur ipé Ceann
Capaill na Cuirlean atá 'n-a ceann-ur̄rao or̄ta.
Tugtar Ceann Capaill na Cuirlean ari mar̄ bíonn
a cuirle d̄ear lom̄rác̄ta aise nuair a bíonn ré i
d̄rriót̄ḡuin cat̄a."

50 "Ac cao é an c̄uir atá a5 an mbeirt r̄in ar a céile,
a d̄uin'uarail?" ar̄ra Sanchó.

"Tá fuac̄ r̄ioc̄mar̄ acu o'a céile," ar̄ra Don
Ciocóté. "Páḡánac̄ malluiḡte ip̄eao an t-ámlaob̄-
ḡan-fearann ro, a5ur tá ré i nḡráo le h-inḡin áluinn
55 atá a5 Ceann Capaill na Cuirlean. Ní tab̄ar̄f̄r̄o
fear na Cuirlean an inḡean oó ac ar̄ aon c̄oinḡioll
ám̄ain, ré r̄in ḡo n-iomp̄oib̄ ré 'n-a c̄r̄iort̄aibe a5ur
ḡo réan̄f̄r̄o ré c̄er̄oeam̄ m̄ahomet."

"Oar̄ ro a5ur r̄úo," ar̄ra Sanchó, "ac tá an ceart
60 a5 fear na Cuirlean, a5ur ḡeóbao-r̄a a páirt̄ c̄óm̄
r̄aob̄ a5ur a r̄aḡaib̄ mo neart."

"D̄ean̄f̄ir̄ an ceart 'ra méio r̄in, a ḡiolla," ar̄ra
Don Ciocóté. "Ní ḡáob̄ o'o d̄uine beic̄ 'n-a r̄iort̄e
c̄un páirt̄ a ḡab̄áil leir̄ an ḡceart."

65 "Tá 'f̄ior̄ aḡam, a d̄uin'uarail," ar̄ra Sanchó, "ac
cá d̄f̄ar̄iḡm̄iob̄ áit c̄un an ar̄ail reo o'o c̄uir̄ ann, i t̄r̄eob̄
ḡo mbeib̄ ré le r̄áḡail aḡainn i noiaib̄ an móir-c̄ata. ?
Níor̄ ariḡear̄ r̄iam̄ ḡur̄ ḡnác̄ o'ul i ḡcāt ar̄ muin
ar̄ail."

70 "Tá an ceart ann̄ran aḡac̄," ar̄ra Don Ciocóté,
"ac ip̄ cuma d̄uit cao a d̄ean̄f̄r̄o ré. D̄eib̄ cap̄aill
o'o oóit̄in aḡac̄ tar̄ éir̄ an c̄ata, nuair a beib̄ an buao
aḡainn. Ní d̄eir̄im̄ ná ḡo mb' f̄éioir̄ ḡo mbeao aḡam

f  m capall a d  r   n  r f  d  r 'n   R  r  nant   reo. 75
    t  r liom annro, ruar ar an Ĵnoc  n ro, i   r  d
    mbeir   r  d  r mair   r  n ar an d   r  u     r     
 d  r  d  r a d'innr  nt   it c   h-ia   na h-uairle   d
 i   ceannar na mburdean   u."

O'imc  r an d  ir   ruar ar an Ĵnoc  n. Nuair a
 d  od  r ar an Ĵnoc  n n   r  id an ce   d  t  r c  m 80
 t  om i  r ia     r   an d   "m  r-r  u  "   r   d   r  
 nuair a d  od  r t  r ar an mb  t  r.

"  r   liom anoir    cr  inn, a Ĵiolla," ar   Don
 Cio  t  , "  r   tabair r   n  eara na h-uairle r  
 mar a t  irde  n  r   it ia  . O, ca   a d  r   ann 85
 d  d! Ca   a d  r   ann d  d! F  c an r  o  r r  n
 tall    d  r   an   r   d  r   uime,   r   an le  n ar a
 r  i     r   'n-a lu  r   r   cor  id na r  o  na. Sin  
 Labra Cairce, t  r  r  na d  r  ar   an d  r. An fear
 eile         r  ceann t   an   r   d  t  -d  r   uime, 90
   r   na t  r cor  inn     r   ar talam   uairne. Sin  
 M  c  l   r   na m  d,   r  -t  oir  c an   o  r  r  r.   r  
 f  c an t  r  m  d fear r  n l  r  r d  d, an fear m  r
   r  c r  n   r   cuma n   r  t  c   . Sin     r  r  d  c
 na d  r  nan d  o  al  r  , t  r  r  na na   r   n-  r  bia. 95
 Cr  iceann ollr  r  r   n  r   d mar ar   'n-a l  r     r  ;
   r   r   r     d 'n-a l  r     r     r  , mar r  r  , n  
 an   r   a d   ar an   ceampul    a le  r Samron ar
 na R  lir  m  r nuair a d  in r   an d  o  alt  r m  r
 o  r   le n-a d  r f  m. 100

"   iomp  r   r   f  c ar an m  r r  u  r eile. F  c
 an fear r  n ar tor  c. Sin   T  d   r  l,    C  r  r  r
 Cl  odna, fear n  r bu  d   r  m r  r ar i   c   'n  
 i   c  r  c. F  c an r  r  d  n r  n ar an r  r     d
   r  , .i. "Mi-  -  ." Tor  c anime na r  o  na 'n-a 105
 d  r   r   i n  r  d l  i an r  r  d  n r  n. "M  l  na,"

ir ainim sí. Ingean ipead i d'Amhlaoibh an Nigéidín, tigeapna an Halla Sairib."

Comáin fé leir ar an scuma ran as díneam na
110 níste asur na n-uapal asur na n-gairgídeac móir
a bí ar an dá "móir-fluas." Bí Sanchó boct
as éirteac leir an díneam asur as féadaint 'n-a
timceall iní gac don tpeob bail, 'ran dit 'n-a raib ceó
bótar asur 'ran dit ná raib, asur é as teip air móir-
115 fluas ná gairgídeac a d'feirgint toir tiar ná tall!

"Stao! rtao! a duin'uarail," ar feirean. "Ca
bpuil na daoime rin adoirir? Ní féioir liom oipead
asur don duine amáin acu d'feirgint i n-don tpeob
bail! Nó d'féioir sur d'amhlaid atá oiraoideac
120 éigin d'á imiric oim, fé mar a bí d'á imiric oim nuair
a bí na diaibail úo as tabairt marcaigeacáta an rúca
dom ar an bplaimcéad!"

"Caó é rin asat 'a ráo, a giolla?" arfa Don
Cíocóité. "An amhlaid ná h-airigeann tú an focarap
125 atá acu 'a déanam, rictarac na n-eac asur géim-
peac na n-adarc asur tóirctneac na norumana d'á
bpléargad!"

"Ní airigim, a duin'uarail," arfa Sanchó, "don
ní d'á róir ran, ná ní feicim don móir-fluas. Ac
130 cím an bótar foir asur an bótar riar lán de éaoirib
asur d'uanaib, asur iao so léir as cur an anama
amad as méilí. Úa móir-fluas caorac a cím, asur
iao féin asur na h-uain as méilí."

"Sganriac atá tagaithe oir, a giolla," arfa Don
135 Cíocóité, "asur tá an rganriac tar éir raobarc do
fúl a baime díot! Deineann rgeón ruo de'n tróir
ran le duine uairianta. Ó tá an t-eagal oir ran
annran, nó oiruo riar ó'n gcontabairt asur tab-
arfao-ra féin asaró ar na rlóigtib rin. Tórfao

paipic le pioipe na Cuirlean aſur bpiipai caŦ ſo 140
 luaŦ ar Am̄laoið-ſan-ſearann!" le n-a linn rin
 com̄ain rē an oð ppor ipceac i maoc̄anaioð Rōrinantē,
 aſur piūo ar aſaið ē 'n-a rplanc!

"O p̄cao! p̄cao! a ðuin'uaipai!" aip̄a Sanchō,
 aſur ē ar coran̄aipe 'n-a ðiaið cōm̄ meap̄ aſur 145
 o'ſeao an t-apał piŦ. "ſcao, a ðuin'uaipai!
 Caoipe aſur uain ipcað iao! Ni' l̄ aon pioipe ann,
 nā caŦ, nā Miðū, nā ſear̄ niſcōain, nā ſear̄ cuirlean,"
 ar ſeip̄ean. "Caoipe aſur uain aſ mēliſ ipcað
 iao ſo lēip̄! ſcao, a ðuin'uaipai!" 150

Nioi o' aon maic oð beic aſ ſlaoaðac. Nioi aip̄iſ ōon
 Ciocōtē an ſlaoið, nō mā aip̄iſ nioi cuii rē aon tpiim
 ann. Siūo ipceac amearſ na ſcaorac ē aſur, "Ciocōtē
 abū!" ar ſeip̄ean ſo n-āip̄o aſur ſo binn, aſur ēnom
 rē ar na caoipa oð leaſað le n-a p̄leaſ pioipeac̄ta 155
 cōm̄ tiuſ aſur o'ſeao rē iao oð p̄āoð ar a ðeip̄ aſur
 ar a c̄li. Connaic na n-aoḡaip̄i an t-ēip̄leað a bi aip̄e
 'ā ðēanañ. ōo liūſoap̄ aip̄ p̄cao. Nioi cuii rē
 aon tpiim ionca, ac ē aſ com̄aint Rōrinantē anonn
 'r̄ anall aſur ē aſ p̄āoð na ſcaorac. 160

"Cā ðp̄uilip̄ anoir! a Am̄laoið-ſan-ſearann!"
 aſeip̄eao rē. "Cā ðp̄uileann tū! Taipeaim̄ tū
 p̄ēin! ſeap̄aim̄ annpo ar m'aſaið amac, aſur corain
 tū p̄ēin oip̄ mā tā ionac tū p̄ēin a coraint. ſeap̄aim̄
 annpo op̄ mo cōm̄aip̄, aſur cuiiſeao-p̄a i n-ūil ouit 165
 nāc i n-aip̄ſe a ðēanip̄i an ēaſcōip̄ ar ſear̄ na Cuir-
 lean, ar piſ uap̄al na ſcāip̄tac man̄nac!"

O'aip̄iſ na n-aoḡaip̄i na cloca aſur ēnom̄ap̄ar
 ar na clocaioð oð p̄aipeao leip̄. ōo lēim cuii oē p̄na
 clocaioð oē'n tpeana-ēipe mēip̄ſeac, aſur nioi ðein- 170
 eap̄ar aon cēataip̄e. ōi an ēipe ar a c̄liað aſur ar a
 ðnom, ac ni p̄aið aon coraint ar a oð c̄liaſān. ōo

buail cloc maic móir tnom é 'ra éliatán. 'Do bhuir
 fi dá arna ann. Cuir bhuiread na n-arnaíóca a leiteio
 175 'de pian 'n-a taoib gur ceap ré go maib an bár aige.
 Cúinnis ré ar an mbalram. Tarrmaiz ré an buroéal
 amac ar a póca agus cuir cun a béil cuise, cun go
 mbampad ré deoc i n-am ar rari a 'tociofad an bár
 ari. Ní maib ac bolmac bainte ar an mburoéal aige
 180 nuair a táinig cloc eile i n-urcari ari. 'Do buail
 an cloc ran 'ra béal é. 'Dein fi rligheac 'de'n
 buroéal. 'Do rceall fi an balram ar fuio an bóchar.
 'Dam fi tri riacala ar an riuine, agus 'do león fi
 méireana na láime rin a bi as cimead an buroeil le
 185 n-a béal. Tuic ré anuar 'de'n capall. 'Do ruc na
 h-aogairi cuise cun tuillead pionoir a cun ari.
 Nuair féadadar ari, agus é rinte ar an mbóchar, méar-
 adar go maib ré marb acu. Táinig rghannrad orca.
 'Bi easal orca gur baogal go rgerórfi iad mar rgeall
 190 ar é marbuzad. Cúinnisodar na caoirca, an méio
 a bi beo acu, agus tógadar an méio a bi marb acu,
 rcaet rgin, agus 'do ruceadar ar an áic cóim mear
 agus 'd'féadadar é.

An fair a bi an méio rin 'á 'deanam, bi Sanchó
 195 boct as féadaint ar an rgarise a bi as 'Don Ciocóte
 'á 'deanam, agus ar an éirleac a bi aige 'á 'deanam
 ar na caoirca, agus ar an rciit cloc a bi as na h-aog-
 airib 'á caiteam leir go 'tí gur tuic ré ar an
 mbóchar. 'Bi ré ar buile cuise nuair a connaic ré as
 200 marbuzad na rcaoirac é, ac nuair a connaic ré ar
 lár é 'do ruc ré cuise láitneac. 'Bi na h-aogairi
 imtiste um an 'taca ran.

"Ó, a 'duin'uarail," arfa Sanchó, "ná 'oubairt
 leat leogaint 'doib réim, ná maib ionta ac caoirce
 205 agus uain, agus ní 'deanra fuio orim!"

“ Féac, a siolla,” arsa Don Cioctóte, “ ná uat-
 bárac an námaro é rin atá agam! Bíonn ré coitcianta
 ag teacé eiporta oim agur ag imiit a cuio oiaoiúeacta
 im’ coimniú, le neait éada, nuair a bíonn ré so mbeaó
 eia nó onóir le fágaíl agam le buaó cata nó euaó- 210
 cómraic! Móir-íluaš fear airta ad’ ead iad, ac
 cuir ré riuó i muóct caoiac agur uan iad le oiaoiú-
 eact, mar oic oim-ra. Tá beaita de’n eipóro ran
 aige ’á uéanam oim i scoimniúe, an ioraiie fill!
 Éiriš-re ar muin an arail anoir agur lean iad, agur 215
 cífirí so mbeio riao tar n-air ’n-a muóct féim aifir,
 agur súr móir-íluaš fear airta iad, oieac mar
 aoubairt leat. Ac ná lean iad so fóil. Tá ruo
 agat le uéanam uóim-ra rar a leanair iad. Tar
 anro agur féac a’ bfeadófa a uéanam amac an ’mó 220
 fiacal atá bainté aram.”

Do leat Don Cioctóte a beal cóm leatan agur
 o’féao ré é. Do eiom Sanchó anuar, agur cuir ré
 a fáile cun an beil, agur bí ré a o’iarrair a uéanam
 amac an ’mó fiacal a bí iméigte. Fuair ré baluit 225
 an balraim. Níon eaitn an baluit rin leir. An
 neómac ran oieac ipeaó o’oibriš an bolmac a o’ól
 Don Cioctóte rar ar bpipeaó an buioéal. O’iompuig
 an soile agur do rceallaó a ruib’ra soile ruar
 ipeac’ran agair ar Sanchó! O’iompuig an o’ó
 soile, i scoimniú a céile, láitpeac, agur fágamir
 anran iad!

CAIBRIDÍOL A RÍCE.

CÓMHAIREAMH NA BFIACAL:

Cóm luath ašur d'féad Sanchó éirge, do nit ré cun an arail cun ruo éigin fášail ar an mála, ruo éigin a d'éanfad cairbte dó, dar leir. Táinig ré so uci an t-aral, ac foraoir zéar, ní raib don mála le 5 fášail ar an aral. Cimead fear an tábairne an mála mar a dubhad. Tuic a lusz ar a las i zceairt aš Sanchó boct nuair a cummniš ré ar an méio rin; an mála ašur a raib ann imtišce ašur an zád so cruair leir.

"Ó mair, ó mair, ó mair!" ar reirpan. "Cao a 10 d'éanfad i n-don éor i n-don éor! Táim ar mo méadair aš an nuim'uaral ro! Ná é orim a bí an donar nári fan 'ra baile ar mo fuaimnear i n-meao beic aš imteadct ar an zcuma ro ar fuair dútair iarácta le duim'uaral acá fe d'raoirdéadct, nó fé 15 mí-ad éigin a cuiréann 'n-a luige air zup móri-fluaz arimála rzata caorac, ašur zup áro-ní cúige reite cam-adairac! Imteo'o adaire! Ní fanfad a tuillead aige. Ré tuairtal acá aš teadct cúgam fášfad aige é ašur mairpó mé dó é, an duim'uaral 20 boct. ašur i dcaob an oileáin úo a zcall ré dom, bíoó ré aš a roza Tomár!" Bí a uct anuar ar dhrom an arail aige ašur é aš maectnam ašur aš caint leir féim ar an zcuma fan.

Bí Don Cíocóté tall rinte ar an mbótar. Bí 25 Rórinanté ar caob an bótar, ašur é aš piocad an féir zlar dó féim ar a fuaimnear. Tar eir tamail d'éirniš an ruoie, ašur táinig ré ašur do ruš ré ar an rriam, ašur riubluis ré féim ašur an capall anonn so uci an áic 'n-a raib Sanchó ašur an t-aral. 30 Connaic ré an zruaim so léiri ar an nziolla.

"Cait' ói'ot an s'ruaim, a s'iolla," ar reirean, "' I' mairis a báir'cear i n-am an anait'e, mar t'asann an s'ruian i n'oiar' na fear'canna.' Tá s'ac don ruo as s'adail i n-ár s'coinnib' c'óm f'ada anoir ní féir'oir s'an at'aru's'ad t'eac't s'o luat. Ní leanann aimir' b'reas' 35 i s'c'óinnuir'e. Ní lú's'a 'n'á mar a leanann o'p'oc-aimir' i s'c'óinnuir'e. Ná veinead' mo c'rioblóir'í-re don buair'oir'c' duit. Ní'leann tú féin páir'cead' ionta."

"Nílim páir'cead' ionta, anead', a 'duin'uarail!" ar'ra Sanchó. "Má 'reab' b'féir'oir' n'ac' m'ire, ac' 40 'duin'éis'in eile, a fuair' mar'cais'geac't an púca ar an b'plainc'ead' úo in'ob'! Asur' i'p' u'óc'a s'o m'ba le 'duine' éis'in eile na m'álai a b'i ar an aral' ro. Táio r'iad im'tis'cte pé 'duine' s'o m'ba leir' iad."

"An b'fuit na m'álai im'tis'cte?" ar'ra 'Don Cio'óc'oté. 45

"Ní'lio r'iad an'p'o pé'r' u'om'an é, a 'duin'uarail," ar'ra Sanchó.

"Má'r' mar' r'in é ní'l don ruo le n-ite as'ann!" ar'ra 'Don Cio'óc'oté.

"O'air'is'gear' t'ónóir' 'á r'ad'," ar'ra Sanchó, "n'ac' 50 s'ad' 'oo' m'uir'e f'áin don ear'ba b'ib' a b'eit' air' c'oir'óc'e an f'air' a s'ei'beann pé luib'nac'a as f'ár' ar an 'otalam', mar' s'o m'b'ionn e'ólur' ais'e ar conur' b'iad' b'aint' ar'ca."

"Mar' r'in féin, a s'iolla," ar'ra 'Don Cio'óc'oté, "b'f'ed'ir' liom buil'óg' m'ait' ar'áin anoir' 'n'á iad' mar' 55 luib'nac'a. Ac' tar' ar' muin' an arail' r'in, a s'iolla asur' t'éanam' o'ic. T'usann' 'Dia, m'ol'ad' s'o u'eó' leir', ruo le n-ite 'oo' r'na c'or'ra-m'iol'aid'. Ní c'p'éis'fir'ó pé r'inne anoir', s'o m'ór' m'ór' ó'r' as' u'éanam' a f'eir'ib'ire at'áim'io. Cuir'eann' pé an s'ruian' as' t'ait'neam' ar' 60 s'ac' don 'duine', i'oir' o'ic asur' m'ait'. Cuir'eann' pé an fear'c'ainn' as' t'uit'im' i n-don'f'ead'c' ar' an n'ouine' f'os'-anta asur' ar' an n'p'oc'-'duine."

“Ír easal liom, a ‘duim’uairail,” agra Sanchó,
65 “Suir ‘dein t’onóir dearmádo de’n sáimn beata da
ceart duic a beit dšat.”

“Conur ran anoir, a sliolla?” agra ‘Don Cíocóte.

“Aroó, a ‘duim’uairail,” agra Sanchó, “meairaim
Suir feárr a ‘dēanpá feanmóin’ ná mar a ‘demeann tú
70 muirleadt fáin.”

“Ír orr-ra atá an dearmádo, a sliolla,” agra ‘Don
Cíocóte. “Ní fóldair do’n muirne fáin an uile fásar
eóluir a beit dše. Ní fóldair do beit ábalta ar
feanmóin a ‘dēanam, nó ar don trásar eile cainte
75 ‘dēanam, or cómair pobuil nó or comair don duine
amáin, or comair a sliolla, cuir i scár, cóm maic
dšur a ‘dēanpá pé tpoio i lár cata nó cómrac
donair. Níor ‘dair an trleas nam an bioir de’n peann,
ná an peann de’n trleas.”

80 “D’féoiri é, a ‘duim’uairail. Díoó dšat,” agra
Sanchó. “Ac níor móir ‘dúinn bhoirtušad ar ro
dšur lóiróin do fóldair ‘dúinn féin i scóir na h-oróce.
So ‘dšuráó Dia ná beit don plaimcéadai ann, ná
luct caiteam anáirve, ná púcaí ná luct ‘dšuráó-
85 easáta. dšur má bíonn surnab é an diaabal a ‘dēairíó
leir iad toir órr ceart!”

“Cuir do suidhe ruar cun ‘Dé, a mic ó,” agra ‘Don
Cíocóte, “dšur feól mé pé tpeo ‘n-ar maic leat é.
Ac tar anro dšur cuir do lám irteac im’ beal
90 féadaint an ‘mó fiacal atá imtíšte uaim.”

Cuir Sanchó a méar irteac ‘ra beal dšur éiom
fé ar éuapóac móir-cimceall.

“An ‘mó fiacal a bí dšat’ onóir ar an ‘dšaró ro?”
ar feirean.

9 “Ceitne cinn,” agra ‘Don Cíocóte, “i n-éasmair
na rtair-fiacaile, dšur iad so léir so láir, dšur
šan don léic i n-don éeann acu.”

"Cuirimís cao tá aḡac 'á náo, á ðuin'uarail,"
 arís Sanchó.

"Tá 'fíor aḡam ḡo maic, á ḡiolla, cao tá aḡam ioo
 'á náo," arís ðon Cíocóte. "Ceitíe cinn aḡur an
 cori-fiacal acá aḡam 'á náo."

"Má 'reao, á ðuin'uarail," arís Sanchó, "táto
 ríao ḡo léim imtíḡte. Ní'l fiacal ná cori-fiacal
 'ra taoð ro ðeo' béal lartuar. Tá an áic cóim lom 105
 lem' baif, aḡur ní'l lartíor ann aḡac ac fiacal aḡur
 leat-fiacal."

"Táim creacta!" arís ðon Cíocóte, "b'feárfi
 liom ḡur lám á ðeao baicte ðíom, ac nárfi b'í an lám
 ðeaf í. Béal ḡan fiacala, á ḡiolla, íf cuma é nó iio
 muileann ḡan b'íicte. Íf mó íf ríú fiacal 'ná cloc
 loḡmárf. Ac ní'l aon leifear aif anoir. Caifíarf
 beif fárf. Neite ðe'n t'rórf fan acá í noán ðo'n
 n'ioifeact, aḡur ní foárf cur ruarf leð. Tarf ar an
 aral á ḡiolla, aḡur comáin leat aḡur leanrao-rá 115
 tú cóim nérf aḡur íf maic leat é."

Cuaró Sanchó ar muim an arail aḡur éuaró ðon
 Cíocóte ar muim Rórfinanté, aḡur ðo ḡluáifeaoarf
 araoon, aḡ ríám fan an bótaif, ḡo nérf aḡur ḡo ríḡim.
 Bí an rḡéal ḡo n-olc acu araoon. Bí tarf aḡur 120
 ocaíarf aḡur tuifíe ar an mbefíe, marf bí na málaí
 imtíḡte aḡur ní raib aon blúíe bíð ná ðíḡe acu.
 Ac ba ruarf ac le náo an tarf aḡur an t-ocaíarf á
 bí ar ðon Cíocóte feáarf an teinnearf á bí 'n-a béal
 aḡur 'n-a taoð. Bí t'ruaf aḡ Sanchó ðó nuarf á 125
 tuḡ ré fé noeárf á ḡéíe á bí an teinnearf aif, aḡur
 ðubáifé ré leif féin ḡo mb' féíorf, ðá mbefírf aḡ
 caif leif, ḡo maolóc' an éaif an teinnearf. Cíom
 ré ar éaif.

"Táim 'á cuimneam, á ðuin'uarail," ar íeifean, 130

“Zur b'é ruo pé noeáir na ciubaircí reo zo léir atá tascáite oráinn ná an peacaó atá uéanta aZac' onóir i zcoinnib na ruoiréacá.”

“AZur cao é an peacaó é rin, airiú, a ziolla?”
135 agra Dón Ciócóte.

“Uearbuisir, a duim'uarail,” agra Sanchó, “ná n-iorrá uá béile ar don bóro, AZur ná cooiofá uá oioce i n-aon tiz, zo uti zo utiofá ruar le Malan-
14 zo mbairfá a clozao de.

“Do bhuir ar leabair ran, nó, ruo ir cuma nó é buiread, níor cómlionair é.”

“Oar ro 'r rúo, a ziolla, ac tá an ceairt aZac!”
145 agra Dón Ciócóte. “O'imtiz pé ar mo ceann zlan.
AZur féac, táinig an ciubairt úo an plaincéro orc-ra
mar zéal ar an bfairlige a uéinir le zan a cur
i n-úil dom zo ruib an uearmáao ran aZam 'a
uéanam.”

“Conur féaofoad don milleán a beic orm-ra 'ra
150 rzéal, a duim'uarail!” agra Sanchó. “Níor zuzar-
ra don leabair, AZur nuair náir zuzar leabair conur
féaofinn leabair a buiread!”

“Níor zuzair don leabair, ac ní raorann ran tú.
Taoinn tú ráirteac 'ran oic a uéinead mar taoinn
155 tú ráirteac 'ra bfairlige a uéinead,” agra Dón
Ciócóte.

“Má 'reao, a duim'uarail,” agra Sanchó, “reac-
ain AZur ná leoz ar do cuimne an znó airir, le n-eazla
zo utiofao ná rúcaí úo az tuiall orim, AZur zo
160 otabairroir cuairt eile ar an bplainceao dom!
Tazann meiofán im' ceann fóir nuair a cuimnizim
ar an zcaiteam anáirtoe úo!”

CAIBRÍOIGL A h-ÁON A'S RÍCE.

“ AN PRÍOSÚNAC 'SA CÉISTE.”

Tuit an oirdé orda agus iad as caint agus as cur
tré céile ar an gcuma fan. Bí an oirdé ana-dóirca,
ac éomáimeadar leo. Bí an t-ocair orda, agus bí
Don Cioctóte as brac ar go mbuailrad tís orda
umpá luac nó mall ar an mbótar poiblíde rin. 5

Níor buail áon tís orda umpá, ac do buail fuo
nár b'é umpá. Tagann doirdeact na h-oirdé go
h-obann 'ra tír reo na Spáinne. I r ar éisim a bí
an srian tar éir dul féi nuair a bí duib na h-oirdé
orda. Bíodar as dul ar aghaid fan an bótarí cóm 10
mar agus o'féadar é 'ra doirdeact. Carad, nó
iomparil de'n bótar o'ár cuimeadar oíob, éonnacadar
as déanam orda, an bótar céadna, éact de réil-
tínib foluir agus iad as cur agus léimuis anonn
'r anall. Táinig rghannrad ar Sanchó. Bí ré lán- 15
veimnígteac gur b'iad an rluas ríde iad. Táinig
creactán air agus do féir fuar-allur amac tré n-a
ballaib beata go léir. Ní raib Don Cioctóte féim
fan ionnt eagra air. Do rrad an beirt ar an
mbótar agus iad as fairie ar na heiltínib, agus na 20
réiltíní as teact 'n-a tcead go féir, agus iad as
rinnce agus léimuis agus as bogad anonn 'r
anall, agus iad as dul i méir fé mar a bíodar as
teact. Bí Sanchó as cur agus as cur alluir de,
agus motuis Don Cioctóte mar bead a sruais as 25
éirge 'n-a fearam ar a éloigeann.

“ A Sanchó ! ” arfan proipe. “ Tá ré buailte

irtead im' aighe go mbeid caoi agham anocht ar éad
 a d'éanam náir dein m'oise fáin a leicéirí miam fóir,
 30 i n-don páirt de'n domhan!"

"Dia le m'anam! a d'uin'uarail," arsa Sanchó,
 "cao a d'éanfao i n-don cor m'á' rúcaí iao aghur
 má tá plaincéad acu! Má bío ríao ran go léir am'
 cáiteam anáirde marbó'io ríao ar fáo mé ran a
 35 leofríao ríao uata mé!"

"Pé rásar iao ní leofrao-ra d'óid bainc leac an
 tuhur ro, murab ionann aghur an uair eile úo, nuair
 náir féadair dul tar páile irtead cúa. Níl don
 páile annro roir mé aghur iao. Tá ríge agham annro
 40 cun mo élaróim do namráil aghur d'imirt oirca. Ná
 bíod ceirt oirca!"

"Ac cao a d'éanfao a d'uin'uarail," arsa Sanchó,
 "má cuirio ríao fé d'raoidead tú mar a d'eineadair
 an uair úo? Cao é an tairbde ríge oircaite duit
 45 má bíonn tú fé d'raoidead acu! Ó Dia le m'anam!"

"Éirt do béal, a giolla," arsa Don Ciócóte,
 "aghur bíod m'irnead éigin aghat. Ir seárrí go
 scuifrao-ra i n-úil duit nac sá' d'uit don eagla
 beir aghat rómpa, m'á' r'iaobail ó irneann féin iao;
 50 aghur ní deirim ná sur b'ead."

Níon b'faoa sur tuadair fé n'eadra, amearg na
 méitíní, mar bead daime, aghur mar bead léinteada
 zeala oirca. Nuair a connaic Sanchó na daime,
 dar leir, aghur na léinteada zeala oirca do érom a
 55 fiacala ar beir ag buala' ar a céile, aghur bí pé
 i ríocht tuicim ar a coraid le neart eagla. Ói tim-
 ceall fíde duime ann aghur na léinteada zeala oirca,
 aghur iao ar éparillib, aghur ruo mar bead cóirte
 dub ag tead n-a noiaró, aghur reirair marcad
 60 i noiaró an cóirte, aghur léinteada duba oirca; aghur

ní h-árí cāpaillib a bí an reirearí ran ac ar míúilib. marí bí na léinteaca duba ríor, seall leir, so talam leó.

Bí cónán éigin bñónac, uaigneac, ar riudal as an zcuio acu a bí in rna léinteacaib seala, asur bí an cūalac so léir as zluairac so h-ana-feró asur coimle ar lapaó acu ’n-a lámāib. Bí an oiróce ana-cíúim. Fé marí a tādāvarí í nziornac so’n beir, so méaruis an rzannpaó ar Sanchó. Níorí marí rin, amēac, so ōon cíocóce. Ír amlaró a tādūis ana-mírneac so, asur so luis a zruais anuar ar a ceann airí, nuairí a fuairí fé zurí ōaome raozalatā íao.

“ Seao ! ” ar reirean in’ aigne féin. “ Tá an caoi tazaité fé ōeire ! Anoir a ōéanpaó an zñiom a rzñíobfarí í leabraib rñoiracāta. Szñíobfarí an zñiom ro í leabraib rñoiracāta an ōomāim, asur beiró a cūntar ō’á léizeao inr zac aon páirt ōe’n eúrōir, amearz uaral asur íreal, an faio a beiró ōaome ar an raozal. Lucē fozla íreao íao ro. Tá rñoiré uaral acu ’n-a rñíorūnac ’ra cōirce rin, asur é beó-zunta, b’féirōir, tarí éir cōmraic aonairí a ōéanam le rñoiré éigin eile. Nō b’féirōir zurí rñozan uaral éigin atā ’ra cōirce acu, asur zurí ’zā fuaoac atāro ríao ! ”

Le n-a linn rin bíōvarí tazaité acmairí a ōóitēin ōó cūn labarāta leó. ōearcuiz fé a fleas, asur focaruis fé é féin ’ran íallait, asur cūz fé asairó orāta í lārí an ōótarí :—

“ Stāoairó ! ” ar reirean, so h-ārō, asur fuinn-eamí ’n-a zlóir. ōo rāoāoairí so léir lāirneac. “ Innríō ōom so rñinnēac, ” ar reirean, “ cé h-íao ríō, cao ar ōaōib, ca bfuil būr ōrñall, asur cao

tá 'ra cóirte rin aḡaid. Mar mearaim ir d'aoine
 95 ríḡ acá tar éir 'uoc-ḡníḡ a d'eanam ar d'uime éisín,
 nó ḡur veinead 'uoc-ḡníom éisín oraid. Iré mo
 ḡnó-ra an t-éolur ran o'ráḡail uaid, mar caiteḡad
 oíḡaltar a d'eanam oraid-re má'r ríḡ acá ciontác ;
 nó ar an muinḡir a d'ein an 'uoc-ḡníom oraid má
 100 veinead oraid é."

Do labair d'uime acu-ran.

"Tá oitinear oraimn, a ḡir máit," ar reirean.

"Tá an tíg órta adḡad ar ro, aḡur caiteḡimíḡ beic
 aḡ an tóig órta ran cóim luac aḡur ir féiríḡ é. Ní'l
 105 ré o'uain aḡaimn anoir na ceirteana ran ḡo léir
 a ḡreḡairt oit." Le n-a linn rin rin tús ré iarri-
 acé ar ḡadail tar an muir.

"Stao!" arsan muir, aḡur cúir ré lám ar
 ḡuain capall an ḡir a labair. "Tabair ḡreḡra
 110 níor cnearta 'ná ran orim nó róḡuain cat aḡur cruad-
 cómḡac oraid ḡo léir tḡé n-a céile d'aoib, ré n-íad
 ríḡ féim!"

Nuair a cuiríḡ an lám ar an ḡuain, o'éiríḡ an
 capall ran ar a córaib veiríḡ. Do ḡleamnuis an
 115 marcáḡ riar ríor de'n capall. Connac d'uime eile
 acu an marcáḡ ran aḡ tuicim, aḡur o'iompuis ré
 ar D'On Cíocóté.

"Do éiríḡe 'n diaḡal, a ḡraiceálaríḡe biteamnais!"
 ar reirean, "tá an d'uime maríḡ aḡac!"

120 O'iompuis D'On Cíocóté ar an bḡear ran, aḡur
 tús ré na ḡruir do Rórinanté, aḡur cómáim ré an
 tḡleḡ tḡíḡ an bḡear, dar leir, mar a d'eanḡad don
 muir. Anḡran o'iompuis ré ar an ḡcuro eile
 acu. Bíodair-ran aḡ capad anonn 'r anall, a o'iarri-
 125 aib o'ul uaid, aḡur eirean aḡ capad anonn 'r anall
 a o'iarriaríḡ teacé oréa. Bí Sanchó aḡ réadaint

ar an gcairmitic, agus é ag déanamh iongnadó 'a máistrí ar agus de Rórinanté. Níor mear pé niamh go dtí an oíche rin go naid oiréad anamaimlaeta i n-aoinne de'n beirt. Bí Rórinanté ag léimniú 130 agus ag capad éomh n-anamaimail agus dá mba bhramaic trí mbliadán é; agus bí an muirne ag nuasáod a námao roir agus riar, i dtreó gur dóic le duine go naid fíde lámh dear air agus pleas inr zac lámh acu! Pé deire d'imtíú luét na scoinnle de'n bódar, 135 irtead ar an macairne, agus gluairéadar inr zac aon treo baili ar fuair an macairne, ag teitead le n-a n-anam ó'n námaro uatbárad. Socraio ab' ead iad. Criódar ab' ead an "cóirte." Salmairead na marb an críonán a bí ar riubal acu. Do buairead 140 irtead 'n-a n-aighe nuair a connacadar Don Cioócóte ag léimniú anonn 'r anall ar an mbódar, a d'iarraio iad go leir a marbáod, gur b'é an mac mallactam é, agus gur éin an cuirp a bheir leir a bí pé. Dob' iongnantac ar maóaric iad féin agus a 145 scoinnle ag gluairéad ar cor-anáirde ar fuair an macairne, agus ná feadmaoair cá maódar ag dul ac beir ag cur na rliúe díob!

"O!" arís Sanchó, in' aighe féin, "ir iongnantac an fear mo máistrí! Zan ann ac é féin agus a máó gur 150 cuir pé teitead agus dearg-nuadar ar a leiteio de rluag! Féac mar a nictio ríad, ó aon fear amán!"

An fear a tuit riar ríor 'a capall, bí pé rínte ar an mbódar agus zan cor aige 'a cur de. Connaic Don Cioócóte é nuair a bí an cúro eile imtíúte irtead 155 ar an macairne. Táinig pé agus fearaim pé ór a éionn, agus cuir pé rinn na rleige le n-a ríóirnaig. "Ámluig dom nó bainpao an t-anam arat!" arís Don Cioócóte.

160 “Úmluigim duit,” arsan fear a bí ar lár, “ašur ní mirté dom é. Táim úmluigte go maic ašat, zeallaim duit é! Tá mo ceathranna bhirte ašur ní féoir dom éirge ar ro. Má tá don daonnaét i n-don cor ionat, a d’uin’uairil, na mairb mé. Da feacaó
165 ana-móir duit mé cup cun báir, mar bainim leir an zcléir ašur tá curó de rna n-óroaid beannuigte zlacaité ašam.”

“Ašur caó é an diaðal a tuz anho cú má’r dume de’n cléir tú?” arsa Don Cíóóóté.

170 “Tuz mo mí-áó, ir d’óca, a d’uin’uairil,” arsan fear a bí ar lár.

“Tá mí-áó ir meara ’ná é ór do cionn anoir,” arsa Don Cíóóóté, “mura tuzair dóm-ra rreazra cruinn ririnneac ar zác ceirt de rna ceirteanaid úo
175 a cuirear cuzaid ó ciamid.”

“Tabarrao ašur fáilte, a d’uin’uairil,” arsan fear a bí ar lár.

“Alonró lóper ir ainm dom féim, a d’uin’uairil,” ar reirean, “ašur i n-Alcobenvar a ruzaó me, ašur
180 ó cáair b’ára do tánaš, mé féim ašur an t-aoimne véas eile úo d’iméiz ar teiteao uair ar fuair an mácaire. An corp acá ar an zcriócar ran tall bíomair ’á breit linn go tci cáair Segóbia cun é d’adólacao. Corp d’uin’uairil ireao é——”

185 “Cé mairb é!” arsa Don Cíóóóté go fearzác.

“Níor mairb aoimne é, a d’uin’uairil,” arsan fear a bí ar lár. “Ir amlaid a táimz éazruar air, rlan beó mar a n-innrtear é, ašur fuair ré báir le toil t’é.”

190 “Tá go maic,” arsa Don Cíóóóté. “Ó fuair ré báir le toil t’é ní zác dóm-ra víogaltar a véanam ar aoimne mar zeall ar a báir. Ac dá mbeao don

tuine ciontaó ’n-a báir beaó ceangailte oim-íra tui
 ašur a báir a ó’ášairt ar an bfeair a beaó ciontaó.
 Ír ceairt dom a ó’innrínt tuit žur príoiré fáim míre, 195
 ašur žur Don Cioóóte óé Lá Mancha ír ainim ašur
 ír rloinne dom, ašur žurab é mo žairim beaóa beit
 aš žluairéaóó ar fuair an domáin aš leigear éaš-
 cópíta ašur aš cur an óírt i bfeiróm.”

“ Má’r cúrrairde éašcópa do leigear é, a ’óim’ 200
 uairil,” aríran feair a bí ar lár, “ ba máit liom a
 ó’íarríaró ar t’ónóir anoir mé tóšairt ar ío ašur an
 éašcóir a ’óim t’ónóir féim oim do leigear má’r
 féiróir é. Ír eašal liom náó féiróir. Tá eašal oim
 žo bfeuil mo óor bfeirte ’n-a bfeiržar, ašur ír baóšal 205
 ná beiró don máit žo óeó aifír iní!”

“ Tá féim fé n’óear é,” aríra Don Cioóóte. “ Ón-
 búir anníro ašur léimíteaóa bána ar cúro ašairb, ašur
 léimíteaóa tuda ar cúro ašairb, ašur roillíre ar larab
 ašairb, ašur ír žo léir aš óríónán, i ’ótréó žur óóic 210
 le don Óríórtairde žur óiabail aníor ó írfeann ír!”

“ Tar anníro, a žiolla,” ar íeiríean le Sanchó. Níor
 leos Sanchó aif žur aifíš íé é. Ói žnó leir féim
 aifé ’á ’óéanam. An míúil žo íairb na málaí bíó
 ašur óifé ar a múim ó’fan íé i n’óiaró na cod’ eile, 215
 ašur bí íé aš inšíor óó féim i n’óifš an b’óóair. Óo
 tárla žo bfeuir Sanchó žreim aif, ašur žo íairb na
 málaí bíó aifé ’á bairt óe, ašur é ’šá íocairížab žo
 óríóónamáil ašur žo ílacímair ar múim an arail a bí
 aifé féim. Nuair a bí an íocairížab ían ’óéanta 220
 aifé táimíš íé. Óóšar eairíta an feair bóóó a
 bí ar lár, ašur óušar íarráóó ar é cur ar donnairb
 a óor. Tar éir tamáil bíš ó’féar íé íearám. Tar
 éir tamáil bíš eile ó’féar íé cúpla círcéim a
 íubal. Ar bail do íuarab, bíóó žo íairb an óor 225

ḡorcuigḡe ḡo maic ná raib rí bhuirce. Cúmhadaí anáirḡe ar an miúil é, i n-meas an bíḡ, aḡur túb-
raḡar leir aḡe tábairc ḡó féin aḡur a cómpádaḡe
ḡo leanmáinḡ.

- 230 “Nuair a tíoceir ruar leḡ,” arra Don Cioóḡte.
“ḡaib mo leatḡéal-ra leḡ mar ḡeall ar an rḡeimle
úḡo a tḡḡar ḡóib; ac abair leḡ ná raib leigear aḡam
air, mar ḡur mearaḡ ḡur bíḡeamnaig ias, nó maraḡ
bíḡeamnaig ias ḡur bíabail ó ipheann ias, aḡur ḡo
235 raib ceangailḡe orim ias ḡo tḡoro pé raḡar ias.”

“Aḡur abair leḡ,” arra Sanchó, “ḡur bíḡe ḡuine
ḡo tḡoro leḡ aḡur ḡo cúir an ruas aḡur an teiteaḡ
orḡa ná Don Cioóḡte ḡé Lá Mancha, an ḡairḡíḡeac
uaraḡ, an ruirḡe ḡurab ainim aḡur ploinne ḡó an
240 Ríḡre ḡruamḡa!”

CAIBIDÍOL A ḡÓ A'S FÍCE.

AN RÍḡRE ḡRUAMḡA.

ḡ'imḡigḡ fear na coire bhuirce nári bhuireaḡ, aḡur
nuair a bí pé imḡigḡe ḡ'iompuigḡ Don Cioóḡte ar
Sanchó aḡur ḡ'féac pé ḡo ḡéari air.

“Cas a cúir irḡeac iḡ' ceann, a ḡiolla,” ar peirean,
5 “an Ríḡre ḡruamḡa tábairc orim?”

“Tú féin a cúir irḡeac im' ceann é, a ḡuin'uaraḡ,”
arra Sanchó.

“Mé féin!” arra Don Cioóḡte. “Conur féaḡfimm
ruḡo ḡo cúir irḡeac iḡ' ceann-ra nári cáimigḡ don
10 máḡḡnaim ḡe irḡeac im' ceann féin?”

“Arís, a d’uim’uairil,” arsa Sanchó, “nuair a
 éonnac tú ag léimriú anonn ’r anall ag troid agur
 ag cómhac leir na daoine thairdeacáta úto, méarar
 ná feaca tuam aghair d’uime ag féadaint cómh
 sruamóda agur o’féac t’aghair dom, a d’uim’uairil; 15
 ac ir dóca sur do beal a beir san fiacala fé ndéir
 é. Pé ruo fé ndéir é o’féadair ana-sruamóda.”

“Ir cuma cad fé ndéir é anoir, ac táim ana-
 burdeac díot mar gheall air. Ní foláir do mroie
 fáin teiriol fé leit a beir aise. Táim ag cuaird 20
 im’ aigne féin le fada a d’iarrair cuimneam ar
 teiriol fé leit dom féin, agur bí ag teip glan oim
 so dti sur labhair-fe an focal ran anoir beas leir
 an bpeir ran a d’imriú. Tugair “an Ríorie
 Sruamóda” oim. Ní maib teiriol fé leit tuam ag 25
 mroie fáin leat cómh deap ná cómh neamhóicéianta
 leir an dteiriol ran! Ní féirir liom a cuirgint
 cad a cuir an focal irteac io’ ceann. Ir dóca sur
 b’é an fáir acá cun eacra mo beata-ra do rsiobad
 ar ball, sur b’é cuir an focal irteac io’ ceann, mar 30
 ir focal é a d’féadair so h-ana-deap ’ra leabair.
 Táim burdeac de’n fáir agur díot-ra, a gíolla. Tá
 in rna leabhair a leigear, “Ríorie na Ríogan” mar
 teiriol fé leit ag mroie acu; “Ríorie an Phoenicr”
 ag uime eile acu; “Ríorie an Síríora” ag uime 35
 eile; “Ríorie an Dáir” ag uime eile; agur mar
 rin doib. Ac ní’l don teiriol cómh maib leir “An
 Ríorie Sruamóda” ag doimne acu so bpeaca-ra cúntar
 air in rna leabhair. Táim ana-burdeac de’n fáir
 agur díot-ra, a gíolla!”

40

“Aililiú!” arsa Sanchó, agur do teip air a
 cuillead do fáir.

“Ní móir dom,” arsa Don Cíocóte, “cómh luac

45 ASUR BEIÓ CAOI AŞAM AIH, AŞAIÓ DUINE, AŞUR AN AŞAIÓ
 RŞÉIT ANHPO; I OTHEÓ, ŞAC AOINNE Ó'FÉACFAIÓ AI AN
 RŞÉIT ŞO MBEIÓ 'FÍOR AIŞE ŞUR MIPE AN FEAP OIHÓEIPC,
 AN RÍOIPC ŞHUAÓÁ.

50 "ANÓAIŞ, A ÓUIM'UAFAIL," AIPIA SANCHÓ, "NÍ ŞÁÓ
 ÓUIT AON PEICTIÓIH ŞHUAÓÁ ÓO ÓUR AI ÓO RŞÉIT,
 MAP, ŞAC AOINNE FÉACFÍÓ 'RAN AŞAIÓ OIPC FÉIM BEIÓ
 'FÍOR AIŞE, AI AN ŞCÉAO AMÁIPC, NÁC MÍOIPC ŞHUAÓÁ
 ŞO ÓTÍ TÁ!"

ÓAIM RAN ŞÁIPC AI AN MÍOIPC. AC NÍOR LEAN AN
 55 ŞÁIPC ABPAÓ. TÁMIPC NÍÓ ÓUN A AIŞNE A ÓAIM AN FONN
 ŞÁIPC ŞO TAPAIÓ OE.

"A ŞIOLLA!" AI PEIPEAN.

"TEACÓ, A ÓUIM'UAFAIL," AIPIA SANCHÓ.

60 "TA EAGAL OIPC ŞO ÓFUILIM FÉ EAPŞAINE NA
 H-EAGAIPIE! TÁ EAGAL OIPC ŞO ÓFUILIM FÉ ÓOINNEAL-
 BÁCÁÓ! MÁ'R FÁŞAIIPC IAO RÚÓ ŞO MAIÓ NA LÉIM-
 TEACÁ BÁNA OIPCÁ TÁIM ÓAMANTA! COIPC MÓ-ÓROM
 IPEÁÓ FÁŞAIIPC ÓO ÓUALÁÓ."

70 "CA ÓFÍOR ÓUIT-PE NÁ ÓÓM-PA A ÓUIM'UAFAIL
 ŞUR FÁŞAIIPC IAO! ÓÍOR FÉIM LÁN-ÓEIMNÍŞTEAC NÁR
 ÓAOINE PAOŞALTA I N-AON ÓOR IAO. ÓEAPAI ŞUR
 FIAFPAI IAO, AŞUR ÓÍ RŞANNPAÓ OIPC LE H-EAGLA ŞO
 MÓ' FÉIÓIPC ŞO MAIÓ PLAIMCÉAO ACU AŞUR ŞO MBEÁÓ
 ŞAC 'NE ÓÓUPAI ACU OIAMN ANAON, 'AI ŞCAITEAM
 ANÁIPCÓE AI AN ÓPLAIMCÉAO ŞO ÓTÍ ŞO ÓCIOCPÁÓ AN LÁ
 OIAMN."

"AŞUR, ANOIPC A ÓUIMNÍŞIM AIH, CA ÓFÍOR ÓOM,
 ANOIPC FÉIM, AI FÁŞAIIPC I N-AON ÓOR IAO!" AIPIA 'DON
 CIOÓCÉ.

75 "IR FÍOR, A ÓUIM'UAFAIL," AIPIA SANCHÓ, "AŞUR
 FÉAC, A ÓUIM'UAFAIL," AI PEIPEAN, "TÁ TAIIPC AŞUR

ocairiar orainn, agus tá an biað agus an deoc annro
 agham-ra, ar muin an arail reo. Ná beaò ré cómh
 maic aghainn toul i leit-taoid i mball éigin agus iuo
 éigin a 'óite?"

80

"Ní mói dom toul agus féadaint 'ra óirte rin
 tall," arfa Don Cioóóte, "féadaint cao é an raşar
 an uime maib, nó an bfuil ré maib ar fao."

"Má tá ré maib, a 'uain'uarail," arfa Sanchó,
 "tá ré ó baogal. Ní féadair don iuo don oioşbail 85
 a 'óéanam' óó. Ní maib rin 'uainne. Má'r éaşaruar
 a maib é b'féoiri şo 'óóşrimir an şalar uair! Ir
 feairi, 'var liom-ra, şan toul 'n-a şoine. 'Ó' éaş-
 muir rin, a 'uain'uarail, iao r'uo şur cuiri an teiteaó
 orca, b'féoiri nuair a tuigfir ná maib cúca ac don 90
 feair amáin şo 'óciocfaó mirneac 'óib agus şo 'ócioc-
 fir' car n-air. Annran b'féoiri ná beaó ré cómh
 n-uiripte an iuaş 'óó cup an tarpa n-uair orca."

Le linn na cainte rin 'óó máó 'óó, bí Sanchó agus
 an t-aral aş 'óuiruim cun riubail. 'Óó lean an 95
 iuoiie iao şo briedş réir, şan a tuilleaó cainte
 'óéanam. 'Óó şluairéadar 'ó'n 'óócar agus irteaó
 i n-orşailt a bí iuir 'óá c'nocán ann. Nuair a bíodar
 imtigište tamall irteaó 'óó leatnuig an orşailt, agus
 bí an áit şo briedş uaigneac lebéalta. 'Ó'orşail 100
 Sanchó na málaí 'úó a 'óain ré 'ó'n miúil, agus 'óó
 leat ré na málaí ar an b'feair şlar agus cuiri ré an
 biaó anuar orca. 'Ó'ite an beirte a n'óóitín, agus bí
 şáó acu leir. Nuair a bí a n'óóitín 'ó'n arán agus
 'ó'n feóil itte acu táinig tarc orca. Má táinig 105
 ní maib don níó acu 'óó 'óainfaó an tarc 'óíob. 'Óó
 mear Sanchó şo maib biaó agus deoc in rna málaib.
 Ní maib. Bí an deoc i n-áit éigin eile ar an miúil,
 agus 'ó'fan ré 'n-a 'óiaíó. Ní fanfaó muia mbeaó

110 Don Ciocóte beit as ghlaothac air mar a bí. Níor
b'áon máit beit as cuimneam air rin an uair rin, áh.

"Ní féoiuigh gan uirge beit i n-áit éigim annro, a
"óuin'uarail," arsa Sanchó, "tá an féar glar ro
fúinn ana-óorb. Tá pé cóim máit asáinn gluairéac
115 tamall eile irteac 'ra gleann beas ro asur b'féoiuigh
so mbuailfad tobair nó rpután umainn."

O'áiuighoir asur buaileasoir nómpa trío an
ngleann beas; s'reim ar fhuaim an ápaill as Don
Ciocóte, asur s'reim ar ceannraig an arail as Sanchó.

120 Ní fada a cuasoir nuair áiuighoir fuaim uirge, pé
mar a beaó rpután móir uirge asur é as tuicim le
fánaio de óruim faille, asur an faille ana-áro. Bí
ácar móir ar an mbeirt nuair áiuighoir an ceól ran.
Da geadar so mbeaó deoó b'reáig acu! Ac ir ar

125 éigim a bí an t-ácar ran t'asaithe oirca nuair áiuighoir
nuo eile. O'áiuighoir, i n-áonfeac le tuicim an
uirge de óruim na faille, foctram iarndá, pé mar a
beaó tríúir nó ceatnar fadaó asur rúirtí iarainn
acu, asur nuo éigim acu o'á léafad leir na rúirtib

130 iarainn; asur anoir asur áiuir, i lár an foctram asur
an éirliú, do buailtí buille móir trom, pé mar a
beaó áon fadaó amáin a bí cóim lároir leir na fad-
ácaib eile i n-áonfeac, asur náó rúirte a bí aige
ac óro, asur so raib pé 'gá córaint féin ar na

135 rúirtib. Do tuic a lúg ar a las as Sanchó nuair
áiuig pé an áairmirt rin 'á óéanam as na rúirtib
iarainn asur as an óro móir. Tánuig iarndac de
éirteasla ar an fuoie féin, ac níor leos pé do Sanchó
é ábairt pé noeara. Do rtao an beirt ar feaó

140 tamail. Pé deime do léim Don Ciocóte ar muin
an eic asur do labair pé.

"Fáirg siorca na h-iallaite reo óom, a giolla,"

ar peirean. “Tá éagsóir éirgin ’á d’éanam annróo. Tá aon fear láirín amain ’sá coraint féin ar t’iúr. Ó’r ríóire fáin mé tá ceangailte oim dul agus an 145 éagsóir rin do coris; páirt a gabáil leir an aon fear amáin i scoinnib an t’iúr. Fan-ra liom annro, a shiolla, go ceann trí lá. Mura mbeao tagaite cúgac um an t’eaca ran imtís abaille. Má’r maite leat ruo a d’éanam a cuirfid átar oim éirig as t’iúall 150 ar mo ríogam, Dúlriméa, agus innir vi conur mar a d’eimear shíom uaral, shíom do taitnead léi agus do tairbeánad vi méio an shádo atá agus vi.”

“Océon ó, a máisricir a éiríde ’rcis,” arsa Sanchó, “cad é mar am é reo cun dul as d’éanam éad? Tá 155 an oirde ró-dóirca. Ní feicfar an shíom. Ní lúga ’ná mar a éifar rinne má iompuisimío tar n-air agus san a leogaint oimann sur airmáir an cóimrac ro i n-aon cor. Ir minic airmgear an rásaric ’á nádo, “An t-é tógfid claidéam, le claidéam a tuitfid ré.” 160 Má tairdann tura irteac ’ra cóimrac ran ní féidir tú tead beo amac ar—Ó, an airmgeann tú na builli t’ioma! Agus, a máisricir a’ éiríde ’rcis, má fásann tú annro mire ro’ diair, ní tuirge beir tú imtísce uaim ’ná mar a tuitfid an t-anam tuir teit aram 165 le neart r’annrad. Ó, a duin’uaral. ná fás annro ro’ diair mé! D’fásar mo cis féin agus mo bean agus mo clann cun beir im’ shiolla agus, agus seall-air dom go ndeanfa rísh díom ar an oileán úo, pé ball ’n-a bfuil ré. I n’inead ran ní h-oileán ná 170 inre atá agus v’á fásail ót’ onóir, ac imtead uaim agus mé fásáilc annro ’ra doiméad agus ’ran uaignear san duine ná daonnairde i n-aon cóimzar dom. Féad, a duin’uaral, ní fada uaim an lá anoir. Tá an t’iúrlín éiríge ruar go h-ana-áro ar an 175

rréir. Tá an meadóin-oirde curta óinn ašainn le
fada. Fan go lá, a óuin'uarail!"

"I' aic an óuine tó, a žiolle," a'ra Don Cíóóóóé.

"Ní féiróir óuit an rrréir a ó'féiržint, tá an oirde
180 óóm óoróca ran. Conur i' féiróir óuit an t'heirlín a
ó'féiržint nuair náó féiróir óuit an rrréir a ó'féir-
žint!"

"Á, a óuin'uarail," a'ra Sanchó, "i' mó ruo
a cíóeann óuine go mbíonn ržannraó air. I' mó ruo
185 a cíóeann ržannraó ná feiceann óuine žan ržannraó.
Ní féiróir óoc' onóir-re an níó rin a óuiržint mar
ní raib ržannraó ná eažla raam óit. Ní mar rin
óóm-ra. Nuair a óažann eažla óim i žceairt mear-
aim go óreicim rrruo i' ržac cúinne óoróca, ašur
190 púca i' ržac ržairt; go móir móir ó tužac an caic-
eam anáirde óó óom ar an bplaincéad."

CAIBIDÍOL A TRÍ A'S FÍCE.

SŽÉAL SANCHÓ.

An raio a bí Sanchó aš caic ar an žcuma ran ní
raib a óá láim óiomáoin. Ói an óoiróeacó ann,
ašur níor ó'féiróir a ó'féiržint cao a bí ar ruibál ašá
óá láim. Óo leos ré óó réim óiomáó ríor, ašur
5 óuir ré uróall go óainžean ar óá óoir óorais
Rórinacé! Le linn an uróall a beic óainžean
ar an žcapall aše, óo mear an beic žur neaircuž
ar an ópóóram a bí aš na rúiróib iarmh ašur aš
an óro móir 'á óéanam.

"Ó! faime go deó, a shiolla!" arsa Don 10
 Cioctócé, "caoí'nn tú am' éimeádo annro leo'
 éaint gan éifeáct, ašur an cat ar riuabal annróto
 ašur an éaoi aš imteáct uaim ar shíom uapal a
 uéanam!"

Le n-a linn rin cómáin ré an dá rpor ipceáct 15
 i gcliatán Rórinanté. Do léim Rórinanté, ac má
 léim níor féad ré dul ar ašaró. Bí an dá cóir
 torais ceangailte dá céile, ašur ní féadad ré a
 uéanam ac beit aš poc-léimrius. 'Sa poc-léimreáct do
 ir mó a téirdeáct ré i nriaró a cúil 'ná mar a téirdeáct 20
 ré ar ašaró. D'á éašmair rin bí šac don cóntab-
 airt, dá leantí aš cur na rpor ann, go mašad ré ar
 mullač a cinn! Do rcaó an mašac de beit a
 u'iarriaró é cómáint.

"D'féoiri, a uim'uarail," arsa Sanchó, "šur 25
 b'amliaró acá an capall boct curca ré ušaróideáct
 aš an námaró úo acá ašac ašur a bíonn cóitcáanta
 aš cur neite bun. ór cionn oráinn."

"Čar a ušeacáir maš, a shiolla!" arsa Don 30
 Cioctócé. "Šiné ušreáct an ruo acá uéanta. Ča
 páirt šabča ašam' námaró i šcoinnib riušie an úiro,
 ašur eá ušaróideáct curca ašie ar Rórinanté.
 Čuaró meanamna mo máctnaim éuišie. Bí 'šior ašie
 go mašar ceapáite ar páirt a šabáil le riušie an
 úiro mar šeall ar é beit aš rrioro i n'donari i 35
 šcoinnib an ceátrair. Níl leišear aš anoir. Čait-
 řam řanmáint annro go ušašaró rpolur an lae
 éušáinn."

"Dá mba maš leat é, a uim'uarail," arsa Sanchó,
 "do 'neórfinn ršeal uuit. Nó b'féoiri šur b'feáři 40
 leč' onóiri túrliocan ašur luišie annro ar an ušalam
 acá go ušreáš rriim, ašur šrear a cóolad uuit řéim,

ré mar a dteirir ir gnát le muirib fáin a d'éanam
nuair a bíonn tuirpe mó-mór ortá."

45 "Má tráct liom-ra, a síolla, an éolaí ná ar
fuan an fáir atá an cat uachtárac ran ar riubal annrúo
asur mé as éirteact leir! Má tá rgeal asat le
h-innrinc dom innir dom é, asur éirctao leat cóm
maic asur a leasrió focharam an cáta ran dom éir-
50 teact le h-aon nuó eile ac leir féin."

"Tá go maic, a d'uin'uarail," arsa Sanchó.
"Táim anoir díneac as tornuasó an rgeil. An
nuó a bí iré a bí. A maic oraimn go léir asur a
mí-maic ar ár namair, ó ir iao atá as nite i ndiaíó
55 an uile! Asur mar a dteir an Rómánac úo Cáto an
gluairéam, 'an t-olc do'n t-é bíonn as loirg an
uile.' Asur iré b'riú atá leir rim, a d'uin'uarail ná
ro, .i. sur ceart doc' ondir do fuaimnear a ceapó,
asur san beic as nite ar fuair an doimain as loirg
60 an uile. Sur b'feairra d'uin' iompáil asur bótar
éigin eile tabairt oraimn, mar go deimín ní'limio as
dul ac ó r'annraó go r'annraó mar atá asainn."

"Comáin leat, a síolla, asur innir an rgeal, má
tá rgeal asat le h-innrinc asur fás fúm-ra rocapu-
65 sasó ar cao é an bótar a geóbmio," arsan muirpe.

"Tá go maic, a d'uin'uarail," arsa Sanchó.

"Dí fear ós 'n-a cómnurde trát i n-Értrémaróura
asur došaire caorac ab' eao é—ní h-eao, ámtac,
ac došaire sabar ab' eao é—asur lórac Ruao
70 a tugcá mar amim ari. Dú an t-došaire caorac ran,
nó an t-došaire sabar ran, nó an lórac Ruao ran,
bí ré i ngráó le r'giúirpe de cáilín luac lároir ós,
'n-ar b'amim oi Tóralda. Ingean došaire ab' eao
an r'giúirpe de cáilín luac lároir rim, asur došaire
75 ana-faróbir ab' eao a h-álar—"

“ Má leanann tú ar an gcuma seo, a ġiolla, as fáid na bhfocal aifir agus aifir eile,” arsan muirne, “ ní beid an rġéal innirte asat lairctis de dá lá! Innir an rġéal so deas cnuinnigġte cómhġarac, mar a déan-
fadó d’uine ciallmair, nó éirig ar!” 80

“ Táim ’á innirint ar an gcuma ’n-ar h-innréad dom é, a d’uin’uairil,” arsa Sanchó. “ Ní féadofinn so deó é d’innirint ar don cuma eile. Agus so deimhin ní ceasat doct’ onóir a d’iarraid óim nóir nua déanamh, agus so ndeir an sean-focal linn ‘ ná bhif nóir 85 agus ná dein nóir.’”

“ Innir é pé cuma ’n-ar maic leat é, ó’r éirġean dom fanmairt annro agus éirtead leir,” arsan muirne.

“ Sead, a d’uin’uairil, mar adubairt, bí an t-aog- 90 aife úo, an lópac Ruad, bí pé i nġrád leir an ġcailin, le h-inġean an doġaire fadóbir úo. ġġiúirre de cailin luac lároir mairneamail ab’ ead í. Bí sí cómh lároir cómh mairneamail le fear óġ, agus so deimhin do tugad pé ndeara so maib iarrad de muo éirġin 95 i bhfuirm féaróise as fáir ar a béal uadair, as cúinne a béil, ar ġac taob.”

“ Aifid, an amlaid a bí aicne asat uirġi?” arsan muirne.

“ Ní h-amlaid, a d’uin’uairil,” arsa Sanchó, “ ac 100 an fear a d’innir an rġéal dom duairt pé liom so maib an uile focal de’n rġéal fíor, agus dá mbeim as innirint an rġéal cóirde náir mairte dom é d’innirint oiréad mar a ’neóirinn é dá bhfeirinn ġac níó ann lem’ fúilid féin. Náir mairte dom an leabair a tab- 105 airt so maib an uile focal de fíor. Bí an ġrád so h-ana-móir as an lópac Ruad do cailin na féaróise bige; ac, mar ir ġnác, táimġ an mac mallacair agus

110 Uein ré toirmeary eatarca. Uí 'fíor aici go maib an
 tairbeánt uó, ír amlaib a uéin rí zac don uiceall
 a u'féad rí cun a tairbeánt uó ná maib don beann
 aici aír. Uéin rí neite ba meara 'ná ran féin. Uéin
 rí zac don uiceall a u'féad rí cun éada do cup aír.
 115 Iré ruo a táinig ar an uá uiceall ran uo'n lópac
 Ruad ná go uóainis fuat fíocmair aise uí i n-meao
 an ghráda. Táinig an fuat cóm nínneac ran aise uí
 gur focaruis ré ar imteact ar fao ar an aic, agus uol
 cun cómnuróte i uóir éigin eile, i uóreó ná feicraó
 120 ré i gcaiteam a faogail aírí i !

“Uailis ré a maib de gabmaib aise agus comáin
 ré noimír amac iao tpe mácaire Ercrémadóira, i uóreó
 na tíre ar a uóuagar Boircuga. Nuair a fuair an
 cailín go maib ré imtíste, agus gur le fuat uí féin
 125 a bí ré imtíste, táinig ghráó aici uó, ghráó cóm móir
 uíneac agus a bí aise uí i uópac.”

“Sin mar ír ghráó le mnáib a uéanam i gcomnuróte,”
 arsan muirne, “uimear a tabairt uo'n t-é a tuann
 ghráó uóib, agus anhran ghráó tabairt uo'n t-é
 130 tuann fuat uóib. Comáin leat.”

“Uí an ghráó cóm móir ran aici uó gur focaruis
 rí ar imteact 'n-a uiaib. U'imtíste rí 'n-a coir, cor-
 lomracta; cleit 'n-a láim agus mála beas ar a
 gualainn aici. Ueirtear gur u'iao ruoái a bí 'ra
 135 mála beas aici ná ríáctáin gloine, agus maca beas
 u'á ghuais, agus ríóicín beas buró 'n-a maib raígar
 éigin péinte ann aici cun beit 'gá címitc u'á
 h-agaib. Ní feoair an maib don ruoái eile 'ra
 máilín aici nó ná maib.

140 “Ac táinig an lópac Ruad agus a tpeao gabar
 go bhuac na h-abann ar a uóuagar an ghráda.

'D'oiri tó a t'reáo a b'p'eit tar abainn. Bí tuile mói
 'ran abainn, ámtac, ašur níoi b'féioiri toul anonn
 t'rearna na n-abann ac le báo. Bí ré i ŝcruatócár.
 Bí 'fioi aige ŝo ŝaib cailin na f'éaróige ar a tóiri. 145
 Bí ré aš f'éacaint 'n-a timcéall f'éacaint an b'p'eicfáó
 ré báo i n-aon ball. Fé 'beine connaic ré iarŝaige
 ašur báioin ana-beaš aige. Ní f'éaofaó toul anonn
 'ra báioin ac aon ŝabari amáin ašur an báóiri.
 Bí t'ri óeáo ŝabari aige. Ní ŝaib aon ŝuo i n-aon 150
 óoi le 'deanam' ac iáo a b'p'eit anonn 'n-a ŝceann
 a' r 'n-a ŝceann. 'Dó cuiri an báóiri ŝabari irteac
 'ra báó cuige, ašur 'dó ŝuŝ ré anonn an ŝabari ran.
 Bí f'iácaint airi beit ana-aig'eac airi f'ein ašur ar an
 nŝabari ran, le n-eašla ŝo léimfáó an ŝabari, ašur 155
 ŝo n-iompófi an báioin, ašur ŝo mbácfi é f'ein ašur
 an ŝabari. 'Dó ŝuŝ ré an ŝabari ran anonn. Annran
 táinig ré anall ašur 'dó ŝuŝ ré ŝabari eile anonn.
 Bí ran ŝo maic, ašur táinig ré anall ašur 'dó ŝuŝ
 ré ŝabari eile anonn. Féac, a 'duin'uarail, leó' 160
 toil, cimeáo cúnar c'ruinn ar na ŝab'raib a bearrari
 anonn; mar má cailleann tú ar an ŝcóm'neam' oig'eáo
 ašur aon ŝabari amáin ní f'éaofari aon focal eile
 'de'n rŝéal a 'ó'inn'rint. Ní mói 'dóm a 'ó'inn'rint 'duic,
 a 'duin'uarail, ŝo ŝaib an poit ar an 'otaob' éall 165
 'de'n abainn ana-fliuc, ana-falac, lán 'de 'ó'raoib;
 ašur ŝo mbíóó an báóiri boct ana-faóa a 'ó'iarraioó
 ŝac aon ŝabari 'dó cuiri ŝuar ar an b'poit ar lán' f'áb-
 ála. Ac táinig ré anall ašur 'dó ŝuŝ ré leir anonn
 ŝabari eile; annran ŝabari eile; annran ŝabari eile." 170

"Abaraimir ŝo b'p'uilo ŝaio ŝo léiri beirte anonn,
 ašur ná bí anonn 'r anall ar an ŝcuma ran leó, nó
 beio an bliadóin irciŝ ŝar a mbeio ŝaio ŝo léiri éall
 ašac."

175 “An ’mó gabar atá beirte anonn anoir, a ’dúin’-
uairil?” arís Sanchó.

“An ’mó gabar atá beirte anonn? An diabhal
a bfeadar!” arís an muirne.

“Ó máir, Ó máire! a ’dúin’uairil, ná duabair leat
180 cúntar a címeádo ar na gabraib fé mar a béarfi
anonn iad. Féad anoir, riné an rḡéal go léir loicite!
Ní féoiri don focal eile de’n rḡéal a ’d’innrinc nuair
nár címeádoir cúntar ar cómhreám na ngabar, fé
mar a ruḡad anonn iad!”

185 “Aililiú!” arís an muirne. “An amlaio nác féoiri
an rḡéal a ’d’innrinc san cúntar a címeádo, ’n-a
ḡceann a’r ’n-a ḡceann, ar na gabraib úto, fé mar a
ruḡad anonn iad, san cúntar don gabair acu do
leogairc ar léir?”

190 “Ír amlaio go díreac, a ’dúin’uairil,” arís Sanchó.
“Nuair iarfar ar t’ondoir a ’d’innrinc dom an ’mó
gabair a bí beirte anonn, aḡur nuair a duabair-re ‘an
diabhal a’ bfeadar,’ d’imcḡis an uile focal de’n rḡéal
ar m’airne ḡlan. Níor fan oiréad aḡur léar amáin
195 de aḡam! Ac ní’l leigear air anoir. Níor cí-
meádoir cúntar ar na gabraib a ruḡad anonn, mar
aduabairc leat.”

“Ca an rḡéal cíóchnuigte de’n réir rin?” arís an
muirne.

200 “Cóm cíóchnuigte aḡur do cíóchnuigead don
rḡéal miám, a ’dúin’uairil,” arís Sanchó.

Cuir an muirne ḡáire ar i’oíréd ḡur noct fé a ’d’ran-
odal a bí san riacala. Ac ní feacair Sanchó an
d’ranodal. Bí an doiréacat ann.

205 “Go deimín aḡur go deairbca, a ḡiolla.” arís an
muirne, “Ír rḡéal neamhcóirctianta é. Ní d’óic liom
ḡur h-innreád rḡéal eile mar é miám, aḡur níor

críócnuigeadó rzeal eile nam map a críócnuigir-re an rzeal ran. Da dóir zo mbeadó 'fíor agham féin zur map rin a beadó, ó'n éirim aigne atá aghat. 1r 210 amlaio atá focharam an cáta ro 'n-a bfuilimio as éirteadó leir tar éir do meabair faogalta baint díot!"

"D'féidir é, a d'um'uarail," arsa Sanchó. "Ac tá 'fíor agham féin zo dian-mait zo bfuil an rzeal 215 críócnuigte, map rtaoann an rzeal díneadó 'ran áit 'n-a ndeimtear dearmadó i gcóimheam na nhabar aghur iao o'a mbreit tar abainn anonn."

"Sneadó cúige map rzeal!" arsan muirne aghur fáid ré na rpuir i gcliatán an capall. Énom an 220 capall boct ar poc-léimnig aghur ar dul i ndiaio a cúil. D'éirgean doib fanmáint map a rabhadar zo oí zo breacadar an céad amrgharnac de folur an lae. Nuair a connaic Sanchó an céad amrgharnac ran, do énom ré fíor, a san fíor do'n muirne, aghur 225 bain ré an t-urcail de Rórinanté. Do énom an capall boct ar fiudal. Cóm luac a'r fuair an muirne as fiudal é, do cúig ré zo maib an opraioeact baint de. Ní cúirge cúig 'ná map a bain ré triail eile ar na rpuir. Má bain, o'fneaghair Rórinanté aghur do 230 léim ré ar aghaio.

"Tá buaiocte agham ar mo námaio, a gíolla!" arsan muirne. "Tá an opraioeact imtígte de Rórinanté! Déarrad buaio an cáta leir! Fan-ra annran zo ceann trí lá, a gíolla, map adubair ceana 235 leat. Mura otagad tar n-air cúigat um an otaga ran imtíg abaille, aghur tabair an teactaireadó úo dom' míogain, do Dúlrinéa déi Tobóro. I otagob an tuararvail atá as dul duit, deimear uóac do péir na oigse rap ar fágar an baile. Tá do ceairt 240

geárrta amac duit 'ran uáac ran, agus b'féidir
tuillead 'n-a ceannra. Má tagaim rlan ó'n geac
agus buad agam, ná bíod don píoc u'd meapatal
ort ná go dtabairfari duit an t-oileán úo a geallad
245 duit."

CAIBIDÍOL A CEADAIR A'S RÍCE.

AN MUILEANN ÚCAIREACHTA AGUS "CLOSAD MAMBRIÑO."

Ói Sanchó ag sol go furdeac um an dtaca 'n-a
raib an caint rin ráidce ag an ríodre. "Ní féad-
finn fanmáint annro id' diaid, a d'uin'uairil," ar
reirean; agus do lean ré é, an ríodre ar muid an
5 eic, agus Sanchó 'n-a coir agus an t-aral ar
ceannraig aise, agus an t-éirleac potaraim ag dul
i n-éagrámlaet fé mar a bíodar ag ceac 'n-a
cómgar.

Ói crainn móra ároa ór a gcionn an fáio a bíodar
10 ag ceac trío an ngleann beag. Tánadar amac
ar an ngleann agus bíodar ar inre glar ná raib ró-
leatán. Connacadar uata anonn, ar imeall an inre
bíg, roinnt botán, agus faili móir áro larcíar díob.
Ói an t-éirleac potaraim ar riubal, agus ba léir gur
15 i n-áit éigim i n-aice na mbotán a bí an potaraim 'd
d'éanam. Táinig iarrac de rgeón i Rórinanté nuair
a fuair ré é féin ag dul ró-acmar do'n potaraim.
Do labair an ríodre go cnearta leir, agus do meall
ré léir é cun na n-áite 'n-a raib an potaraim 'd d'éanam.
20 Ní gan cneatán a bí an ríodre féin. Ói ré 'd cun
féin fé gurde a ríogha, mar a cíob ré in rna leab-

naib ba gnáit le muirib fáin a déanam. Deir an
 ríeal sup glaoit ré ar Dia uaireanta, leir. Cimeáto
 Sanchó acmairi go maic dó. Cromaó ré ríor anoir
 agus aihir agus o'féacáó ré amac ioir coraib Rórin- 25
 aité, féacaint an bfaíóó ré don maóaire ar pé donar
 diablaíóeacra a bí as déanam an focharaim go léir!
 Cuiréadar timceall ríce péirre díob ar an gcuma
 ran. Bí cliaicán carraige ioir iao agus an áit 'n-a
 naib an focharaim 'a déanam. Carádar timceall ar 30
 an gcarraige. Anghran do connacádar an obair go
 léir! Cao a connacádar? Connacádar muileann
 úcaireacra agus é as obair ar buile! Rotana as
 caráó, agus rlabraí as ríneadais, agus ráiméada
 móra láiríne fáda iarainn as éiríse agus as tuicim 35
 agus as ráó agus as carraic, agus ceitíne máinléadaí
 móra cromá agus iao as éiríse anáiríóe 'ra rpeir,
 go bneáó péiró, agus anghran as tuicim anuar ar an
 iomair, mar a naib an t-éadaó, agus go gcuiteáó an
 talam le meáócaint an buille tugaíóir nuair a 40
 tuicíóir anuar.

O'féac an beirt ar a céile, an muiríne agus an gíolla.
 Bí an muiríne boct as féacaint go h-ana-leam de
 féin, agus leam de'n muileann úcaireacra ran a bí
 tar éir úcaireacra dáirírib a déanam ar an móir- 45
 gairíse a bí gáiríca amac aise dó féin. Bí dá pluc
 Sanchó as ac i tpeó sup baogal go ríóilfáó orca,
 agus a dá fúil i muict léimc amac ar a céann, bí a
 leicéiró o'fonn gáirí aih, agus é a o'iarraíó an gáiríne
 cimeáto ircais. Fé deirre do pléarí an gáiríne amac 50
 o'a aihóeóim. Cuairé ré in rna cuicib dúbá as gáirí.
 Nuair a bíóó cuiteam cuicá de aise tagáó cuiteam
 ba déine 'ná ran aih, mar cuimníseáó ré ar an gcuma
 'n-a naib an oíóce noim ré caicce aise féin agus as

55 máisreir, a5 toul i laize le r5annrao noimir an
muileann úcaireacta ran!

Da r6-d6bairi d6. ámtac, díol 5o daor ar an rult.
Bí an nioire a5 féacaint air a5 toul ó tpiuceam 5o
tpiuceam, a5ur 5ac don béic aize nuair a 5eibeao pé
60 a anál. Cuir ruo éigin i n-aizne an nioire 5o raib
an 5iolla a5 magao féi. C65 pé ruar an tplea5
a5ur buail pé rúir5 oi air! 'Sa ceann a meap pé é
bualao. Da maic an maire a5 an n5iolla é, do
cpom pé a ceann i tcipeo 5ur anuar ar a flinneánaib
65 a táinig an buille.

"5neaoao cú5ac, a cáb6is!" arpan nioire.
"Conur féao5inn-re 'fior a beic a5am 5ur muileann
úcaireacta a bí ann! Tá taitize niam a5ac-ra ar
a leicéoi, mar ir ar a meap5 a t65ao tú, a cáb6is!
70 ac nuair air5ir an t-éipleac potaraim bír a5 cpiú
le r5annrao. Tá 'fior a5ac 5o maic ná raib don
blúipe eagla oim-ra. O'a cómarca ran péin do
tána5 anro, a5ur do tcioc5inn anro o'a mba ceat-
par patac a beao ann i n-ineao na ceitpe máinléaoai
75 mópa ran. Deintear pataca díob an neómac ro,
a5ur mu5a noimeao-ra iao do tpiro a5ur iao do
rmaoctu5ao bí-re a5 magao fúm."

"5abaim pároúin a5ac, a duin'uarail," arpan
5iolla, "ní n-a5 magao fút-ra a bíor ac a5 magao
80 fúm péin. Siob cúir a5 5áiri mé. Cúimnizear ar
an r5annrao a bí oim a5éir 5an 5áo 5an maactanar,
a5ur níor féao5ar 5an an 5áipe rin do oéanam. Da
d6bairi dom díol ar an n5áipe rin, ámtac."

"O'a mbeao 'fior a5am 5ur b'finé cúir a5 5áiri
85 tú ní buail5inn an buille úo oic. ac ir ceapc do
5iolla féacaint noimir, a5ur 5an 5áipe ná tuig5i
do oéanam."

“Ír cuma liom feartha, a dhúin’uairil,” arsa Sanchó, “cé’cu sháine a tuigfí nó sháine ná tuigfí a beir ó sham le déanamh págsaó san déanamh iad, 90 umac-ra pé’r dothan é. Ac págsaim fút féin anoir é, a dhúin’uairil, ar b’féirí dom rcaonad ó sháine déanamh, umam féin doeirim, nuair a cumhniúgear ar an gcuma ’n-ar cáiteamair an oirdé aréir?”

Ní duháirt an ríoirie don ruo leir an méirí rín. 95 rcaoil pé táirir an éaint rín.

“Ír dóic liom, a dhúin’uairil,” arsa Sanchó, “so bfuil cit aš teact.”

Dob’ fíor dó. Do tornuig bhaonaca fearcana 100 ar tuicim.

“Tá pé óm maic ašainn dul irteac ’ra muileann ro,” arsa Sanchó. “Ní h-alaid’ dhúinn rínn féin a fliucad’.”

Ói a leicéirí rín de sháin aš an ríoirie ar an muileann ašur ar a ruib ircis ann gur b’féairí leir 105 fanmáint fé’n bfeartain ’ná dul irteac ann. D’éirgean do’n shiolla fanmáint fé’n bfeartain, leir. D’iompuigdar i leic ná láime veire, ašur tugaodar bótair eile orca.

Ní fada a bíodar aš cur na rúige dhíob ar an 110 mbótair fan, nuair a tug Don Ciocóte pé ndeara fear aš teact ’n-a gcomnuib ašur é ar muin capail. Ói ar éann an márcailí ruo mar a bead capín óir. Ói an cit imcighe ašur bí an shuan aš cáitneam, ašur bí an capín óir ar éann an márcailí aš cáit- 115 neam ar dearg-laraó, mar a bead shuan eile. Nuair a connaic Don Ciocóte an capín óir rín, d’iompuig pé ašur do labair pé le Sanchó.

“Féac, a shiolla,” ar reirean, “ír fíor an rean- 120 focal; Nuair a dhúntar doirur orcaitar doirur eile

1 n'ineav.' Ὀί, ὅαρ λιον, καοι αἷαν ἀρίηρ ἀρ ἑὰτ
 υαῖβάρὰ ἀ ὀεανὰ, ἀ ὀ οὐρ ἀν μὐλεανν ὕκαη-
 εὰτὰ ὕτ ἀμύ' μέ. Ὀ οὐν ἀν μὐλεανν ἀν ὀορηρ
 ορη. Τὰ ὀορηρ εἰε ὀρῆαιτε ἀνοἶρ ὀον, ἀμῆαδ.
 125 ἀν ὀφειεανν τῦ ἀν ἠοἶηε ρἷν ἀτὰ ἀῖ ὀεανὰ ὀρηανν
 1 λεἶτ ἀν ὀότᾶρ? "

" Ἰίμ, ἀ ὀυἷν'υαρηλ," ἀρηρ Sanchó.

" Τὰ κλοῖα ἠλᾶμρηἷνὸ ἀρ ἑεανν ἀν ἠοἶηε ρἷν,
 ἀν κλοῖα ὕτ ῖο ἠοἶηερτ λεατ ῖρη ὀεἷηεαρ ἀν
 130 ὀεαρηβῦῖαδ ἠαρη ῖεαλλ ἀρη. Τρηοἶρᾶτ ἀν ἠοἶηε ρἷν
 ἀνοἶρ, ἀ ῖἷολλα, ἀῖρηρ ὀαηηᾶτ ἀν κλοῖα ρᾶν ὀε;
 ἀῖρηρ ἀηηρη ἀν ὀεἶτ ἀν κλοῖα ἀῖαν ἀρ ἠο ἑεανν
 ρῆἷν λε ἑεαρητ κὸμηρηαἷ."

" Σεαἷαν, ἀ ὀυἷν'υαρηλ," ἀρηρ Sanchó, " 1ε
 135 ἠ-εαῖλα ῖο ἠβεαδ ῆ ἠ-ἠ μὐλεανν ὕκαηεατὰ ἀρηἶρ
 ἀῖανν! "

" ῖρηεατὸ κὸῖῖατ, ἀ ὀρηεαλλᾶν," ἀρηρ Ἰον Κιόκοτέ,
 " κατ ἑ ὀεαηᾶτ μὐλεανν ὕκαηεατὰ ὀε κλοῖα! "

" ἠἷ ῆεατᾶρ ἀν ὀομηᾶν, ἀ ὀυἷν'υαρηλ," ἀρηρ Sanchó,
 140 " ἀ ἶρ εαῖατ λιον ῖο ὀφἷη ὀεαρηᾶτ ἀρ τ'ὀηδἷη."

" Κατ ἑ ἀν ὀεαρηᾶτ ἀ ῆεατᾶτ ὀεἶτ ορη, ἀ
 ἀηατὸἷν? " ἀρηρ Ἰον Κιόκοτέ. " ἠᾶ ρεἷεανν ὀο ὀᾶ
 ῆἷη ἀν ἠοἶηε ρἷν ἀῖ τεατ κὸῖῖαην ἀν ὀότᾶρ 1 λεἶτ
 ἀρ ἠἷην ἀ ἑαρηλλ, ἀῖρηρ κλοῖα ὀρη ἀρ ἀ ἑεανν? "

145 " Ἰίμ ἀν ῆεαρ, ἀ ὀυἷν'υαρηλ," ἀρηρ Sanchó, " ἀ ἠἷ
 καρηλλ ἀτὰ ῆἷ, ἀ ἑαρηλἷν ὀεαῖ ὀαλλὰτ ἠαρη ἀν τ-αρη
 ῆο ἀῖαν ῆἷη, ἀῖρηρ ἑίμ ἠἷτ ἑἷῖη ὀυἶτ ἀρ ἀ ἑεανν."

" Ἰἷονν τῦ ἠἷτ ἑἷῖη ὀυἶτ ἀρ ἀ ἑεανν," ἀρηρ
 Ἰον Κιόκοτέ. " ῖἷε κλοῖα ἠλᾶμρηἷνὸ. ἠἷτἷῖ
 150 1 λεἶτ-καοἷβ ἀηηρη ἀῖρηρ ῆᾶῖ ῆἷη-ρη ἀν ἠοἶηε ρἷν
 ἀῖρηρ ἑἷρη ἀ ἑαρηἷλὰτ ἀ ὀαηηᾶτ-ρη ἀν κλοῖα
 ρᾶν ὀε ῖᾶν ῆἷηην καηητε ὀεανὰ ἠεἶρ! "

" Ὀρηοἶρᾶτ 1 λεἶτ-καοἷβ, ἀ ὀυἷν'υαρηλ, ἠᾶ ὀἷτὸ

easal oir, agus fanfao i leit-taoib leir. Ac go
 'tugair Dia na' muileann úcaireáda a t'iof' 155
 ar d'inn aifir!" arfa Sanchó.

"Má easann focal eile amac ar 'do beal, a siolla,
 i 'taob muilinn úcaireáda, ná i 'taob don t'asgar
 eile muilinn, iompódao oir agus imied' do muileann
 oir, féac! Meirfao tú! 'Deanfao r'naoir 'deo' 160
 c'namaid!"

'Do cúb Sanchó boct cuige, agus níor táinig focal
 eile ar. 'Do fáid 'Don Ciocté an 'd' r'por irteac
 i maotánaid Rórinanté. 'Do éiom ré a ceann agus
 beartuis ré a pleas, agus níod ar asair é i scoinnid 165
 an f'ir a bí as teact. Connaic an fear boct as
 'deanam aif é, agus an r'uir buile aif, agus an t'leas
 r'inte amac uair aige. Táinig r'asair an an b'ear
 mboct. Ní f'oir ré an t'asgal cao é an r'asgar
 r'uda é. Ar éigin féad ré "Dia le m'anam!" 'do 170
 náo.

"Séil 'dom láit'ead, a claid'ie!" arfa 'Don
 Ciocté, "nó cuirfao an t'leas ro r'iar t'ie lár 'do
 claid'!"

'Do cuirfao, leir, ac nuair a connaic an fear an 175
 r'udair a bí f'ei 'do claid ré é f'ei r'iar r'ior 'de'n aral,
 agus o'fás ré an t-aral ann'ran, agus 'do léim ré f'ei
 tar claid'ie irteac agus 'do cuir ré an ma'arie anonn
 'de an fáid a bí ré 'n-a c'oraid! Nuair a bí tamall
 r'ead 'deanta aige o'féac ré r'iar. Connaic ré ná 180
 r'ad'ar ar a t'oir, ac níor r'ead ré 'de'n iut a bí aige
 'á 'deanam. Connaic ré go r'aid an ma'icac buile
 tar éir t'irliocan o'á c'apall, agus go r'aid níod éigin
 'n-a lám' aige, agus go r'aid ré as imiúad go h-an-
 g'ear aif. An clo'as o'ir iré a bí 'n-a lám' as an 185
 b'ear buile.

CAIBIDIOL A CÚIG A'S FÍCE.

CEAD CAINTE.

Míar ab' eaó an "clogaó óir," míar bearmóira! Bearmóir boct ab' eaó an "muirne" a ceap Don Ciocóté a bí síge. Bí an fear boct as toul, ar muid an arail ballaig, ó baile beas anonn go baile beas eite, cun daoine do bearmáó agus roinnt beas páige do tuilleam. Bí an míar síge, míar beas píáir, mar a bíod as gac don bearmóir. Bí ré as teact ar a fuaimnear an bótar aniar nuair a táinig an cit fear-tana úo air. Cuir ré an míar anáirde ar a ceann

10 i tcead ná fluicéir cairín a bí air. Nuair a pleam-nuig ré riar ríor de'n aral do tuic an míar ar an tcalam. Nuair a connaic Don Ciocóté an míar ar an tcalam, do léim ré anuar de Rórinanté agus do tóg ré an míar. Le n-a linn rin táinig Sanchó ruar.

15 "Féac air rin, a giolla," arfa Don Ciocóté agus cuir ré an míar i lámh Sanchó.

"Oar fiaó, a duin'uarail," arfa Sanchó, "ac ir breáig an míar í. Ir fiú píora coróinneac í an curo ir lúga de."

20 "Píora coróinneac!" arfa Don Ciocóté.

"Cao ir dóic leat acá iw' lámh asac, a giolla?" ar peirean.

"Mearam, a duin'uarail," arfa Sanchó, "sur míar bearmóira í, agus go deimhin féin míar maic 25 iread í."

"Mo éruas do ceann san ciall!" arfa Don Ciocóté. "Clogaó muirne iread é, clogaó óir. Siné clogaó Mambriúó. Tabair dom i leit é. Níl don cuirgint asac!"

Tóg ré an míar a' láim Sanchó agus buail ré anuar 30
ar mullac a cinn féin i. Bí ré tamall 'gá carad
agus 'gá h-íompáil féadaint cá faib an cealltar ba
ceart a beit ar an "sclogad."

Bí 'fíor as Sanchó so dian-mait ná faib 'ra
"clogad óir" ac an róir méire a bíod as beara- 35
bóir nuair bíod an robul aige le déanam inti cun
na féaróige do bogad agus do glanad rari a scuip-
rad ré an raodar uirí. Dá bhíis rin, nuair aigis ré
"clogad óir Mambriú" 'a tabairt ar an méir, bí
i mucc ríolta air le fonn gáirí, ac bí an t-eagal 40
air. Nuair a connait ré an míar anáirde ar céann
an muiríe cuir ré ríearra gáire ar i n-aiméoin
an eagla. D'féac Don Cioócté air agus an fearis
as corruíad ar laraó 'n-a dá fáilib.

"Cao 'tá 'at' cur as gáirí anoir, a síolla?" ar 45
reirean.

"Táim 'gá cumneam, a duim'uarail," arfa Sanchó,
"nár beas de féo an cloigeann le méir a bí ar Mam-
briú agus a raó gur féad a plaors an m— an 50
t-áirac ran do líonad!"

Bí an muiríe rára.

"Ír fíor," ar reirean. "Bí cloigeann ana-mór
air. Fear ana-mór ab' ead é, agus ní féarad fear
mór san plaors mór a beit air. Ír mór an trias
nár págad an cealltar ar an sclogad ro. Ac 55
measaim so dtuigim cao d'iméis air. Fuair duine
rannac éigim gheim air agus le dúil 'ran aigead
do ríac ré an cealltar de, agus bíol ré é le gá
geal éigim ar leat an méir ab' fíú é! Ac cóm luac
agus do raigimío irteac i ríair éigim, nó i scatair, 60
raíad-ra as triall ar gába geal éigim agus cuirrad
cealltar nua air. So tici ran ní'l asaim ac é

címeádo ar mo céann cóim maic ašur o'féarfao é. Coranócaio ré mo céann ar na clocaioib."

65 "Coranócaio, a duin'uarail," arfa Sanchó, "mura ruo é so otiocriú caiteam na scloó rú-óian oit, mar a táinig nuair a buairead 'ra béal t'onóir ašur a buinead na fiacala arat, ašur do bhuiread an cniúrsa úo so raiú an balram ann; an balram 70 bhredš úo suri óóbaio oó mo érioiúe-re ašur m'ae do cupi tream' béal amad!"

"I' cuma i otaoú an balram, a siolla," arfa Don Cíocóte. "féarfao tuille úe do óéanam don uair i' maic liom é, ašur beio do oóicim ašat-ra 75 le rášail an uair a beio šad ašat leir."

"Ná bac mire 'n-a taoú, a duin'uarail," arfa Sanchó, "ní beag liom úe! Ní blairfinn ašir é oá b'raiginn rišeaó na Spáinne aš! Ní oóic liom so mbeio don šad ašam leir. Táim lán-céapaité ar 80 šan mé féin do cupi i n-aon óntabaioit feara. Mura mbeio cnead oim ní beio don šad le leigear ašam; ašur mura mbeio šad le leigear ašam ní beio šad leir an mbalram úo ašam. Šan amhar b'féioir so mbuairad an luó o'raoióeaóta úo umainn ašur 85 so šcupi ar plaincéad ašir me, 'am' caiteam anáioe 'ra r'péir. Má cupiar ní beio ašam le óéanam ac mo rúile ašur mo béal do óúnaó, ašur ceitclín a óéanam oíom féin, ašur m'anál a címeádo, ašur leo-šaint oóio iao féin do cupiriúšad leir an r'póit. 90 Ní beio baogal oim an fáio ná bhuirio an plaincéad!"

"I' móir an náioe óuit, a siolla," arfa Don Cíocóte, "beio aš cumhneam oiréad ran ar an méio úo r'póit. Nuair a veintear éašóio ar Órioi- 95 taidé i' ceair oó é maicéam. Níoi veinead don

“Díogbáil duit. Dá ndeimí don díogbáil duit is fadó a beinn féin tar n-aif cúca agus díogaltar véanta agus oíca mar gheall air.”

“Tá go maí, a dhúin’uairil,” arsa Sanchó, “ac cad a dhéanfaim leif an aral ro? Da d’óic liom sup 100 máit an fuo dom é cógaint i n-inead an arail reo atá agus féin. Is d’óic liom sup feárr é ’nád m’aral féin.”

“Tá ré i scoinnib’ ólige na m’oimeáca, a gíolla,” arsa Don Cioócóte, “námáio do fobáil nuair a buair- 105 ceaf air. Dá gcaillead’ m’oime a capall féin ’ra cat bead ceadóige do capall a námáio do cógaint, ac san ran ní bead.”

“Is cruair’ an ólige ólige na m’oimeáca,” arsa Sanchó, “agus a fadó nád leofí do dhúme aral do 110 malairtiuádo! An d’óic leat, a dhúin’uairil, ar m’irte an culaí do malairtiuádo? Is feárr an culaí atá ar an aral ro an deapadóra ’nád an culaí reo atá ar m’aral-ra. An d’óic leat an m’irte an malairtiuádo dhéanam?”

115

“Ní cuimín liom anoir, a gíolla,” arsa Don Cioócóte, “go dhéaca réidtead na ceirte rin i n-don leabair de rna leabhair m’oimeáca d’ár léigear; agus dá bhíis rin ní féoir liom a fadó sup m’irte.”

“Tá go maí, a dhúin’uairil,” arsa Sanchó. 120 Dám ré an treana-culaí láitead anuar d’á aral féin, agus cuir ré air an culaí dhedg nua a bí ar an aral eile. Annpán cuir ré na reana-leataraíca bhírte ar an aral eile. Annpán o’iméig an beirt agus focairiuádar iad féin i n-aice rruca an múilinn 125 úcaimeáca; agus d’íteadar a ndóitín de’n bia’ úo a fuaradar ar an aral úo na roénaire. Tuádar a gcúl, ám, leif an muileann. Ní féadóad’ Don

Cíocóté aḡaíð a ṡabairc aír, bí a leicéiró rín de ḡráin
130 aise aír.

Nuair a bí a n-óicim icce acu aḡur curó o'uirḡe
an t-ḡrúctáin óicá acu (pé ḡráin a bí aḡ 'Don Cíocóté
ar an muileann ní raib don loct aise ar an uirḡe),
cuair 'Don Cíocóté ar muin Rórinanté, aḡur cuair
135 Sanchó ar muin an aḡail, aḡur ḡluairéadair cun
riubail, aḡ loḡḡ éacé. Níor tóḡadair don bóṡar oib
féin feacár a céile. 'Do leḡad 'do Rórinanté an
bóṡar 'do tóḡad, aḡur 'do lean an t-aḡal Rórinanté,
aḡur bí ḡac níð mar ba óoir. Sin mar a 'deinead
140 míoiri fáin i ḡcómnuide 'do péir na leabair. Bí
Sanchó fáirta. Bí a bolḡ lán, aḡur bí an iallaic
nua pé n-a tóin, aḡur bí máisḡicir maic aise. Bí an
míoire fáirta. Bí a bolḡ-ran lán, leir, aḡur bí pé
aḡ cur na rliḡe 'de oíreac mar a cónnaic pé in rna
145 leabhair a cuiread míoiri fáin an t-rliḡe oib
i ḡcómnuide; cead a cinn a ṡabairc 'do'n cāpall, aḡur
leḡaint oó a roḡa bóṡar a ṡabairc aír.

Bí an maéctnaí ran i n-aighe 'Don Cíocóté, aḡur
bí a aighe ḡo n-ana-fáirta. Bí pé 'n-a fuide riap
150 'ran iallaic, aḡur a oá fáil fáirtce uair ríor aise,
aḡur a ceann anáirde aise, aḡur é aḡ féacaint uair
ar an rphéir, aḡur é aḡ cuimneam ar 'Dulrínéa, oíreac
mar a cíóð pé in rna leabhair míoireacáta ḡur ḡnác
le míoire fáin beic aḡ cuimneam ar a rphéir-bean.
155 Spéir-bean i ḡceairc ab' ead 'Dulrínéa, mar ní feacair
'Don Cíocóté maí i beó ar talam amearḡ 'doaine.
Ní raib mci ac mar a bead íomáis a bí cúmta aise
amac ar a maéctnaí féin. Ac 'do tuis pé, ar na
leabhair, ḡur mar rín ba ḡnác le míoire fáin rphéir-
160 bean, nó leannán ríde, nó ríogán uaral éisim, 'do
cumaó oó féin, aḡur beic i nḡráó léi, aḡur beic aḡ

GLAODÁC uirici cun é d'fuarfáilc nuair a beaó pé
 i ngeibinn éruair. Nuair a fuair pé é féin as gluaire-
 eadc ar an mbócar, asur a siolla 'n-a diaio aniar,
 asur ceao a cinn as Rórinanté, asur Dúlrínéa vél 165
 Tobóro anhráto tuar, var leir, amearf na ríamall;
 ba mroie fáin i scear é, má bí mroie fáin ar bí
 nam. Bí pé ana-fárta i n'aigne.

Bí Sanchó ar muin an arail as tead le pálaib
 Rórinanté. Bí maectnam i n-aigne Sanchó, leir. 170
 Bí ana-dúil aise a maectnam a d'innhinc d'a máig-
 rir, ac bí easal air go mb' féioir nár ceart do
 labairc go dtí go labairí leir. Pé fuo a bí le páo
 aise bí as teir air é címeao iricis. Do dhuio pé an
 t-aral amac i n-aice le coir veiró Rórinanté. 175

"Ar b'é toil t'onóra ceao cainte tabairc dom,
 a d'uin'uarail?" ar feirean. Táinig an mroie ar
 a maectnam asur d'féac pé riar air.

"Tá go maic, a siolla," ar feirean. "Dein do
 caint, ac ná bí adfao léi." 180

"'Soó, a d'uin'uarail, ríob acá oim," arfa Sanchó.
 "Táinig as gluaireadc anoir ar fuair na noúcais
 iaradca ro, turá as lois éadc le déanam asur tú
 'sá noéanam cóim tuis asur tagann tú fuar leó, ac
 ní feiceann doinne iao. Ir ceart na h-éadca ro a 185
 deimeann tú do ríobad ríor i leabraib; ac conur
 ir féioir iao do ríobad ríor i leabraib muia
 bfeicfar iao? Ir doic liom féin sur b'é fuo ir
 ceart dúinn a déanam ná dul pé láim ároisíós éigin,
 nó pé láim impie éigin, i ríob go bfeadfa-ra do 190
 gníomairca déanam i reirbir an ároisíós rin nó an
 impie rin. Anhran do cífi do gníomairca, asur do
 molfi iao, asur do curfi i leabraib iao, asur beao
 daoine 'sá léigead asur as déanam iongnad díob.

195 Δzur b'féidir go zsurfi m'ainim féin 'ra leabhar
leir. Má cuirtear, áh, tá rúil azam ná tráctear
ar an bplaimcéad. Ní tráctear. Ní baogal go
'tráctear, mar ní feacaib doinne an obair ac tú
féin, a 'dum'uarail, azur bí an 'maoideact ort an
200 uair rin."

"Meairim, a ziolla," arfa Don Ciocóte, "go
bfuil a lán de'n ceart 'ra máctnam atá deanta azat
azur 'ra cáint rin atá ráidte azat. Ac tuiz an
méio reo. Ní foláir do muidre fáin a lán de'n doimán
205 do fiubal ar 'túir az deanam éact, azur aithe beir
air amearz na 'tíora mar zeall ar méio a éró-
acta, rar a luizrad pé irteac i reirbir don ríoz ná
drioz ná impire. Antran má bionn ní nó drioz
nó impire i nzuair, azur a námair ró-láir do, azur
210 inzean álunn óz aize, cuirteann pé fíor ar an muidre
fáin éun é coraint ar an námair. Tazann an muidre.
Troidteann pé an námair. Duadann pé ar an námair.
Dionn zairdeact azur dro-maoideam azur teinte
cnám ar larad ar fuair na tíre. Cionn an ríozan
215 óz an muidre fáin a buair ar námair a h-actar.
Tuzann rí zrad cléib azur rearc a croidé do. Cionn
a h-actar conur mar atá an rzeal aici. Cionn pé,
leir, zur tuiz an muidre uair zrad azur rearc a
croidé do'n ríozan óiz. Deinte ar an cleamnar.
220 pórtar an lánam. Bío na teinte cnám ar larad
air ar fuair na tíre. Tar éir beagáin aimire
tazann an bair ar an impire, nó ar an drioz. Dein-
tear impire de'n muidre fáin."

"Azur cad mar zeall ar an nziolla, a 'dum'-
225 uair?" arfa Sanchó.

"Tuzann an t-impire nua a ziolla le pórad do
mnaoi uair éizin do mnaib coimdeacta na ríozna."

“ Ac, a dhúin’uairil ní oirfeadh ran tóim-ra i n-don
 éor, mar tá an t-reana-bean ašur an élann im’ dhiaid
 ’ra baile.” 230

“ Ašur nác ’mó cuma ’n-ari bfeidoir do’n níz óš
 comaoime éur ar a šiolla i n-éašmuir é pórad le
 n-don mnaoi íreál ná uairil? Ar nóim, bíod nác
 dhúin’uairil tura fóir, dá mbeinn-re im’ níz ná bead
 ré ar mo cúmar iarla nó tigeairna tíre déanam 235
 bíot?”

“ Dar fiaid ac bead, a dhúin’uairil, ašur annran
 bead an t-reana-bean ’n-a baincigeairna, ašur bead
 an élann ro adá ’ra baile im’ dhiaid beidoir ’n-a
 níognaid ašur ’n-a brruonnráid! Océon ó! ní fóir cá 240
 rtaofar! Ašur beid mo élóca briedš, móir, fada,
 veairš oim féin, riar ríor šo rálaid oim! Ná bíod
 don ríoc dá mearcal ort, a dhúin’uairil, ná šo
 bfeadáfíod an élóca veairš šo briedš rtuamda oim.
 Díor tamall im’ fear coraig ar éualact éigín, ašur 245
 bí šúna fada oim, ašur ambriatar šo šcuirfad ré
 iongnad ort, a dhúin’uairil, a feadar o’fead an šúna
 ran oim.”

“ Ní deimim don daicta de,” arfa Don Cioéócé,
 “ ac nuair a beid tú id’ riaroda dhúin’uairil caitefir 250
 aige níor fearra a tabairt don fearfóis rin ort. Díonn
 rí uaireanta cóim šarid le cori aicinn ašac! Cait-
 fir tú féin a veairnad šac don lá nó ršéidfid rí ort.
 Neorfíod rí do šac doimne nác riaroda dhúin’uairil
 i n-don éor tú ac a malarit.” 255

“ Iré mo tuairim, a dhúin’uairil,” arfa Sanchó,
 “ šo bfuil neite móra i n-dán dhúim.”

“ Bí deimníšcead de rin, a šiolla,” arfa Don
 Cioéócé.

“ Dá bníš rin,” arfa Sanchó, “ ní’t ašainn le 260

“Óéanaí, a ‘duin’uairil, ac beic ag molaó ‘Óé nómáinn.”

“‘So ‘scuirib’ Dia ar ar leat rínn!” arís Don Cíócóté.

CAIBIDÍOL A SÉ A’S RÍCE.

NA ‘DAOIR LOINGEAR.

‘Do rtaoadaí ‘á ‘scaint, mar ‘do ‘connacaodaí ‘cúca an bótaí nuó a ‘cuir ‘fiácaint oíca rtaó. ‘Connacaodaí ‘dáréas fearí ‘asur íao ceangailte ‘á ‘céile le rlabra móí tnom íarainn a ‘bí ag ‘dul ó ‘muineál ‘so 5 muineál oíca, i ‘oíreó ‘so íabadaí féin ‘n-a rlabra, ag ríubal i n’oíaró ‘céile ‘n-a n’uine ‘r ‘n-a n’uine, ‘asur a láná ceangailte ‘so ‘daimgean le cuibneadaí íarainn. ‘Bí beirt márcá ‘n-a n’oíaró aníar ‘asur arim teine ag ‘sac fearí ‘oíob, ‘asur beirt fearí ‘n-a 10 ‘scoir ‘asur arim faobairí ag ‘sac fearí ‘oíob.

“Cé n-íao ran, a ‘sioíla?” arís Don Cíócóté.

“Fíí íao ran, a ‘duin’uairil, acá ceapaité cun ‘daoí-oíbre ‘óéanaí ar na loingear. Tácaí ‘sá mbreic cun na loingear anoir,” arís Sanchó.

15 “Ná ac na ‘daoine íao,” arísan n’oíre, “‘asur a íad ‘so mbreicí ag ‘dul cun oíbre ar an ‘scuma ran!”

“Ní breicí ag ‘dul cun oíbre ar an ‘scuma ran, a ‘duin’uairil,” arís Sanchó, “‘dá mbeaó leigear acu arí.”

20 “‘asur an i ‘scoinnib’ a ‘oíole acáío íao ag ‘dul cun na n-oíbre?” arís Don Cíócóté.

“Seallaim duit sup b'ead, a d'uin'uarail,” arsa Sanchó, “lom uíneac i gcóinnib a uctoile!”

“A sup cé 'tá a sup uéanamh an éisín rin oíca?” arsa Dón Cíocócté. 25

“An ní, a d'uin'uarail,” arsa Sanchó, “nó b'féoirín sup ceart dom a rá, an uilge; ac ar nóin íré an ní do cuineann an uilge i bfeidm. Róghairí íreac iad a deim thoc-ghníomairca, a sup do daoraic iad cun na h-oibhe rin a uéanamh ar na loingear, a sup cácar 30 'gá mbheic cun na loingear anoir.”

“Tuigim,” arsa Dón Cíocócté. “Dionn dá innrioc ar gac ríseal. Ní taitneann an córuagad ran acá ar na fearaib rin liom. D'féoirín go bfuil éagsóir uéanta oíca. D'féoirín sup cuinead éiteac 35 ar curó acu. Ír minic a crocad duine 'ran éagsóir. Má tá éagsóir uéanta oíca ír a sup uíne fáin acá iad u'fuaragaitc.”

“Seacaim, a d'uin'uarail,” arsa Sanchó. “Ní'l aon éagsóir 'a uéanamh oíca ran. Ní'l 'a uéanamh 40 leó ac an pionór acá tuillte acu do cur oíca.”

Le n-a linn rin bí an rlabra fear tagaitc ruar cun na h-áite 'n-a raib Dón Cíocócté a sup Sanchó. Do deim Dón Cíocócté anonn ar duine de'n beirt go raib an t-arm teine 'n-a lámraib acu. Do labair 45 ré go bhead g réim cnearta leir an bfeair.

“Ar mhírte leat, a fín máit,” ar reirean, “a d'innrioc dom cao fé n'ead na fín rin a beic u'da reólaó cun ruadail ar an gcuma neamhoitcianta ran?”

“Daorín loingear leir an níg íreac iad, a d'uin'- 50 uarail,” arsan fear, “a sup cácar 'gá mbheic cun na loingear cun daor-oibhe uéanamh. Siní bheic acá tabairca oíca. Sin a bfuil a sam-ra le rá, 'n-a ucaob.”

55 “Tá go maít, a ùine macánta,” arsan muíne,
 “ac, murá mírte leat é, ba maít liom a ò’fiarfaige
 ve zác feara óib cao a ùein ré ar an rliže a cúir ’ra
 óruadótan ran é. Ba maít liom a fíor a veit ašam
 cao tá le má’ó aš zác feara óib mar leat’zšal vó
 60 féin.”

“Ó’féac an feara ar an muíne. Connaic re an
 trleaz, ašur connaic ré an claidéam, ašur connaic
 ré an féacaint šruamóa cóimíteac a bí i nšnúir an
 muíne. Tuis ré i n’aisne go mb’féoiri šur b’féarri
 65 é šlacadó go réio.”

“Táto na ráiréir anro ašam, a ùim’uairil,” ar
 reirean, “ašur cúnatar orca ar na vóoc-šnióm-
 arcaib a ùein zác cuirpíteac acu ran; ac mar rin féin,
 meafaim go bfuil ré cóm maít ašam leošaint vuit
 70 iao féin vó ceirtiušad, mar a veiriir. Tar n-a
 vtorac má’r maít leat é ašur ceirtiz iao. Ní vóic
 liom go ’neórfiú doinne acu don b’réaz vuit ’ra
 ceirtiušad, mar tá ’fíor acu go léir go bfuil na
 ráiréir ašam-ra anro.”

75 “Ó ùein Dón Cíócote ruar ar an zšéao feara, an
 feara a bí i vtorac an trlabra.

“Cao fé nveara vuit-re veit ’ra cá’ ran?” ar
 reirean. “Innir an fírinne vóm.”

“Mé veit i nšriáo fé nvear é, a ùim’uairil,”
 80 arsan feara.

“Tú veit i nšriáo!” arsa Dón Cíócóte ašur ionš-
 naó air. “An raib don cúir eile cúšac ac šriáo?
 Vó b’réadó šriáo vaine cúir ’ra cá’ ran ba ceart
 mire veit ann cóm maít leat-ra.”

85 “Ní mar a céile an vó šriáo, a ùim’uairil” arsan
 vóor. “Ir amlaib a tuítear-ra i nšriáo le vó-
 céao b’réaz línéavóiz. Vó cóšar é mar šeall ar

méir an ghráda a bhí agam do'n línéadac úr. Ní rḡar-
 finn leir coirdece dá ritead liom. Ac' do rugad orim
 oirneac agur mé 'gá árougádo liom cun riubail. Ní 90
 raib don coraint agam le déanam orim féin. An
 bean go mba léi é ní raib don uirraim aici do'n ghrádo
 a bhí agam-ra do'n línéadac úr. Ní raib don truaḡ
 aici dom. Do rḡriúrálado go maic mé mar gheall
 air. Tá pian an rḡriúrála ran anro ar mo dá flinn- 95
 eán, agur beir go ceann tamail. Tá cóirneam na
 mbuilli le léigead orim ma'r rḡoldairce tú."

Cuirleadar go léir uail gáirí ruar, d'á méir
 pionór a bhí ag an rlabra móir d'á cur orda.

"Agur cad a tús tuar anro?" arar Don 100
 Ciocóte leir an tarina fear ar an rlabra. Ní bfuair
 ré don fneagra ó'n bfeair ran. Níór féad an fear
 ran a déanam ac beir ag ornuil agur ag rlead.
 Bí rruic deoir anuar ó n-a fúilib agur gac don ornad
 ag teact uair 1 uirio gur dóic le duine go dactcefi 105
 é. Tús an céad fear fneagra tar a ceann.

"A céoltóirneac féin ré nveara d'ó ran beir
 anro," arar an céad fear.

"Aililiú!" arar nioir, "an amlaid a curtar
 daoine cun daor-oibne mar gheall ar beir ag déanam 110
 ceoil! Ní tuigim é."

"Siob briḡ acá leir," arar fear an gurna. "Nuair
 a curtar an pian ar duine acu ro cun na fírinne
 d'fárgad amac ar a beal, má domuigean ré a coir
 tre neart na péine tugann an cur eile 'ceoltóir' 115
 air, agur ní tugtar don truaimnear d'ó an cur eile
 d'á rloḡal. Gadoide beirdeac é rin, a duin'-uairil.
 D'omuiḡ ré féin gur d'ead nuair a cuiread an pian
 air. Do builead céad buille de'n rḡriuirce air,
 agur do cuiread ré bliadna daor-oibne air, agur 120

ní ρεῶδανν ρέ ἀέ ἀς ζολ. Τά ζῆδιν ἀς ἀν ζευο εἰλε
 ἀιρ, τοιρς νάρι ἐμεῶο ρέ ἀν ἀομάιλ ιρτις. Ὁαρ λέο,
 βα ἔαρτ ὄο ζαν ἀν ὄαοι-βρεῖτ ἄ ἔαδαιρτ ἀιρ ρέιν,
 ἀμαδ ἀρ ἄ βέαλ ρέιν; ἀζυρ ζο ὀεῖμῖν ιρ ὄοῖδ λιομ-ρα
 125 ζο ὀφυῖλ ἀν ἔαρτ 'ρα μέοο ρῖν ἀου."

"Ἰρ ὄοῖδ λιομ-ρα, λειρ, ἐ," ἀρρα Ἰοῖν Κιοκότε.

"ἀζυρ τυρα," ἀρ ρεῖρεαν λειρ ἀν ὄορῖμαδ ρεαρ,

"ἔαο ἄ τυς ἀηηο τυρα?"

"Ὀεῖδ ἠούκατ ἄ βεῖτ ἰ η-εαρῆαθ ὀρῖν, ἄ ὄυῖν'-
 130 υαρηαῖλ," ἀρραν ρεαρ.

"Ὀεῖδ ἠούκατ!" ἀρρα Ἰοῖν Κιοκότε. "Ἐαδαιρ-
 ρα ρῖδε ὄούκατ ὄυῖτ λῆῖρεαδ ἠά ραορῆαν ραν τῦ
 ἀρ ἀν ηζυαῖρ ρεο."

"ἠῖορ τυζαδ ἰ η-αῖν ὄομ ἰαδ," ἀρραν ρεαρ. "Ὁά
 135 ὄοτυςτῖ ὄομ ἀν τ-αιρζεαδ ραν ἰ η-αῖν ὄ'ῖεαδρῖν
 βρεαδ ἄ ἔαδαιρτ ὄο ἐλέῖρεαδ ἠα ἔυῖρτε, ἀζυρ βρεαδ
 εἰλε ὄο'η ἀτυρῆαε ἄ βῖ ἠμ' ἐοῖνῖθ, ἀζυρ ὄο ραορῖ
 ἀμαδ μέ, ἀζυρ βεῖνῖν ἀς ρῖυδαλ ἠα ρῖάοε ἀοιρ
 ἰ ὄόοοοὄεῖρ, ἰ ὄἘολέοδ, ζο ραορ ράδάλτα, ἰ η-ῖνεαδ
 140 βεῖτ ἀηηο ἠμ' ὄαορ, ρέ'η ρλαδῆα ρο ἀς ὄυλ ἀς τῖαῖλ
 ἀρ ἠα ζυῖάραῖθ βρεδῆτα ὄο!"

"Ἐαο ἐ ἀν ραζαρ ἠυοα ἀν ζυῖάρα?" ἀρρα Ἰοῖν
 Κιοκότε.

"Ἰῖνέ ἀῖνῖν ἄ ἔυζαῖμῖθ ἀρ ζαε λοῖνς ὀε ρῖα λοῖν-
 145 ζεαρ ρο 'η-α ζεαῖτῖμῖθ ἀν ὄαορ-ὀδαῖρ ἄ ὄεαῖῆαθ
 ὀρτα," ἀρραν ὄαορ. "ἀέ ἠῖ ρεάῖρῖν βεῖτ ἀς ἔαῖντ. Τά
 ὄοῖα λῆῖοῖρ—Ἰῖν ἄ ὀφυῖλ λε ἠάδ ἀζαῖν. Ἰρ ἠαῖτ ἰ ἀν
 ροῖδῆε."

Ἐοῖαῖν ἀν ἠῖοῖρῖε λειρ ἀρ ἀν ζευμα ραν ἀς ἔεῖρ-
 150 τῖῦδῆθ ὀρτα ζο λείρ ἰ ὄοαοὄ ἠα ζεορῖτα ἄ βῖ ὄεαῖῆα
 ζεοῖνῖθ ἠα ὄοῖζε ἀου, ἰ ὄοαοὄ ἠα ηζῖοῖῆαῖρτα ρέ
 ἠῖεαῖρτα ὄοῖθ βεῖτ ἔεαηζαῖρτε ἀρ ἀν ρλαδῆα, ἀς ὄυλ
 ἔυῖν ἠα ὄαορ-οῖβῖρ ἀρ ἠα λοῖνζεαρ. Ἐῖμῖς ρέ ζο ὄοῖ

don fear amáin go raib ceangal air niba déine 'nád
 mar a bí ar doinne de'n doinne deás eile. Fear ós 155
 ab' ead é. Ní raib ré tar veic mbliadhna rícto. Bí
 ré deas-cúmta, deabhruigítead go maic, ac é beic
 campúitead. Bí a dá fúil iompuigte irtead cun a
 céile, ré mar a beoír ag raire ar a céile. Bí ré
 ceangailte de'n t'rlabha ré mar a bí an cúro eile, ac 160
 bí fúnra lároir iarainn ar a múineál, i dteannta
 lúibe an t'rlabha, agus anuar ó'n bhfúnra ran, lairmuic
 de'n dá gualainn air, bí dá ladar maite lároire
 iarainn, agus iad ag dul cóim faoa ríor lé n-a dá
 láim, agus an dá lám ceangailte díob. I dteannta 165
 an méio rin bí rlabha ran cóim air, agus ceann de'n
 t'rlabha ran ceangailte de cóir leir, agus an ceann
 eile ceangailte tuar de'n fúnra a bí ar a múineál.
 Bí iongnad ar an ríroire nuair a connaic ré na
 ceangalaca daingeana go léir.

170

“Cao 'n-a taob na ceangalaca beic cóim daingean
 ar an bhfear ran feadar na ríri eile?” arfa Don
 Cíocóte le fear an gunna.

“Mar tá níor mó deanta ar an ríise aise 'nád mar
 atá ag an s cúro eile go léir i n-donfeact,” arfa fear 175
 an gunna.

“Áro-cuirpítead irtead é,” ar reirean. “Díob go
 bhfuil na ceangalaca ran go léir air,” ar reirean,
 “nílimíó ró-ríuráilta de. Ní'l don teóra leir. I' ar
 éigin ir péroir d'aon trasa ceangalaca é címead, 180
 tá ré cóim lároir, cóim h-ábailta, cóim gluc rin. Tá
 bheic veic mbliadhán air an tuapur ro. Ní sáó dom
 ac a d'innrinc duic, a duin'uarail, sur b'é rin an
 cuirpítead mói Sínéi de Párramonté, an bíteamnac
 go bhfuil aítne ag an ndútaig air.”

185

“Go péro l go péro, a síolla na mbíteamnac,” arfa

Shinéir. “Díod go bfuil sunna ro’láim astat ná bí as
 tromaídeáct oíainn. Féadao stat doinne ircead ‘n-a
 coínriar féin—”

190 “Cuir uait an t-íoc-múinead, a claidíre,” arsa fear
 an sunna, “nó ir duit ir meara!”

“D’féad Shinéir air amad ar an dá camfúil a sur níor
 cnearta an féadaint a táinig arta.

“Fanaimír go fóil,” ar reirean. “Beir lá eile
 195 as an bpaorad,” ar reirean.

Annran d’féad ré ar Don Ciocóte:

“Má tá don ruo astat le tabairt dúinn, a marcais,”
 ar reirean, “ir fearr é finead cúgáinn a sur leogaint
 dúinn ar mbótar a tabairt oíainn. Ruo leam iriad
 200 é beir as ceirteúcán ar dúine i staob a beata. Ní
 stat duit a tuillead ceirteana cur cúgampa anoir i
 staob mo beata féin. Tá mo beata rshíobta astat.
 Do rshíodar leir an láim reo an cúntar go léir.
 Féadfir an cúntar do léigead ar ball nuair a beir
 205 an leabar chíocnuigte astat.”

“Ir fíor dó é,” arsa fear an sunna. “Tá an
 leabar rshíobta. Do rshíob ré irceis ‘ra phíorún
 é, a sur go demhín do rshíob ré go h-ana-mait é.
 D’fás ré irceis ‘n-a díaró é i ngeall le dá céad
 210 réad.”

“D’fásar,” arsa Shinéir, “a sur fuarjalócad fóir
 é dá mbead dá céad dúcat air!”

“Cad é an ainm atá ar do leabar?” arsa Don
 Ciocóte.

215 “Beata Shinéir de Pappamonté,” arsa Shinéir.

“An bfuil ré chíocnuigte astat?” arsa Don
 Ciocóte.

“Conur féadfad ré beir chíocnuigte a sur san mo
 faogal chíocnuigte fóir!” arsa Shinéir.

“Mearamm sup duine tréiteac tú,” arsa Don 220
Ciocóte.

“Duine mídómaraic ircaó mé,” arsa Síner, “ac
ir minic fear tréiteac mídómaraic,” ar reirean.

“Ir minic biteamhnaic mídómaraic a mearaic a ráó,”
arfa fear an sunna. 225

“Dubairt an fuo. a mearaic a ráó,” arsa Síner,
“asur deirim ’n-a ceannta ran náic cun príofúnaic
boicta mar rinne do marbúgáó a cuircaó an t-arm
ran i d’láim, ac cun rinn a bheic cun na loingear i
n-ainim an ríog. D’féioir dá scurra cúige mé sup 230
sairio an moill orm-ra fuo do ráó a baipcaó curó
de’n éirge anáirde óioi. D’féioir sup doic leat ná
fuil ’fiof asam cao a tuic amaic ’ra cig órta an lá
úo raóó—ní véarfao a tuilleaó.”

Tóg fear an sunna an bata a bí ’n-a láim deir aige, 235
asur tug ré fé Síner do bualaó. Do óruio Don
Ciocóte ircaó eatorca:

“Díóí foirne asat,” ar reirean le fear an sunna.

“Ní ceairt é bualaó asur é ceangailte cóm cruair.
Ní’l rgaoilte aige ac a ceangla. Ní mirta poinnt de 240
ceao a ceanglan a tabairt do.”

“Asur, a bhráicre ionmhaine,” ar reirean leir an
dáréas príofúnaic, “ir méinn liom a d’innhinc daoib
sup fuoie fáin mé. Iré gnó fuoie fáin ar an
raogal ro ná daoine beaó i ngeibinn d’fuarfáil 245
ar an ngeibinn. Tá ré daingean im’ aigne-re sup
ceairt dom, ó’r fuoie fáin mé, ríó-re d’fuarfáil
ar an scruaótan ro ’n-a bheiceann mo dá fúil ríó
a beic anoir. Ac ní ceairt do fuoie fáin fuarfáil
a véanam le n-éirgean má’r féioir an fuarfáil rin 250
do véanam so bheáí ríó. Féac, a dáirde,” ar
reirean leir an luic cimeáóta, “níoir deim na ríi

rin don díogbáil daoib-re. Má deimeadar dhoc-
 zíníomáirta ní h-oraib-re a deimeadar iad. Uá
 255 bhí sí rin ní'l don cúir aghaib-re orca. I tcaob an
 síos, aghur i tcaob oibne an síos ar na loimgear úo,
 ní baosal ná go mbeir a dóicín luét oibne as an
 síg. Ní baosal go bhásfar obair an síos san
 uéanamh. Táim 'á iarrair óraib, go bheadh sío,
 260 na ceangalaí ra n do rghaoilead de rna fearaib rin
 aghur leogaint dóib imteact raon, aghur beir mé ana-
 buideac oib, beir mé go veimín. Ac má dhíultuig-
 eann ríob dom, má címeádoann ríob na ríu reo cean-
 gailte tar éir mé 'gá iarrair óraib iad do leogaint
 265 uair; ní foláir dóm-ra, ó'r ríuine fáin mé, iad
 o'fuarghailt le neart mo láime féin."

CAIBIDÍOL A SEACT A'S FICEI

A mbuidéacás do'n t-é do sghaol iad.

Cuir fear an gunna rghairtad gháine ar. "I r
 mór an fear magair tú!" ar reirean. "Da dóic le
 uaine uairneanta, óo' cáint, go bhfuil ciall aghat!
 Ní'l farz aghat a bhealláin mántaig! Uá mbead
 5 don méabair i n-don cóir aghat ní bead an mair ran
 anuar ar do batar aghat. Ghuaire!" ar reirean
 leir na rphiorúnais. Do lar rúile an ríuine le síoc.
 Uain ré carad ar a fleag, díneac mar a veim ré an
 uair úo ba dóbair do Sanchó do marbhad, aghur
 10 rar a raib 'fior as fear an gunna cad a bí cúise bí
 an buille tagaite. Ní h-anuar díneac ar mullac a

έινν Δ έάινιζ αν βυιλε, Δέ αν Δ λεατ-έεανν Δζυρ αν
 Δ ζυλαινν έίε. Τυτ ρέ αν αν μβόταρ Δζυρ οο ριτ
 αν έαπαλλ αν αν άιτ. Νυαιρ Δ έονναίε αν ρεαρ άιρμ
 ειλε Δ έομπάοαιθε αν έάρ, ο'ιομπυιζ ρέ Δ έαπαλλ 15
 ρέιν, Δζυρ έειτ ρέ λε ν'αναν έόμ ζέαρ Δζυρ βί ρέ
 ι ζοραιβ αν έαπαλλ αν βόταρ Δ έυρ οε. Νυαιρ Δ
 έονναίε αν βειρτ Δ βί 'ν-Δ ζοοιρ ρεαρ άιρμ αν έάρ,
 Δζυρ αν ρεαρ άιρμ ειλε Δζ ιμτέαέτ αν έορ ανήιρθε,
 οο έέιμεαοαρ έαρ έλαίθε Δζυρ ο'ιμτέιζοαρ ραν αν 20
 μάέαιρε.

Έάινιζ Sanchó Δζυρ έιρομ ρέ αν να έεανζαλάεα
 βαιντ οε ρνα ρρíoρúναιζ. Έυζ ζινέρ οέ ραρραμοντέ
 ροιηντ εδλυιρ οό αν έονυρ αν ρζαοίλεαθ οέαναν. Ο'έ
 ζινέρ ρέιν αν έέαθ ρεαρ Δ βί ρζαοίλε. Νιορ ο'φαοα 25
 αν μοίλλ άιρ ριν αν έυρθ ειλε οο ρζαοίλεαθ. Νυαιρ
 Δ βίοοαρ ζο έέιρ ρζαοίλε βίοοαρ Δζ βρειτ Δ μβυιθ-
 εαέαιρ ζο ούτρμαέταέ λε Όον έιοέότέ.

“ Έά ζο μαίτ,” άιρρα Όον έιοέότέ έεθ. “ Έά
 έομαοιηε μήρ έυρτέα Δζαμ οραιβ. Έά έεαθ ούρ 30
 ζοορ έαβαιρτέ Δζαμ οαοίβ. Ο'έυαρζαλαρ ριβ ο'ν
 ρλαβρμ μήρ έρομ ραν. έαιτριθ ριβ-ρε ανοιρ άον
 ρυθ άηάιν Δ οέαναν οόμ-ρμ.”

“ Όέανρμιθ άον ρυθ ι ν-άον έορ Δ ο'ιαρρρρρ οραιην,
 Δ ούιν'υαραιλ,” αν ριαθ ζο έέιρ ο'άον ζυτ, “ Δζυρ αν 35
 νόιν, νιθ νάέ ιονζηαθ, ιρ μαίτ αν έεαρτ ούιην ραν.”

“ Μά 'ρεαθ,” άιρρα Όον έιοέότέ, “ τόζαιθ ρυαρ αν
 ρλαβρμ ραν Δζυρ ρίλλιθ αν Δ έέίλε έ, Δζυρ έυιριθ 'ν-Δ
 έεανητα έύζαιβ να έεανζαλάεα ειλε ριν Δ βί αν ούρ
 έάρμαίβ Δζυρ αν ούρ ζοοραιβ, Δζυρ βειριθ να έεαν- 40
 ζαλάεα ζο έέιρ λιθ ζο οτι έαέαιρ Έοβόρο, μαρ Δ οβυιλ
 μο ρρέιρθεαν υαραι, Όυλρινέα, 'ν-Δ έόηηυιθε; Δζυρ
 έυιριθ αν αν οταλαμ 'ν-Δ έάέαιρ ιαθ, Δζυρ άβαραιθ
 έέι, λε μήρ-έυρθ υηλυιζεαέτα, μαρ ρεο :—

- 45 “ Ἄ πίοσαν ὑαρά, ὅο κύρι ἀν ζαιρζιθεαὸ ἐπόδα,
 Ἰον Κιοκότε ὅε λά Mancha, ἀν πῖοιρε ὑαρά ράιν
 ζο ὄφυιλ ἄ ἐλύ ἄζυρ ἄ ἐάλ ἄζυρ τυαίρῳζ ἄ μὀρ-
 ζνιὀμαρῑα ἑ μβεάλαῖθ ὄαοιμε ἀρ φυαῖθ ἀν ὄομῑαν
 ζο λέιρ ἀνοιρ; ὅο κύρι ρέ ριννε ἀνηρο ἐύζατ-ρα ἐυν
 50 ἄ ὄ'ινηρῑντ ὄυιτ ζυρ φυαρζαῖλ ρέ ρινν ὀ ὄρῑαζοιμεαρ
 λε νεαρῑ ἄ λάιμε ρέιν, ἄζυρ ζυρ ὄ'ιαθ ρο να ρλαῖρῑ
 ἄζυρ να ἐρῑαῖθ-ἐεανζαλαὰ ὄο ὄαιν ρέ ὄινη, ἄζυρ
 ζυρ μιαν λεῖρ ζο ὄρῑζῑ ἀνηρο ἄζατ-ρα ἑαθ, μαρ ἐὀμ-
 ῑρῑα ἄζυρ μαρ ἐαιρβεάναθ ἀρ μέρο ἄ ζῑάῖθ ὄυιτ.’
- 55 “ Καῖτῑρὸ ἀν ὄἀρῑεζ ἄζαῖθ ὄυλ ἑ η-ἀονφεαὸτ ἄζυρ ἀν
 μέρο ριν ὄο ὄέανάμ; ἄζυρ ηυαῖρ ἄ ὄεῖθ ἀν μέρο ριν
 ὄέαντα ἄζαῖθ τέρῑεαθ ζαὸ ὄυιμε ἄζαῖθ ὄβαῖλε ἐυν ἄ
 ὄύῖτῑε ρέιν, ἄζυρ καῖτεαθ ρέ ἀν ἐύῖθ εῖλε ὄ'ἄ ὄεατα
 μαρ ἑρ ἐεαρῑ ὄο ὄυιμε ἑἑαῖντα ἄ ὄεατα ὄο ἐαῖτεαμ.”
- 60 “ Ἀὸ ! ἄ ὄυῖν'ὑαράῖλ,” ἀρῑα ζῑνέρ, “ ἑῖ ὄεαθ ἀον
 ὄρῑετ ἑ η-ἀον ἐορ ἄζαῖν ἀρ ἀν ηῖθ ριν ὄο ὄέανάμ.
 Τῑ ἀν ζῑάῖθ ἑθ ἄ ὄῖ ορῑαν ἑμτῑζῑτε ἐαρ η-ἀῖρ ἐυν ἀν
 ὄρῑορῑμ ἀρ ἀρ τυζαθ ρινν ἀρ μαῖοῖν ἑνῑου. 'Νεὀρῑρο
 ρῑαθ ἀν ζῑῖὀμ ρο ἀτῑ ὄέαντα ἄζατ' οηὀῖρ. ὄεῖθ να
 65 ὄρῑαῖτῑε ὄεανηῖζῑτε ἀμαὸ λάῖτῑεαὸ ἀρ ἀρ ὄῑῑρ.
 Καῖτῑρῑθ ῑζαῖρῑεαθ. Καῖτῑρὸ ζαὸ ὄυιμε ἄζαῖν
 ἑμτῑεαὸτ ἑ η'ἀοναρ, ἄζυρ ἑ ρέιν ὄο ἐυρ ἑ ὄρῑλαὸ ἐὀμ
 μαῖτ ἄζυρ ὄ'ρῑεαθῑρὸ ρέ ἑ. Καῖτῑρῑθ ῑζαῖρῑεαθ
 λάῖτῑεαὸ. ἑῖ ρέῖοῖρ ὄ'ἀον ὄεῖρῑ ἄζαῖν ρανῑῑαντ
 70 ἑ ὄρῑὀαῖρ ἄ ἐέῖλε. Κυρῑ ζῑθ ἑῖζῑν εῖλε ορῑαν, ἄ
 ὄυῖν'ὑαράῖλ, ἄζυρ ὄέανρῑμῑθ ἑ ἑἑἑ ὄέαῖμῑθ ἑ
 ὄέανάμ. Ἀὸ ἑμτῑεαὸτ ἀνοιρ ζο Τοῃῑρὸ, ἄζ τῑῑαῖλ ἀρ
 ἀν πῖοζαῖν ὄυλρῑνῑα, ἐυν ἄ ὄ'ινηρῑντ ὄῖ ζυρ ὄ'ἑ ἀν
 πῖοῖρε ζῑυαῖθῑα ὄο κύρι ἄζ τῑῑαῖλ ὑῖρῑ ρινν ! Ἀῖρῑῑ,
 75 ὄεαθ ὄεῖρῑτε ορῑαν ραρ ἄ ἑμῑεῖρ λεατ να ρῑῖζε; ἄζυρ
 ὄεαθ να ρλαῖρῑ ρεο ἄζυρ να ἐεανζαλαὰ ρο ἐυρῑα
 ορῑαν ἀῖρῑρ ἐὀμ ὄαῖνζεαν ἄζυρ ὄῖοῃαρ ρῑαμ, ἑῖ

n-eaò ac níor daingine! Bíod ciall aḡac a òuin'-
uapail. Mí féidir òúinn an ruo ran a òéanam."

Ó'éirig an muirne ar buile. "Óar ro 'r rúo, má 80
'reao!" ar reirean, "a marcail, caitefir-re òul ann
it' donar, aḡur na rlabraí go léir òo òreit leac,
ciar tuar ar òo muin, nó cuirrao-ra an trleaḡ ro
trearna t'rioc an neómac ro!"

Ói ré aḡ bearruḡao na rleige. Cus ḡinéir coḡar 85
òo'n curo eile òe'n òáreáḡ. "Óuine buile ireao é!"
ar reirean. "Aimriḡiò na cloca nó marò' ré rinn
go léir!" Ó'aimriḡoar na cloca aḡur óiomaoar ar
òeit aḡ rit móir-timóeall air, cun ḡan òeit ar aḡarò
ná rleige, aḡur aḡ maròeao na ḡclóc leir ó ḡac don 90
taob. Táinig na cloca 'n-a ḡcit air. Ói an cit ana-
òian, mar ói an òáreáḡ acu aḡ caiteam leir. Óo
òallaò é ḡlan. Óo teip air é féin òo óoraint leir
an rḡéit. Táinig na cloca tíor aḡur tuar air féin
aḡur ar a óapall. Cuit ré féin aḡur an capall ar an 95
mbótar. Óo rit ḡinéir óuige aḡur òo ruḡ ar "cloḡao
mambriò" aḡur òein ré a òiceall cun é òrireao 'na
rmiòiriniò. Ó'fan an muirne mar a ói aige. Ó'fan
Rórinanté mar a ói aige, leir. Óiooar rinte i n-aice
'óéile, aḡur ní raiò don fonn éirigte ar doinne acu. 100
Ói Sanchó ar a óoraisiob le n-air an arail, aḡur ní
mirte a ráò ná raiò don fonn ḡáiri air. Bíod an
t-aral aḡ órotaò a óinn aḡur aḡ ruacaò a óluar
anoir aḡur airir. Ir òóca go òruair ré roinnt òe rna
clocaib fan na ḡluar. Ré òeirne òo labair an muirne 105
ó'n áit 'n-a raiò ré rinte. Níor òein ré don iarraóct
ar éirge aniar ar a óabail. Ó'fan ré rinte aḡur òo
labair ré.

"A Sanchó!" ar reirean.

"Teaóct, a òuin'uapail," arra Sanchó.

“Ír minic airmgear, a Sanchó,” ar peirean, “go mbeadh ré cóm tairbteac ag duine beir ag caiteam uirge irteac ’ra bfaraise le beir ag déanam maiteara do d’aoir-aicme. Dá ndéininn fuo orr-ra ní imteod’
 115 an méid seo orainn. Ac tá an díogbáil déanta. Caitrad foirne déanam anoir, agus féadaint nóiam feara.”

“Ír díog liom, a duin’uairil,” arsa Sanchó, “go ndéanfí an foirne maic go leor, ac ní h-é mo
 120 tuairim go bféadfí nómat puinn. Ac ó veirí na beadh an rgeal ar an gcuma ro againn dá nglactá mo cómairle-re, glac mo cómairle anoir nó ní fada go mbeid an rgeal níora méara againn. Ní fada go mbeid na b’áitíre beannuighe anro ar tóir na
 125 mbiteamhac úo; agus má veirí ríad orainne anro ní fíor cad o’imteodáir orainn. Ní’l bláire binne acu rúo ar ríoir ná ar glíolla ríoir.”

“Tá go maic, a glíolla,” arsa Don Ciocóte. “Ní beid ré le ríad agat ná glacaim do cómairle cóirde,
 130 mar glacrad do cómairle anoir. Ac má ’reath ír ar don coiníoll amáin a glacrad í.”

“Aililiú, a duin’uairil,” arsa Sanchó. “Cad é an coiníoll féarad cup orim anoir! Má veirí na b’áitíre orainn anro cuirí ríad coiníollača agus
 135 ceangalača ar ndóicín orainn; agus ní iarrí ríad ar gcead cúige, geallaim dúic é.”

“Ní fágad-ra an áit seo cóirde, a glíolla,” arsa Don Ciocóte, “mura ngeallfí-re dom ná déarfí le h-aon duine beo gur le h-eagla noimí na b’áitírid
 140 beannuighe a o’fágad an áit. Caitrí a ríad i gcóm-nuid le h-aoinne a cuirí don ceirt cúgac i otaob an rgeil, gur ag géillead doo’ cómairle féin a o’fágad an áit. Má veireann tú a málaire rín déarf-

fir an t-éiteac! Agus dá n-éarrá é feadt n-uairé
 véarrinn leat feadt n-uairé sur éuzair t'éiteac! Ná 145
 tabair ppeazra orm anoir! Cuiréann ré ar buile
 mé cumneam i n-don cor ar teiteac ó don námair.
 Dá ttagad a bfuil de bhráitrib beannuigte 'ra Spáinn
 ór mo cómair anro anoir, agus mé beic im' donar,
 san oiréad agus mo siolla asam, ní maisinn órlac i 150
 noiaró mo cúl uata, féac!"

"Ac! a d'um'uarail," arsa Sanchó, "ní gáó 'ooc'
 onóir labairt ar an gcuma ran i n-don cor! Ní teiteac,
 do muiré ná do siolla, gac don búntáirte a d'féadóiró
 ré do bheic ar a námair. Tar anáirde ar Rórinanté, 155
 a d'um'uarail, má tá ar do cumar dul anáirde ar
 san congnam. Muiré bfuil, tabairfad-ra congnam
 duit. Tá d'á tairbeáint dom d'á luatac a beimio
 imtigte ar an áit reo'sur b'ead ir fearra d'áinn é."

Níor labair Don Cioócóte focal eile. Cuairó ré ar 160
 mui Rórinanté agus do lean ré Sanchó, a bí ceana
 réin ar mui an arail ballais as cur na rúge de.

CAIBIDÍOL A H-OCT A'S FICE.

AN PORTMANTEAU.

Tuz Sanchó asairó ó-dear ar na cnocair, ar an
 Siéirra Móréna, ná maib adfad ó'n áit. Bí rocair
 as Sanchó ar dul irteac amearas na scairraizreac a
 bí 'ra tSiéirra Móréna ran, agus ranmáint i bpolac
 i bpluar éigin ar feadó roinnt laetanta, so tóí so 5
 nbead a scuairóac véanta as na bhráitrib beannuigte.

Na bíteamhnaíς úo a bí cóm h-oilte ar cáiteam na
 zcloó, bí oipeao ran uíctinir oíca aς imíteact náρ
 cúimhniζoap ar na málaib a cúapaoac a bí ar an apal.
 10 O'fás ran oipeao lóin aς Sanchó aςur óéanpaó an
 znó úó féin aςur o'a máizrcin zo ceann poinnt lae-
 tanta.

Oo leanaoap aς cup na rlize úioó an oioóe rin zo
 uci zo maaoap ipciς i lár na zcnoc. Socapuiζoap
 15 iao féin aς bun capraize, map a maib foóain maic acu.
 Úi úion ór a zcionn ann, map bí cpainn cópca aς
 fáρ amaó a' cliaóán na capraize lapuar úioó.

Socapuiζoap iao féin ar a puaimnear, aςur cap-
 raizeaoap cúca a zcuio lóin, aςur o'íteaoap a noóicín.
 20 Nuair a bí a noóicín itte acu oo fineaoap iao féin
 ipceac le bun na capraize, map a maib an áic zo bpeaς
 cipim; aςur níon b'faoa zo maib an beipc 'n-a zcoólaó
 zo ráim. Úi Rórfinante aςur an Dallac aς inζion zo
 uci zo maib a noóicín féin zlaip itte acu, leip; aςur
 25 annran oo luizaoap ar an ocalam ar a puaimnear cun
 na h-oioóe cup úioó.

Nuair a nit na bíteamhnaíς ar an áic 'n-ar fuarzaíl
 'Don Cíocóté iao ó'n rlabna móp, ar an áic 'n-ar
 fáζaoap é féin aςur a capall pínce, leac-maib ó
 30 beic aς zabáil a mbuíoeacair leip le zabáil oo rna
 cloóaió air, tuz zac aon bíteamhnaó acu, map a
 uubairc zinér oe parramonté, rlize pé leit air. Cá
 uocabarpaó zinér féin aζair ac ipceac i zcnocaió an
 Siérna Mópéna! Úi pé páiúce i bpluair ná maib aópaó
 35 ó'n zcapraiz map a maib an beipc. O'airiς pé aς
 teact iao. Níon cúip pé cop oe. Úi rzeaca aς fáρ
 lapmuic oe béal na pluairc 'n-a maib pé. O'fan pé
 pocair, aςur é aς éipceact le n-a zcainc, zo uci zo
 maaoap 'n-a zcoólaó zo ráim. Annran cáimz pé amaó

ar an bpluair go h-ana-aicillide. Connaic ré Rórin- 40
anté agus an t-aral. Ní raib don meaf ar Rórinanté
aige. Do tairn an t-aral leir. Cuir ré an iallaic nua
ar an aral, agus cuairé ré ar a múin san don focharam
a déanam, agus riúo cun riubail é. Déarfad ré an
méio a bí san ite de'n biaó leir, ac bí an mála nó- 45
cómhgarad do'n beirt, agus bí easal air go noúireod'
ré iad.

Do coidail an beirt go ráim go dtí gur dúirig folur
na gréine iad. Cimit Sanchó bar d'a fáilib, agus
d'féac ré 'n-a timceall féadaint cá raib an t-aral. 50
Ní raib an t-aral le feirgint. Phead ré 'n-a fuide
agus d'féac 'n-a timceall níba gréine. D'féac ré
ríor agus ruar, roir agus riar. Duail ré a d'a bair
agus car ré ologón.

"Ainú, cad é seo anoir ort, a shiolla?" arfa Don 55
Ciocóte.

"Ó, a d'uin'uarail," ar reirean, "táim cheadta!
táim cheadta slan, amuic 'r amac!"

"Ainú cad a chead tú? nó cad tá ort i n-don 60
cor?" arfa Don Ciocóte.

"Ó, a d'uin'uarail," ar reirean, "tá Dallac
imtigte! Tá Dallac imtigte! agus cad a déarfad
i n-don cor! cad a déarfad i n-don cor!"

"Éirt, a shiolla," arfa Don Ciocóte leir. "Tá 65
trí cinn d'aralaid maite 'ra baile agus-ra. Tad-
arfao rshibinn duic, agus féadfir dul agus do roga
oíob a tabairt leac agus do cimead. Ní beiré tú
san aral, ré ruo acá imtigte ar Dallac."

"Ó táim ana-buirdeac díot, a d'uin'uarail, táim
ana-buirdeac! Iré ruo tú ná d'uin'uarail róganra. 70
agus, ar nóin, rin mar ba ceart do m'oire fáin a beir."

D'imtig an buairt. D'i Sanchó rára. Ní fárfi

zan aral é; agus b'féidir go mbeadh an t-aral a seobhadh
 ré ó n-a máisgriú níl' féidir 'nád Dallac, 'd'á feadh ar
 75 é.

Tug ré fé nveara an nroine tamall uaidh anonn,
 agus nuv éigin aise 'd' tógaint aníor a' clair a bí ann.
 Nuv éigin tnom ab' eadh é. 'Do nit Sanchó anonn cun
 consnaim a tabairt do'n nroine. Tógadair aníor ar
 80 an sclair an nuv. Saḡar éigin portmanteau ab'
 eadh é agus é ceangailte de fean-iallait. 'Bí an
 portmanteau agus an iallaic leat-lobta ó beit
 caitte 'ra clair fé'n bfeartain le fada noimír rin.

"Orḡail an portmanteau, a ḡiolla," arsan nroine,
 85 "agus féad an bfuil don nuv iriḡ ann a cairbeadh-
 fadh d'úinn cé leir é."

'D'orḡail Sanchó an portmanteau. Fuair ré
 iriḡ ann ceitne léinteada bheadḡta linéadaiḡ, agus
 noinnt ciarrúirí. 'Bí an t-éadaḡ cóim maic, cóim
 90 n-uaral ran, go mba léir do'n beirt suir le duim'-
 uaral éigin iad. Fille iriḡ i ḡceann de rna ciarr-
 rúirí fuair Sanchó máim bheadḡ móir tnom de píoraib
 óir.

"Ó! moladh go deo le Dia na ḡlóir," ar feirean,
 95 "tá éadḡ cairbtead tḡaitte i n-ár uirneó fé 'beire
 ciar tall!" 'Dein fé tuilleadh cuaradaiḡ, agus cairr-
 aiḡ fé smac leadhín póca a bí ḡléarta go n-órnáirdead.

"Tabair doim-ra an leadh ar ran, a ḡiolla," arsa
 Don Cíocóte.
 100 "Agus cad a 'deanadh leir an airḡead ro, a duim'-
 uarail?" arsa Sanchó.

"Cimeadh é," arsa Don Cíocóte. Annsan iradh
 bí an t-ácar i ḡceart ar Sanchó. Cuaidh fé anonn
 agus do nuv ré ar lámh ar an nroine, agus éinom ré
 105 ar an lámh do róḡadh go d'úiradac.

D'orsail Don Cioctóte an leabhar póca. Fuarh ré poimne páiréar irctig ann, agus ríribinni orca. Cíom ré ar na ríribinni do léigead. An faio a bí an fuoime as léigead na bpáiréar, bí Sanchó as cóm-reamh an airtio agus 'gá cup irteac 'n-a póca cuige 110 go cruinn. Le n-a linn rin d'airtíodar cúca anvear tító an ngleann marcad agus é as teact ar cor-anáirve. D'féac an veirt 'n-a tpeó.

"Dar riad," arfa Sanchó, "ac tá an bearrabóir úo as teact airir a d'iarraio closgao ílambhíno 115 fásail uait, a d'uin'uarail."

"Ní h-é acá ann, a gíolla," arfa Don Cioctóte, "ac an bteannac úo sur bamear na rlabraí de."

Le n-a linn rin do caic an marcad é féin anuar ve'n capall, ní h-eac ac ve'n aral, mar ir ar aral a 120 bí ré; agus do rit ré i leit-taoid, irteac roir dá capra-sig, ar a maóarc. Táinig an t-aral cúca ar cor-anáirve.

"Ó, a d'uin'uarail," arfa Sanchó. "Iré an Dallac acá ann! Iré m'aral boct féin é! Ó, a Dallais, a' 125 éroide 'rctig, an tú ran?"

"Mearam, a gíolla," arfa Don Cioctóte, "sur ceart dom an cuirteac úo do leanmairt agus bheit air agus oíogaltar a d'éanam air."

"Ní tiocfa ruar leir anoir, a d'uin'uarail," arfa 130 Sanchó. "Tá eolur na ngleannta ro aige riúo. Deac ré i bfolac i bpluar i ngorraact péirre d'inn, a san fíor d'inn, agus ir amlaio a deac ré as masac rúinn."

"Ní veirim ná go bfuil an ceart asac, a gíolla," 135 arfa Don Cioctóte. "D'á éagmuir rin, cím ruo éigin in rna páiréaraio reo a cairbeann dom go mb' féioir go bfuil gnó le d'éanam asainn ir mó le

rád 'nád beic ag mié i ndiaid an biceamháis úd. San
140 amhar ip duim'-uapal éigin do rshriob an filideacé
ro, agus san amhar ip leir an nduim'-uapal zcéadna
an t-airgead ran a fuair 'ra pormanteau. Tá
ceangailte orainn an duim'-uapal ran d'fásail, agus
a cuio airzio a tabairt do."

145 "An bfuil don tuairis 'ra rshriobinn, a duim'-uapail,
ar cé h-é féin?" arsa Sanchó.

"Ní féidir liom don eolur d'fásail ar an rshriobinn
ar cé h-é féin. Ní féidir liom a déanam amac ac
sur duim'-uapal ós é. agus zo raib ré i ngrád le
150 riosain óis éigin, agus sur tuz riri zrad do-ran ar
ocúir, agus anhran sur díultuis ri do, agus sur pór
ri fear a bi níba fairbhre 'nád é."

"Zreaoad cúici!" arsa Sanchó. "Tá rúil
agam," ar reirean, "zo otadairt an fear fairbhri
155 an bata dí!—agus tabairt do."

"D'féidir liom 'nád ruo maic zo bfeadofinn a déanam
amac cé h-é féin, i otreo zo bfeadofimír a cuio airzio
a tabairt do," arsan ruirne.

Níor táitn an éaint rin le Sanchó; ac ní duhairt ré
160 don ruo. Cuairt Don Cíocóté ar muin an eic, agus
cuairt Sanchó ar muin an arail; agus iré a bi zo
h-ácarac i n-aigne. Dí ré ar muin an Dallariz airir,
agus an t-ualach airzio 'n-a póca aize. Níor fan
don cúimne aize ar luét an plaincéio, ná ar an
165 mbalram, ná ar don ceann eile de rna matalongaid
a zaid é ó'n lá a veinead ziolla ruirne páin de zo
ocí an lá ran. Cuir an t-airgead iad zo léir ar a
ceann.

CAIBIDÍOL A NAOI A'S FICE.

AN TUINE FIAÓDÁIN.

B'íodair aς cur an g'leanna ó-dear d'íob, aςur b'finé an g'leann a bí go mí-coméromac; é lán de c'arrmair-
 neacáib ároa fiaóáine ar g'ac taob de'n b'óicín cam
 cúmanς a bí fé n-a g'coraib. Connac'adair go n-obann
 mar beaó tuine fiaóáin, nó tuine buile, aς teacé 5
 anuar ó taob na láime deire de'n g'leann. Ní maib
 puinn éadaiς air; aςur an méio a bí, bí fé r'colta
 r'racaiτε; i' t'reó go maib ó n-a d'á éromán ruar,
 aςur ó n-a g'lúimib r'iof de, noctaiτε ar fao. 'Do r'ic
 fé anuar taob an g'leanna, aςur é aς léimr'ic ó c'arrmair 10
 go c'arrmair, i' t'reó g'ur d'óic le tuine g'ac don
 neomac go mbuirr'í a énáma. 'Do r'ic fé r'ómpa
 tamall beaς, fan an b'óicín. Annp'an do léim fé
 ruar ar c'arrmair ar an t'aoib eile de'n g'leann, aςur
 bí fé ar a maóaric láic'neac amearς na g'c'arrmairneac. 15

"Imc'is-re annp'an ir'ceac i'oir an d'á c'arrmair r'ín,
 ar do lámh éle annp'an; aςur r'ic aςur tar r'ioimr, aςur
 maśad-ra aςur lea'rao é. Má d'eimim'io d'ic'near
 t'io'c'rim'io ruar leir an b'fear m'boct. Táim d'eim-
 n'ic'ceac g'ur leir an t-ai'g'eaó fan acá aςac. Ní 20
 mói d'áinn é tabairc d'ó má'r leir é." ar'ra 'Don
 C'io'ócté.

"Ó, a d'uim'uarail, a' é'p'oid'e 'r'ic'is!" ar'ra Sanchó,
 "ná n-iar'ri o'rim im'ceacé uair! Ní leog'raó r'gann-
 raó d'om cor'ruic'e uair. T'uir'raó an t-anam ar'am 25
 d'á mbeinn im' donar in r'na n-áic'ean'ib fiaóáine reo.
 Ní c'uir'eann don ruo r'gann'raó ná eaśal o'ic-ra, a
 d'uim'uarail. Ní mar r'ín d'óm-ra; c'uir'eann g'ac don
 ruo r'gann'raó o'rim nuair ná b'ím i n-aice leac féin.

30 Ar ron Dé, a d'uin'uarail, ná h-iarra orim imteacht uait! Ca b'fior ná c' amlaib' a raiginn amú' in rna gleannraib' coimteada ran, agus ná feicfinn t'ionóir go deó aifir!"

"Tá go maic, a shiolla," arsa Don Ciocóte. "1r
35 maic an fuo tuine éigin agaimn a beic san eagla. Fan im' aice agus ní beic baosal ort. Seódmio móir-timceall na carraige móire rin. Tá pé ar an tcaob eile úi. Bí ag faire go zéar. Cimeáto do fáile ar dian-leacáto. Tá pé daingean im' aigne
40 gur leir riúto an t-airgeat."

"Da d'óic liom féin, a d'uin'uarail," arsa Sanchó,
"gur áiallmáire go móir d'úinn rzaóileat leir. Má
tágamio ruar leir, agus má z'eibmío amac gur leir
an t-airgeat, caicéto é tabairt do. Da d'óic liom
45 gur b'féar an rzeal do zlacáto go breá z'féto; an
t-airgeat a cimeáto 'n-a óoir go tci go tciocrao pé
féin 'z'á loiz, agus go ttabairt pé cómarcái rir-
inneada d'úinn ar gur leir é. Annrán b'fétoir ná
tciocrao pé go ceann abrao. B'fétoir go mbeáto an
50 t-airgeat caicte agam um an tcaoa ran, agus go
mbeimír raor ó aon oibliozáto 'n-a tcaob."

"Siné ball, víreac, 'n-a b'fuil dearmáto móir ort,
a shiolla," arsa Don Ciocóte. "Dá mba ná beáto
aon amhar agaimn gur leir an t-airgeat ní beáto
55 fiacaint oraimn, b'fétoir, a tuilleat d'á duat fázail.
Ac nuair atá z'ac aon amhar agaimn gur leir é, dá
mba ná deanfimír víceall ar teact ruar leir agus
é tabairt do, níor b'fétoir d'aoime macánta tabairt
oraimn. Dein an fuo d'oirim leat, a shiolla, ó'r
60 tuine macánta tú. Nó lean annro lem' fálaib', ó
tá an rzanhráto ort, agus b'fétoir go b'fétoir
teact ruar leir."

Gluaiseadair orca, an fuinne ar torac, agus Sanchó
 ar muin an arail, acmaidh go maic do fálaib Rórin-
 anté. Carað d'ár tug an bóicéim, cao a cífoir, 65
 caitte 'ra ois, i leit-taoib an bóicéim, ac conablaó
 miúile! Da léir go maib an conablaó 'ran dit tamall
 maic. Bí curó maic de itte as fadómaib agus as
 p réacánaib. Bí rrian bhuirte ar ceann an corpáin.
 Tuig Don Cioóóte láicreac zup b'é an fear fiaðáin 70
 leat-lomraóta an t-é go mba leir an miúil agus an
 t-airgead. Do rtaoadair as féacaint ar an zcorpáin.
 D'airgeadair fearo i leit na láime veire. D'féacadair
 'ra treó ran. Connacadair tamall uata ruar ar
 taoó an énuic rzaata zabaí agus reanvuine 'n-a mbun. 75
 Do glaoib Don Cioóóte ar an reanvuine, agus basair
 ré air teacó éuige anuar.

"Ocón," arsan reanvuine, "nác cumang a bí
 an raogal oraid, agus an Spáinn go léir, agus a fáó
 zup feól an donar anho i rteaó rib 'ra bfiadóantar 80
 ro!"

"Tar éúgáinn anuar, a cómarra," arsa Don
 Cioóóte leir, go n-áro, "agus 'neórfimio uic cao
 a feól éúgat i rteaó anho rinn."

Táinig ré anuar éúca.

85

"I r uóca, a uairle," ar reirean, "go bfuileann
 rib as féacaint ar an miúil maib. Tá ri anhran 'ra
 ois rin anoir le leatbliadóin. An bfeacóib an
 uin'uaral go mba leir i?" ar reirean.

"Ní feacamaí don níó ac porctanteau a fuara-go
 maí tamall ó-tuair anhran," arsa Don Cioóóte.

"Connac-ra, leir, an porctanteau ran," arsan
 reanvuine, "ac ní leozfad eazla dom baint leir.
 Ní fíor cao é an mí-áó tíocfad do uine a' ruo de'n
 tróro ran."

95

“ 1r fíor,” arsa Sanchó. “ Connac-ra, leir é, mar porcmanteau, ac ní maiginn 'n-a shiúre. Má bíonn doinne 'sá cuairt ac ní h-agsam-ra a sheobair ré é. Sheobair ré annrúo é 'ran áit 'n-a bfuil ré.”

100 “ Inniur dom, a duine macánta,” arsa Don Cíocócé, “ an bfuil 'fíor aghat cé leir an porcmanteau úo ? ”

“ Níl 'd'á fíor agham, a duin'uarail,” arsan sean-duine, “ ac so tóimis cúgáinn, cun ár tóige annro, mar adéarfá leat-bliadain ó fin, ógánac bheágh

105 dátamail uaral, aghur é ar marcaígeac ar an miúil rin a cíonn tú marb annran anoir, aghur an porcmanteau úo ar a cúlaib aise. 'D'fiarfais ré dinn cá maib an áit 'dob' fiadóine aghur 'dob' uaigníge amearg na gcnoc ro. 'D'innreamair tó so maib áit

110 ana-uaigneac tamall ó-déar annran. Aghur tá, leir. Tá tóeíghat rib-re irceac ann anoir ní h-é mo tuairim so bfeadóraf rib eóluir fághail amac ar aghur so deó, tá an áit cóm mí-cóméromac ran. 1r aghur toul amú' a beirfá ann, aghur aghur toul níor dámsine irceac ann,

115 nuair ba tóic leat so mbeirfá aghur teac amac ar. Tá an áit ir diablaise de timceall cúpla míle ó-déar ar ro. Nuair a cairbeánamair an áit rin tó 'd'iompuis ré uainn, aghur tuis ré aghair ó-déar ar an nóróc-áit. Bí ionghaó aghur alltaac orainn. Níor 'd'féoir

120 linn a cuimneam cao é an gno fáadóraf ógánac cóm h-áluinn, cóm réim, cóm h-uaral, a beir aise irceac 'ran áit rin.

Ní feacamair a tuilleac é so ceann poinnt laetanta 'n-a díair ran. Annran, san don doinne i n-don 125 cor aghur doinne aghainn leir, do phreab ré cúgáinn amac ó éliatán cairraige. Bí aral ar ceannraige aghur duine aghainn, aghur bí mála ar muin an arail, aghur bí ar gcuro bío 'ra mála aghainn, i tómeó náir sáó d'úinn toul adale

cun ár ndóinnéir. Tug an t-ógánac uapal aghaid ar fear an arail agus, san don focal a labhairt leis, do 130 buail pé buille dórn san na cluaise ari, agus do leas pé é, agus do tóg pé cun riuabail leis an mála 'n-a riab ár ndóinneár ann, agus o'imeis pé ariir irceac 'ra b'riadóntar mar imteóc' riad. Anntan táinig poinnt agusinn i b'rocáir a céile, agus focaruigmar ar dul 135 agus an fear do cuapoc, féadaint an b'eadormir don cairbte déanam dó. Pé nuó eile féadormir a déanam dó, nó ná féadormir, o'féadormir nuó le n-ite tabairt do agus san leogaint do b'ar a o'rágail de'n gorta. D'iomair dá lá 'gá cuapoc in rna n-áitean- 140 aib ir mí-comt'iomaiqe de'n tSiéirra Móréna ro. Pé deire do fuaraimair é, ircis i b'poll a bi i reana-óman cuirc. Táinig pé cúsainn amac, go b'eadg réim, nuair a glaoimair ari. Ir ar éigin aicniqmair é, bi pé cóm ataruigste rin; a cuo éadais rcolta rmacaite, agus 145 a ceanaca dóigste ó'n n'gheim agus feóca ó'n n'gaoit. Do labair an duim'upal boct go cnearta ríabailta linn. O'fuirirte a aicint ó n-a cáint gur duim'upal é.

"Ná bíod don iongnad oraid, a cómairana," ar reirean, "mire o'feirgint 'ra nuóct ro. Ir amlaib 150 acáim ag cúiteam mo b'neiteam'acáir aicniqe annro mar g'eall ar mo péscáib.

"Ní féoir duic mairéactaint annro san biaó a duim'upail," arfa rinne leis. "Da máit linne biaó tabairt ag ríall orc dá mbead 'fior agusinn cá 155 b'raigmir tú. Nó má'r fedir leat tú féim a dul 'a iarraid orainn tá pé le rágail agat agus fáilte san airm'edim."

"Ó," ar reirean, 'a dáime macánta, tá caúgáó móir orm mar g'eall ar an nuó a deinear an lá pé 160 deire. Ní riab don ceairt i n-don óor agus an duine

ὅσο ὄραται! Νυαίρ ἄ βεῖθ ὀκαρῶν ὀρημ ἀρηίρ ἡδῶν
 ἄσῶν ἡρηρῶν ἀν βιαθ ὀραῖθ ἀρ ῥον ὄε.'

- "Ὅθι ἀνα-ἔρημας ἄσῶν ὄε. Ὅθι ὀκαρῶν ἄ ὀ'ἡρηρῶν
 165 ἡδῶν ἀμαθ ὑαῖθ ἄε'ῆθ' ἔ ῥεῖν, ἡθ ἄρ ὀ' ἀρ ἔ, ἄ ὄ
 ἄρ ῥεῖρ ὀραῖν. 'ἡῖ' ἄον ἄθῆνῶν ἡ ἡ-ἄον ὄαλλ ὀρημ,'
 ἀρ ῥεῖρῶν, 'ἄ ἄ ῥεῖν ὄο ῥἄθ ἡρῶν ἡ ἡ-ἄον ῥῶρ
 ἄτε 'ἡ-ἄ ἡβείθ ῥῶθῶν ἄσῶν, ὀρηρῶν ἡρῶν ἄ ῥἄθῶν ἡ
 ῥεῖν ἡρῶν ῥἄ ἄρηρῶν ῥῶν.'
- 170 "ἡ ἡρῶν ἡ ἄρηρῶν ὄο ὄο ῥῶθ ῥῶ ἡ-ὀβῶν, ἄσῶν
 ὀ'ῥῶν ῥῶ ἡρῶν ἄρηρῶν ἄ ἄ ἄ ῥῶθῶν ῥῶρ ἄρ ἄν
 ὄαλημ. ἄσῶν ῥῶ ἡβῶν ἄ ῥῶθ ἄσῶν ἄ ἡρῶν
 ἄ ἄρηρῶν, ὀθ 'ῥῶρ ἄσῶν ἡ ῥῶθ ἡβῶν ἄ
 ἄρῶν ἄρ, ἡβῶν ἄρῶν ἡρῶν ὀ'ῥῶθῶν. ἄρ ἄ ῥῶθ
 175 ἄσῶν ἄρ ἄ ὀθ ἄσῶν, ὄο ἡῖν ῥῶ ἄρ ἄρ ἄσῶν
 ὄα ἡρῶν ὄο, ἄσῶν ἄρηρῶν ῥῶ ἄρ ἄ ὄαλημ ἡ ἡ-ἄ ὄθῶν
 ἄσῶν ἄρ ὀρηρῶν ἡ ἡ'ῥῶθῶν ἄρ. ἡρῶν ἡβῶν ἄ
 ἄρηρῶν ἄρ ἄ ὄο ὀρηρῶν ῥῶ ἄρ ἄ-ἄρηρῶν ἄρ. 'ἡ
 ἡρῶν' ἄρηρῶν ῥῶ, ἡ ἡρῶν ἡ ἡ-ὀρηρῶν ὄο, 'ἄ
 180 ῥῶθῶν ἄρ ἄρ ἡρῶν ἄρ ἄρῶν! ἄ ῥῶθῶν! ἄρηρῶν
 ἄ ὄρηρῶν ἄρ ἄρ ὀρηρῶν ἡ ἡρῶν! ἄρηρῶν ἄρ ἄρῶν
 ἄρῶν ἄρ ὄο ἄρηρῶν, ἄ ἄρηρῶν! ὄρηρῶν ῥῶ ἄ
 ἡρῶν ἄρηρῶν ὄε'ῆθ ῥῶθῶν ῥῶν. ῥῶ ἡ-ἄ ῥῶθῶν ἡ
 ῥῶθῶν ἡ ὄρηρῶν ῥῶ ῥῶθῶν ἄρηρῶν ἄρ ἄρ ὄρηρῶν-
 185 ἄρηρῶν ἡβῶν. ἡ ὀ'ῥῶθῶν ἡ ῥῶθῶν ῥῶ ἄρηρῶν ἄ
 ὄε'ῆθ ὄρηρῶν ἄ ὀθ ἄρ. ἡρῶν ἄ ῥῶθῶν ἄ ῥῶθῶν ἄ
 ἄρ ῥῶθῶν ἄ ὀθ ἄρηρῶν ὄο ὄρηρῶν ῥῶ ἄρηρῶν ἄ
 ἡ ἡρῶν ἄ ὀθ ἡ ἡ-ἄρηρῶν ἄρηρῶν ἄ ὀθ ἡρῶν ὄε
 ῥῶθῶν ἄρηρῶν ὄρηρῶν ὄρηρῶν ὄρηρῶν ἄρηρῶν ἄ
 190 ῥῶθῶν. ἄρηρῶν ἄρηρῶν ῥῶθῶν ῥῶθῶν ἄρηρῶν, ἄ ὄρηρῶν.
 ἄρηρῶν ἄρ ῥῶθῶν ὄρηρῶν ἡρῶν ἄ ὄρηρῶν ἄρ ἄ-
 ῥῶθῶν ἄρηρῶν. ἄρηρῶν, ἡρῶν ἡ ὄρηρῶν ἄρ ὄρηρῶν ἡρῶν
 ἄρηρῶν ῥῶ ἄρ ὄρηρῶν ἡρῶν ῥῶθῶν ῥῶθῶν ῥῶθῶν ἄρηρῶν ἄ
 ὄρηρῶν ὄο ἄ ὄρηρῶν ὄε; ἄ ἄρηρῶν ἄρηρῶν ῥῶ
 ὄρηρῶν ὄο ἄ ὄρηρῶν ὄε; ἄ ἄρηρῶν ἄρηρῶν ῥῶ

aḡur an néal buile ann, aḡur bíod̄ zo dtuḡtar an 195
 biað d̄o zo fonnm̄ar ní ḡlacann ré é ḡan ḡabáil ar
 tuine éiḡin. Ir am̄lar̄ a caic̄tear, nuair̄ a cítear̄ aḡ
 teact̄ é, an biað d̄'fáḡáil 'n-a c̄oir̄ ar an dtalam̄ aḡur
 teic̄tead̄ uair̄. Fé d̄eir̄e c̄eapam̄air̄ nár̄ d̄foláir̄ d̄úinn
 ruo éiḡin a d̄éanam̄ d̄o'n óḡánac̄ boct̄; ná féad̄rim̄ir̄ 200
 é fáḡáilt̄ a tuillead̄ ar an ḡcuma 'n-a d̄fuil ré.
 Socaḡruiḡear̄ féin aḡur ceat̄rar̄ buac̄ailli óḡa láir̄oir̄e,
 in̄d̄é, ar d̄ul ir̄teac̄ 'ra d̄riad̄ántar̄ ar a loḡḡ, aḡur
 nuair̄ a ḡeod̄m̄ir̄ é iar̄ract̄ a d̄éanam̄ ar é m̄eallad̄ linn
 amac̄ ar an áit; nó d̄á dt̄éir̄ead̄ oḡuinn é m̄eallad̄ 205
 linn, é tab̄air̄t linn ar éiḡin, aḡur é d̄reic̄ linn zo
 h-d̄lmoḡd̄bar̄ atá c̄eir̄e m̄ile r̄icead̄ ar ro, aḡur é
 c̄ur̄ ir̄teac̄ i dt̄is̄ leiḡir̄ éiḡin; aḡur d̄iom̄air̄ aḡ d̄ract̄
 air̄ zo mb̄'féir̄oir̄ zo d̄raiḡm̄ir̄ tuair̄ir̄ḡ éiḡin ar c̄é
 h-iar̄ a m̄uinc̄ir̄, mar̄ ḡan am̄rar̄ ir̄ d̄aoine c̄ier̄de- 210
 am̄nadā iar̄. T̄áim féin aḡur an ceat̄rar̄ aḡ im̄teact̄
 ar mair̄in am̄áir̄ead̄ c̄un na hoib̄re r̄in a d̄éanam̄ má
 féad̄aim̄is̄ é. Sin a d̄fuil aḡam le h-inn̄r̄int̄ d̄aoib̄
 'n-a t̄aob̄, a uair̄le," ar r̄eir̄ean aḡur d̄'im̄t̄is̄ ré.

CAIBIDÍOL A TRÍOČAD.

SĜÉAL AN TUINE BUILE.

An fáir̄ a bí D̄on Cioct̄ct̄é aḡ éir̄teact̄ le caint̄ an
 aod̄air̄e, d̄o c̄eap ré i n'áir̄ne féin zo r̄aḡad̄ ré aḡ
 cuair̄oad̄ an f̄ir̄ buile aḡur ná r̄áḡad̄ ré poll̄ ná
 r̄óir̄re ḡan cuair̄oad̄ d̄o. T̄or̄nuiḡ ré láir̄ir̄ead̄ ar
 an ḡcuair̄oad̄. D̄o lean Sanchó é, aḡur ní baoḡal ḡur̄ 5

fan ré abrad riar uaid, bíod ná maid don loig aise
 ar go n-éireod' leó 'ra cuaroad. Ni maid puinn rligé
 curta díob acu nuair a bí veine leir an scuaroad.
 Connacadar cúca an t-é a bí uata, agus é as léimris
 10 ó carruais go carruais go reolta agus go h-anamamail.
 Nuair a táinig ré cun na h-áite 'n-a maodar, do
 veannuis ré díob go réim, ac go maid riadántar
 éigin gránna 'n-a glór. Do léim Don Cíocóte anuar
 do Rórinanté, agus o'fhreasair ré an veannacá do mar
 15 ba ceart do ríoise uafal páin é fhreasairt. O'oráil ré
 a dá lám amac, agus do rus ré barrós ar an nduine
 buile, agus o'fáirs ré le n-a éiríde é. Nuair a bí an
 fársad fan véanta, do carruais an duine buile riar
 beagán agus cúir ré a dá lám ar dá sualainn Don
 20 Cíocóte, agus o'féad an veirt ar a céile ar fead
 tamail. Fan amhar do mear sac fear díob sur
 o'áiréiread an rásar duine an fear eile. Dá mbead
 duine eile as féadaint orca arson an uair rin,
 véarad ré, fan amhar, sur o'áiréiread an veirt
 25 iad. Má bairt Sanchó "an Ríoise suamda" ar
 Don Cíocóte níor mirt do bairt eile véanam an
 uair rin, agus "Ríoise na nSiobal" do bairtead ar
 an nduine buile.

Do ríad Ríoise na nSiobal, agus a dá bair ar
 30 boirlac an Ríoise suamda aise, agus é as féadaint
 ríin an dá fáil air.

"Ni aicnigim tú, a duim'uarail," ar reirean leir.

"Ni aicnigim go veimín. Ac ré n-é tú réim táim
 ana-buidéad díot mar feall ar an ríobialtact ro adá
 35 cairvéanta asat dom. Da ró-mair liom an ríobial-
 tact a cúiteam leat mar ba díob, ac ní'l ar mo
 cumar anoir ac a má do sur mair liom é."

"Ir ró-fuirte aicint sur duim'uarail tú," arfa 'n

Riourie Sruamóda. “Riourie fáin ipeadó mire. Tá ceangailte oim, do réir oibhlogáirde na sáirne rin, 40
 zac cairbde a beadó ar mo cúmar a déanamh do'n t-é
 beadó 'n-a gácar. Tá 'neórrá dom cé h-é tú, nó cao
 pé ndeara duic beic 'ra nuóct ran i n-a bfuilir anoir,
 b'féoiri go b'féadóirinn fuarzáit éigin a déanamh oir
 ó pé oíoc-níó atá ag imiric oir.” 45

D'féad fear na nsiobal air, agus d'iniúic pé é ó
 nullac talam. “Má tá biaó agat tabair dom é
 láicneac, ar son an Tigeanna. Nuair a beid pé ite
 agam 'neórráó zac don ruo duic.”

Do tugadó an biaó dó. D'it pé é lé h-airc, bí an 50
 t-ocair acóm vian ran air. Nuair a bí an t-ocair
 bainte de do labair pé.

“Tadóir a leit annro,” ar feirean. Do gluar pé
 nómpa agus do leanadóir é. Táinig pé go dtí
 pláiróigin deap tírim glar a bí roir na cairraig-55
 neacáib iric. Do cáit fear na nsiobal é réim
 anuar ar an vialam ann, agus fin pé a cora
 a bí san bhóis, san rcoa, san puinn de'n bhírce
 oirá.

“Táim buirdeac oib, a uairle,” ar feirean, “mar 60
 seall ar an mbiaó rin a tugóir dom. Bí gáó agam
 leir. Anoir, ó ná fuil don níó eile agam le tabairic
 dooib mar málairic air ac mo rgeal a d'inniric dooib,
 agus ó'r maic lib mo rgeal a d'airneacaint, 'neórró
 mé dooib é. Tá don ruo amáin agam le fáó lib ar 65
 oúir, améac. An fáro a beid mé ag inniric mo
 rgeil ná bhipeadó doinne irteac oim le h-don focal
 cainte. Má bhipeann doinne irteac oim ní beid ar
 mo cúmar don focal eile de'n rgeal a d'inniric.
 Imtiseann zac don ruo ar mo ceann cóm luac agus 70
 do labrann doinne eile liom.”

Do gheall Dón Cíocóte dó náir baogal go labair-
fao doinne leis an faio a beaó pé as innrint an
rgeil.

- 75 “Tá go maic,” ar peirean, “ac muia scimeádaí
ríb búir ngeallamaint bioó oraid féin. Duine ireaó
mire, a uairle,” ar peirean, “a cógaó go bog. Car-
óeníó ir ainim dom. I gceann de rna caataraóib ir
feárr i n-Anóalúria do ruzaó mé. Uairle árhoa ireaó
80 mo múintir. Táio riao raibóir do péir a n-uair-
leacá. Bí cómarraim áruigte azaínn a bí ar don
dul linn i n-uairleacá azaí i raibóreap. Ní feaóar
an bfuilto riao féin azaí mo múintir-pe ann fóir nó
ná fuilto. Bí ingean acu azaí lúrinna ab’ ainim oi;
85 azaí do ruzaí rí bárr ó ingeanaib an doáin i n-áil-
neacá pearraim azaí i n-uairleacá aize. Bí aicne
azaí féin azaí aicí féin ar a céile ó corruis aicne
azaínn ar don níó. Fé mar fáramair ruar euzamaí
zraó dá céile, azaí pé mar a táiníz nearc úáinn do
90 nearcuis an zraó eaoiraínn. Bí ár múintir, ar zác
taob, lán-tráarta le cleammar a beic eaoiraínn; azaí
bí ácar móir orainn araon mar gheall air rin.

“Nuair a méaraí féin zup mícto an póraó óéanam,
do labraí le n-a h-áair azaí ó’airraí air lúrinna do
95 ábair le póraó dom.

“Táim lán-tráarta, a míc ó,’ ar peirean. ‘Ní’l
don duine ir feárr a áicnefaó liom mar éliamain
'ná tú. Ac ba maic liom go labairfa ar óúir lec’
áair féin i ótaob an éleammar. Ní óóic liom go
100 mbeaó don cup ’n-a cóinnib aize, ac mar rin féin ir
ceair an rgeal a cup ’n-a cómarle azaí ’n-a
ceao.’

“Bí’fior azaí go maic ná beaó don cup i zóinnib
an éleammar azaí’ áair, ac áizeap go raib an

ceart a5 a5a1r lúrinna. Cuadap abailte. O'imtizear 105
 cun an treomna 'n-a1r 5ndc lem' a5a1r beic ann. Bi
 ré ann nómam, a5ur leicir a fua1r ré an neómac ran
 or5a1lte ar an 5clár ar a a5a1d amac. O'innreap mo
 r5eal do. Bi a5ar mó1r a1r. '5o veimín a 5aróenid
 a míc.' ar reirean, 'da riubluisinn an Spáinn 5o 110
 léir ní doic liom 5o bfeadó1inn roca1ru5ad ar cleam-
 nar duic a taicnead ní1' feá1r liom 'na é. Tá a5ar
 mó1r orim ma1r 5eall ar an méio rin r5e1l adá innre
 a5at dom. Ad r5ad ar an leicir reo. Anoir o1reac
 a táinig rí cú5am ó'n n'Óiúc Ricarod. Cairbeánann rí 115
 5o bfuil meap ana-mó1r a5 an n'Óiúc oric, a5ur 5o
 bfuil ré ceapaicte ar tó5a1lt cinn a taba1rte duic. 1r
 maic leir 5o ma5pá a5 triall a1r cun 5o mberópá 10'
 comráda1de a5á mac. Níl a5at ad da lá cun tú
 féin o'llmú5ad. 5an amhar 1r 5nó é a cuirpíd 120
 onó1r a5ur pa1dbreap 1 n-a1ru5te duic, a5ur 1r ceart
 a leicero do fpuotálam 5an rí5neap.'

"Cu1r an r5eal meapatal mó1r orim. Ad ní ma1b don
 dul ua1b a5am. Cuadap cun cainte le lúrinna, a5ur
 le n-a n-a5a1r, an triácnóna rap a ma5ar cun 5luairte 125
 a5 triall ar Óiúc Ricarod. O'innreap do1b mo
 r5eal. Duba1rte a5a1r lúrinna, ré ma1r adubairte
 m'a5a1r féin, ná ma1b don 5nó a5am 5an dul láicreac
 a5 triall ar an n'Óiúc. Duba1rte ré féin a5ur an
 in5ean liom ná1r 5ad dom don ea5al a beic orim ná 130
 5o bpanp1o1r liom 5o o1i 5o bfillpinn abailte.
 Duba1rte lúrinna 5o mbead rí féin o1ir dom an
 faro a ma1rpad rí; a5ur bi rí a5 rilead do1r 5o
 fuizeac. O'imtizear ar ma1oin amá1reac a bi cú5ainn.
 Cuireap an trlice díom a5ur fpu1reap pálar an 135
 Óiúc. Do 5lac an Óiúc mé 5o n-onó1reac. Cairpedin
 ré ornead ran onóra dom, an lá ran a5ur 5ac don lá

ar ran amac, go dtáinig lán a gcinn d'éad ar na
reirbhíreachaib a bí 'ra pálar.

- 140 "Díor, do réir na leictre a fuair m'atair, cun beit
im' comradaróe ag an mac ba fine a bí ag an n'Óiúc.
An tarra mac a bí aise, ámtac, do ceangail ré fuar
óiom. Díor na daoine ag tóanam iongnad de, bí a
leictéir rin de báid aise liom, agus a leictéir rin de
145 mhuintearthar eadramn. Bí ré ana-orghailte liom.
Ní bíod don níd i n'aigne ná h-innreab ré dom. Bí
gnó éigin ar riubal aise náir taitn liom. Díor 'zá
cómairliugad, a d'iarraib é d'iompaíl ón' amleap.
Ní raib don máit dom ann. Fé deire focaruisgear
150 ar an rgeal go léir a d'innrinc d'á atair, do'n Óiúc.
Dá mba ná 'neorfinn é tiocfad earonóir do'n Óiúc
agus d'á teaglac ar; agus beinn-re ciontac 'ran
earonóir rin, tar éir na h-iontaoibe go léir a bí ag
an n'Óiúc aram. Férmannó ab' ainm do'n mac amh-
155 learta. Cúis ré i n'aigne, ir dóbá, gur duine mire ná
cuirfad fuar le h-aon fuo a tabairfad earonóir ar
teaglac an Óiúc. Do buaileab irteac i n'aigne go
'neorfinn an rgeal do'n Óiúc níba cúirge 'ná mar a
leorfinn do'n earonóir teact. Bí ré garta. Do
160 labair ré liom.

- "'féac, a Cáróemó,' ar reirean, 'cá an ceart agat,
agus cá náire orim. Da cóir gur mó an fonn ba
ceart a beit orim-ra cun onóra m'atair agus ar dteag-
laid do córaint 'ná mar a beab ort-ra. Táim ceap-
165 aite ar éirge ar an níd reo ná taitneann leat. Cúin
éirge ar i gceart, mearam ná fuil don fuo ir fearra
dom 'ná imteact ar an áit reo ar fad go ceann
tamail. Dá mbeinn gearrta amac ó'n gcómluadar
ir eól duit, b'féoir go n-imteóc' an d'itcille ar
170 mo érióde.'

“ ‘A’sur cad é an t-íob baili ‘n-ar maic leat’ onóir a’saíó a tabairt, leat’ coil?’ arsa mire. ‘Cáir maic leat an tamall ran do cáiteam?’

“ ‘Ní dóic liom,’ ar reirean, ‘go bfuil don áit ‘ra Spáinn ‘n-ar b’féadur liom an tamall a cáiteam’ ná 175
i dtí g do mhuinte-re, a Caróeníó,’ ar reirean.

“ ‘Tá ‘fíor a’sam go maic go mbeath fáilte róimam ann; a’sur tá ‘fíor a’sam, leir, ó’n gcion atá a’sam ort-ra, go mbeath áro-cion a’sam ar do mhuinte go léir. A’sur ir dóic liom, ‘n-a teannta ran aifir, go 180
mbeath átar móir ar m’átair nuair a ‘neórfinn do sur i dtí g do mhuinte-re a beinn cun tamall am-ríe cáiteam.’

“ Ní maib don cónne i n-don cōr a’sam leir an gcant rin. Cuirimigeat ar Lúrinva. Ní maib don loig 185
a’sam ar é dul ‘ra cōmarranaect i n-don cōr. Ní maib dláiríe thoc-iontaoibe a’sam a’ Lúrinva. Bí fíor a n-aighe a’sam, a’sur bí ‘fíor a’sam i beic díir dom féin a’sur díir do ‘Dia a’sur v’á cnerveam. Mar rin féin ní maib don loig a’sam ar an ógánac 190
álumn óg uaral ran do dul ‘ra cōmarranaect. Cūn an rgeil a ‘deanam níba mí-cáitneamaige dom, bí fíor m’áighe tabairta a’sam do, go n-íomlán, abrad noimí rin. Ní maib don ruo i n-don cōr i n’áighe aige féin ná h-ínnreath ré dom go n-orsailte. Níor 195
féathar-ra san an rgeal go léir a v’ínnrinc do-ran i tcaob mé féin a’sur Lúrinva beic le pórad cōm luac a’sur v’féathrinn dul abailte. Binn ag molaó a n-áilneacta leir, a’sur ag molaó gac deaghréite eile v’á maib incti, a’sur ‘gá innrinc do cad é an gíad 200
le méro a bí a’sam oi a’sur aicí dom. Ní maib don loig a’sam ar é dul cūn na h-áite. Ó’n áitne a bí a’sam aif, b’féadur liom ‘ná an Spáinn sur i dtíob

éigin eile tabairfadh ré aghaid. Ac cao féadofinn a ríad
205 'nád a 'dhanam.

“Do tárla go dtáinig cúgam an uair céadna ran
leitir ó Lúiríoda. D'iair rí orm, 'ra leitir rin, leabair
dirigíte do folácar aghur do cup cúici ar iaráct.
Leabair nioimeácta ab' ead é aghur 'Amair dé Saul,'
210 an ainim a bí air—”

“Dá n-innrá dom i uoipac do rgeil, a duin'-
uairil,” agra Don Cíocóte, “go raib d'uil ag
Lúiríoda i leabhair nioimeácta nioi gá d'uit focal
eile do ríad liom cun uairleácta aghur éirime a
215 h-aigne do cup i n-úil dom. Dá uoipac abail
liom-ra anoir, d'féadofinn lán do éiride de leab-
hair nioimeácta tabairt duit le bheic ag trall ar
Lúiríoda. Tá dro-uiraim agham oi mar gheall ar an
noúil rin a bheic aici i leabhair nioimeácta. Deirim
220 gur buaid áilneáct a cuip aghur éirim a h-aigne ar
níoignaid óga an domáin go léir; aghur don nioime,
uairil ná iréal, d'óairíod a málaic rin liom-ra,
d'óairfadh gur tug ré a éiteac, aghur a d'óair-éiteac;
aghur cuipfadh an t-éiteac i bheidm air le claidem
225 nó le pleag, i lácair ríog nó i n-uaignear, ar muin eic
nó ar fóo an báin, don lá ip maic leir rreagairt.”
Do ríad ré. Bí a ceann féi ag fear na nioibal an
fáid a bí an nioime nruamda ag caint. Do ríad an
caint, ac nioi labair fear na nioibal.

230 “Comáin leac ar do rgeal, a duin' uairil,” agra
Don Cíocóte.

“Tá an rgeal críocnuigíte,” agra fear na nioibal.

“Ni'l an rgeal críocnuigíte!” agra Don Cíocóte
go feargac.

235 “A cuipreic an fill aghur an éicig!” agra fear na
nioibal. “Tá an t-éiteac tabairt dá uair aghat dom!

“Do meallair lúiríona uaim, a claidíne, agus ní fárbó’ ran tú san teacht annro cun beic ag masadó rúm!” Le n-a linn rin do lámuis ré cloc maic móir érom a bí ar an tcalam i n’áice, cloc go maib lán a 240 buirín intí, agus éait ré i n-urcár i le Don Ciocóte. Do buail ré é i lár a ucta, agus do caitead riar é ar flearg a dhroma!

“Imcís anoir agus innir do lúiríona sup deimear-ra an méro rin leat!” ar-ra fear na nsiobal. 245

Nuair a donnaic Sanchó a máisrctir ar lár, do léim ré cun rir na nsiobal, agus buail ré buille doirn i zclár an éadain air! Do buaiteadar féin a céite. D’éirig Don Ciocóte cóim luac agus éinig a anál do, agus ríú ag coraint a ziolla é. Do zaió fear na 250 nsiobal go maic ar an mbeirt, agus annran d’imcís ré uata irteac amearg na zcarraisreaca.

Nuair a bí fear na nsiobal imcísge do labair Don Ciocóte leir an nziolla.

“Féac, a ziolla,” ar reirean, “ir aic na doime 255 ríó go léir annro cun rgealta d’innirint. An rgeal úo a bí agac-ra d’á innirint dom, i tcaob na nbadar d’á mbeirt tpearna na n-abann, do érióchnuis ré ’n-a lár toirg nári féadar-ra cómrean cruinín a címeáto ar na zabraib agus íao d’á mbeirt anonn ’n-a zceann 260 a’r ’n-a zceann. Agus féac, riné an Caróeríó ran; do rtao ré i lár an rgeil, agus duhairt ré go maib an rgeal érióchnuisge. Níor féao ré focal eile de’n rgeal a d’innirint, mar zéal ar an bocal duhairt-ra nuair aduhairt go maib leabair mroimeáca a doicín 265 agam le tabairt ar íarac do lúiríona! Ir aic an rašar doime ríó cun rgealta d’innirint. Staoann an rgeal ircis ’n-a lár aguib d’imeac nuair a bíonn dúil mallaisge tagaite ag tuine ’ra curo eile de!

270 D'féadfaí liom 'nád muo maic anoir go mbeadh 'fíof
 aSAM conur a gluair le lúrinna agus le féinnanó
 úo, mac an Dúic; ac ní dóca go bfaismio a tuilleadh
 'd' a tuairis ó'n n-uime buile úo. Da maic liom,
 leir, anoir féin, go 'neórfá-ra dom conur a rugadh
 275 anonn an cúro eile de rna gabraib úo, agus conur
 a d'imeic leir an ógánac a bí ag teiceadh, agus leir an
 mnaoi a bí ar a tóir."

"Ní h-aon maic duit a d'uin'uarail," arfa Sanchó,
 "beic ag cuimneam ar na gabraib, ná ar an mbeic
 280 úo, mar ní' aon píoc eoluir aSAM-ra ar conur
 d'imeic leó. D'imeic an rgeal go léir ar mo ceann
 nuair fíarfaisgear deic' onóir an 'mó gabar a bí beicce
 anonn, agus aoubrair ná feadarair."

CAIBIDÍOL A H-AON A'S TRÍOCADU.

CANT AGUS CÓMRAÓ.

Dí an beic ag gluaireadh, ag cur na ríge díob,
 agus b'í rin an tríge a bí go h-áranac agus go
 h-anacair; bóicrini cūmanga caola cama, anonn 'r
 anall agus ríof agus ruar, i gcóinnib an énuic agus
 5 le fánaib an énuic, amearis árdán agus írleán agus tar
 suailtib capraigeadh; an ríofe ar corac ar mun an
 eic, agus Sanchó le n-a fálaib ar mun an arail: zac
 aon trúilféacaint ag an ríofe, ar zac caob de agus
 roimír amac agus 'n-a díaró, féacaint an bfaadh ré
 10 aon raðaric ar an n-uime buile; agus zac aon trúil-
 féacaint ag Sanchó, roimír agus 'n-a díaró agus ar

gac taob' de, le h-eagla go b'raḡao ré don maḡarc ar an n-ouine buile.

B'ioḡar araon ana-ciúin. Ní maib' focal a' béal doinne de'n beirt. B'i a cúir féin ag gac' ouine acu 15 leir' rin. B'i maḡcnam' caḡaite i gceann an p'roipe ó'n gcaint a b'i aige leir' an n-ouine buile. Connaic ré an t-ocair' a b'i ar an n-ouine buile, agur an airc a b'i air' cun an b'io' nuair' a tuḡad' tó é. Tó cúir' ran ag maḡcnam' é. 20

B'i a cúir' féin ag Sanchó, leir', cun beic' ciúin; a tóicim' de cúir'. B'i ó'rouḡad' uian' fáḡalta aige ó n-a máḡrcuir' gan labairt' go tó'í go labairt' leir'. Uein' ré foirne ar fead' ab'rao. Fé' beirte' tó tuig' ré i n'aighe nár' b'féir' tó foirneam' níra' m'ó. 25 U'iar' ré ceao cainte.

"A' d'uin'uarail," ar' reir'ean, "ar' b' é tóil' t'onóira leogaint' dom' p'oinnt' focal' tó labairt'! Tá eagla oim' mura' lab'rao go r'ḡoil' tó oim'!"

Níor' féad' an p'roipe, t'á' doinne é a maḡcnam' 30 féin, gan gáirte' d'éanam'.

"Tá go maic', a' g'iolla," ar' reir'ean. "Abair' tó caint' ac' ná b'i ab'rao léi."

"Ní'l' agam' le maib', a' d'uin'uarail," ar' reir'ean, "ac' gur' maic' liom' im'ceac't' ab'ail' cun mo' m'na' agur' 35 cun mo' éloinne. Tabair' tó beannaec't' dom', a' d'uin'uarail, agur' r'ḡaoil' uait' mé. Nuair' a' raḡao' ab'ail' ní' beic' bac' oim' oim'ead' cainte' d'éanam' agur' ir' maic' liom'. A' maib' liom', a' d'uin'uarail, beic' ag' g'luair' eac't' tó' uiair' t're' r'na' pléib' t'ib' uaigneac'a' ro, agur' gan 40 leogaint' dom' don' focal' tó labairt', ir' ma' a' céile' é agur' mé' cun' beo' i' t'calam', a' d'uin'uarail. Ní' féad' ainn' é' fearam' a' tuillead'. Tá' m'bead' na' beic' t'ois' a' lla' ab'ail' ar' caint' a' d'éanam' anoir', ma' a' b'ioḡar

45 fáoð í n-aimpírí Suiropéte, ní beað an rgeal cómh
 n-olc ar fáo ašam. U'fearpinn poimnt cainte
 'óéanam' anoir a'f aipír leir an aral ro. 'Daimfao' ran
 an t-uaignear 'óiom. Tá ré olc go leor aš 'uime beic
 aš glusireac't t'pío an raogal aš lo'pš éac't, ašur é
 50 beic 'o'd n'p'gao' le clocaib, ašur 'o'd caiteam' anáip'oe
 í bplaincéaoaib, ašur gac' don p'opaipe a buaileann
 uime beic aš gabáil 'oe cíceanaib ašur 'oe 'óipnib
 ann, gan a beal a beic cómh 'óunta aige ašur 'o'd mba
 glar a beað aip!"

55 "Tá go maic, a Sanchó, a mic," aipran p'ioipe.
 "Óio' ceao cainte ašac an fáo a beimio 'ran uaignear
 ro. Tá an áic uaigneac' gan am'p'ar; ašur má'f
 fuar'gailt ó'n uaignear 'uic-re caint a 'óéanam',
 'oein í."

60 "Sura maic ašac, a 'uin'uarail," aipra Sanchó.
 "Ašur anoir, ó tá ceao cainte fágalta ašam ót'
 onóip, ipé céao puo ba maic liom a 'óéanam' ná a
 fiarfaiše 'oe't' onóip cao ba gao' 'uic aighear 'o
 cur ar an 'uime buile úo?"

65 "Óo cúiphear aighear aip, a glolla, mar' bí an éašc-
 cóip aige, ašur bí an t-éiteac' aige," aipra Dón
 Cíocóité. "Ói an t-éiteac' aige, ašur bí an éašc-
 cóip aige; ašur mura mbeao' Cap'oenio beic ar a méabair
 ní 'óearfao' ré an puo a 'oubairt ré í scoimnib na
 70 p'iošna úo. Doimne a'óearp'io an caint céao'na 'óear-
 fao'-ra sur' t'us ré a éiteac'; ašur 'o'd n-ab'pao' ré an
 caint reac't n-uaipe, 'óearfao'-ra, ruar le n-a beal,
 reac't n-uaipe, sur' t'us ré a éiteac' ašur a 'óearš-
 éiteac'! Féac'! Mura mbeao' Cap'oenio beic ar a
 75 méabair ní 'óearfao' ré an caint."

"Ašur náe' fin é a'oeipim, a 'uin'uarail," aipra
 Sanchó. "Ói an 'uime boct ar a méabair, ašur

níor éaric don tpuim a cup 'n-a caint. Pé'r domán
 é, ba máir an bail ar t'onóir sup 'ran uct a buail an
 cloc úo tú, aḡur nác 'ra ceann. Dá mbuailead rí 80
 'ra ceann t'onóir, ba cuma duit cé'cu fíor nó bhréas
 adubhad i dtaob na ríogna úo, pé 'r b'i féin. Ac
 níor cuma dóm-ra é. Dá n-imtígead don d'roc-níó
 orc, a d'uin'uarail, cad a d'éanfínn-re? Caitfínn
 an cuio eile dem' faoḡal a caiteam aḡ d'ul amú' 85
 amearḡ na ḡnoc ro. Dead beirt aḡaimn anhran
 ann, mé féin aḡur Capdéníó."

"Fás an rḡéal ran mar atá pé anoir, a ḡiolla,"
 arpa Don Cíocócé, "aḡur bíod fíor an méio reo
 aḡac. Bíod 'fíor aḡac, aḡur ná dem de dearmad, 90
 pé ruo ad'eirim-re, nó pé ruo a d'eirim, nó pé ruo
 a cuirim ríomam, ḡo mbíonn an ceart aḡam. Tabair-re
 aine do'n aral ran atá fút, aḡur ná bí aḡ cup irtead
 ar ḡnócaíó ná tuigeann tú aḡur ná bameann leat.
 Tá ḡac níó a d'eirim-re lom c'ruinn do réir d'ligte 95
 aḡur ríaḡalta na ríoirieadta, aḡur ní tuigeann tuar
 na d'ligte rín ná na ríaḡalta ran."

"Ní feodar an t'raoḡal, a d'uin'uarail," arpa
 Sanchó, "ac an d'óc leat an bfuil pé do réir d'ligte
 aḡur ríaḡalta na ríoirieadta d'úinn beic aḡ ḡluair- 100
 ead t'ríó an b'riadántar ro, ḡan bótar ná corán
 ann, aḡ loirḡ d'úine buile; aḡur ḡo mb'féroir nuair
 a cíocfíníó ruar leir an n'úine buile sup b'amlaíó
 a márbó' pé rínn aráon!"

"Éiric do déal, a ḡiolla!" arpan ríoirie. "Ná 105
 d'ubair leat ná tuigeann tú mo ḡnó-ra! Tá ḡnó
 áirḡte le d'éanam anro aḡam-ra i n-eaḡmuir tead
 ruar leir an n'úine buile. Tá ḡníom aḡam le d'éanam
 anro, ḡníom a cuiríó i mbéalaid d'aoine ar fuair
 an domán m'óir b'raonais mo élú aḡur mo cáil, ar 110

cuma náir cuireadh clú ná cáil don mhóiré rian maí
fóir."

"Le toil t'onóra, a dhúin'uarail," arsa Sanchó,
"an bhfuil contabairt 'ra gníomh?"

115 "Ní'l," arsa Don Ciocóte, "má mteann linn do
féir maí a tuisim. D'féidir go maí an ríeal
i n-ár gcóimh, ac ir aghar-ra a beir san leogaint
do'n ríeal gabáil i n-ár gcóimh."

"Aghar-ra a dhúin'uarail," arsa Sanchó. "Ocón, a
120 dhúin'uarail, conur féad'fínn-re don baint a beir aghar
le pé gnó é reo atá beairtuisge anoir aghar' onóir!"

"Má bmeann tú imníom, aghar beir ear n-air
cúgam go luac ó'n áit 'n-a bhfuilim cun tú cur le
teachtairéad, ní leanfí do pionóir aghar, aghar
125 beir do clú 'n-a lán-neart san nígnear."

"Ní féidir liom a tuisim, a dhúin'uarail, cao é
an pionóir atá le teact ort, ná cao é an t-imníom
atá aghar-ra le bhean cun an pionóir a baint díot,"
arsa Sanchó.

130 "Tuis an méir reo, a gníomh," arsa Don Ciocóte.

"Tá ceangailte ar an n-óime do cuireann moim
ghairm uaral do glacáid díeall a bhean ar dhual-
ghairí na ghairme rin do cónlíonad do féir uairleacta
na ghairme. Tá ceangailte air, d'á bhíis rin, áirir a
135 bhean ar na daoine ir fearr a bheir an cónlíonad
gan moim. Ní'l ghairm ir uairle 'ná ghairm na moim-
eacta, an ghairm reo atá glacaithe orim aghar-ra. Tá
ceangailte orim-ra, d'á bhíis rin, i gcónlíonad na
nuaighairí do baineann le ghairm na moimeacta ro,
140 áirir a bhean ar na moim ir fearr a cónlíonad
i gcaiteam ná n-airm reo atá imcísge. Ag féadaint
riar dom ar an airm rin, aghar ar na moim a bí
le linn n-a n-airm rin, ní féirim don mhóiré acu

ir uairle gníom ná ir doiríve cáil 'ná an fuíre oir-
 veirc úo Amadóir de Saul. Agus, ar na gníomarthaib 145
 a veim ré rin, ní feicim gníom ir uairle 'ná an aicmige
 a veim ré ar mullac na carraige, nuair a tréig an
 ríogán áluinn Óriána é. Ta ceangailte oim-ra aicmír
 a véanam ar an fuíre rin; agus ir ura dom go mór
 an aicmír a véanam air leir an aicmige 'ná leir na 150
 gníomarthaib móra eile úo, .i. marbúgáð fácað, nó
 víceannáð ollríar, nó corraí mór-flóg, nó ríair-
 ead agus bhríead cablac loingear. Tá an éaoi
 agam anoir annro ar an aicmige do véanam, agus ní
 h-álair doim an éaoi do leogaint uaim." 155

"Agus cao é seo atá beartuigíte agat a véanam,
 a duim'uarail?" arsa Sanchó.

"Ná tuigeanntú mo éaint, a gíolla?" arsa 'Don
 Cíocóte. "Ná h-aicmigeann tú mé 'gá ráð leat go
 bfuilim ceapaité ar aicmige véanam annro, amear 160
 na genoc ro; víreac mar a veim Amadóir de Saul nuair
 a tréig Óriána é, agus nuair imcíg ré 'n-a véime
 buile, ag ríacáð na gíann ar a bhríeacáib, agus ag
 bhríead agus ag maobáð gac don fuo a táinig 'n-a
 tréid. Ní gáð doim-ra bhríead ná maobáð véanam. 165
 Ní beag dom an aicmige véanam mar a veim ré fuo
 í, mar ir uairle í go mór 'ná don gníom eile de rna
 gníomarthaib a veim ré."

"'Soó féac, a duim'uarail, bí cúir aige fuo leir
 na vroc-gníomarthaib a veim ré. Ní'l don cúir agat' 170
 onóir-re le h-íad a véanam. Do tréig an ríogán
 Óriána é fuo. Níor tréig don ríogán turá, a duim'-
 uarail. Tá mb'í an ríogán uarail úo 'Dulrínéa vél
 Tobóro féin í, ní'l don níð véanta ro' coimníð aici.
 Níor tréig rí fóir tú ar don cúma. Ní'l don cúir 175
 agat' onóir-re éun veit ar buile."

"Siné díneac bunúr an rgeíl, a siolla," arsa Don
 Cíocóte. "Ní h-aon éiredeamaint do míoige beic ar
 buile nuair a geibeann pé an cúir, ac gniom tar na
 180 beartaib do míoige fáin iread beic as imteact ar
 veas-buile san don cúir. Má deimim gniom uacbdárac.
 asur san don cúir asam cun a véanta, tabairfid ran
 le cuirgint dom' miosam uapail cao é an léirgriort a
 véanfinn dá dtugti an cúir dom. Dá éasmaid rin,
 185 cá beas dom de cúir cun beic ar buile mé beic cóm
 fada ro i gcéin óm' miosam uapail! Ná bi liom, a
 siolla. Ar buile iread atáim, asur ar buile iread
 a beao, so dtí so dtiocfir-re cúgam tar n-air anro
 le fneasra ó'n miosam, Duirinéa vél Toboró, ar
 190 leirir a tabairfad duit le bheit as triall uiréi uaim.
 Ní imteó'ró an buile díom so dtí so dtabairfir
 fneasra cúgam uairéi. Má'r fneasra fóganta a tabair-
 fir leat, imteó'ró an buile díom asur beic átar oim.
 Má'r dhóc-fneasra a tabairfir leat, leanfid an
 195 buile oim, asur ní leofid an buile dom olcar an
 fneasra do mótuasó. Ac féac, a siolla, tá fuil
 asam so bfuil caebáir mambriónó asat. Connac tú
 'gá tógáilt de'n talam nuair a meaf an biteamnac
 úo rmiuiríni véanam de. Do ceir air, mar bi an
 200 mianac ró-máit 'ra caebáir ran."

"Ó máire, a duim'apail, tá mo ériode bhirte
 asat! Ní féoir liom foibneam leir an gcuma 'n-a
 labriann tú uaireanta. Caebáir mambriónó asat 'á
 tabairt ar mhéirín beirabóira! Ir beas ná so gcuireann
 205 tú fiaáint oim a meaf ná fuil ró' áaint so léir i
 vtaob míoigeacta ac gao! asur ná fuil in rna
 gniomairéib móra saile asur sairse ac gao, asur
 ná fuil 'ran oileán úo a geallair dom ac gao. Tú
 le ceitre lá anoir as tabairt 'caebáir mambriónó'

ar an méirín bhírte reo atá annro irctis im' mála 210
 ašam! Ir rđ-đeacair dom a cuirgint nác ar éadrom-
 aét atá t'onóir!"

"Tá do éiríde bhírte ašam. Nác aic an duine
 tú, a šiolla," arsa Don Cioócé. "An 'mó uair a
 éirtear ar do fúilib' duic sup mar rin a bhíonn an 215
 ršéal i gcóinnuíde aš muirib' fáim. Luét uraoidéacá
 ašur diabluídeacá coitcianta aš cur an duib' 'n-a
 šeal orca féim ašur ar a nšiollaib'; aš cur neite ar
 a muócaib' náúríca féim i muócaib' eile, cun daoine
 cur amú! Sinia atá anoir aš imirt orca-ra, aš 220
 cur púicín ar do fúilib', cun a cur 'n-a luige orca
 ná fúil 'ra ruo ran atá 'ra mála ašac ac méirín
 beapabóra. Ní féirín dóib' don púicín a cur ar
 mo fúilib'-re, mar do connac an éeao uair a leozar
 mo fúil air sup b' é caebárrí Mambriúó é. Ac 225
 ní mirté dom an méiré reo a d'innirint duic-re.
 Ní námaro a d'imirín an uraoidéacá ran ar an šcaebárrí.
 Fáiré muintearca atá ašam-ra do dein é. Seóio ana-
 luacmair ireaó an caebárrí ran. Óa n-aicéiricti é do
 beaó an raogal móir 'n-a diairé orca, ašur do baipí 230
 díom é. Ac d'imirín mo cara uapal an uraoidéacá air;
 ašur mar šeall ar an nuraoidéacá ran ní'l ann, id'
 fúilib'-re, ac méirín beapabóra; ašur ní beaó ann i
 fúilib' doinne eile, ac cóm beaš, ac méirín beapabóra,
 nó ruó éirín eile šan puinn cairbce. Im' fúilib'-re, 235
 ámác, nó i fúilib' doinne do círad' 'n-a muóca féim šo
 fírinneac é, iré caebárrí Mambriúó é. Tabairín aipe
 máit d'ó, a šiolla. Ní beiré ar mo cumar-ra é cóšaint
 uair šo rcti šo mbeiré an buile aicéirige reo curca díom
 ašam. Má'r ar Órlanó a focarócaó ar an aicéir a 240
 úeanam, ní féarar caebárrí ná éirde ná don trazar
 eile clúdais a címeáo umam. Caircaró beiré cáir-

noct, lomraécta, san don luro umam, nó ní beaó an
obairi déanta 'ra ceapic ašam."

CAIBIDÍOL A DÓ A'S TRÍOCAD.

AICRIGE DŌN CÍOCÓTÉ.

An fáid a bí an cóimíad san ar riuabal acu, cánaoan
šo 'ocí bun cnuic doirto a bí 'deisilte amac ó rna
cnocaid eile a bí 'n-a tímceall, ašur a bí nib' doirtoe
'ná iad. Bí rructán uirge aš nit tpearna, tíor aš
5 bun an cnuic; ašur bí cmainn bpeáđta móra aš fár
ar bpuac an tppuctán, ašur žlararai borba aš fár
aš bunaid na žennan, ašur a lán féir žlar ašur a
lán bláctana, paróbirie, iolbataca. Ac bí an cnoc
lartuar 'oiob žo fiaóain ašur žo n-acpanac ašur žo
10 lom. Cóm luac ašur cónnaic an puiric an cnoc san,
'o focaruiž pé i n'aigne žur ar an ženoc san a
'éanfaó pé an aicrige a bí curta noimic aige. 'o
labair pé leir an ženoc.

"I' cpuaid ašur i' lom ašur i' ocarac an féac-
15 aint acá ašat mari cnoc!" ar peirean. "Ac rin mar
i' feáir é; óir i' tuar annpan, ar an éaóan maol san
ašat, acá oim-ra anoir mo tpeimie tabairic aš déanam
na n-aicrige peo acá le déanam ašam. Cuirp'o mo
'deópa tuilleaó uirge 'ra tppuctán ro acá aš nit annro
20 ašat' bun; ašur cuirp'io an oimac óleib, a beir aš
teacó ó'm ópoidé 'o ió ašur 'o'oióce, tuilleaó
puinnim 'ra žaoic rin acá aš žluairacó, ašur a beir
aš žluairacó, san por žan puaimneap, móp-tímceall

αρι το ελιατάναιθ λομπαετα αςυρ αρι το πλατινν ατά
 κόμ φατα ρυαρ αςυρ κόμ μαολ!" 25

Comáin ré leir ar an gcuma ran as cainte leir an
 gcnoc, as airtir ar an ragar cainte a síoó ré in rna
 leabhairí mroimeáta; an ragar cainte, mar d'eaó,
 ba gnát le mroime páin do labhairt nuair a tuigead
 ré i n'aigne go mbíod a rpeir-bean tar éir é tréisean, 30
 nó ná bíod ri dílir dó. Bí Sanchó as féacaint air
 asur as éirteáct leir. Cuir na rpeadhraoíoi iongnad
 air, ac do tuig ré ná maib ionta ac cur do de dílístib
 asur de dualgairib na mroimeáta. I lári na cainte
 do do bain Don Cioócté an trman asur an iallaic 35
 de Rórinanté, asur do rgaoil ré cun riubail é.

"Imeig, a Rórinanté," ar reirean. "Bíod ceao
 do cinn asur ceao do cor asat fearta. Ir tú eac
 na gcor luat! Ir tú an rteaó ir féairi d'áir leat
 mroime páin a cora riám air." 40

"D'féoiri, a duim'uarail," arsa Sanchó, "Sur
 d'féairi gan ceao a cinn a tabairt do Rórinanté
 inoiu. Má tá focairi asat' onóiri ar mire cúri ar
 teáctairteáct, d'féoiri sur giorra a beinn as imteáct
 asur as teáct ar mun Rórinanté 'ná ar mun an arail 45
 ballaig reo, d'á feabair é: asur beao ré cóm rpor-
 áivac do Rórinanté an cúrra d'eanam páim-ra le
 beic as dul amú' amearis na gcnoc ro. Níl puinn
 ualaig ionnam feacair tura, a duim'uarail. Féairi
 ceao a cor a tabairt do nuair a tiocrao tar n-air. 50
 asur d'féoiri ná beao don gáó le ceao a cor a tab-
 airt an uair rin do, mar d'féoiri go mbeao an focal
 róganra asam as teáct tar n-air dom."

"Ir ríor, a giolla," arsa Don Cioócté. "Tar ar
 a mun asur comáin leat. Ac ran go fóill. Ni féao- 55
 ríi imteáct go ceann trí lá."

“Ašur cao cuige an rígnear fan, a ‘duim’uairil?”
 arfa Sanchó.

“Caitfir fanmáint annro go ceann trí lá, a šíolla,”
 60 arfan muirne, “i dtreó go bfeicfir mé aš uéanam na
 h-aitfirge reo, ašur go mbeid ar do cúmar a ‘ó’innrinc
 ói cao iao na rianta a beid ašam ‘á’ fulang le šriád
 ói. Cífir mé aš rtracaó mo balcairi ar a céile,
 ašur aš šabáil dem’ céann i šcoinnib na šcarraige-
 65 ríeac, ašur aš uéanam šníomáirca ršannamla eile
 de’n tróro, fé mar ba šnát le muirib fáin a uéanam
 nuair a bíoir i nšriád leir na ríoghaib uairle ná tušad
 ríeasairc ar a nšriád.”

“Seacain, a ‘duim’uairil,” arfa Sanchó, “rar a
 70 mbuairfá do céann (abfao uaimn an t-olc!) i šcoinnib
 carraige a beaó ríó-óruair, nó ríó-šear, ašur do
 cúirfao, b’féoir, veirge go h-obann leir an airtfirge.
 Ná uéanfao fé an šnó ‘ooc’ onóir do céann do bualaó
 i šcoinnib uirge, nó i šcoinnib tuirge, nó i šcoinnib
 75 túrcóirge a beaó brieas bog. ašur ná uéanfao don
 uiošbáil ‘ooc’ céann. U’féaróinn-re a ‘ó’innrinc
 ói ríúo go mbíeá aš bualaó do éinn i šcoinnib
 puinte carraige a bí cóim šear le puinte ršeine. Ó
 ná fuil ‘ra šnó go léir ac leogaint ar ‘duine, cao ir
 80 šad ‘duic tú féin a šorcušad?”

“Táim buirdeac óioc, a šíolla,” arfa ‘Don Ciocóté,
 “mar šeall ar do ‘deas-óómairle. Ac tuig an
 méro reo uaim-re. Ní ceauiršear don neam-
 ‘óáirírib ‘ra šnó ro na muiríeacá. Ní foláir šac don
 85 muo a beid uiríeac, rírimíeac, macánta. Tá cean-
 šailte oráinn beid uilir inr šac rašar šnóca dá
 ndeimíó. Tá fé cóim maic ašac, ámíac, ríoinc
 canaig u’fášáilc ašam le cup im’ éneáóacáib má
 bíonn šad ašam leir. Ir truaš mar a cáilleamair
 90 an balram.”

“Le h-anaman t’atar, a dhúin’uairil,” ar ra Sanchó,
 “ná trádct ar an mbalram. Is beag ná go ndoineann
 fiú fuaim an focail mo goile d’iompáil! Ac i rtaob
 an t-ri lá ro atá ceapaithe agat’ onóir dom cun beic
 ag feadaint ar do rionóirib, abhainnir go bfuil an 95
 ainmhir caitte ceana féin. Glacfao gac nio i
 n’fírinne. Ni’l don cleapaidéact buile a d’féadofa
 déanam ná neorfao di. Cuir ar an mbótar mé, agus
 Rórinanté fúm, agus gluairé’o mar gluairéod’
 an gaoit go rí go mbeao i láthair Dúlrinéa. Neor- 100
 fao mo rgeal di, agus léigfao an leicir di, agus
 cuirfao ’n-a luige ar a h-aighe conur mar atá t’onóir
 ag imteact ro’ geilt annro le méro do gmad di.
 Annran gabaim-re oim go brafao rreagra breag
 gmadomair uaiti le tabairt annro cúgat, cun veire 105
 cur leir an aithrige agus leir an bpionór. Sin cúgam
 an leicir a dhúin’uairil.”

“Sead, ac cao air go rgríobfao an leicir? Ni’l
 don páiréar agam,” arfa Dón Ciocóté.

“Agus, a dhúin’uairil,” arfa Sanchó, “ná 110
 veairmáto na h-arail úto do cur ’ra leicir. Tá an
 Dallac agam, ac b’féoiri go mbéarfao biteamnac
 éigin eile leir é, agus nári móri dom na h-arail
 úto a geall t’onóir dom a beic agam nuair a beao
 ré imtígte.” 115

“Ná bíod eagal ort, a giolla,” arfa Dón Ciocóté.
 “Ni véanfar don veairmáto. Ac conur a rgríobfar
 leicir gan páiréar. D’féoiri go mbeao ré cóim
 maic agam an leicir do rgríobad ar bileógaid crann.
 Veineao ruoirí fáin é go minic nuair ná bíod don 120
 traifar eile cómad acu. Ac féac! D’féoiri nári
 b’féarria dom ruo a véanrinn ’ná an leicir do
 rgríobad ar bileóg ve’n leahar póca ro le Car-

véníó atá ašam! Siné v'íneac a v'eanrao. Annpa,
 125 óm luac ašur 'do f'p'oirf'ir-fe an t'p'raio-baite ir
 ʒiof'ra v'úinn, f'eaof'ir é v' f'ášail f'ʒp'iof'ca amaé ar
 páiréar ó má'ʒr'ir f'ʒoile é'ʒin, nó ó é'léneac é'ʒin."

"Ac conur a veiré t'ainim f'ein tíof leir an leitir
 ašam annpa, a v'um'ua'pail?" arpa Sanchó.

130 "Ní cuinead amaof'ir v'é ʒaul a ainim éoróce le
 h-aon leitir v'á f'ʒp'iof'ad fé," arpa Don Ciocóté.

"v'f'eir'ir é, a v'um'ua'pail," arpa Sanchó, "ac ní
 f'eaof'ra-ra na h-a'pail v'ó v' f'ášail ʒan t'ainim f'ein,
 v'ó l'aim f'ein, a veit tíof leir an ó'p'oušad."

135 "veiré an leabap fo éapóenío ašac ašur mo
 f'ʒp'iof'inn f'ein ann, ašur m'ainim f'ein tíof leir an
 f'ʒp'iof'inn rin, óm' l'aim f'ein. f'eaof'ir é éair'v'ea'nt.
 v'á'ntóma, ingean mo v'p'icár. áic'neo'ca'ir pí rin é
 láic'neac, ašur tab'ap'ap v'uit na t'p'í a'pail a ʒeallap

140 v'uit. veiré a'pail 'do v'óic'ir annpa ašac. An t-é
 'do f'ʒp'iof'f'ró amaé an leitir v'ó'n f'iošain, cuinead fé
 tíof léi map feo:—"Ir leat-ra ʒo h-éaš an R'ioipe
 ʒnuam'óda."

"v'f'eir'ir, a v'um'ua'pail," arpa Sanchó, "ná'p máit
 145 leir an f'iošain ua'pail 'do leitir é'úic'í veit f'ʒp'iof'ca ó
 l'aim v'uine eile."

"Ní v'eineann pan aon v'láipe v'eir'p'ígeac'ta, a
 ʒiolla," arpa Don Ciocóté. "Ní'l aon é'óur aš
 v'oul'p'ineá ar léi'geann ná ar f'ʒp'iof'neof'neac't.
 Níof
 150 léi'ʒ pí aon leabap ma'm, ná níof f'ʒp'iof' pí aon leitir
 ma'm, ná ní f'ea'ca'ir pí ma'm aon leitir uaim-fe i
 ʒcaiteam a f'aošail. v'io'ó ʒo v'f'uil an ʒp'ad mó'p fo
 ašam v'á é'ile, ní v'óic' liom ʒo v'f'ea'ca'ma'ir a é'ile
 níof mó 'ná é'it'fe h-uaipe i ʒcaiteam an v'á v'líad'ain
 155 v'éaš fo atá caite ašam aš p'uir'ʒe. An uair rin
 f'ein, nuair a é'imir a é'ile ní v'einm'ir ac f'ea'ca'mt

αρι α εβιλε αςυρ ιμτεαδτ. Νιορι λαβραμαρι μιαθι λε
 η-α εβιλε. Νι η-ε μο τυαριμ ζο η-αιτνεοδ' ρι με
 ανοιρ οα βρειαεθ ρι με. Ριοζαν ανα-μοοθμαι, ανα-
 μαδοριθα, ανα-ζηπαρταμαι ιρεαθ ι; αςυρ ριν μαρι 160
 α τοζ α η-αταιρ αςυρ α ματαρι ι."

"Αςυρ, α θυιν'υαριλ," αριρα Sanchó, "αρι μιρτε
 λετ' ονορι α ο'ινηριτε υομ εε η-ιαθ α η-αταιρ αςυρ
 α ματαρι."

"Αμβριαταρι ναε μιρτε, α ζιολλα," αριρα Ύοη 165
 Κιοκοτε. "Λοριερδ Κορчуελο ιρ αιηιμ ο'α η-αταιρ,
 αςυρ αλυοθηρα Νόζαλερ ιρ αιηιμ οα ματαρι."

"Αδαριε!" αριρα Sanchó, "Αιλιλιú! Ιηγεαν Λορι-
 ενρο Κορчуελο! Αςυρ ριηι Ουλριμεα οελ Τοβορο
 ζο οτυζταρι αλυοθηρα Λοριερδ 'ρα βαιλε υιητι!" 170

"Σιηι ι ζο υιρεαδ," αριρα Ύοη Κιοκοτε, "αςυρ ιρ
 ριú ι βειτ 'η-α βαηριοζαιη αρι αν ηοοθμαη ζο λερι!"

"Οαρι ριαθ, αε τα αιτνε μαιτ αζαμ-ρα υιητι, α
 θυιν'υαριλ," αριρα Sanchó, "Σζιúηιρε οε εαηιη λιατ
 λαριρι ιρεαθ ι. Τα ρι εοθμ λαριρι λε ρεαρι. Οο εαιτρεθ 175
 ρι κιοκ-αριαιζε λε η-αον ρεαρι οζ ι η-αον ροβυλ λει;
 αςυρ ηι οεαριρην ζο οβυλ ρυιηη αεη ανη ζο λεοζρεθ
 ρι βαρι λεθ! Ο εαθ ε αν ζυτ εηηη ατα αιε! Κοηηακ
 λα ι 'η-α ρεαραθ ανδριηοε αρι εύρι αν ελυιζ ι η-αιε αν
 τεαμρυιλλ. Ευαθ ρι ανδριηοε ανη ευν ζλαοθαε ευν 180
 α ηοηηηερη αρι λυετ οιβρε λε η-α η-αταιρ, α βι αζ οβαρι
 ι οβριηε α βι ταμαλλ μαιτ υαηι. Ευιρ ρι αν ζλαοθ
 αιρτι; αςυρ αμβριαταρι ζυρ αιηιζ να ρηη αν ζλαοθ, βιοθ
 ζο ηαδαθαρι ηιλε ζο λειτ ζο μαιτ υαηι. Αν τ-ε
 βεαθ 'η-α η-αιε ηυαρι α ευιρ ρι αν ζλαοθ ρηη αιρτι, 185
 ευιρρεαθ ρι ριοραρηαε 'η-α ελυαριθ! Ιρ εηιεοεαη-
 αιηε ουιτ ι, α θυιν'υαριλ, εηιεοεαηαιηε ηοθρι. Νι
 η-αον ηαηιηε ουιτ βειτ αρι βυιλε λε ζηαθ οι. Οα
 ζεριοετα εύ ρεηη μαρι ζεαλλ υιητι ιρε ηυο α οεαριρεθ

- 190 an uile dúine ná sup b'fiú i é; a sup sup deimh an ceart, dá mbeirtead an diaabal leir tú láirtead 'n-a diaid ran! Sgaoil cun riudail mé a duim'uarail. I r fada ná feaca i, a sup ba maic liom i feirgint aifir go luac. I r dóca, ámtac, go bfuil rí a rpuigte go mói.
- 195 loiteann ré áilneact mna beic amuic i scómnurde ré'n rpeir. Go deimh, a duim'uarail, ní foláir dom a d'admaíl duic go maib dearmad mói oim go oti ro. Cearar sup baintigeapna ríoga éigin an Duirnéa áluinn reo go riabair a cailleamaint do meabrac le
- 200 gíad'ó, a sup go maib na tabairtairtí rairóire a sup uil a sup ríall uiréi uait. Cearar go deimh. Ac i otaob an cailín reo, áidónra lórenró—nó Duirnéa vél Tobóró a meapar a riad—cao é an rairóite ói rin tú beic a sup cun na mbiteamnac a sup ríall uiréi nuair
- 205 a bíonn buairde a sup oirca? Má téiró riad a sup ríall uiréi, i r a sup clúail lín a geobair riad i, nó a sup bualaó ariobair i ríoból; ruo atá ari eóluir aicí cóim maic a sup atá a sup aon fear 'ran aic. Cuirfá ré aicear oir beic a sup féacaint ari an scuma 'n-a scarann rí
- 210 rúirte, a sup ari an dá cuirlinn téagarca deagcúimta láiróire atá aic. I r amlaid a beid iongnad oirca-ran; a sup i r amlaid a beid ríri a sup cun an anama amac a sup gáirí a sup a sup ríeallaó-ma gaó rúca, 'gá ríarraigé oíob cao a tús iad."
- 215 "I r mimic mé 'gá riad leat, a Sanchó," ari a Don Ciocóte, "ná fuil aon ciall a sup. Tá caite a sup ámtac; a sup, bíod ná fuil ciall leó' caite, gairmann rí mé uairéanta. Bíonn raobair uiréi, raobair ná tuigeann tura. I r ríor an rean-focal, .i. 'dealg
- 220 múnlaige, ríacal con, nó focal amadain, na ríi neite i r gáire ari bit.' Bíonn do caite-re ana-gair uairéanta. Ní tuigeann tú cao a bíonn ari

ριυβαλ αζατ, αζυρ βιονν το εαινε νιορ ζειρε να οα οτσιστα.”

“ Ιρ ριορ, α θυιν’υαριλ,” αριρα Sanchó. “ Αμαοδαν 225 ιρεαθ με. Ταδαιρ νομ αν λειτιρ, α θυιν’υαριλ, αζυρ ρζαοιλ υαιτ με. Ιρ τριυαζ ναρ ευζαιρ νομ ι ραρ α ραιθ υαιν αζαμ αρ αν ζεαινε ριν νο ραθ.”

Ταριαιζ τον Κιοκοτε λεαβαρ εαροθενιο αρ α ροκα, αζυρ ορμιο ρε ι λειτ-ταοιθ, αζυρ εορμυιζ ρε αρ αν 230 λειτιρ νο ρζηιοβαθ αρ α ρυαιμνεαρ. Νυαιρ α βι ρι ρζηιοβτα αιζε νο λαδαιρ ρε λε Sanchó.

“ Ταρ ανηρο ουζαμ, α ζιολλα,” αρ ρειρεαν, “ ζο λειζεαθ αν λειτιρ ρεο θυιτ. Λειζραθ θυιτ ι ροινητ υαιρεαντα, ζο οτι ζο μβειο ρι νο ζλαν-μεαδαιρ αζατ; 235 λε η-εαζλα ζο μβ’φειοιρ ζο ζεαιλλρα ι αρ αν ριζε. Νυαιρ α βειο ρι οε ζλαν-μεαδαιρ αζατ νι βειο βαοζαλ υιρτι.”

“ Νι η-εαθ, α θυιν’υαριλ,” αριρα Sanchó, “ αε ρζηιοθ ι οα η-αιτ, νο ι οτρι αιτεαναιθ, ’ρα λεαβαρ ι; αζυρ 240 ταδαρραθ αιρε μαιτ νο’η λεαβαρ. Νι βαοζαλ ζο ζεαιλλραθ αν λεαβαρ. Αε ι οταοθ βειτ αζ βρατ αιρ ζο βρεατορηνν ι ειμεαθ ιμ’ εεανν, νι’λ αον ειαλλ λειρ ριν. Τα αν κυμνη εομ η-οιε ραν αζαμ, νι φεαοαιμ ζο μινιε α ειμεαθ ιμ’ εεανν εαθ ε αν αινιμ ατα οριμ ρειν. Αε 245 λειζ νομ ι, α θυιν’υαριλ, μα’ ρε νο τοιλ ε. Οα μαιτ λιομ ειρτεαετ λετ’ οηοιρ ’α λειζεαθ νομ; μαρ τα ’φιορ αζαμ να φεαοραθ ρι ζαν βειτ αρ αιλλεαετ.”

“ Ειρτ λιομ μα’ ρεαθ,” αριραν ρυοιρε. “ Σιοι αν εαινε ατα ρζηιοβτα αζαμ:— 250

“ Α Ριοζαν ρο-υαριλ ρο-αριθ,

“ Ιρ ο εριοιε ατα βιρτε βριυοτε, λε ζαλαρ οεζαε αν υαιγηιρ αζυρ λε ζηαθ εαζμαιρε, νο λαβραιμ λεατ ’ρα λειτιρ ρεο, α Ουλριμεα αλυινη ζηαθμαρ μιλιρ οελ

255 Tobórb, aḡ surde na fláinte duit-re ná fuil aḡam
 féin. Má'r mí-taitneamác mé i látaim do ḡrian-
 áilneacáta, i látaim do éaoim-bheacáta; má'r fuac
 acá le páḡail aḡam mar díoluisgeacá ar méio mo
 ḡráda duit, iḡ cnuaid an cáir é; aḡur, bíod go d'fuil
 260 taitiḡe aḡam ar énuadán, iḡ deacaim an cáir ran
 do ḡabáil le n-air. 'Neórfiú mo ḡiolla, Sanchó,
 duit, a áilneacá ḡan tairé, a námaio ró-ionmáin, a
 ríóir a ó'páḡann go deald mé, cao é an cor acá oim
 deo' bícin! Má'r méinn leac mo deapca cnuada do
 265 réiúteac, iḡ leac féin mé. Mura méinn, dein mar iḡ
 áil leac. Tá don leigear amáin le páḡail ar an dá
 rian. Leigirfiú mo bár do mí-méinn-re aḡur an
 ḡrád éaḡmaire ro acá oim-ra.

“ ‘ Mire;

270

“ ‘ Leac féin go bár;

“ ‘ An Ríoiḡe ḡnuamda.’ ”

“ ‘ ‘Dár láim m'acair, a d'uin'uarail,’ arra Sanchó,
 “ ac ríné an ruo iḡ bheacáta a ó'airiḡear-ra miam!
 Ó nác áluinn a cuiriḡ an cáint i noiaio' céile! aḡur
 275 nác ḡleóite mar a cuiriḡ t'onóir tíor leir an leiriḡ,
 ‘ an Ríoiḡe ḡnuamda.’ Go deinmín, a d'uin'uarail,
 ní'l don teóira leac. Iḡ tú an diaḡal io' beacáio
 cum leiriḡe do cup le céile! Ní'l don teóira le n-a
 d'fuil ó'éolur aḡac' onóir!’ ”

280 “ Ní foláir do ríoiḡe fáim eóluḡ a beic áiḡe ar
 ḡac don ruo, a ḡiolla,” arra Don Cíocóité.

“ ‘ Tá go maic, a d'uin'uarail,’ arra Sanchó, “ ac
 cuiriḡ an t-óruḡaó i ótaoó na n-aral úp ar an ótaoó
 eile de'n leacanaó anoir, aḡur rḡníoó go roiléir é
 285 i ótpeó go ócuiriḡfiú ḡac doinne é.’ ”

“Θέλησα σο θεμίην,” ἀρεα Τον Κιοκότε, ἀγυρ
 το ρηπίοδ ρέ αν τ-όρουζαδ.

“Σεαδ! Κυρησαδ αν ιαλλατ αρ Ρόριναντέ ανοιρ,”
 ἀρεα Sanchó, “ἀγυρ ανηραν ρεο ευν βόταη μέ.”

“Σταδ σο ρόιλ, α ξιolla,” ἀρεα Τον Κιοκότε. 290
 “Νι μόρ υομ μο ευρο έαδαίξ α βαινε υίομ ραρ α
 η-ιμτίξηρ, ι υτρεδ σο μβερό λε η-ινηρνε αζατ σο
 βρεακαρό το υά ρύιλ μέ ζαν λυρο υμαμ.”

“Ό, λε η-αναμαν τ'αταρ, α υυιν'υαπαί,” ἀρεα
 Sanchó, “νά θειν έ ριν! Νά λεοξ υομ τυ ρειρξινε 295
 ζαν λυρο υματ! Το υμυρσαδ μο έρπουδε λε τρυαξ
 υυιτ υά βρεικινν αρ αν ζευμα ραν τυ! Θεμιν αζ
 ρυλεαδ υεόρ, ἀγυρ υ'έροηρ αζ ζολ σο η-άρο. Νι
 ρέαυρμιν α λειτέρο υε ραυάρε α υ'ϋλανξ ι η-αον
 έορ, α υυιν'υαπαί. Μά τά αον έλεαρηυεαέτ υυιλε 300
 αζατ λε υέαναμ υειν έ, ζαν το ευρο έαδαίξ α βαινε
 υίοτ, ἀγυρ υέανηρό ρέ αν ζηό. Δέ σο υειμιν η'λ
 αον ζάδ λειρ. Νι υέανηρό ρέ αέ ριξηεαρ το ευρ
 ορμ, ἀγυρ υ'ά λυαταέτ α υ'ιμτέο'ο ιρεαδ ιρ τυίρξε
 ρέαυρσαυ τεαέτ. Αγυρ σο υειμιν ρέην, μυρα υραζαυ- 305
 ρα ρηεαζηα ρόζαντα ό'η ριόζαη Ουλρμέα, υίοληρό
 ρι αρ! Ζεοβαυ υε έιεεαναίυ ἀγυρ υε υόηρμυδ υιρτί—
 αν ρτιύραιοε! Ιρ μόρ αν νάηρε υι έ, ἀγυρ αν αιτίρ,
 α ράδ σο μβεαδ ρυοηρε υαπαί μαρ τ'ονόηρ-ρε αζ
 ιμτέαέτ αρ υυιλε μαρ ζεαλλ υιρτί! αν——! Υέαρηαυ 310
 αμαέ έ, λάν μο υέιλ υε, μά ευηεαην ρι ευιξε μέ!
 Υειρμιν λέι ρέαέαινε έύει ρέην ἀγυρ ζαν μέ ευρ αζ
 εαινε! Έά αν εαινε ριν μαίτ σο λεόρ αζαμ!
 Νι'λ αιηνε έεαρη αιει ορμ! Υά μβεαδ το υειμίρ
 αρ αον αιγνε.”

315

“Οαρ ριαδ, α Sanchó,” ἀρεα Τον Κιοκότε, “αέ
 ιρ υόιέ υιομ νάέ μιρθε ατά αρ υυιλε, αέ ζυρ τυρα ατά
 αρ το μεαυαηρ!”

“Ní'lim ar mo mheadair, a 'duin'uarail, ac tá fearg
320 oim, agus ní h-iongnad 'dom é. Ac féad, a 'duin'-
uarail; r'geal tairfir rin. Cad a beid le n-ite agac'
onóir go dtasad tar n-air? An amlaid a beid tú
as r'gobad bíd ó rna h-aodairib ar nóir 'Caróenid'?”

“Ná bíd don ceirt oir mar g'eall air rin, a
325 g'iolla,” arsa Don Cíocóte.

“Dá mbead móran bíd agam ní iorfinn don blúipe
de. Cúin na h-oibire reo 'deanam' 'ra ceart ní 'caitrad
o'ite ac na g'lararai, agus toir'ai na g'riann adá,
mar a 'fionn tú, ioma'adair anro.”

330 “Ac ruo eile, a 'duin'uarail,” arsa Sanchó.
“D'féoiri ná féad'finn eolur o'fá'gail irtead cún na
h-áite reo airir, nuair a beid mé ag tead' tar n-air.
Dá dtéirinn amú' an uair rin bead an r'geal go h-olc
agairn.”

335 “'Neorrad-ra 'duic cad a 'deanfir,” arsa Don
Cíocóte. “Cíonn tú an g'iolcad ran adá ag fá' inr
gac don ball i n-ár dtimceall. Dain roint de rin,
agus bí 'gá caiteam uair ar an dtalam ag imtead
duic, go móir móir in rna cúinnib agus in rna cpor-
340 airib a cuirfir díot. Anrpan tairbeánro na g'agá
g'iolcaig rin an t'rlige ceart duic nuair a beir ag
tead' tar n-air. Sin mar a fuair Téreúr eolur
t'fíd an airiréid.”

Déin Sanchó an níd rin. Dairig ré cuise punan
345 móir de'n g'iolcad, agus cuair ré ar muin Rórinanté.
Dí ré o'inead ag g'luairéad, agus é réin agus a máig-
rcir ag r'ilead go fuigead, nuair a labair an
máig'rcir.”

“Stad neómar, a g'iolla,” arsan máig'rcir, “go
350 b'feicir don b'adta beag amáin de'n buile adá oim.”

Do cair an fuirre de a cuir éadair, agus do rué

ré anonn 'r anall. Do fearaim ré ar mullac a cinn. Annpán do gluar ré mar a gluareóc' not; a dá coir asur a dá lám pinte amac, asur iad as teacé ar talam i noiaró céile, asur a cabail mar a 355
 beaó mol an noia, asur sac don liú fiaóaim coim-
 teacé as teacé ar mar a tiocpaó ar don buine buile.
 Níor féad Sanchó panháint abpaó as féacaint ari.
 O'iompuis ré uairó asur tuis ré a bócarí ari.

CAIBIDÍOL A TRÍ A'S TRÍOÓAD

“ FÁZAIMÍS ANNSAN IAD ”

Cóm luac asur bí Sanchó imtigte ar a maóarc, asur nár b'féidir do an gleacairdeacé a o'feirgint, do rtaó an noine de'n poc-léimireacé asur de rna sedicrib buile. O'imtig ré ruar asur fuiró ré ar mullac na cappaige. Bí an uain bneáó bnoctallac, 5
 asur níor mótuig ré earba na mbalcairí. O'fan ré n-a fuirde ar an scappaig ar feaó abpaó, asur é as maóctnam. Bí ceirt móri doimín or cómairi a aigne aige. O'i ceirt i ná cé'cu ar Órlanóó na buile nó ar amaóir na sruaime a véanpaó ré aicuir 10
 an faio a beaó an buile ari. Fé veine do pocapuig ré ar amaóir. Nuair a bí an pocapuigaó pan véanta aige táimig ré anuar de'n cappaig, asur éiom ré ar beicé as riubal anonn 'r anall a meapó na scann asur amearó na scappaigreacé, asur é as cumacé 15
 rilídeacéa, as molaó Oulrínéa so h-áiro ar oúir.

20 aḡur anḡran aḡ cur an milleáin uiréi ḡur b'í ré
 n'oeáir é beic ar a meabair. Nuair a bíod' d'an filí-
 eacáta cumáta aige ḡo rḡrúobad' ré an d'an ar taob'
 20 c'raimn, nó ar an b'fóo ré n-a coraib, nó ar an
 nḡainnín fliuc aḡ imeall an t'p'utáin. Nuair a
 táḡad' ocairar air d'itead' ré curó ve coráib na
 ḡerann, aḡur curó ve rna ḡlararaib a bí aḡ fár aḡá
 mbun. Sin mar a cáit ré an ainm'ir an fáio a bí
 25 Sanchó ar a cuairt.

'Do lean Sanchó aḡ caiteam' na nḡeáḡán ḡiolcaig
 uairé ar an d'calam', ḡo móir móir nuair a táḡad' ré
 30 ḡo d'cáirad', nó ḡo d'c'ioraire 'ra d'óic'ín, ḡo d'c'í ḡo
 d'cáimig ré amac ar an mbótar móir. Cóm luac aḡur
 30 bí ré ar an mbótar móir eus ré aḡair ar t'obóro.
 'Do b'iorcuig ré ar aḡair, aḡur ḡo luac, amáiréac
 a bí cuige táimig ré i maóaire an t'ige órta; an t'ig
 órta céadna mar ar caitead' anáirve é ar an b'plain-
 céad! 'Bí tarc aḡur ocairar air, ac má bí féim ní
 35 féad'ofad' ré d'ul irteac' 'ra t'ig órta ran. Cuir an
 t-ocairar f'iacáint air, ám'tac, teac' i ḡcómḡar an
 t'ige. Anḡran 'do r'ad' ré, aḡ cur 'r aḡ cúiteam'
 féacáint an raḡad' ré irteac' nó ná raḡad'. An fáio
 a bí ré 'n-a r'ad' 'do buail beic' cuige amac ar an
 40 d'c'ig órta. Cóm luac aḡur cónnac'ad'ar é d'airnig-
 'dar é.

"féac' airiú, a cléirig," ar'ra d'ume acu, "nác é
 r'íú Sanchó Panra anḡrúo ar muin an c'pail' úo.
 1r cum'ín leac ḡo n'oubairc an bean-t'ige ḡo raib' ré
 45 im'ig'ce i n-aon'féac' le 'Don Cioc'óte' cún beic' 'n-a
 ḡiolla aige."

"Am b'riac'ar ḡur b'é ḡo d'íreac'," ar'ran cléiréac,
 "aḡur féac', r'íné c'pail' an d'uin'uarail féim!"

Níor' b'ionḡnad' iad' 'ḡá' air'nt' cóm' maic'. An

beirt céanna úo a dóig na leabair malluigte úo 50 iriad a bí ann, an cléireac agus an bearbóir. Tánadar i n-ámaréacú do.

" Airiú, a Sanchó Panra," arsan cléireac, " an tú ran? "

" Iy mé 50 oireac, a Duin'uarail," arsa Sanchó. 55

" Agus cá'ri fásair do máistrir, a Sanchó? "

" Tá 50 mór éigin ar riudal aige 'ran aic 'n-ar fásar é," arsa Sanchó, " agus o'prouis ré dom san a o'innirint o'aoimne cá raib ré. Oá n-innrinn 60 é do marbóe' ré mé."

" Beir an rseal ran i n-aic éigin eile leat, a Sanchó," arsan bearbóir. " Sgeal san oac iread é. Iy amlaró a marbuigir an duin'uarail agus do nobálar é! Siné a capall asat 'á marcuigeacú! 65 Innrir an fíunne nó caicimíó tú tabairt ruar do'n oúige. Cá bfuil do máistrir, a Sanchó? "

" Níor deimear-ra marbugad ná nobáil riam," arsa Sanchó. " Tá an duin'uarail amuic annróo amearg na gcnoc úo tall, as oéanam aicúige éigin 70 aoiré ré atá aige le oéanam mar seall ar Oulpinéa oél Tobóro, ingean Léneró Corchuélo, 50 bfuil ré ar a meabair le 50 o'í. Tá leicir annro asam le beirt as triall uiré, agus tug ré a capall dom i o'neó ná beinn adrad ar an mbócar. Siné an rseal 75 50 léir asaid, agus má seibim-re milleán uaró mar seall ar é o'innirint oaoib cuirfad an milleán ar beirt asaid-re, mar do cuirbáir fiacaint orim é o'innirint."

Oí iongnad agus allacú ar an mbeirt nuair aihu- 80 oar an rseal ran. Oí 'fíor acu an duin'uarail boct a beir ar a meabair; ac mar rim réim ní raib

don comne acu leir an rḡéal a d'innir an gíolla
dóib.

85 “Tairbeáin an leitir dúinn, a Sanchó,” ar ríad.

“Tá sí rḡníobta annro aḡam i leabair póca a bí
aḡ an nḡuin'uaral. Do rḡníob ré 'ra leabair póca
í, ac dúbairt ré liom i d'fáḡail rḡníobta amac níor
ḡlome aḡur níor roiléire, ó cléireac máit éigin, rar
90 a dtabairfínn do'n ríogain uarail í.”

“Tabair dóm-ra í,” arar cléireac, “aḡur
rḡníobrao amac i go bneáḡ ḡlan roiléir, i dtreó go
bfeadóiró doimne i léigead ḡan tḡoblóro.”

Cuir Sanchó a lám 'n-a póca. Do leat a béal air.
95 Cuir ré lám i bpóca eile. Do dún a béal aḡur do
leat a dá fúil. Cuairuis ré a maib de pócaib air.
Do dúbuis aḡur do ḡormuis aḡe. Do érom ré
ar a cúro fhearóige do rtaat, aḡur ar é féin do
bualad 'ra béal aḡur in rna cluairib.

100 “Cao é rin ort, airiú!” arar Dearbóir.

“Cao é rin ort!” arar Sanchó. “Tá mo dá
dóitín ort. Trí cinn d'aralaid bneáḡta óḡa a bí le
fáḡail aḡam, aḡur rímad iméigte iad!”

“Sin cúḡam an leitir aḡur na bac na h-arail,”
105 arar cléireac.

“Sin cúḡat an leitir! Ir bneáḡ bog a táḡann
caint cúḡat! Conur fadóirínn leitir ná fúil aḡam
do fínead cúḡat! Mearar go maib sí aḡam, ac bí
a leicéro rin de ceairruíol aḡur de poc-léimneac ar
110 ríudal aḡe nuair a bíor aḡ teact uair nári cúimnis
ré ar an leitir a tabairt dom, aḡur nári cúimnisear
féin ar i d'iarrairó air; aḡur rímad na h-arail iméigte,
aḡur ḡur mearar ná maib aḡam ac toul aḡur an
leitir a tairbeáint d'Antónia. Táim cneácta! Táim
115 cneácta amuic 'r amac! Ac do léig ré an leitir

dom, agus ip d'óid liom go bfuil sí do shlan-meabair agusam. Ac ní féadofinn na n-aral fásáil air rin. Ní beaó pé do réir dlíge.”

“ Abair an cáint a léig pé ar an leitir tuic, a Sanchó,” arsan cléireac, “ agus ríobofrad-ra ríof 120 an cáint agus b'féidir go n'óanfaó ran an gnó.”

“ O'féidir é,” arsa Sanchó, “ sura maic asat! Fan go fóil anoir.” Énom pé ar macnamh. “ ‘A Ríogán, tá mo éiríde—ta mo éiríde bhurte asat,’ ” ar peirean. ‘Do rtao pé agus a lám tuar aise as 125 ríabada a cinn. “ Féac anoir,” ar peirean, “ Dubairt leir san beic as b'iac oim-ra cun cuimne cimeáto ar an leitir rin agus ní óanfaó pé nuó oim! Dubairt pé nuó éigin marí geall ar galair d'ógac, agus marí geall ar síad'ó éasmaire ”——annran do 130 rtao pé airí agus é as ríabada a cinn.

“ Dubairt pé 'ra veine go raib pé cun bá' d'fásáil agus go leisrfad ran iad arson. Dubairt pé 'ra veine sur b'é péin an Ríoiríe Sruamóda, agus annran cuir pé ríof órougac na n-aral.” 135

“ Ní'l do cuimne cóm n-olc i n-don cóp agus ip d'óid leat. Tugair an méio rin leat go n-ana-maic. Dein iarriac eile. Tabair pé'n leitir airí,” arsan cléireac.

Do tug, agus má tug do cuir pé irteac 'ra leitir 140 ríde nuó, céao nuó, ná' cuimniú Don Cioócóte nam ar don níó d'á ríof. O'innir pé d'óid conur marí a bí ceapaité as Don Cioócóte, dá b'fácaó pé ríeasra r'óganta ar an leiter, imteac ar fuaro an domáin as óanam éac go d'í go mbeaó pé i 145 n'impíre nó i n'á'ro-níú. “ Agus annran,” ar peirean, “ óanfiró pé níú d'iom-ra ar oileán éigin. Tá an t-oileán geallta aise dom. Ní'l don teip ná go

mbeiré ré i n'impire, nó i n'áirio-riú an cúro ir luza
150 de. Duin'uaral ana-éiréda iréad é. Ni rcaonfaó
ré ó don traxar námao u'á mbuailfaó uime. Agus
ni féarfaó don traxar námao an lám-uáctair fágal
air."

Díodar ag éirteáct leir, agus do chúigeadar 'n-a
155 n-aighe go raib Don Ciocóte ar buile, agus sur buile
ana-tógalac a bí air, mar go raib Sanchó boct tar
éir an galair do tógaint uair!

"Tar linn irteac anro, a Sanchó," ar ríao, "go
n-icir muo éigin agus go n-ólair bmaon fioná. Tá
160 gáó agus leir, a fíri boict, tar éir a bfuil de éruad-
tan agus u'airéó curca díot agus ó imcúir i n-
donfeáct leir an noum'uaral. Téanam orc irteac,"
arpan cléireac.

Cuimníú Sanchó ar an bplamcéao. Níor u'áon
165 maic úóib beic a u'airraó é bpeic irteac.

"Táim ana-buiréac úib," ar reirean, "ac u'féair
liom fanmáint anro. Féaróir ríó noinnt éigin
bíó agus úige do cup cúgam amac agus caicfaó
anro iao."

170 U'imcúir an beic irteac.

"Féac, a bean an úige," arpan cléireac le bean
an úige, "tá fear anro amuic agus Sanchó panra
ir ainim uó, agus u'airnamair air teáct anro irteac
i n-donfeáct linn agus a úinnéar do caicéam i n-ár
175 scuiréann. Do ceir oraimn é tabairt irteac, ac
tubairt ré linn an biaó do cup cúige amac agus go
scaicfaó ré é. Tá ré éóm maic agus muo éigin le
n-íce do cup amac cúige."

"Tá aicne agus air go veimín," arpa bean an
180 úige "bí ré féin agus an rgiolánac uim'uaral
atá mar máicúir aige, bíodar anro an lá fé veire,

aSúr nuair a bíodair aS imteact ní b'íolrao an t'uin'-
 uairal ar a lóiróin ná ar an mbiaó a bí fásáilta acu.
 Ní lúga 'ná marí a b'íolrao an siolla. Dubairt ré,
 an fuo náir ceairt d'á máisrteir a b'éanamí náir ceairt 185
 uó f'eín é b'éanamí. Do tárla so maib ceairtair fear
 annro an uair ceairt, aSúr nuair a connacat'air an
 éasóir aS an mbeirt 'á b'éanamí uó fuasat'air ar an
 nsiolla aSúr cuireat'air an plaincéad é, aSúr bíodair
 'gá caiteamí anáirte ar an bplaincéad so uóí ná 190
 feit'air ré cé'cu lartuar de nó lartíor de a bí r'p'eir
 ná calam! Tá náir air anoir, nó b'f'eit'air suir
 easla acá air."

" Tabair uóim-ra an biaó," arsan beairbóir, " aSúr
 b'éairt'air cuige amac é." 195

Do fuS. Annsan u'innreat'air uó muint'air an t'ige
 conur marí a bí an t'uin'uaral boct, Don Cioócté,
 amuic amearS ná scnoc, aSúr é ar a meabair; aSúr
 so rabat'air aS cur aSúr aS cúiteamí féacaint a'
 b'féat'oir'air don t'reirt a b'éanamí ar é mealláó leó 200
 irteac abaitle cun so scur'í c'oir éigin leig'irte air.

" Táimíó 'gá cumneamí," arsan cléiréac, " so
 mb' f'eit'air so b'féat'oir'air an t'reirt uó b'éanamí ar
 an scuma ro. Rit'iré fáin irteó é, uair leir. Ac
 tá ceangailte ar fuóiré fáin, má glaoir'at'air air cun 205
 uóigáilteir a b'éanamí ar tíoránac a b'eín éasóir
 ar mnaoi uairal, uol láiréac aSúr an tíoránac uó
 t'ioró. Cuir'íó uime aSainne éat'ac mná uime,
 aSúr beir' an uime eile aSainn 'n-a feirb'iréac aS
 an mnaoi, marí u'eat' Annsan maig'íó irteac 210
 amearS ná scnoc, mire aSúr mo máisrteir, marí
 u'eat'; aSúr uéair'íó mo máisrteir'air seairán c'uaríó
 ar an uóíoránac, aSúr cuir'íó rí de seairáib ar an
 fuóiré uairal fáin teact léi aSúr uóigáilteir uó

215 *Óéanamh ar an tCíocórtac a d'einn an éadscóir uirthi. Má tásann ré linn amac ar an uaignear, b'féidir go dtiocfaid linn é cur ar lámh fábála 'ra baile 'n-a tíg féin, nó i n-áit éigin 'n-a mbeir ar cumar daoine aige tabairt do d'gur cóir do cur air."*

220 *Do tairn an rocairgáid ran go h-ana-máit le mnaoi an tíge d'gur le fear an tíge. D'aimris bean an tíge culaí éadais léi féin, d'gur cuir sí ar an mbeairbóir an culaí. Ní raib ré ró-mór, d'gur bí ré cúmca córac go maí; i t'reo, nuair a bí an t-éadac*

225 *uime, go raib ré 'n-a cáilín óg uaral, ana-déar, ana-éurpíollac, ac an féaróg a beir air. Níor d'acair an méro rin do leigear. Ní féaróg bean óg uaral gabáil amac trío an n'ócais gan a h-áiré a beir clúuighe ací. Níor b'fada an moill ar bean an*

230 *tíge an clúadac do folácar d'gur do cur ruar go cruinn d'gur go rlaetmar. Nuair a bí an méro rin déanta, bí an cléireac d'gur an cúro eile d'á raib láireac d' gur in rna tritib d' gur gáirí, bí an óig-bean uaral cóim gneanta ran! "Ó," ar ríad, "nár mór*

235 *an truaig beairbóir a déanamh ruam oi!"*

D'innreadar do Sanchó an obair ar a raib rocair acu, d'gur cuirreadar 'n-a luige air gur d'ócigeo do na h-arail óga a beir le fágal aige d'á b'féadair Don Cíocóte tabairt abailé leo cun a tíge féin. Do

240 *tuis ré go raib an ceart anrran acu, d'gur bí fonn air cabruagáid leo cóim fáda d'gur do raigáid a d'iceall. Do g'luairreadar ré d'einn an énuic, d'gur Sanchó d' gur cairbeaint na rlighe d'óib; d'gur an óig-bean uaral ar muin a miúile, 'n-a ruidé i leit-taoib, mar ba*

245 *ceart do mnaoi uaral a beir. Tánadar cun na h-áite 'n-a raib oíca iompáil irteac amearg na gcnoc. Bí an gíolac anrrúo caíte ar an tcalam, mar*

cómartha, 'ran áit 'n-ar áit Sanchó ar a lámh é. Comáineadar leo irteac.

" Stadaid go fóil," arfa Sanchó, nuair a bíodar 250 tar éir dul tamall irteac. Do rtabadar.

" Ir fearra dóm-ra dul róimaid cun na h-áite 'n-a bfuil an t-um'uaral," ar reirean, " asur fneasra Úlpinéa tabairt dó. D'féidir sur d'óicigede é teact linn nuair a bead an fneasra fásalta aise." 255

" Tá an ceart as Sanchó," arfan bean uaral.

" Ir fóir, a níosan ró-uaral," arfan cléineac.

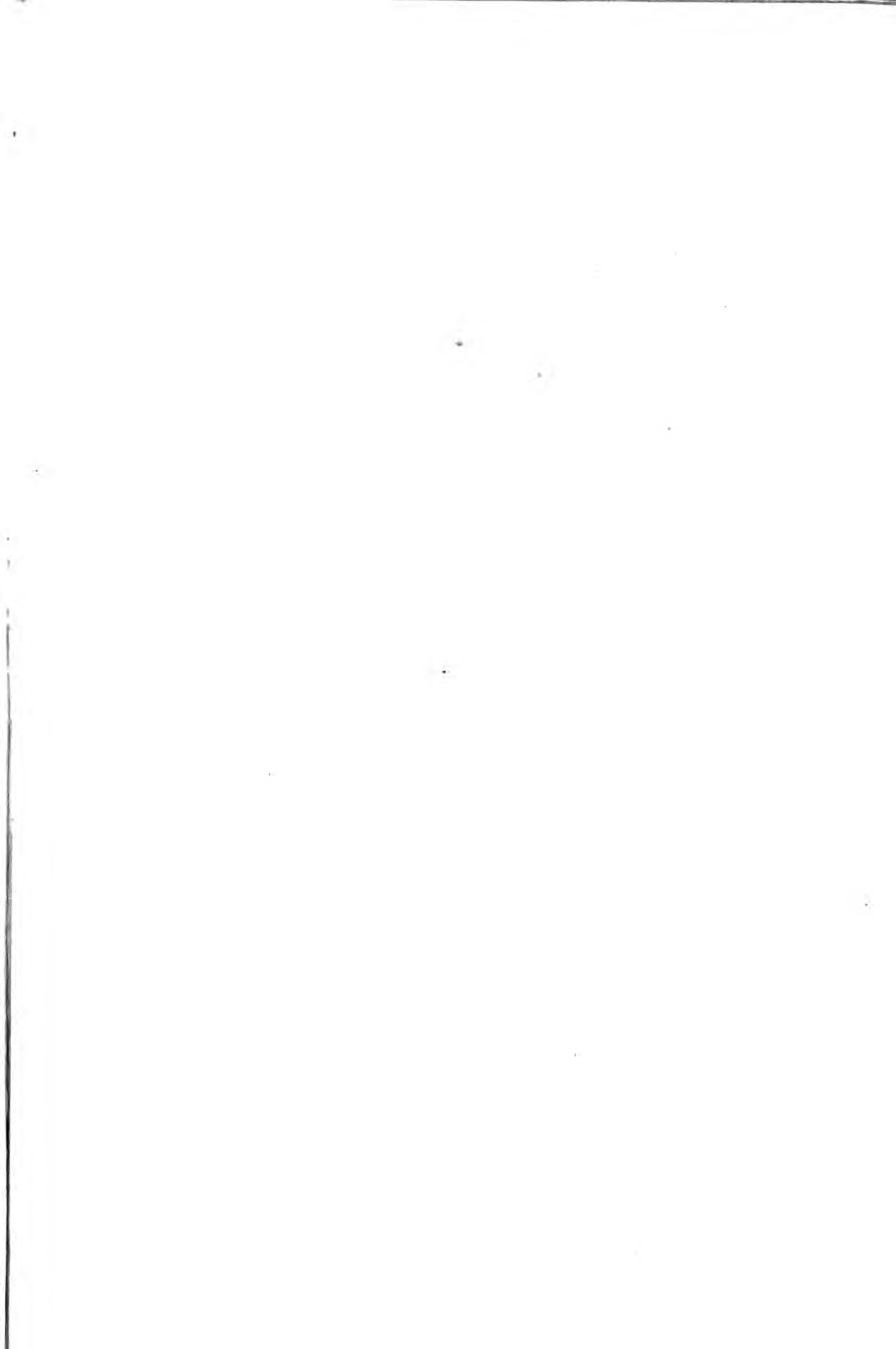
Do rtabadar ar an áit rin, asur d'imtís Sanchó. Ní raib, mar ir eól, don fneasra aise ó Úlpinéa; ac níor cuir fan don corabuar air. D'féadar sé an 260 fneasra do ceapad.

Bí an aimrín go bneag bog bnotalac. I mí lugnara ab' ead é. Bí rpután uirge as rit fan an coráin. asur bí binre deas féir glair ar bhuac an rputáin, asur bí carraig áro i n-áice an binre. Do fineadar 265 ar an mbinre ar ríac na carraige. Bí cor bneag móir glararai anáirde ar mullac na carraige, asur címead fan neart na s'neime uata. Bí an áit ar áilleact cun roinnt ruaimnir a déanam tar éir an aircín a bí curta díob acu. Ní fada a bíodar rince 270 nuair a bíodar 'n-a scoilad go ráin asur iad as fneasairt a céile as rmanntarraig go ceólmair.

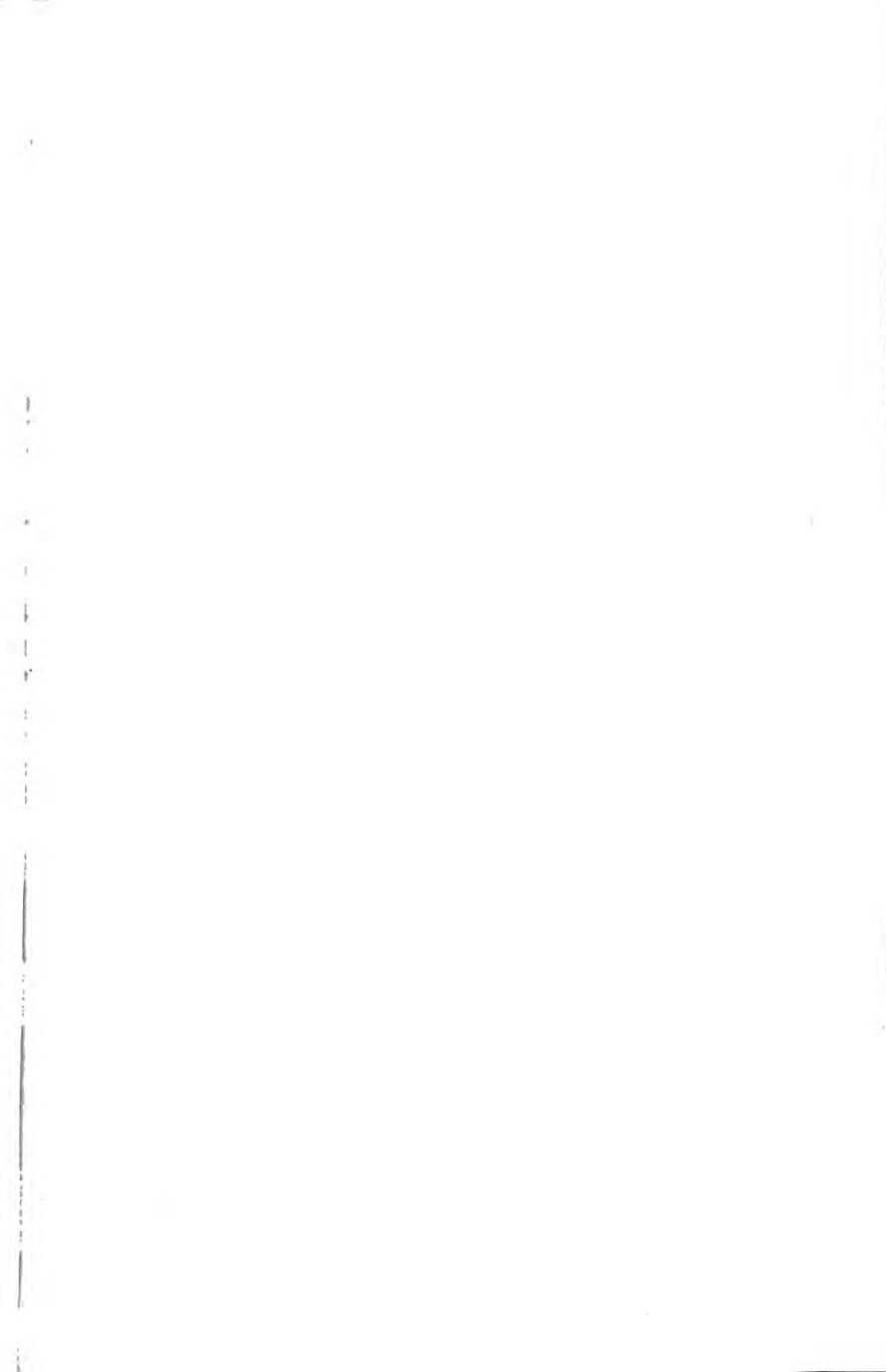
Fásaimir annfan go ceann tamall iad, as feiceam le Sanchó asur leir an ruidhe uaral fáin. Nuair a beid an tamall beas caicce leanfimid Sanchó, le 275 congnam Dé.

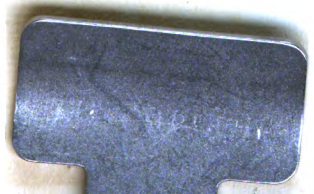

89104393046

B89104393046A

89104393046

b89104393046a